บทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี

สุทธิรักษ์ สมอ่อน

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
2567

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

บทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี

สุทธิรักษ์ สมอ่อน

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
2567

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

THE TEACHERS ROLE ON LIFE SKILL DEVELOPMENT OF PRIMARY STUDENT LEVEL UNDER THE OFFICE OF THE BASIC EDUCATION COMMISSION IN CHONBURI PROVINCE

SUTTIRAK SOMON

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF
THE REQUIREMENTS FOR MASTER DEGREE OF EDUCATION
IN EDUCATION AND SOCIAL DEVELOPMENT
FACULTY OF EDUCATION
BURAPHA UNIVERSITY
2024

COPYRIGHT OF BURAPHA UNIVERSITY

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของ สุทธิรักษ์ สมอ่อน ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์	คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	
.....	..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิชัย โกศัยยะวัฒน์)	(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรินทร์ รุจิรานุกูล)
	..... กรรมการ
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	(รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิชัย โกศัยยะวัฒน์)
.....	..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรวุฒิ เพ็งพันธ์)	(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรวุฒิ เพ็งพันธ์)
	..... กรรมการ
	(ดร.ศุภัครจิรา พรหมสุวิชา)

..... คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. สฎายุ ธีระวณิชตระกูล)
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิทวัส แจ้งเอี่ยม)
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

62920112: สาขาวิชา: การศึกษาและการพัฒนาสังคม; กศ.ม. (การศึกษาและการพัฒนาสังคม)
คำสำคัญ: บทบาทของครู/ ประถมศึกษา/ การพัฒนาทักษะชีวิต

สุทธิรักษ์ สมอ่อน : บทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี. (THE TEACHERS ROLE ON LIFE SKILL DEVELOPMENT OF PRIMARY STUDENT LEVEL UNDER THE OFFICE OF THE BASIC EDUCATION COMMISSION IN CHONBURI PROVINCE) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: สุวิชัย โกศัยยะวัฒน์, ปร.ด., วรวุฒิ เพ็งพันธ์, Ph.D. ปี พ.ศ. 2567.

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี 2) เปรียบเทียบบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี จำแนกตามเพศ อายุ ประสบการณ์การทำงาน จำนวนนักเรียนที่รับผิดชอบต่อห้อง และที่ตั้งของโรงเรียน และ 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณและใช้การสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล แล้ววิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี จำนวน 370 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) ตามสัดส่วน และทำการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้อำนวยการโรงเรียนและครูผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 25 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า

ผลการวิจัย พบว่า 1) บทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี โดยรวมและแยกรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่ครูมีบทบาทในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนมากเป็นลำดับแรก คือ ด้านการพัฒนาทักษะชีวิต โดยบูรณาการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ รองลงมา คือ ด้านบทบาทในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิต ตามองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน และด้านบทบาทในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมทักษะชีวิตนักเรียนโดยใช้เทคนิคต่าง ๆ ตามลำดับ 2) ครูที่มีเพศ อายุ ประสบการณ์การทำงาน และจำนวนนักเรียนที่รับผิดชอบต่อห้องต่างกัน ส่งผลต่อบทบาท

ของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนไม่แตกต่างกัน ขณะที่ที่ตั้งของโรงเรียนส่งผลต่อบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน โดยครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ที่มีที่ตั้งโรงเรียนในเขตเทศบาลมีบทบาทในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี มากกว่าครูที่มีที่ตั้งโรงเรียนอยู่นอกเขตเทศบาล และ 3) แนวทางการพัฒนาบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี ได้แก่ การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดกิจกรรมแบบ Active learning โดยจัดให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมหรือมีการปฏิบัติให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ สร้างบรรยากาศชั้นเรียนให้เหมาะแก่การเรียนการสอน ลดความตึงเครียดในห้องเรียน สร้างสถานการณ์จำลองในรูปแบบต่าง ๆ ให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ โดยไม่ตัดสินว่า ความคิดนั้นถูก หรือผิด

62920112: MAJOR: EDUCATION AND SOCIAL DEVELOPMENT; M.Ed. (EDUCATION AND SOCIAL DEVELOPMENT)
KEYWORDS: TEACHER ROLE/ PRIMARY EDUCATION/ LIFE SKILL DEVELOPMENT

SUTTIRAK SOMON : THE TEACHERS ROLE ON LIFE SKILL DEVELOPMENT OF PRIMARY STUDENT LEVEL UNDER THE OFFICE OF THE BASIC EDUCATION COMMISSION IN CHONBURI PROVINCE. ADVISORY COMMITTEE: SUWICHAI KOSAIYAWAT, Ph.D. WORAWUT PHENGPHAN, Ph.D. 2024.

The purpose of this research was to: 1) Study of the teacher's role on life skill development of primary student level under the Office of the Basic Education Commission in Chonburi Province 2) Compare of the teacher's role on life skill development of primary student level under the Office of the Basic Education Commission in Chonburi Province classified by gender, age, teaching experience at primary level, Number of students responsible for the room and the location of the school, and 3) Study how to develop the role of teachers in the development of primary school life skills under the Office of Basic Education in Chon Buri Quantitative research and interview were used to collect data. The data were then analyzed using a qualitative method. The research instruments included questionnaire. The sample consisted of 370 primary English teachers in Chonburi province. By using stratified sampling methods (Stratified Random Sampling) proportionately and conducting in-depth interviews with 25 key informant teachers. Statistics used to analyze data to frequency values, average values, percentage values, standard deviations Average comparison statistics One-way variance analysis and three-pillar data validation.

The results showed that: 1) the role of teachers in the development of primary school student life skills of the Basic Education Commission in Chonburi Province Overall and separated by side At a high level In which the teacher plays a role in the development of many student life skills first is Skill development Integrated life, teaching and learning in the subject matter group, followed by the role of sending freelance to learners, life skills based on all 4 components and roles in organizing learning activities that promote student life skills by techniques. Respectively, 2) Teacher that different sex, different age, different work experience,

the number of students responsible for different rooms affects the role in life skills development, not different. While the location of the school affects the role of teachers in the development of student life skills, and 3) Guidelines for the development of teacher roles in development Primary school student life skills under the Office of the Basic Education Commission in Chonburi are student-centered teaching.

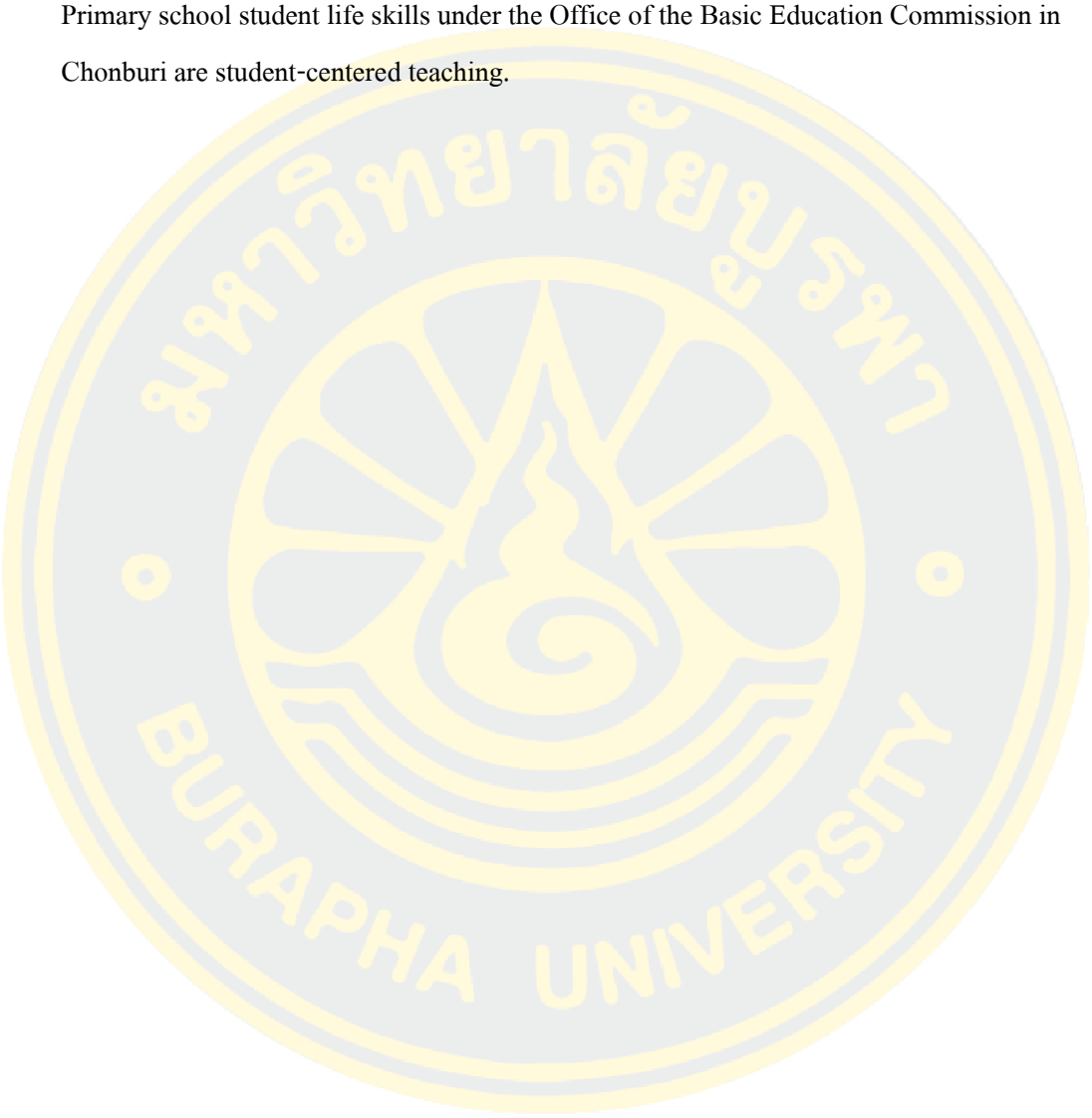

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ดร. สุวิชัย โกศัยยะวัฒน์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรวุฒิ เพ็งพันธ์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางที่ถูกต้อง ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความละเอียดถี่ถ้วน และเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ คือ นายเอกวัสส์ อุษณีย์พันธุ์ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 นางสาวสำอางค์ สุดสอาด ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลพนัสศึกษาลัย และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกษมสันต์ พานิชเจริญ รองคณบดีฝ่ายพัฒนานิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบ ให้คำแนะนำ เพื่อแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้มีคุณภาพ

ขอขอบคุณผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชลบุรี ทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี ตลอดจนช่วยติดต่อประสานงานและอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้แก่ผู้วิจัย

ขอขอบคุณพี่ ๆ เพื่อน ๆ น้อง ๆ บุคลากรสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 โดยเฉพาะกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา ที่คอยให้คำแนะนำ สนับสนุน เป็นกำลังใจในการพัฒนางาน และการทำวิจัยอย่างสม่ำเสมอ

ขอกราบขอบพระคุณมารดาและพี่สาวของผู้วิจัย ตลอดจนญาติพี่น้อง ที่คอยห่วงใย ให้กำลังใจ และร่วมยินดี รวมทั้งปลูกฝังให้เห็นคุณค่าของการศึกษา

ขอขอบคุณภรรยาของผู้วิจัย ที่คอยสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษา ให้กำลังใจเมื่อเจออุปสรรค และให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการทำงานวิจัย จนสำเร็จลุล่วงตามที่มุ่งหวัง

คุณค่าและประโยชน์ของงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูกตเวทีแด่บิดา มารดา อันเป็นที่รักยิ่ง คณาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ทำให้ผู้วิจัยเป็นผู้มีการศึกษา และประสบความสำเร็จมาจนตราบเท่าทุกวันนี้

สุทธิรักษ์ สมอ่อน

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย ..... ง

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ..... ฉ

กิตติกรรมประกาศ ..... ซ

สารบัญ ..... ฌ

สารบัญตาราง ..... ฎ

สารบัญภาพ ..... ฐ

บทที่ 1 บทนำ 1

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา 1

วัตถุประสงค์ของการวิจัย 9

คำถามของการวิจัย 9

สมมุติฐานของการวิจัย 9

กรอบแนวคิดในงานวิจัย 10

ขอบเขตการวิจัย 11

วิธีการดำเนินการวิจัย 13

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย 14

นิยามศัพท์เฉพาะ 14

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 16

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทครู 16

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะชีวิต 31

ข้อมูลเกี่ยวกับจังหวัดชลบุรี 47

เอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 61

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย....73
ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ....73
ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ....83
บทที่ 4 ผลการวิจัย....87
ผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณ....87
ผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ....102
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ....130
สรุปผลการศึกษา....132
อภิปรายผล....138
ข้อเสนอแนะ....148
บรรณานุกรม....152
ภาคผนวก....160
ภาคผนวก ก....161
ภาคผนวก ข....163
ประวัติย่อของผู้วิจัย....191

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 จำนวนนักเรียน/ นักศึกษา ครู/ ผู้สอน จำแนกตามสังกัด ปีการศึกษา 2558 7

ตารางที่ 2 พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวังและตัวชี้วัดระดับประถมศึกษา ด้านการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น.....42

ตารางที่ 3 พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวังและตัวชี้วัดระดับประถมศึกษา ด้านการคิดวิเคราะห์ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์.....44

ตารางที่ 4 พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวังและตัวชี้วัดระดับประถมศึกษา ด้านการจัดการกับอารมณ์และความเครียด.....45

ตารางที่ 5 พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวังและตัวชี้วัดระดับประถมศึกษา ด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น.....46

ตารางที่ 6 จำนวนกลุ่มตัวอย่างข้าราชการครูที่ทำการสอนระดับประถมศึกษา ในแต่ละสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดชลบุรี 75

ตารางที่ 7 รายละเอียดจำนวนข้อของแบบสอบถามวัดระดับบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี .77

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ.....88

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ.....88

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน.....89

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามจำนวนนักเรียนที่รับผิดชอบต่อห้อง ..89

ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามที่ตั้งโรงเรียน.....90

ตารางที่ 13 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามด้านการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น.....90

ตารางที่ 14 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามด้านการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์.....92

ตารางที่ 15 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามด้านการจัดการอารมณ์และความเครียด 93

ตารางที่ 16 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น 94

ตารางที่ 17 ผลรวมค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน 95

ตารางที่ 18 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการพัฒนาทักษะชีวิต บูรณาการการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ 96

ตารางที่ 19 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามบทบาทในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะชีวิตนักเรียน.....98

ตารางที่ 20 ผลรวมค่าเฉลี่ยของบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี ในภาพรวมและแยกรายด้าน99

ตารางที่ 21 ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับบทบาทของครู ในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี 100

ตารางที่ 22 ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับบทบาทของครู ในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดชลบุรี.....100

ตารางที่ 23 ความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์การทำงานกับบทบาทของครู ในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี 101

ตารางที่ 24 ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนนักเรียนที่รับผิดชอบต่อห้องกับบทบาทของครู ในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดชลบุรี.....101

ตารางที่ 25 ความสัมพันธ์ระหว่างที่ตั้งโรงเรียนกับบทบาทของครู ในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี 102

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1 จำนวนและร้อยละของนักเรียนต่อประชากรในวัยเรียน 2

ภาพที่ 2 ร้อยละของนักเรียนออกกลางคัน ปีการศึกษา 2557 จำแนกตามสาเหตุ 3

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดการวิจัย.....10

บทที่ 1
บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังหลักของชาติ ให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก ยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้ทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษา การประกอบอาชีพ และการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ บนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544)

สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงส่งผลกระทบต่อเด็กวัยเรียนเป็นอย่างมาก ทั้งการดำเนินชีวิตท่ามกลางกระแสเทคโนโลยีที่ล้ำสมัย และความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการศึกษาต่อของบุตรหลาน ตลอดจนการเผชิญสิ่งยั่วยุ หรือตัวแบบที่ไม่เหมาะสมต่าง ๆ รอบตัว ที่ก่อให้เกิดปัญหาเด็กและเยาวชนทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น เด็กและเยาวชนที่มีทักษะชีวิตในระดับต่ำหรือขาดภูมิคุ้มกันทางสังคม เมื่อพ้นวัยการศึกษาขั้นพื้นฐานไปแล้ว อาจเป็นคนที่ไม่ประสบความสำเร็จในชีวิต มีปัญหาเรื่องการปรับตัว และการดำเนินชีวิตในสังคม ซึ่งสภาพสังคมในทศวรรษใหม่ เป็นยุคของความเร็วและความล้ำสมัยของเทคโนโลยี การสื่อสาร ความหลากหลายทางเชื้อชาติวัฒนธรรม การหล่อหลอมรวมความคิดและความเชื่อของกลุ่มคน ที่บุคคลในสังคมจะต้องตั้งรับการมีวิถีชีวิตยุคใหม่อย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างมากได้ส่งผลกระทบต่อเด็กวัยเรียน ทั้งการดำเนินชีวิตท่ามกลางกระแสเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงและความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการศึกษาต่อของบุตรหลาน ตลอดจนการเผชิญสิ่งยั่วยุหรือตัวแบบที่ไม่เหมาะสมต่าง ๆ รอบตัว ก่อให้เกิดปัญหาเด็กและเยาวชนอย่างมาก ทั้งปัญหาด้านการปรับตัว ปัญหาด้านอารมณ์และจิตใจ ปัญหาสุขภาพ ปัญหาความรุนแรง ปัญหาเด็กติดเกม ปัญหายาเสพติด ปัญหาทางเพศ ฯลฯ โดยเฉพาะในเด็กและเยาวชนที่มีทักษะชีวิตต่ำ ขาดภูมิคุ้มกันทางสังคมที่ดี เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานไปแล้ว อาจเป็นคนที่ไม่ประสบความสำเร็จในชีวิต มีปัญหาทางอารมณ์ จิตใจ และมีความขัดแย้งในชีวิตได้ง่าย ครูจึงต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ให้ผู้เรียนมีทักษะชีวิตเป็นภูมิคุ้มกัน รอดพ้นจากการครอบงำของสื่อ เทคโนโลยี และตั้งรับต่อการก้าวรุกทางสังคมอย่างรู้เท่ากัน (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2554)

ตามพระราชบัญญัติเขตเศรษฐกิจพิเศษพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก (East Economic Corridor) เมื่อวันที่ 20 เมษายน พ.ศ. 2559 ได้กำหนดจังหวัดชลบุรี เป็นพื้นที่เป้าหมายเขตเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อการลงทุนในพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกในด้านศูนย์กลางการศึกษานานาชาติ ด้านอุตสาหกรรมรถยนต์อนาคต ด้านอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ ศูนย์กลางการคมนาคม ศูนย์กลางธุรกิจการบิน ท่าเรือระดับโลก เขตท่องเที่ยวภาคตะวันออกเชิงธุรกิจ/ ครอบครัว/ สุขภาพ ส่งผลให้การจัดการศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนเข้าสู่ตลาดแรงงาน เป็นการสร้างโอกาสการมีงานทำของประชาชนในพื้นที่ ผสานกับนโยบายรัฐบาลให้ความสำคัญกับการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาและเร่งรัดดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย ตลอดจนการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนและเรียนรู้อย่างจริงจัง และการเข้าถึงระบบอินเตอร์เน็ตความเร็วสูงอย่างกว้างขวางและทั่วถึง จังหวัดชลบุรีจึงเป็นศูนย์กลางด้านการศึกษาในทุกระดับของภาคตะวันออก และจังหวัดชลบุรียังมีประชากรวัยเรียนเข้ารับการศึกษาทุกระดับในอัตราที่สูง (ก่อนประถมศึกษา ร้อยละ 93.49 ประถมศึกษา ร้อยละ 121 มัธยมศึกษา ร้อยละ 109.92 และปริญญาตรี ร้อยละ 92.89) (สำนักงานศึกษาธิการภาค 8, 2560) ดังภาพที่ 1

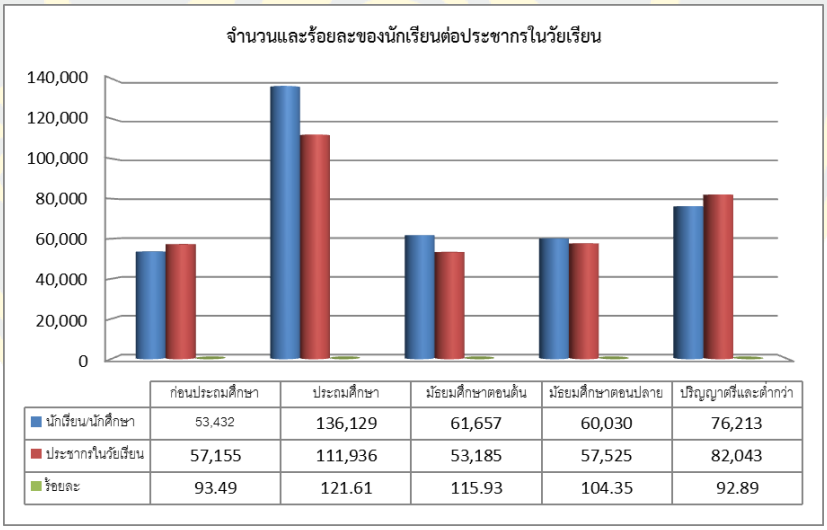

	ก่อนประถมศึกษา	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษาตอนต้น	มัธยมศึกษาตอนปลาย	ปริญญาตรีและต่ำกว่า
นักเรียน/นักศึกษา	53,432	136,129	61,657	60,030	76,213
ประชากรในวัยเรียน	57,155	111,936	53,185	57,525	82,043
ร้อยละ	93.49	121.61	115.93	104.35	92.89

ภาพที่ 1 จำนวนและร้อยละของนักเรียนต่อประชากรในวัยเรียน
ที่มา: สำนักงานศึกษาธิการภาค 8 (2560)

จากภาพที่ 1 ที่แสดงให้เห็นถึงจังหวัดชลบุรีมีประชากรวัยเรียนเข้ารับการศึกษาทุกระดับในอัตราที่สูง โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษา แต่ทั้งนี้ ยังไม่สามารถแสดงถึงผลลัพธ์ทางการศึกษาที่ประสบความสำเร็จได้ เพราะในการที่ประชากรวัยเรียนได้เข้าระบบการศึกษาไปแล้วนั้น

มิใช่ทั้งหมดที่เข้าสู่ระบบการศึกษาแล้วจะสำเร็จตามหลักสูตรทุกคน เพราะยังคงมีผู้เรียนที่ประสบปัญหาบางอย่างจนต้องออกจากการศึกษากลางคัน ดังนั้น ระบบการศึกษาและสภาพสังคมแวดล้อมของประชากรในวัยเรียนยังคงมีรอยรั่วบางอย่างในการพัฒนา จากปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถจำแนกสาเหตุได้ดังภาพที่ 2 คือ มีปัญหาในการปรับตัว (ร้อยละ 36.3) มีการสมรสแล้ว (ร้อยละ 19.7) มีการอพยพตามผู้ปกครอง (ร้อยละ 18.3) มีปัญหาครอบครัว (ร้อยละ 15.5) มีการเจ็บป่วย หรืออุบัติเหตุ (ร้อยละ 5.6) และมีฐานะยากจน (ร้อยละ 4.2) ตามอันดับ ซึ่งจากการที่จังหวัดชลบุรีเป็นเมืองแห่งนิคมอุตสาหกรรม และเมืองแห่งการท่องเที่ยวที่มีภาคธุรกิจบริการเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ในภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการจำเป็นต้องมีจำนวนแรงงานเป็นจำนวนมาก ซึ่งหนึ่งในจำนวนแรงงานทั้งหมด เป็นแรงงานต่างถิ่นจำนวนไม่น้อย สาเหตุสำคัญของเด็กออกกลางคันที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น น่าจะมาจากสาเหตุการอพยพที่อยู่และเคลื่อนย้ายแรงงานของผู้ปกครอง นักเรียนต่างถิ่น/ต่างด้าวกลับถิ่นฐานเดิม หรือแหล่งงานใหม่ ที่เป็นปัญหาในการติดตามเด็กมาเข้าเรียน เพราะไม่ทราบที่อยู่ที่แน่นอน แต่ปัญหาอันดับหนึ่งกลับเป็นการมีปัญหาในการปรับตัว (ร้อยละ 36.3) ดังนั้น ยิ่งเป็นการตอกย้ำถึงความจำเป็นในการมีความรู้ในเรื่องทักษะชีวิตที่มีคุณภาพ

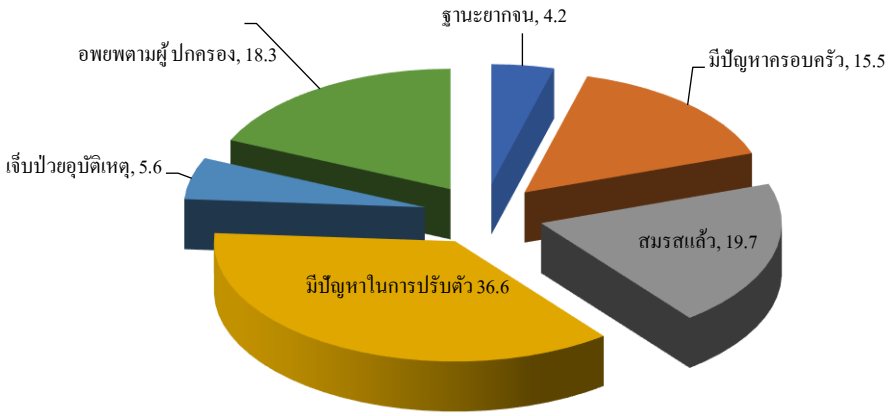

ภาพที่ 2 ร้อยละของนักเรียนออกกลางคัน ปีการศึกษา 2557 จำแนกตามสาเหตุ
ที่มา: สำนักงานศึกษาธิการภาค 8 (2560)

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 นั้น การรอบรู้ในสาระวิชายังไม่เพียงพอสำหรับการเรียนรู้เพื่อมีชีวิตในโลกยุคปัจจุบัน โรงเรียนต้องส่งเสริมความเข้าใจเนื้อหาวิชาการให้อยู่ในระดับสูงด้วยการบูรณาการสอดแทรกทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 เข้าไปในการจัด

การเรียนการสอน โดยเครือข่ายองค์กรความร่วมมือเพื่อทักษะแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (Partnership for 21st century skills) กล่าวว่า ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 1) ทักษะการเรียนรู้และการสรรค์สร้าง 2) ทักษะในการจัดการข้อมูลสารสนเทศ การใช้สื่อและเทคโนโลยี 3) ทักษะชีวิตและอาชีพ โดยทักษะชีวิตและอาชีพเป็นทักษะที่จำเป็นในการทำงานในยุคที่แข่งขันกันด้านข้อมูลข่าวสารและการดำรงชีวิตที่มีความซับซ้อน ทั้งนี้ การที่ผู้เรียนจะประสบความสำเร็จได้นั้น ผู้เรียนจำเป็นต้องมีการพัฒนาทักษะชีวิตต่อไปนี้ให้เพียงพอ คือ ผู้เรียนมีความยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม (Flexibility and adaptability) สามารถคิดริเริ่มและกำกับดูแลตนเองได้ (Initiativeand self-direction) พัฒนาทักษะด้านสังคมและทักษะด้านวัฒนธรรม (Social and cross cultural skills) มีผลงาน ชิ้นงาน และสามารถตรวจสอบได้ (Productivity and accountability) และเกิดภาวะผู้นำ มีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ได้รับมอบหมาย (Leadership and responsibility) ดังนั้น การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพดังกล่าว นับว่ามีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของผู้เรียนที่ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว รุนแรง พลิกผัน และคาดไม่ถึงในอนาคต ผู้เรียนยุคใหม่จึงต้องมีทักษะสูงในการเรียนรู้และปรับตัว (วิจารณ์ พานิช, 2555, หน้า 11-17)

ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคม ด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐานมีนโยบายและเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในด้านความสามารถและทักษะ ตลอดจนคุณลักษณะที่จะช่วยเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามเป้าหมายของหลักสูตร และมีภูมิคุ้มกันการดำเนินชีวิต ผู้เรียนจะต้องมีความสามารถในการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงและท้าทาย ซึ่งต้องใช้กระบวนการคิดและการตัดสินใจที่เหมาะสม จึงจะสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างปลอดภัยและมีความสุข จึงกำหนดให้สถานศึกษาต้องพัฒนาและเสริมสร้างทักษะชีวิตให้ผู้เรียนเกิดการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น คิด วิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ มีทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด รู้จักสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ด้วยการจัดการเรียนการสอนทักษะชีวิตบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดองค์ประกอบของทักษะชีวิตที่สำคัญ ที่จะสร้างและพัฒนาเป็นภูมิคุ้มกันชีวิตให้แก่เด็กและเยาวชนในสภาพสังคมปัจจุบัน และเตรียมพร้อมสำหรับอนาคตไว้ 4 องค์ประกอบ คือ 1) การตระหนักรู้

และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น 2) การคิดวิเคราะห์ตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 3) การจัดการกับอารมณ์และความเครียด และ 4) การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554) อีกทั้ง กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดให้มีการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 ขึ้น เพื่อให้มีแนวทางในการพัฒนาไปในทิศทางเดียวกัน

ในระหว่างปี พ.ศ. 2552-2561 กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดให้มีการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 คือ การมุ่งให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะของผู้เรียน ซึ่งทักษะชีวิตเป็นจุดเน้นด้านความสามารถ และทักษะที่เด็กและเยาวชนจำเป็นต้องได้รับการพัฒนา และเสริมสร้างทักษะชีวิตอย่างรอบด้าน เป็นภูมิคุ้มกันพื้นฐานที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเผชิญกับปัญหาและความท้าทายในการดำรงชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับวัฒนธรรมและสังคม ตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดให้สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีขีดความสามารถในการแข่งขันในเวทีระดับโลก (สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557) ซึ่งจากใจความสำคัญในการพัฒนารูปแบบด้านการเรียนการสอนของกระทรวงการศึกษาธิการ ที่ได้ให้ความสำคัญถึงเรื่องทักษะชีวิตมากขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนได้นำประสบการณ์ที่ได้จากการศึกษาในห้องเรียน ที่สามารถนำออกไปปรับใช้ให้ได้ในชีวิตประจำวันมากยิ่งขึ้น ดังนั้น ผู้ได้รับมอบหมายหน้าที่ในการพัฒนาให้ผู้เรียนพัฒนาไปในแนวทางที่กำหนด คือ “ครู” จากการเน้นย้ำเรื่องทักษะชีวิตของผู้เรียนแล้ว ที่สำคัญยิ่งกว่า คือ บทบาทของครูผู้ถ่ายทอด ฉะนั้น บทบาทของครูควรเป็นอย่างไร เพื่อให้การถ่ายทอดองค์ความรู้ในเรื่องทักษะชีวิตไปสู่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

ครูเป็นผู้ที่มีความสามารถให้คำแนะนำ เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการเรียน สำหรับนักเรียน หรือนักศึกษาในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ทั้งของรัฐและเอกชน มีหน้าที่ หรือมีอาชีพในการสอนวิชาความรู้หลักการคิด การอ่าน รวมถึงการปฏิบัติและแนวทางในการทำงาน โดยวิธีในการสอนจะแตกต่างกันออกไป โดยคำนึงถึงพื้นฐานความรู้ ความสามารถ และเป้าหมายของนักเรียนแต่ละคน และนอกจากการสอนแล้ว ครูยังเป็นผู้ยกระดับวิญญาณมนุษย์ ให้รู้จักผิดชอบชั่วดี สอนในคุณงามความดีเพื่อเป็นแม่แบบให้เด็กได้ปฏิบัติตามทั้งต่อหน้าและลับหลัง ครูมีมากมายบนแผ่นดินไทย ที่สามารถนำเอาการจัดการความรู้มาเป็นพลังในการขยายสิ่งดี ๆ ด้วยการนำเอาแบบปฏิบัติที่ดีมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสร้างคนให้มีความรู้ความสามารถในด้านต่าง ๆ เป็นตัวอย่างในการจัดกระบวนการเรียนรู้ดี ๆ มากมาย และที่สำคัญ ครูที่มีแรงบันดาลใจ ทุ่มเททำงานสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้ของศิษย์ ครูเป็นบุคคลสำคัญอันดับแรกที่จะช่วยสร้างคน สร้างชาติ ในสังคมยุคใหม่ ครูจึงต้องทำงานหนักขึ้นอีกหลายเท่า นอกจาก

จะสอนหนังสือแล้ว ครูยังต้องเป็นพ่อแม่คนที่ 2 คอยอบรมสั่งสอน ประคับประคองให้เด็กเติบโต เป็นกำลังสำคัญของประเทศในวันข้างหน้า (พระมหาตุ๋ย ขนฺติธมฺโม (คำหน่อ) พระสมุห์พุฒิพงษ์ พุทฺธิวโส (กล่ำทวี) (2564)

"บทบาทของครู" โดยคณะกรรมการคุรุสภา ได้กำหนดข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 ไว้เป็นมาตรฐานการปฏิบัติงานในหน้าที่ของครู ทั้งหมด 12 มาตรฐาน และมีการปรับปรุงเพิ่มเติมอีก 11 ข้อ ตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ซึ่งใจความสำคัญตามมาตรฐานที่ 1 ครูควรปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ มาตรฐานที่ 2 ครูควรตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ผู้เรียน มาตรฐานที่ 3 ครูควรมุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ มาตรฐานที่ 4 ครูควรพัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง มาตรฐานที่ 5 ครูควรพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ มาตรฐานที่ 6 ครูควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้เรียน มาตรฐานที่ 7 ครูควรรายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ มาตรฐานที่ 8 ครูควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน มาตรฐานที่ 9 ครูควรร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์ มาตรฐานที่ 10 ครูควรร่วมมือกับผู้อื่นในชุมชนอย่างสร้างสรรค์ มาตรฐานที่ 11 ครูควรแสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา และมาตรฐานที่ 12 ครูควรสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในทุกสถานการณ์ นอกจากนี้ ยังมีการแก้ไขปรับปรุงเพิ่มเติมด้านการปฏิบัติหน้าที่ครูอีก 5 ข้อ คือ 1) การมุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียน ด้วยจิตวิญญาณความเป็นครู 2) การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม และมีความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง 3) การส่งเสริมการเรียนรู้ เอาใจใส่ และยอมรับความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละบุคคล 4) การสร้างแรงบันดาลใจผู้เรียนให้เป็นผู้ใฝ่เรียนรู้และผู้สร้างนวัตกรรม 5) การพัฒนาตนเองให้มีความรอบรู้ทันสมัย และทันต่อการเปลี่ยนแปลง และด้านการจัดการเรียนรู้อีก 6 ข้อ คือ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนรู้ สื่อ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 2) การบูรณาการความรู้และศาสตร์การสอนในการวางแผนและจัดการเรียนรู้ ที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีปัญญารู้คิดและมีความเป็นนวัตกรรม 3) การส่งเสริมการเรียนรู้ เอาใจใส่ และยอมรับความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละบุคคล 4) การสร้างแรงบันดาลใจผู้เรียนให้เป็นผู้ใฝ่เรียนรู้และผู้สร้างนวัตกรรม 5) การพัฒนาตนเองให้มีความรอบรู้ ทันสมัย และทันต่อการเปลี่ยนแปลง (สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557)

จากมาตรฐานที่กำหนด จะเห็นได้ว่า ครูมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียน เพราะกระบวนการจัดการเรียนการสอนของครูส่งผลต่อการพัฒนานักเรียนในด้านต่าง ๆ เป็นอย่างมาก ผู้เรียนจะมีความคิดที่ดี มีวิธีการคิดวิเคราะห์อย่างถูกต้อง และมีระเบียบ

ในการปฏิบัติงาน ตลอดจนการพัฒนาบุคลิกภาพเชิงวิชาการ เชิงวิชาชีพ พัฒนาทักษะชีวิต ซึ่งหากได้รับการปลูกฝังอบรมจากครูผู้สอนอย่างถูกวิธี ผู้เรียนก็จะสามารถตัดสินใจแก้ปัญหาและปรับตัว เพื่อให้ตนเองมีพฤติกรรมที่ถูกต้อง สามารถจัดการกับความต้องการ ปัญหาและสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมในสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น การศึกษาที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถทางด้านทักษะชีวิตที่มีคุณภาพถือเป็นหัวใจสำคัญของผลลัพธ์ทางการศึกษาที่มีคุณภาพ ซึ่งทั้งผู้เรียนและบุคลากรผู้ถ่ายทอดความรู้หรือครูควรได้รับการพัฒนาไปพร้อมกัน

ตารางที่ 1 จำนวนนักเรียน/ นักศึกษา ครู/ ผู้สอน จำแนกตามสังกัด ปีการศึกษา 2558

สังกัด	นักเรียน/ นักศึกษา	ห้องเรียน	ครู/ ผู้สอน
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)	136,137	4,648	6,251
1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1	25,715	1,032	1,441
2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2	24,532	1,193	1,330
3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3	37,532	1,172	1,552
4. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18	48,129	1,226	1,891
5. การศึกษาพิเศษ (โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดชลบุรี)	229	25	37

ที่มา: สำนักงานศึกษาธิการภาค 8 (2560)

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นถึงจำนวนนักเรียน/ นักศึกษา และครู/ ผู้สอน ที่ไม่สอดคล้องกัน ด้วยอัตราส่วนที่มีครู 1 คน ต่อผู้เรียนถึงประมาณ 22 คน จึงทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนครู โดยเฉพาะในสาขาวิชาภาษาอังกฤษ วิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ มีครูไม่ตรงสาขาวิชาเอก เนื่องจากครูที่ได้รับการบรรจุมีภูมิลำเนาต่างถิ่น มักขอย้ายกลับภูมิลำเนาเดิม ส่งผลให้สถานศึกษามีครูไม่ครบชั้น ครูขาดเกณฑ์ ส่งผลให้จัดการเรียนการสอนได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ ครู อาจารย์ที่สอนวิชาชีพ บางส่วนขาดประสบการณ์ในการปฏิบัติงานจริงในสาขาวิชาที่สอน ส่งผลให้ผู้จบการศึกษาไม่สามารถนำความรู้ไปใช้ในการทำงาน หรือประกอบวิชาชีพได้อย่างเต็มที่ และนอกจากบทบาทในการเป็นผู้สอนครู ยังมีภาระงานอื่น ๆ นอกเหนือการเรียนการสอน เนื่องจากสถานศึกษาขาดบุคลากรด้านธุรการ การเงิน ทำให้จัดการเรียนการสอนได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ ส่งผลให้สัดส่วนคุณวุฒิและตำแหน่งทางวิชาการ

ของอาจารย์ประจำยังไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนด และจำนวนผลงานวิจัยต่อคณาจารย์ประจำสัดส่วนค่อนข้างต่ำ และนำมาใช้ประโยชน์มีจำนวนน้อย ผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์ในวารสารระดับนานาชาติที่มี Impact factor สูง จึงมีจำนวนน้อยมาก และขาดการจดสิทธิบัตร (สำนักงานศึกษาธิการภาค 8, 2560) ดังนั้น ความพร้อมและบทบาทของครูจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลต่อการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนให้ประสบผลสำเร็จ

จากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ที่ทุกอย่างมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในทุกมิติ การจะเป็นบุคคลหนึ่งที่สามารถใช้ชีวิตได้อย่างดีนั้น จำเป็นที่จะต้องมีทักษะชีวิตที่มีคุณภาพ ดังนั้น ระบบการศึกษาจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบหลักสูตรการเรียนการสอนให้เด็กอย่างทันสมัยเช่นกัน รวมถึงมีการถ่ายทอดองค์ความรู้อย่างมีประสิทธิภาพผ่านบทบาทของครูผู้สอน และจากภาพที่ 1 ข้างต้น จังหวัดชลบุรีมีประชากรวัยเรียนเข้ารับการศึกษาทุกระดับอยู่ในอัตราที่สูง โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษา อีกทั้งจากประสบการณ์ตรงของผู้วิจัยส่วนหนึ่งที่ได้มีโอกาสปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งนักวิชาการศึกษาระดับชำนาญการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 มีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน งานป้องกันยาเสพติด และงานพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน จากการลงปฏิบัติหน้าที่ พบว่านักเรียนที่เกิดปัญหาส่วนใหญ่ไม่สามารถที่จะเลือกวิธีการแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้อง หรือไม่สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้ ครูประจำชั้นจึงมีบทบาทสำคัญในการช่วยให้นักเรียนผ่านพ้นเหตุการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิต เพราะครูเปรียบเสมือนพ่อแม่คนที่ 2 ที่คอยให้คำปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาชีวิตต่าง ๆ ของนักเรียน

ดังนั้น ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา จึงมีความสนใจศึกษาบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี เพื่อนำผลวิจัยครั้งนี้ไปเป็นข้อมูลในการช่วยส่งเสริม และสนับสนุนให้สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตอย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ โดยครูสามารถพัฒนา ปรับปรุงวิธีการสอน และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งผลให้เกิดการพัฒนาทักษะชีวิตผู้เรียนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี

2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี จำแนกตามเพศ อายุ ประสบการณ์การทำงาน จำนวนนักเรียนที่รับผิดชอบต่อห้อง และที่ตั้งของโรงเรียน

3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี

คำถามของการวิจัย

1. ระดับบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี อยู่ในระดับใด

2. ครูที่มีเพศ อายุ ประสบการณ์การทำงาน จำนวนนักเรียนที่รับผิดชอบต่อห้อง และที่ตั้งของโรงเรียนต่างกัน มีบทบาทในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนต่างกันอย่างไร

3. แนวทางการพัฒนาบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี เป็นอย่างไร

สมมุติฐานของการวิจัย

1. ครูที่มีเพศต่างกัน มีบบทบาทในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน

2. ครูที่มีอายุต่างกัน มีบบทบาทในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน

3. ครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีบบทบาทในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน

4. ครูที่มีจำนวนนักเรียนที่รับผิดชอบต่อห้องต่างกัน มีบบทบาทในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน

5. ครูที่มีที่ตั้งของโรงเรียนต่างกัน มีบบทบาทในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษา ดังนี้

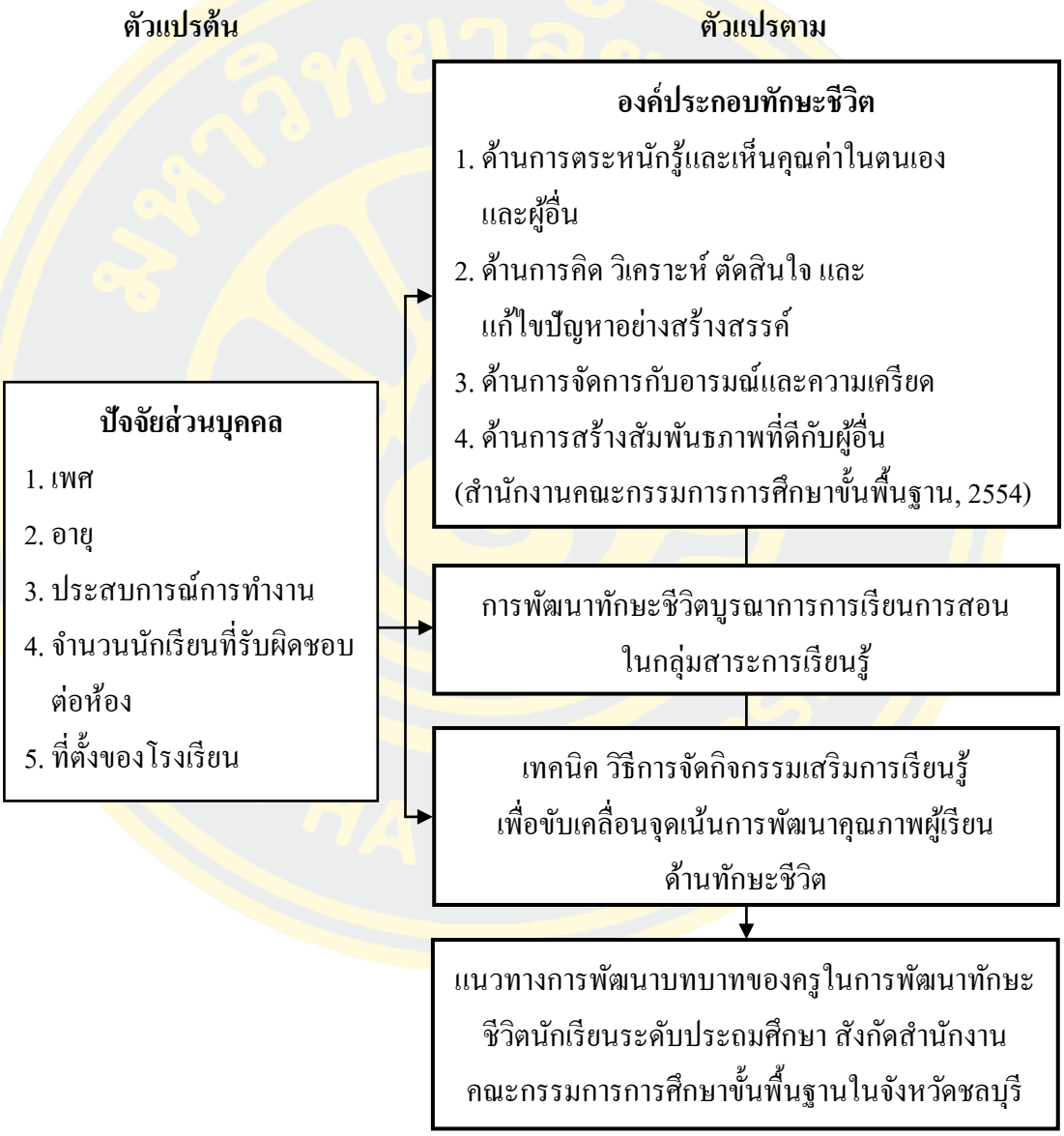

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดการวิจัย

จากภาพที่ 3 ผู้วิจัยประยุกต์ใช้และอ้างอิงตามแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งได้กำหนดแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตบูรณาการการเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เทคนิควิธีการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อขับเคลื่อนจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ด้านทักษะชีวิต และองค์ประกอบทักษะชีวิตที่สำคัญ ที่จะสร้างและพัฒนาเป็นภูมิคุ้มกันชีวิตให้เด็กและเยาวชนในสภาพสังคมปัจจุบันและเตรียมพร้อมสำหรับอนาคตไว้ 4 องค์ประกอบ (สำนักงานคณะกรรมการขั้นพื้นฐาน, 2551) ได้แก่ 1) ด้านการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น 2) ด้านการคิด วิเคราะห์ ตัดสินใจและแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 3) ด้านการจัดการกับอารมณ์และความเครียด และ 4) ด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น จากนั้น นำปัจจัยส่วนบุคคลมาเปรียบเทียบเพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน จำนวนนักเรียนที่รับผิดชอบต่อห้องเรียน และที่ตั้งของโรงเรียนที่แตกต่างกัน จะมีบทบาทในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนต่างกันอย่างไร และศึกษาแนวทางการพัฒนาบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี โดยการนำข้อคำถามในแต่ละด้านของแบบสอบถามที่ได้คะแนนมากที่สุดและน้อยที่สุดไปสร้างแบบสัมภาษณ์ เพื่อเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 25 คน เพื่อให้ผลการศึกษาในครั้งนี้มีความสมบูรณ์มากที่สุด

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

ขอบเขตด้านระยะเวลา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ใช้เวลาเก็บข้อมูลภาคสนามและวิเคราะห์ข้อมูลตั้งแต่เดือนตุลาคม ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2564

ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทำการศึกษาในเขตพื้นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี ทั้งหมด 3 เขต ประกอบด้วย

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1
2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2
3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัย เรื่อง บทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี มีขอบเขตในการศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัยทั้ง 3 ข้อในข้างต้น ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 คือ เพื่อศึกษาระดับบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี โดยใช้แนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งได้กำหนดแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตบูรณาการการเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เทคนิควิธีการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อขับเคลื่อนจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านทักษะชีวิต และองค์ประกอบทักษะชีวิตที่สำคัญ ที่จะสร้างและพัฒนาเป็นภูมิคุ้มกันชีวิตให้เด็กและเยาวชนในสภาพสังคมปัจจุบัน และเตรียมพร้อมสำหรับอนาคตไว้ 4 องค์ประกอบ (สำนักงานคณะกรรมการขั้นพื้นฐาน, 2551) ได้แก่ 1) ด้านการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น 2) ด้านการคิด วิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 3) ด้านการจัดการกับอารมณ์และความเครียด และ 4) ด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี จำแนกตามเพศ อายุ ประสบการณ์การทำงาน จำนวนนักเรียนที่รับผิดชอบต่อห้อง และที่ตั้งของโรงเรียน โดยใช้การวิเคราะห์ความแตกต่าง โดยการนำปัจจัยส่วนบุคคลมาเปรียบเทียบเพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศ อายุ ประสบการณ์การทำงาน จำนวนนักเรียนที่รับผิดชอบต่อห้อง และที่ตั้งของโรงเรียนที่แตกต่างกัน จะมีบทบาทในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนต่างกันหรือไม่

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 คือ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี โดยการนำข้อคำถามในแต่ละด้านของแบบสอบถามที่ได้คะแนนมากที่สุดและน้อยที่สุด ไปสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 25 คน เพื่อให้ผลการศึกษาในครั้งนี้ มีความสมบูรณ์มากที่สุด

ขอบเขตด้านประชากร

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทำการศึกษาบทบาทครูผู้สอนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี จำนวน 6,054 ราย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed methods design) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้รูปแบบเชิงสามเส้าแบบเกิดพร้อมกัน (Concurrent triangulation) ดังนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ

1. ประชากร

ประชากร (Population) ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาบทบาทครูผู้สอนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี จำนวน 6,054 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี ที่ได้จากการเปิดตารางเครซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 370 คน จากนั้น จึงจำแนกตามสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 เขต 2 และเขต 3 ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) ตามสัดส่วน ดังนี้

2.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 รวม 108 คน แบ่งเป็นเพศชาย จำนวน 54 คน และเพศหญิง จำนวน 54 คน

2.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 รวม 112 คน แบ่งเป็นเพศชาย จำนวน 56 คน และเพศหญิง จำนวน 56 คน

2.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 รวม 150 คน แบ่งเป็นเพศชาย จำนวน 75 คน และเพศหญิง จำนวน 75 คน

การวิจัยเชิงคุณภาพ

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นผู้บริหาร ครูผู้สอนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี โดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 25 คน โดยมีคุณสมบัติ คือ

1.1 เป็นครูผู้สอนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี ซึ่งทำการสอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ไม่น้อยกว่า 5 ปี และเคยดำรงตำแหน่ง หรือได้รับมอบหมายหน้าที่ให้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิต

นักเรียน เช่น หัวหน้า/ ผู้รับผิดชอบโครงการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน กิจกรรมลูกเสือ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 สาระ

1.2 เป็นผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาที่เปิดทำการสอนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัด

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. สถานศึกษาได้ข้อมูลระดับบทบาทของครู ในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน และสามารถดำเนินการจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองความต้องการด้านทักษะชีวิตที่จำเป็นได้

2. ครูสามารถดำเนินการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนได้ตามความเหมาะสม สอดคล้องกับบทบาท หน้าที่ และภาระงานที่รับผิดชอบ

3. สถาบันการศึกษาสามารถนำผลการศึกษาไปใช้สร้างแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรีได้

นิยามศัพท์เฉพาะ

บทบาทครู หมายถึง ผู้ที่มีหน้าที่เป็นแบบอย่างในการสอน เป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติตนตามคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนการถ่ายทอดวิชาการความรู้ให้แก่ศิษย์โดยไม่ปิดบังอำพราง รวมทั้งเป็นผู้เสียสละส่วนรวมมากว่าส่วนตัว และต้องเป็นผู้รักในการสอน รักการเรียนรู้ พยายามหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำมาพัฒนาการสอนให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

ทักษะชีวิต หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการปรับตัวที่จะจัดการกับปัญหาต่าง ๆ รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบัน และเตรียมพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หมายถึง หน่วยงานทางการศึกษาที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารและการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2554 รวมทั้งตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

โรงเรียน หมายถึง สถานที่จัดการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี

นักเรียน หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี

ครูผู้สอน หมายถึง ข้าราชการครูที่ทำการสอนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี

ประสบการณ์การทำงาน หมายถึง จำนวนปีที่ทำหน้าที่สอนระดับประถมศึกษา ตั้งแต่เริ่มบรรจุจนถึงปัจจุบัน

ที่ตั้งโรงเรียน หมายถึง สถานที่ที่โรงเรียนซึ่งเปิดทำการสอน มีที่ตั้งแน่นอน แบ่งเป็นในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล ตามการแบ่งเขตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้น

บทที่ 2
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย เรื่อง บทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี สามารถสรุปเป็นหัวข้อต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทครู
2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะชีวิต
3. ข้อมูลเกี่ยวกับจังหวัดชลบุรี
4. เอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทครู

ความหมายและความสำคัญของครู

คำว่า ครู ซึ่งแต่เดิม มีรากศัพท์มาจากคำว่า “คุรุ-ครุ” ในภาษาบาลีและสันสกฤต ซึ่งแปลว่า ผู้มีความหนักแน่น ผู้ควรศิษย์เคารพ ผู้สั่งสอน ซึ่งก็คล้ายคลึงกับความหมายในพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน ฉบับพุทธศักราช 2525 ที่ว่า “ครู” คือ ผู้สั่งสอนศิษย์ ผู้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ศิษย์ ได้แก่ ผู้ที่ทำหน้าที่สั่งสอนให้การศึกษาแก่ผู้อื่น

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชได้พระราชทานแก่ครูอาวุโส ในโอกาสที่เข้าเฝ้าฯ รับพระราชทานเข็มเครื่องหมายเชิดชูเกียรติ วันที่ 28 ตุลาคม พ.ศ. 2522 มีข้อความที่เกี่ยวกับลักษณะของครูที่ดีไว้ตอนหนึ่งว่า “ครูที่แท้นั้น ต้องเป็นผู้กระทำแต่ความดี คือ ต้องหมั่นขยันและอุตสาหะพากเพียร ต้องเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ ต้องหนักแน่น อดกลั้นและอดทน ต้องรักษาวินัย สำรวมระวังความประพฤติของตนให้อยู่ในระเบียบแบบแผนอันดีงาม ต้องปลีกตัว ปลีกใจ ออกจากความสบาย และความสนุกรื่นเริงที่ไม่ควรแก่เกียรติภูมิ ต้องตั้งใจให้มั่นคงและแน่วแน่ ต้องซื่อสัตย์รักษาความจริงใจ ต้องเมตตาหวังดี ต้องวางใจเป็นกลาง ไม่ปล่อยไปตามอำนาจอคติ ต้องอบรมปัญญาให้เพิ่มพูนสมบูรณ์ขึ้น ทั้งในด้านวิทยาการและความรู้ในเหตุผล” (กรมสามัญศึกษา, 2542, หน้า ก)

พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 2) กล่าวถึงความหมายของคำว่า “ครู” หมายความว่า บุคคลซึ่งประกอบวิชาชีพด้านการเรียนการสอน

และส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในสถานศึกษาปฐมวัยขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญา ทั้งของรัฐและเอกชน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 ได้ให้ความหมายของคำว่า “ครู” หมายถึง บุคลากรวิชาชีพ ซึ่งทำหน้าที่หลักด้านการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในสถานศึกษาของรัฐและเอกชน

อำไพ สุจริตกุล (2534, หน้า 47-48) กล่าวว่า คำว่า “ครู” “ปู่ครู” “ตุ๊ครู” และ “ครูบา” ในสมัยโบราณ หมายถึง พระสงฆ์ผู้ทำหน้าที่สอนกุลบุตรทุกระดับอายุตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยรุ่น สอนทั้งด้านอักขรวิธี ทั้งภาษาไทยและภาษาบาลี สอนให้เป็นคนดี มีวิชาชีพ ตลอดจนความรู้ทางพระพุทธศาสนา แม้เมื่อศิษย์มีอายุครบบวชแล้วก็ยังคงศึกษาในวัด หรือสำนักนั้น ๆ ต่อไป จนมีความรู้ ความชำนาญ สามารถถ่ายทอดวิชาที่ได้รับการสั่งสอนฝึกฝนจากครูบาของตนให้แก่ศิษย์รุ่นหลังของสำนักต่อไป หรืออาจลาไปแสวงหาความรู้ ความชำนาญต่อจากพระสงฆ์หรือครูบา หรือตุ๊ครู ณ สำนักอื่น เมื่อเชี่ยวชาญแล้ว ก็กลับมาช่วยสอนในสำนักเดิมของตน จนเป็นครูบาสืบทอดต่อไป

พุทธทาสภิกขุ (2521, หน้า 100-111) ได้ให้ความหมายและความสำคัญของครูว่า ครูเป็นผู้ทำหน้าที่อันประเสริฐ ครูเป็นผู้นำทางวิญญาณของสัตว์โลกไปสู่จุดมุ่งหมายปลายทางที่พึงปรารถนา ครูเป็นสถาบันใหญ่ที่ครองโลก ครูเป็นผู้อำนวยการศึกษา ครูเป็นปูชนียบุคคล เป็นเจ้าหนี้ที่ยิ่งใหญ่ ครูเป็นที่เคารพสักการะของมนุษย์ เป็นผู้ปั้นโลกให้งดงาม ให้ความสงบสุข และให้มีค่า

ปัญญานันทภิกขุ (2521, หน้า 1) ได้ให้ความหมายและความสำคัญของครูว่า “ครู” คือ ผู้กุมความเป็นความตายของชาติไว้ในมือ เป็นผู้คุมชะตาของบ้านเมืองและของโลก ครู คือ พระ ซึ่งแปลว่า ผู้ประเสริฐ ครูไม่ใช่ลูกจ้าง งานที่ครูทำนั้น เพื่อประโยชน์แก่สังคม เป็นงานที่มีเกียรติ

ปิ่น มุทุกันต์ (2525, หน้า 243) ได้ให้ความหมายและความสำคัญของครูไว้ 3 ประเภท คือ ครูประจำบ้าน ได้แก่ บิดา มารดา นับเป็นครูคนแรกของชีวิต ที่ให้การอบรมสั่งสอน เลี้ยงดู เป็นครูพิเศษ ครูประจำโรงเรียน ได้แก่ ครู อาจารย์ที่ทำการอบรมสั่งสอนเยาวชนตามสถานศึกษาต่าง ๆ เป็นครูมีหน้าที่สำคัญและหนักมาก และครูประจำโลก ได้แก่ พระสงฆ์ ผู้สั่งสอน พระศาสนาจากพระธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้ และเป็นครูที่อบรมสั่งสอนให้คนทั้งหลายเป็นคนดี มีความสุขความเจริญ เป็นความร่มเย็นแห่งชีวิต

ยนต์ ชุ่มจิต (2526, หน้า 49-50) กล่าวถึงบทบาทของครูว่า บทบาทของครูในอดีต คือ ครูเป็นผู้อบรมสั่งสอนให้บุตรหลานมีความรู้ ความสามารถอ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น เป็นแม่พิมพ์

ที่ดี ทั้งด้านความรู้สึกและความประพฤติ ครูเป็นผู้พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ให้แก่นักเรียน

สรุปได้ว่า ครู หมายถึง บุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา ตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานถึงระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ทำหน้าที่หลักในการจัดการเรียนการสอนให้ตรงตามความต้องการของผู้เรียนและตรงตามหลักสูตรสถานศึกษา ภายใต้โครงสร้างหลักสูตรแกนกลาง โดยมีกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างกัน เช่น การจัดการเรียนการสอนโดยการใช้สื่อการเรียนการสอนจากการแหล่งเรียนรู้

ความหมายคำว่า “บทบาท”

สุพัตรา สุภาพ (2528, หน้า 30) ได้ให้ความหมายของคำว่า บทบาท (Role) คือ การปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพ (ตำแหน่ง) เช่น มีตำแหน่งเป็นพ่อ บทบาท คือ ต้องเลี้ยงดูลูก เป็นครู บทบาท คือ สั่งสอน อบรมนักเรียนให้ดี เป็นคนไข้ บทบาท คือ ปฏิบัติตามหมอสั่ง

Robinchon and Scott (1969, pp. 52-57 อ้างถึงใน เพ็ญศรี พุ่มเที่ยง, 2545, หน้า 11) ให้ความหมายว่า “บทบาท” (Role) หมายถึง พฤติกรรมที่กระทำตามความคาดหวังของคนส่วนใหญ่ ที่ยึดถือไว้เป็นบรรทัดฐาน โดยที่ข้อบังคับนั้น จะกล่าวเฉพาะที่แต่ละคนนั้นต้องกระทำ

ฑิตยา สุวรรณะชฎ (2527, หน้า 4) บทบาท หมายถึง ลักษณะของพฤติกรรมที่ถูกกำหนดโดยฐานะ ตำแหน่ง และเปรียบเทียบ “บทบาท” และ “ตำแหน่ง” เป็นเสมือนหนึ่งเหรียญสลึง กล่าวคือ ด้านหนึ่งเป็น “ตำแหน่ง” คือ เป็นผลรวมของสิทธิหน้าที่ แต่อีกด้านหนึ่งเป็น “บทบาท” คือ เป็นการประพฤติตามสิทธิและหน้าที่นั้น และยังได้แบ่งบทบาทออกเป็น 2 บทบาท คือ
1) บทบาทตามอุดมคติ (Ideal role) หรือบทบาทที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางสังคมควรทำ
2) บทบาทที่ปฏิบัติจริง (Actual role) หรือบทบาทที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางสังคมจะต้องปฏิบัติจริง และยังได้กล่าวไว้ว่า “บทบาทที่ปฏิบัติจริง” นี้ เป็นผลรวมของบทบาทตามอุดมคติบุคลิกภาพของผู้ดำรงตำแหน่ง อารมณ์ขณะแสดงบทบาทและอุปกรณ์ของผู้ดำรงตำแหน่งที่มีอยู่ ปฏิกิริยาของผู้ที่เกี่ยวข้อง

สรุปได้ว่า บทบาทมีความหมายถึง 2 มิติ และทั้ง 2 มิติมีความสัมพันธ์กัน บทบาทตามอุดมคติ เป็นสิ่งที่ผู้ดำรงตำแหน่งควรยึดถือเพื่อนำไปปฏิบัติให้เกิดขึ้นจริง ส่วนบทบาทที่ปฏิบัติจริงเป็นส่วนหนึ่งของบทบาทในอุดมคติ ซึ่งถ้าปฏิบัติได้อย่างอย่างมีประสิทธิภาพทั้งคู่ บทบาทของผู้ดำรงตำแหน่งจะมีความสมบูรณ์อย่างยิ่ง

พิศวง ธรรมพัฒนา (2523, หน้า 63) ได้ให้ความหมายบทบาทว่า เป็นการปฏิบัติหน้าที่หรือการแสดงออกตามความคิด หรือคาดหวัง เมื่ออยู่ภายใต้สถานการณ์ทางสังคม โดยถือเอาฐานะหรือหน้าที่ทางสังคมเป็นมูลฐาน

สุวิทย์ บุญช่วย (2525, หน้า 16) ให้ทัศนะว่า บทบาท เป็นพฤติกรรมของบุคคลที่กระทำหรือแสดงออกมาตามสิทธิและหน้าที่ของตำแหน่งที่ตนเองเป็นอยู่ จะโดยถูกบังคับ หรือตามความพอใจของตน

Levingson (1964, pp. 284-285 อ้างถึงใน จำนงค์ อัญญวรวิทย์, 2546, หน้า 8) ได้สรุปความหมายของบทบาทไว้ ดังนี้

1. บทบาท หมายถึง ปทัสถาน ความคาดหวัง ข้อห้าม ความรับผิดชอบ หรืออื่น ๆ ที่มีลักษณะในทำนองเดียวกัน ซึ่งผูกพันอยู่กับตำแหน่งทางสังคมที่กำหนดให้บทบาทตามความหมายนี้คำนึงถึงตัวบุคคลน้อยที่สุด แต่มุ่งไปถึงการบ่งชี้หน้าที่อันควรกระทำ

2. บทบาท หมายถึง ความเป็นไปของบุคคล ของผู้ดำรงตำแหน่ง ที่คิดและกระทำเมื่อดำรงตำแหน่งนั้น ๆ

3. บทบาท หมายถึง การกรทำของบุคคลแต่ละคนที่สัมพันธ์กับโครงการสร้างทางสังคม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ แนวทางที่บุคคลพึงกระทำ เมื่อดำรงตำแหน่งอื่น ๆ

Linton (1934, pp. 113-115) เป็นนักมานุษยวิทยาคนแรกที่ให้แนวความคิดเรื่องฐานะตำแหน่ง (Status) บทบาท (Role) ของฐานะตำแหน่งนั้น เขาเห็นว่า สถานภาพเป็นนามธรรม หมายถึง ฐานะ หรือตำแหน่งนั้น ๆ ว่า ตำแหน่งนี้ จะมีภารกิจหน้าที่อย่างไรบ้าง ดังนั้น เมื่อมีตำแหน่งเกิดขึ้น สิ่งที่ควบคู่มากับตำแหน่ง หรือบทบาท จะเป็นสิ่งที่ควบคู่กับตำแหน่ง เปรียบเสมือนเหรียญ คือ ด้านหนึ่ง คือ ตำแหน่ง อีกด้านหนึ่งของเหรียญ คือ บทบาทนั่นเอง

เพ็ญศรี พุ่มเที่ยง (2545, หน้า 12) อธิบายว่า “บทบาท” หมายถึง แบบแผน หรือพฤติกรรมของบุคคลที่พึงกระทำตามสถานภาพ หรือฐานะของตนในครอบครัว หรือสังคม โดยแบบแผน หรือพฤติกรรมนั้น ต้องสอดคล้องกับบรรทัดฐานขนบธรรมเนียม ประเพณี และความคาดหวังของสังคม

ณรงค์ เส็งประชา (2538, หน้า 17) ได้ให้ความหมายของบทบาทไว้ว่า บทบาทเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างสังคม (Social structure) ที่ช่วยเสริมสร้างและพยุงค้ำจุนกลุ่มสังคมให้มั่นคงและเจริญก้าวหน้า และผู้คนอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข แต่ทั้งนี้ หมายถึงว่า ผู้คนเหล่านั้นได้แสดงบทบาทอย่างเหมาะสม ไม่เกิดปัญหาการขัดแย้งระหว่างคู่บทที่แสดง ไม่ละเมิดต่อสิทธิและหน้าที่ที่ควรจะปฏิบัติ ไม่สร้างอำนาจในบทบาทของตนให้เหนือไปจากบรรทัดฐานของสังคม จนเกิดผลเสียแก่สังคม หรือมีบทบาทหน้าที่ แต่ไม่แสดงบทบาทตามความรับผิดชอบ

พัทยา สายหู (2516, หน้า 47) ได้อธิบายว่า บทบาทหน้าที่ คือ สิ่งที่ทำให้เกิดเป็นบุคคลและเปรียบเสมือนบทของตัวละคร ที่กำหนดให้ผู้แสดงในบทละครเรื่องนั้น ๆ เป็นตัวอะไร มีบทบาทที่ต้องแสดงอย่างไร ถ้าแสดงผิดบท หรือไม่สมบท ก็อาจถูกเปลี่ยนตัวไม่ให้แสดงไปเลย

อุทัย หิรัญโต (2526, หน้า 199) อธิบายว่า บทบาท คือ หน้าที่ (Function) หรือพฤติกรรมอันพึงคาดหมาย (Expected behavior) ของบุคคลแต่ละคนในกลุ่ม หรือในสังคมหนึ่ง ๆ หน้าที่หรือพฤติกรรมดังกล่าว โดยปกติเป็นสิ่งที่กลุ่ม หรือสังคม หรือวัฒนธรรมบางกลุ่ม หรือสังคมนั้นกำหนดขึ้น ฉะนั้น บทบาทจึงเป็นแบบแห่งความประพฤติของบุคคลในสถานะหนึ่ง ที่พึงมีต่อบุคคลอื่น ในสถานะอีกอย่างหนึ่งในสังคมเดียวกัน

สุวิทย์ บุญช่วย (2525, หน้า 16) ให้ทัศนะว่า บทบาท เป็นพฤติกรรมของบุคคลที่กระทำหรือแสดงออกมาตามสิทธิและหน้าที่ของตำแหน่งที่ตนเองเป็นอยู่ จะโดยถูกบังคับ หรือตามความพอใจของตน

จรัญ พรหมอยู่ (2532, หน้า 28) ได้ให้ความหมายของบทบาทไว้ว่า คือ พฤติกรรมที่ปฏิบัติตามสถานภาพ เช่น ครูต้องสอนนักเรียน ตำรวจต้องพิทักษ์สันติราษฎร์ ทหารต้องเป็นรั้วของชาติ

สวัสดิ์ แก้วสมบูรณ์ (2525, หน้า 15) ได้กล่าวถึงบทบาทว่า หมายถึง พฤติกรรมที่เกิดขึ้นตามเงื่อนไข และอำนาจหน้าที่ความผิดชอบที่ต้องกระทำ เมื่อบุคคลเข้ามาดำรงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง และบทบาทหน้าที่ที่กำหนดไว้นั้น ต้องเป็นที่รู้จักและเข้าใจกันระหว่างบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งเอง กับบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องด้วย

สรุปได้ว่า บทบาท หมายถึง ภาระหน้าที่ที่กำหนดให้บุคคลต้องปฏิบัติตามเงื่อนไข โดยเมื่อแต่ละบุคคลได้แสดงบทบาทอย่างเหมาะสมตามเงื่อนไขที่กำหนด จึงจะช่วยส่งเสริมให้กลุ่มสังคมนั้นมีความเจริญ และสมาชิกในสังคมสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

บทบาทของครู

รุ่ง แก้วแดง (2543, หน้า 130) ได้กล่าวถึงบทบาทครูไว้ว่า ครูมีบทบาทและความสำคัญอย่างยิ่งในฐานะผู้ให้การศึกษาของชาติ ครู คือ ผู้ที่กำหนดอนาคตของชาติ ในชาติ ๆ ใด ก็ตามที่ทำได้ ครูเป็นคนมีความรู้ เป็นคนเก่ง เป็นคนเสียสละ ตั้งใจทำงานเพื่อประโยชน์ของนักเรียนชาตินั้น ได้พลเมืองที่เก่งและฉลาด มีศักยภาพและมีความสามารถที่จะแข่งขันกับทุกประเทศในโลกได้

Havinghuerst and Levine (1964) ได้กล่าวถึง บทบาทครูไว้ 2 ด้าน คือ

ด้านที่ 1 บทบาทของครูในชุมชน มีหลายบทบาท เช่น

1. ผู้นำการเปลี่ยนแปลงและนักปฏิรูปสังคม
2. ผู้ริเริ่มบุกเบิกความคิด
3. ผู้ผดุงรักษาวัฒนธรรม

4. ผู้ควรแก่การยกย่อง

5. ผู้ให้บริการสาธารณะ

ด้านที่ 2 บทบาทของครูในโรงเรียน มีหลายบทบาท เช่น

1. ผู้อบรมเลี้ยงดู หรือสร้างสังคมประกิต

2. ผู้เป็นตัวกลาง หรือผู้ก่อให้เกิดการเรียนรู้

3. ผู้รักษาวินัย

4. ผู้เป็นเสมือนพ่อแม่

5. ผู้ตัดสิน หรือรักษากติกา

6. ผู้เป็นที่พึ่งของเด็ก

Johnson (อ้างถึงใน รัตนวดี โชติกพนิช, 2550, หน้า 25-27) ได้เสนอบทบาทของครูไว้ 7 ประการ คือ

1. ผู้นำเด็ก

2. ที่ปรึกษาของเด็ก

3. ผู้ชำนาญในการสอน

4. มิตรของเด็ก

5. ผู้กำหนดจุดประสงค์

6. ผู้วัดผลและประเมินผล

7. ผู้กระตุ้นให้เด็กปรับตัวเข้ากับสังคม

Barr and Others (อ้างถึงใน รัตนวดี โชติกพนิช, 2550, หน้า 25-27) ได้พิจารณาในการวัดผลและพยากรณ์ประสิทธิผลของครู ผ่านบทบาทหน้าที่ 4 ด้าน คือ

1. ครูในฐานะผู้อำนวยการสอน

2. ครูในฐานะเพื่อนและผู้ให้คำปรึกษาแก่นักเรียน

3. ครูในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของชุมชนโรงเรียน

4. ครูในฐานะสมาชิกของสมาคมวิชาชีพ

Dictionary of Education (นิรันดร์ กมลาพร, 2549, หน้า 18) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบไว้ว่า “หน้าที่ประจำของแต่ละบุคคล เมื่อเขาได้รับมอบหมายให้ทำงานอย่างใดอย่างหนึ่ง” ส่วนความหมายของครู ในที่นี้ จะอธิบายตามรูปคำภาษาอังกฤษ คือ “Teachers” โดยสรุปจากคำอธิบายของยนต์ ชุ่มจิต (2526) ในหนังสือ ความเป็นครู ดังนี้

T-Teaching (การสอน) หมายถึง บทบาทในการทำหน้าที่สั่งสอนศิษย์ให้เป็นคนดี มีความรู้ในวิชาการทั้งปวง ซึ่งถือว่า เป็นงานหลักของครูทุกคน ทุกระดับชั้นที่สอน ดังนั้น

ครูทุกคนจึงควรตระหนักในเรื่องการสอนเป็นอันดับแรก โดยถือว่า หัวใจความเป็นครู คือ การอบรมสั่งสอนศิษย์ให้เป็นคนดี มีความรู้ในวิทยาการทั้งปวง

E-Ethics (จริยธรรม) หมายถึง การที่ครูมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการส่งเสริมจริยธรรมให้แก่นักเรียน ซึ่งถือว่า เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบที่สำคัญอีกประการหนึ่งของครู นอกจากครู อาจารย์ จะต้องอบรมส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้มีจริยธรรมแล้ว ครูทุกคนก็จะต้องประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีจริยธรรมอันดีงามเหมาะสมด้วย เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ลูกศิษย์

A-Academic (วิชาการ) หมายถึง การที่ครูต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบในทางวิชาการ ทั้งของตนเองและของลูกศิษย์ ดังนั้น ครู อาจารย์ทุกคน ต้องศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เป็นประจำ หากไม่ทำเช่นนั้น ก็จะเป็นคนที่ล้าสมัย ไม่ทันต่อวิทยาการใหม่ ๆ ซึ่งมีอยู่มากมายในปัจจุบันนี้

C-Cultural Heritage (การสืบทอดวัฒนธรรม) หมายถึง ครู อาจารย์ต้องทำหน้าที่และรับผิดชอบในการสืบทอดวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง ซึ่งครูอาจทำได้ 2 แนวทาง คือ

1. การปฏิบัติตนตามขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามของชาติ เช่น แต่งกายให้ถูกต้องเหมาะสมกับโอกาสและสถานที่ หรือการแสดงความเคารพและกริยามารยาทแบบไทย ๆ หรือการจัดงานพิธีต่าง ๆ เช่น งานแต่งงาน งานบวช เป็นต้น

2. การอบรมสั่งสอนให้ลูกศิษย์เข้าใจในวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีไทยที่ดี

H-Human Relationship (มนุษยสัมพันธ์) หมายถึง ครูอาจารย์ต้องทำตัวให้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อบุคคลทั่ว ๆ ไป เพราะการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี จะช่วยให้ครูสามารถปฏิบัติหน้าที่การงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในส่วนตัวและส่วนรวม การมีมนุษยสัมพันธ์ของครูสามารถจำแนกออกได้ ดังนี้

1. มนุษยสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ครูควรสอนให้ลูกศิษย์มีความรู้ในวิชาการต่าง ๆ มีความประพฤติที่ดี เป็นที่ปรึกษาของลูกศิษย์ พยายามหาทางช่วยเหลือ ถ้าลูกศิษย์มีปัญหา

2. มนุษยสัมพันธ์ระหว่างครูกับครู ครูทุกคนควรมีความสามัคคีกัน ถ้าสถานศึกษาใดมีครูอาจารย์ที่สมานสามัคคีกัน การพัฒนาโรงเรียนและวิชาการก็จะเจริญก้าวหน้าไปรวดเร็ว

3. มนุษยสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้ปกครองและชุมชน ผู้ปกครองนักเรียนเป็นบุคคลกลุ่มหนึ่ง ที่มีบทบาทสำคัญต่อการเรียนการสอนและการพัฒนาโรงเรียน

E-Evaluation (การประเมินผล) หมายถึง การประเมินผลการเรียนการสอนของนักเรียน หน้าที่และความรับผิดชอบในด้านนี้ ถือว่า มีความสำคัญยิ่งประการหนึ่ง เพราะการประเมินผลการเรียนการสอน เป็นการวัดความเจริญก้าวหน้าของลูกศิษย์ในด้านต่าง ๆ หากครูสอนแล้ว

ไม่มีการวัดผล ครูก็ไม่สามารถรู้ได้ว่า ลูกศิษย์ของตนเองจะมีความเจริญก้าวหน้ามากน้อยพียงใด ดังนั้น ครูจึงควรระลึกเสมอว่า “ที่ใดมีการสอน ที่นั่นต้องมีการสอบด้วย” สำหรับการประเมินผลของนักเรียน สามารถทำได้หลายแบบ ได้แก่ 1) การสังเกต 2) การสัมภาษณ์ 3) การสอบ 4) การศึกษาเป็นรายบุคคล 5) การใช้แบบสอบถามและแบบสำรวจ และ 6) การบันทึกย่อและระเบียนสะสม และอื่น ๆ อีก

R-Research (การวิจัย) หมายถึง การที่ครูต้องเป็นนักแก้ปัญหา เพราะการวิจัยเป็นวิธีการแก้ปัญหาและการศึกษาหาความรู้ ความจริงที่เชื่อถือได้ โดยใช้วิธีการที่เชื่อถือได้

S-Service (การบริการ) หมายถึง การให้บริการแก่ศิษย์ ผู้ปกครองและชุมชน เช่น การให้บริการความรู้แก่คนในท้องถิ่น ทั้งในด้านความรู้ทางอาชีพ สุขภาพอนามัย การให้คำปรึกษาหารือ และการร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชน เป็นต้น

สรุปได้ว่า ครู คือ บุคคลซึ่งมีบทบาทที่มีความสำคัญยิ่งทางการศึกษา เนื่องจาก ครูเป็นทั้งผู้สอน ผู้ถ่ายทอด ผู้บุกเบิกความคิด ผู้เป็นแบบอย่างอันดีงาน ผู้เสียสละเพื่อส่วนรวม และครูผู้เป็นที่ปรึกษาแก่ผู้ปกครอง ผู้เป็นมิตรกับเด็ก ฯลฯ ดังนั้น บทบาทของครูที่มีคุณภาพ จะเป็นตัวบ่งชี้สำคัญสำหรับอนาคตเด็ก และอนาคตของประเทศชาติ

บทบาทของครูที่ต้องปรับเปลี่ยน

รุ่ง แก้วแดง (2543, หน้า 137) ครูได้เป็นกำลังสำคัญและมีบทบาทในการให้การศึกษากับเยาวชนในระบบโรงเรียนอย่างต่อเนื่องมาเป็นเวลากว่าร้อยปี แต่อนาคตต่อจากนี้ไป บทบาทของครูจะต้องเปลี่ยนไปจากเดิม เพราะการเรียนการสอนในปัจจุบัน ไม่สอดคล้องกับความก้าวหน้าของสังคมในยุคข้อมูลข่าวสาร ด้วยเหตุผลอย่างน้อย 2 ประการ คือ

1. ครูเน้นวิธีสอนแบบนำความรู้มาบอกนักเรียน กิจกรรมส่วนใหญ่ในห้องเรียนจึงเป็นของครูผู้สอน ดังได้กล่าวแล้วในเรื่องการปฏิวัติกระบวนการเรียนรู้ เมื่อแนวคิดใหม่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนด้วยตนเอง และลดบทบาทการบอกของครูลง จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับบทบาทของครูใหม่

2. บทบาทของเทคโนโลยีในการเรียนรู้ การเรียนการสอนส่วนใหญ่ใช้เทคโนโลยีเกือบทั้งหมด โลกยุคปัจจุบันเป็นโลกของเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ซึ่งได้เข้ามามีผลกระทบอย่างมากต่อกระบวนการเรียนการสอนในโลกยุคใหม่ นักเรียนจะเรียนด้วยตนเองได้ โดยอาศัยคอมพิวเตอร์และอินเตอร์เน็ต ทำให้บทบาทของครูจะต้องเปลี่ยนแปลง

สรุปได้ว่า ในการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และเป็นการก้าวเข้าสู่ยุคของเทคโนโลยีอย่างเต็มตัวแล้ว ครูจึงจำเป็นต้องพัฒนาตนเองในบทบาทที่มีความทันสมัยมากยิ่งขึ้น คือ การใช้อุปกรณ์ทางการสื่อสารและการเรียนรู้ที่ทันสมัย ให้ทันต่อโลกยุคปัจจุบันมากยิ่งขึ้น แต่ทั้งนี้

ผู้วิจัยเห็นว่า บทบาทของครูยังคงมีความสำคัญทั้ง 2 มิติ คือ บทบาทที่เป็นผู้สอน หรือผู้ถ่ายทอดในห้องเรียนที่มีคุณภาพก็ยังคงมีความจำเป็น แต่สิ่งที่ครูต้องพัฒนาเพิ่ม คือ การใช้อุปกรณ์ทางการศึกษาและการเรียนรู้ที่ต้องมีความทันสมัย และมีความสอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียนในยุคปัจจุบัน

หน้าที่และความรับผิดชอบของครูทั่วไป

อินถา ศิริวรรณ (2551, หน้า 56-57) ได้ให้ความหมายไว้ว่า หน้าที่ความรับผิดชอบของครูทั่วไป หมายถึง พฤติกรรมของครูที่ต้องแสดงออกให้เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่การงาน โดยมีขอบเขตของการกระทำตามกฎหมายตามที่สังคมคาดหวัง และจากสามัญสำนึกของเรา เนื่องจากครูเป็นผู้ก่อให้เกิดความรู้และพัฒนาตนทุก ๆ ด้าน ทั้งยังเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม เช่นเดียวกับคนดี โดยทั่วไป ๆ จึงมีผู้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของครูไว้หลายลักษณะ อาจพิจารณาในแง่ของภาวะหน้าที่ตามกฎหมาย หรือภาวะหน้าที่ตามที่สังคมคาดหวัง หรืออาจพิจารณาตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของครูครอบคลุมหมดทุก ๆ ด้าน ดังนี้

1. รักการอ่าน รักการศึกษา ปรับปรุงตนเองให้ทันสมัย มีความเชื่อมั่นและศรัทธาในอาชีพครู
2. ความคิดเป็นของตนเอง กล้าแสดงออกเพื่อเผยแพร่ความคิดเห็น หรือความรู้ใหม่ ๆ ในที่สาธารณะ
3. พฤติกรรมและวางตนอยู่ในกรอบศีลธรรมจรรยา อันเป็นบรรทัดฐานที่ยอมรับกันทั่วไปในชุมชน
4. ประกอบอาชีพเพื่อหารายได้เลี้ยงชีพที่พอสมควรแก่อัตภาพ มานะบากบั่น มัธยัสถ์
5. รักษาความสามัคคีระหว่างครู ไม่แบ่งแยกสถาบันและวุฒิ
6. ช่วยรักษาผลประโยชน์ให้แก่เพื่อนครูด้วยกัน
7. เป็นที่ปรึกษาความรู้และวิทยาการใหม่ ๆ ให้เป็นที่ปรึกษา แนะนำดี เมื่อเพื่อนครูประสบปัญหา หรือความเดือดร้อน

หน้าที่และความรับผิดชอบของต่อสถานศึกษา

หน้าที่และความรับผิดชอบของต่อสถานศึกษาที่ครูควรปฏิบัติ มีดังนี้

1. ช่วยสร้างศรัทธาจากประชาชนให้กับโรงเรียนของตน
2. จัดหาวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ให้กับโรงเรียน
3. ช่วยพัฒนาโรงเรียนให้สะอาด สวยงามน่าอยู่
4. เอาใจใส่รักษาผลประโยชน์ของโรงเรียน
5. ช่วยปกป้องภัยพิบัติอันอาจจะเกิดกับโรงเรียน

6. ช่วยรักษาชื่อเสียงของโรงเรียนให้มีความก้าวหน้า ทั้งทางด้านวิชาการ/ กิจกรรมต่าง ๆ

7. ช่วยกิจการต่าง ๆ ของโรงเรียนให้ลุล่วงไปด้วยดี

8. ช่วยส่งเสริมจริยธรรมและศีลธรรมอันดีงามให้แก่บุคคลของโรงเรียน

หน้าที่และความรับผิดชอบของครูต่อเพื่อนครู

หน้าที่และความรับผิดชอบของครูต่อเพื่อนครูที่ครูควรปฏิบัติ มีดังนี้

1. เอื้อเฟื้อช่วยเหลือส่วนตัว เท่าที่สามารถจะกระทำได้

2. รักษาชื่อเสียงของคณะครูและให้เกียรติแก่กัน

3. ปฏิบัติหน้าที่แทน เมื่อเพื่อนครูต้องมีภาระอื่นทางราชการ หรือเจ็บป่วยไข้

4. ช่วยป้องกันอันตรายทั้งปวง อันอาจมีแก่เพื่อนครู

หน้าที่และความรับผิดชอบของครูต่อผู้ปกครองนักเรียน

ครูกับผู้ปกครองหากได้ร่วมมือกันแล้ว ก็จะได้ช่วยกันแก้ปัญหาและพัฒนาตนได้อย่างถูกต้อง หรือช่วยแก้ปัญหาอันอาจจะเกิดขึ้นแก่ตัวเด็ก หรือผู้ปกครอง ครูจึงควรเอื้อเฟื้อช่วยเหลือดังนี้

1. ร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อช่วยแก้ปัญหาของเด็ก อันอาจจะเกิดขึ้น หรือความประพฤติ

2. ให้คำแนะนำ หรือเป็นที่ปรึกษาแก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับการศึกษา การเลือกอาชีพของนักเรียน

3. ร่วมมือกับผู้ปกครองในการอบรมสั่งสอน

4. ให้ความเอื้อเฟื้อช่วยเหลือในกิจกรรมบางอย่างของผู้ปกครองตามเหมาะสม

5. ช่วยเหลือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ อันเกิดขึ้นกับผู้ปกครอง

6. รายงานผลการศึกษาของเด็กให้ผู้ปกครองทราบเป็นระยะ

7. แสวงหาทุนการศึกษาต่อให้แก่เด็ก ที่ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครองไม่ดี

หน้าที่และความรับผิดของครูต่อผู้บังคับบัญชา

หน้าที่และความรับผิดของครูต่อผู้บังคับบัญชาที่ครูควรปฏิบัติ มีดังนี้

1. แสดงความเคารพผู้บังคับบัญชาด้วยใจจริง

2. สนับสนุนนโยบายที่ผู้บังคับบัญชากำหนดไว้ด้วยความสุจริตใจ

3. ไม่กล่าวว่าเท็จ หรือรายงานเท็จต่อผู้บังคับบัญชา

4. ไม่รวมกลุ่มสนับสนุนผู้บังคับบัญชา ให้ปฏิบัติผิดต่อระเบียบแบบแผนทางราชการ

5. ปกป้องอันตรายทั้งปวง อันอาจจะเกิดขึ้นกับผู้บังคับบัญชา

6. ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชา ในฐานะเป็นเพื่อนรุ่นเดียวกัน

7. ไม่แสวงหาประโยชน์จากผู้บังคับบัญชา ในฐานะเป็นเพื่อนรุ่นเดียวกัน

8. ไม่เอาอามิสของขวัญอันมีค่ามอบให้ผู้บังคับบัญชา เพื่อหวังลาภยศ

9. ไม่ผูกขาดความรัก ความเคารพ ความใกล้ชิดต่อผู้บังคับบัญชามากจนเกินไป

10. ไม่กระทำให้ผู้บังคับบัญชาต้องเสื่อมเสียในด้านความประพฤติและศีลธรรม

สรุปได้ว่า นอกจากบทบาทหน้าที่หลัก หรือหน้าที่ความรับผิดชอบของครูทั่วไป ในการเป็นผู้สอนแล้ว ครูยังมีหน้าที่ในมิติอื่นที่ต้องปฏิบัติ ประกอบด้วย หน้าที่และความรับผิดชอบของต่อสถานศึกษา หน้าที่และความรับผิดชอบของครูต่อเพื่อนครู หน้าที่และความรับผิดชอบของครูต่อผู้ปกครองนักเรียน และหน้าที่และความรับผิดของครูต่อผู้บังคับบัญชา ดังนั้น การมีบุคลากรครูที่มีคุณภาพครบรอบด้าน จึงเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาระบบการศึกษา

คุณลักษณะของครูอาจารย์ที่ดี

พระราชวรมุนี (ประยุทธ์ ปยุตโต) (2528, หน้า 238) กล่าวว่า ความดีนั้น เป็นหลักสากล สามารถที่จะทอแสงแห่งความดีนั้นได้ในสถานภาพ หรือภาวะต่าง ๆ ดังนั้น ครูดี ก็จะมีลักษณะที่คล้ายคลึงกับคนดีประเภทอื่น ๆ เช่น ทหารดี ตำรวจดี นักธุรกิจดี นักการเมืองดี จะต่างก็เฉพาะรายละเอียดกิจกรรมตามแบบวิชาชีพนั้น ๆ อันเป็นที่แสดงออก หรือปรากฏของความดีเท่านั้น ในแง่ของพระพุทธศาสนา ได้มีหลักที่แสดงให้เป็นลักษณะของความเป็นครูดีไว้มากมาย จะขอยกมากล่าวเพียงบางประการพอสังเขป กล่าวคือ ครูที่ดี ต้องมีกัลยาณมิตรธรรม 7 ประการ ซึ่งพระราชวรมุนี (ประยุทธ์ ปยุตโต) (2528) ได้กำหนดคุณลักษณะครูที่ดีไว้ ดังนี้

1. เป็นกัลยาณมิตร ประกอบด้วยองค์คุณของกัลยาณมิตร หรือกัลยาณธรรม 7 ประการ

1.1 ปิโย คือ การทำตัวให้เป็นที่รักแก่ศิษย์และบุคคลทั่วไป

1.2 ครูน่าเคารพ คือ การเป็นบุคคลที่มีความหนักแน่น มีจิตที่มั่นคง มีความประพฤติสมควรแก่ฐานะ ทำให้รู้สึกอบอุ่นใจ เป็นที่พึ่งได้ และปลอดภัย

1.3 ภาวนีโย น่าเจริญใจ คือ มีความรู้จริง ทรงภูมิปัญญาแท้จริง เป็นผู้ฝึกอบรมอยู่เสมอ เป็นที่น่ายกย่องสรรเสริญเอาอย่าง

1.4 วัตตา รู้จักพูด คือ รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอย่างไร แนะนำว่ากล่าวตักเตือนอย่างไร เป็นที่ปรึกษาที่ดี

1.5 วจนักขโม คือ ความเป็นผู้มีความอดทนต่อถ้อยคำ โดยมีเจตนาดีเป็นที่ตั้ง

1.6 คัมภีรัญจะ กถังกัตตา คือ การรู้จักสอนจากง่ายไปหายาก หรือมีความคิดลึกซึ้งขึ้นโดยลำดับ

1.7 โน จัฏฐาเน นิโยชเย คือ การรู้จักแนะนำในทางที่ถูกที่ควร ไม่ชักจูงไปในทางที่เสื่อมเสีย แนะนำในทางดีเสมอ

2. ตั้งใจประสิทธิประสาธความรู้ โดยตั้งตนอยู่ในธรรมที่เรียกว่า ธรรมเทสก ธรรม 5 ประการ คือ

2.1 อนุปุพพิกกถา สอนให้มีขั้นตอนถูกลำดับ คือ แสดงหลักธรรมหรือเนื้อหาตามลำดับความง่าย-ยาก ลุ่มลึก มีเหตุผลสัมพันธ์ต่อเนื่องกันไปโดยลำดับ

2.2 ปริยายทัสสาวี จับจุดสำคัญมาขยายให้เข้าใจเหตุผล คือ ชี้แจง ยกเหตุผลมาแสดงให้เข้าใจในแต่ละแง่ประเด็น ให้มองเห็นกระจ่างตามแนวเหตุผล

2.3 อนุทยตา ตั้งจิตเมตตา สอนด้วยความปรารถนาดี คือ สอนด้วยเมตตามุ่งประโยชน์แก่ผู้รับคำสอน

2.4 อนามิสันดร ไม่เห็นแก่อามิสสินจ้าง คือ สอนมิใช่มุ่งที่จะได้ลาภ หรือผลประโยชน์ตอบแทน

2.5 อนุปหัจจ วางจิตตรง ไม่กระทบตนและผู้อื่น คือ สอนตามหลักเนื้อหา มุ่งแสดงอรรถ แสดงธรรม ไม่ยกตนเสียดสีผู้อื่น

3. การดำเนินลีลาครูทั้ง 4 ครูที่สามารถมีลีลาของนักสอน ดังนี้

3.1 สันทัสสนา ชี้ชัด จะสอนอะไรก็ชี้แจงแสดงเหตุผล แยกแยะ อธิบายให้ผู้ฟังเข้าใจแจ่มแจ้ง ดังจูงมือไปดูให้เห็นกับตา

3.2 สมาทปนา ชวนให้ปฏิบัติ คือ สิ่งใดควรทำ ก็บรรยายให้มองเห็นความสำคัญและซาบซึ้งในคุณค่า เป็นสมจริง จนผู้ฟังยอมรับอยากลองทำ หรือนำไปปฏิบัติ

3.3 สมุตเชนา เร้าให้กล้า คือ ปลุกใจให้คึกคัก เกิดความกระตือรือร้น มีกำลังใจเข้มแข็ง มั่นใจที่จะทำให้สำเร็จ ไม่กลัวเหน็ดเหนื่อย หรือยากลำบาก

3.4 สัมปหังสนา ปลุกให้ร่าเริง คือ ทำบรรยากาศให้สนุก สดชื่น แจ่มใส เบิกบานใจให้ผู้ฟังแช่มชื่น มีความหวัง มองเห็นผลดีและทางสำเร็จ

4. มีหลักตรวจสอบ 3 อย่าง เมื่อพูดอย่างรวบรัดที่สุด ครูอาจตรวจสอบตนเองด้วยลักษณะการสอนของบรมครู 3 ประการ คือ

4.1 สอนด้วยความรู้จริง ทำได้จริงจึงสอนเขา

4.2 สอนอย่างมีเหตุผล ให้เขาพิจารณาเข้าใจแจ่มแจ้งด้วยปริญญาของเขาเอง

4.3 สอนให้ได้ผลจริง สำเร็จความมุ่งหมายของเรื่องที่สอนนั้น เช่น ให้เข้าใจได้จริง เห็นความจริง ทำได้จริง นำไปปฏิบัติได้ผลจริง เป็นต้น

5. ทำหน้าที่ของครูต่อศิษย์ คือ ปฏิบัติต่อศิษย์โดยอนุเคราะห์ตามหลักธรรมเ สมือนเป็นทิศเบื้องขวา ดังนี้

5.1 แนะนำฝึกอบรมให้เป็นคนดี

5.2 สอนให้เข้าใจแจ่มแจ้ง

5.3 สอนศิลปวิทยาให้สิ้นเชิง

5.4 ส่งเสริมยกย่องความดีงาม ความสามารถให้ปรากฏ

5.5 สร้างเครื่องคุ้มภัยในสารทิศ คือ ฝึกสอนให้สามารถใช้วิชาเลี้ยงชีวิต และรู้จักดำรงรักษาตน ในอันที่จะดำเนินชีวิตไปด้วยดี

เฉลียว บุรีภักดี (2520, หน้า 367-374) สรุปลักษณะของครูที่ดีว่า มีลำดับความสำคัญด้านต่าง ๆ คือ

1. คุณธรรมและความประพฤติ
2. การเป็นพลเมืองดี
3. การอบรมแนะแนว
4. การสอน
5. มนุษยสัมพันธ์
6. บุคลิกลักษณะ
7. สุขภาพจิต
8. วิชาการ

สำหรับครูที่มีความชอบมากที่สุด คือ ครูที่ตั้งใจสอน เข้าใจสอน เข้าใจและเป็นกันเอง มีความยุติธรรม ตรงต่อเวลา เสียสละและมีเมตตาธรรม

จากผลงานวิจัยเกี่ยวกับลักษณะของครูที่ดีของ เฉลียว บุรีภักดี (2520, หน้า 363-465) ได้แสดงความคิดเห็นและให้อันดับความสำคัญของลักษณะครูที่นักเรียนชอบมากที่สุดไว้ ดังนี้

1. สอนให้เข้าใจแจ่มแจ้ง
2. เป็นกันเองกับนักเรียน
3. เข้าใจและพยายามเข้าใจปัญหานักเรียน
4. ใจสงบ รักการสอน
5. ให้ความยุติธรรม ไม่ลำเอียง
6. เอาใจใส่นักเรียน ตรงต่อเวลา พูดจาสุภาพอ่อนน้อม
7. ร่าเริง แจ่มใส ไม่บูดบึ้ง ไม่ถือตัว มีความเป็นกันเอง
8. รู้จักและสนใจนักเรียนโดยทั่วถึงทุกคน
9. มีวิธีสอนที่แปลก ๆ ที่ดีและมีกิจกรรม
10. ใช้เหตุผลในการตัดสินปัญญา

11. มีอารมณ์ขัน

12. รับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย มีความรู้ดีตามหลักสูตร

13. ประพฤติเรียบร้อย ให้ความรักแก่เด็ก เมตตากรุณาต่อเด็ก

14. เอื้อเฟื้อ ใจดี

สรุปได้ว่า สำหรับหลักความดีสากล การเป็นคนดีในสายอาชีพต่าง ๆ เช่น ทหาร ตำรวจ นักธุรกิจ ฯลฯ ย่อมมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ต่างกันเพียงแค่รายละเอียดของกิจกรรมในวิชาชีพนั้น ๆ ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า การเป็นครูที่ดี คือ การที่ครูนั้น รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองและสามารถรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองได้เป็นอย่างดี และการมีองค์ประกอบอื่นตามลักษณะเฉพาะของครูแต่ละคน ซึ่งแตกต่างกันออกไป เช่น การเป็นผู้ที่มีกัลยาณมิตร การเป็นผู้มีอารมณ์ขัน การเป็นผู้มีวิธีการสอนแปลก ๆ ที่ดี การเป็นผู้เน้นหนักด้านวิชาการ การเป็นผู้เน้นหนักด้านกิจกรรม เป็นต้น เพราะครูแต่ละคนมีลักษณะเด่นเฉพาะตัว ที่สามารถสร้างให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในสิ่งที่ตนถ่ายทอดได้แตกต่างกัน

หลักพุทธธรรมสำหรับครู

ยนต์ ชุ่มจิต (2526, หน้า 141-142) หลักพุทธธรรมที่ครูอาจารย์และนักศึกษาควรมีความรู้ความเข้าใจ และนำไปปฏิบัติ เช่น

1. หิริ โอตตัปปะ หิริ คือ ความละอายต่อบาปและความชั่วทั้งปวง ส่วนโอตตัปปะ คือ ความเกรงกลัวบาปและความชั่วทั้งปวง ธรรมคู่นี้ เป็นธรรมที่ช่วยให้โลกมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่เดือดร้อนและสับสนวุ่นวาย ดังนั้น จึงเรียกธรรมคู่นี้ว่าเป็น “ธรรมคุ้มครองโลก”

2. ขันติ โสรัจจะ ขันติ คือ ความอดทน โสรัจจะ คือ ความสงบเสงี่ยมมีอัธยาศัยงาม ธรรมทั้ง 2 นี้ เรียกว่าเป็น “ธรรมที่ทำให้งาม”

3. สติสัมปชัญญะ สติ คือ ความระลึกได้ก่อนจะทำ ก่อนจะพูด ก่อนจะคิด ส่วนสัมปชัญญะ คือ ความรู้ตัวว่ากำลังทำ กำลังพูด กำลังคิด คนที่มีธรรมทั้ง 2 ประการนี้อยู่เสมอ เวลาทำงานใด ๆ จะไม่ผิดพลาด หรือผิดพลาดได้น้อย ดังนั้น จึงเรียกธรรมคู่นี้ว่าเป็น “ธรรมมีอุปการมาก”

4. สุจริต 3 ความสุจริต เป็นความประพฤติดี ประพฤติชอบ มี 3 แนวทาง

4.1 กายสุจริต คือ ความประพฤติชอบทางกาย 3 ประการ ได้แก่ การไม่รังแกสัตว์ การไม่ลักขโมย และการไม่ประประพฤติผิดทางประเวณี

4.2 วจีสุจริต คือ ความประพฤติชอบทางวาจา 4 ประการ ได้แก่ การไม่พูดปด ไม่พูดส่อเสียด ไม่พูดคำหยาบ และไม่พูดเพ้อเจ้อ

4.3 มโนสุจริต คือ ความประพฤติชอบทางใจ 3 ประการ ได้แก่ ความไม่โลภ ไม่พยาบาท และไม่หลง หรือเห็นผิดจากทำนองคลองธรรม

5. สังคหวัตถุ 4 คือ หลักธรรมที่ใช้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจคน เป็นหลักธรรมก่อให้เกิดความสามัคคี มีดังนี้

5.1 ทาน คือ การให้ปันสิ่งของ ตลอดจนการให้ความรู้และคำแนะนำ

5.2 ปิยวาจา คือ การพูดด้วยถ้อยคำสุภาพอ่อนหวาน มีประโยชน์ มีเหตุผล

5.3 อัตถจริยา คือ การทำตนให้เป็นประโยชน์

5.4 สมานัตตตา คือ การทำตนเสมอต้น เสมอปลาย

6. อคติ 4 คือ ความลำเอียงจากเหตุ 4 ประการ ผู้ที่เป็นครู อาจารย์ หรือผู้ที่ปกครองไม่ควรมีอยู่ในตนเอง คือ

6.1 ฉันทาคติ หมายถึง ลำเอียง เพราะความชอบพอกัน

6.2 โทสาคติ หมายถึง ลำเอียง เพราะความโกรธเกลียดชังกัน

6.3 โมหาคติ หมายถึง ลำเอียง เพราะหลงผิด เพราะเขลา

6.4 ภยาคติ หมายถึง ลำเอียง เพราะความกลัวหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา

ดังได้นำมากล่าวข้างต้นนี้ ถือว่าเป็นเพียงส่วนน้อยที่ครูอาจารย์ควรนำไปยึดถือปฏิบัติเพื่อที่จะก่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ตนเองและส่วนรวม

กล่าวโดยสรุป ลักษณะของครูที่ดี ต้องอาศัยปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในของตนของครูด้วย ปัจจัยภายนอก ได้แก่ บุคลิก หรือคุณลักษณะอันแสดงออกทางพฤติกรรม เช่น การแต่งกาย การพูดจา เป็นต้น ส่วนปัจจัยภายใน ได้แก่ คุณธรรม จริยธรรม อันเป็นคุณลักษณะที่แสดงถึงความดีงามของจิตใจ เช่น ความมีเมตตา ความกรุณา มุทิตา และอุเบกขา ตลอดจนความยุติธรรมในการประกอบอาชีพครู ในแง่ของพระพุทธศาสนา จะนำเอาหลักของกัลยาณมิตร คือ มิตรอันดีงาม (Good friends) ต่อศิษย์ คอยตักเตือนให้ประพฤติปฏิบัติในคุณงามความดี ช่วยเหลือให้ลูกศิษย์ในทางที่ถูกต้อง ทั้ง 2 อย่างนี้ ต้องอาศัยปัจจัยที่เกื้อกูลซึ่งกันและกัน หากขาดอย่างใด อย่างหนึ่งแล้ว ก็ยังไม่อาจนับได้ว่า ไม่เป็นครูที่ดีและสมบูรณ์ได้

กล่าวโดยสรุป ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งทางการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นแบบอย่างในการเรียนการสอนให้แก่ศิษย์ แบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติตนตามคุณธรรมจริยธรรม ตลอดจนการถ่ายทอดวิชาการความรู้ให้แก่ศิษย์ โดยไม่ปิดบังอำพราง เป็นผู้เสียสละส่วนรวมมากว่าส่วนตัว และต้องเป็นผู้รักในการสอน ซึ่งการสอนเป็นหัวใจของความเป็นครู ควบคู่ไปกับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้แก่ศิษย์ ให้ตั้งมั่นอยู่ในคุณงามความดี อีกทั้ง ยังเป็นผู้ที่มีความรู้ดี พยายามหาความรู้อยู่เสมอ เพื่อนำมาพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และเป็น

ผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อบุคคลผู้พบเห็น ซึ่งจะช่วยให้การทำงาน หรือการทำหน้าที่ ทั้งส่วนรวมและส่วนตัวให้ประสบความสำเร็จได้

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะชีวิต

ความหมายของทักษะชีวิต

องค์กรอนามัยโลก (WHO, 1997, p. 1) ให้ความหมายทักษะชีวิตว่า เป็นสมรรถภาพในการมีพฤติกรรมที่เป็นการปรับตัวที่ดี ช่วยให้มนุษย์รับมือกับความจำเป็น หรือความต้องการและปัญหาของชีวิต กล่าวอีกอย่าง คือ เป็นสามัตถิยะทางจิต-สังคม ซึ่งมีทักษะจำนวนหนึ่งที่ได้จากการสอน หรือปฏิบัติโดยตรง เพื่อใช้แก้ไขปัญหาและคำถามที่มีอยู่ทั่วไปในชีวิตประจำวัน ทักษะที่ว่าจะต่างกันไป ขึ้นอยู่กับค่านิยมและความคาดหวังของสังคม แต่ทักษะที่ช่วยให้อยู่เป็นสุขและช่วยให้พัฒนาเป็นสมาชิกทางสังคมที่มีส่วนและก่อประโยชน์ จึงจะพิจารณาว่า เป็นทักษะชีวิต

UNICEF (2001, p. 1) ได้ให้ความหมายว่า ทักษะชีวิต เป็นความสามารถทางจิตสังคมของพฤติกรรมการปรับตัวในทางบวก ที่ช่วยให้บุคคลจัดการกับความต้องการและความท้าทายในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยจัดกลุ่มทักษะชีวิตเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ทักษะทางปัญญา สำหรับการวิเคราะห์และการใช้สารสนเทศ ทักษะส่วนบุคคล สำหรับการพัฒนาหน่วยงานและจัดการตนเอง และทักษะระหว่างบุคคลในการสื่อสารและการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551, หน้า 1) ได้ให้ความหมายของทักษะชีวิตว่า เป็นความสามารถของบุคคลที่จะจัดการกับปัญหาต่าง ๆ รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบัน และเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต

สำนักงานการศึกษานอกโรงเรียน (2558, หน้า 3) ได้ให้ความหมายของทักษะชีวิตว่า เป็นความสามารถแก้ปัญหาที่ต้องเผชิญในชีวิตประจำวัน เพื่อให้อยู่รอดปลอดภัย และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2543, หน้า 3) ได้ให้ความหมายของทักษะชีวิตไว้ว่า เป็นความสามารถของบุคคลที่จะคิด ตัดสินใจ แก้ปัญหา และปรับตัวให้มีพฤติกรรมที่ถูกต้อง สามารถจัดการกับความต้องการ ปัญหา และสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมกับสังคมที่มีสุขภาพดี

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2556, หน้า 1) ได้ให้ความหมายของทักษะชีวิตไว้ว่า เป็นความสามารถของบุคคลในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

การทำงาน และอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยความสัมพันธ์อันดีต่อกัน การจัดการกับปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ ความสามารถในการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

กรมสุขภาพจิต (2543, หน้า 110-132) ได้ให้ความหมายของทักษะชีวิตไว้ว่า ทักษะชีวิต หมายถึง ความสามารถ อันประกอบด้วยความรู้ เจตคติ และทักษะในอันที่จะจัดการกับปัญหารอบ ๆ ตัวในสภาพสังคมปัจจุบัน และเตรียมพร้อมสำหรับปรับตัวในอนาคต ไม่ว่าเป็นเรื่องเพศสารเสพติด บทบาทชายหญิง ชีวิตครอบครัว จริยธรรม สิ่งแวดล้อม ปัญหาสังคม และอิทธิพลสื่อ

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2557, หน้า 18-19) กล่าวว่า ทักษะชีวิต หมายถึง ความสามารถที่เรียนรู้และพัฒนาตนเอง โดยไม่ติดกับดักของกระแสโลก ซึ่งครอบคลุมทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ ทักษะการเปลี่ยนแปลงและแก้ปัญหา ทักษะการสื่อสาร และความมั่นใจในตนเอง

สุดารัตน์ พิมลรัตนกานต์ (2558, หน้า 14) ให้ความหมายทักษะชีวิตว่า เป็นความสามารถของบุคคลในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตัวเอง ครอบครัว และสังคม ด้วยความรู้ ความเข้าใจ และรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคม เลือกแนวทางการแก้ปัญหาด้วยเหตุผลที่เหมาะสม เพื่อให้บังเกิดในด้านสร้างสรรค์ ทำให้การดำเนินชีวิตเป็นไปอย่างมีความสุข

สวาสดิ์ วารินกุฎ (2562, หน้า 11) กล่าวว่า ทักษะชีวิต หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการปรับตัว ในการจัดการปัญหา มีภูมิคุ้มกันที่จะดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

บุญญรัตน์ กองอรรถ (2562, หน้า 10) ให้ความหมายว่า ทักษะชีวิต หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถในการจัดการ หรือแก้ไขปัญหาชีวิตของตนเองให้มีความสุข อยู่รอดปลอดภัย พัฒนาตนเองให้สามารถเผชิญกับปัญหาชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ และดำเนินชีวิตในโลกนี้อย่างสุขสบาย

สุรศักดิ์ อิ่มเอี่ยม (2562, หน้า 18) กล่าวว่า ทักษะชีวิตหมายถึง ทักษะที่มีความจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่ซับซ้อน เป็นทักษะที่จะช่วยสนับสนุนและลดประเด็นปัญหาสำคัญที่เข้ามาคุกคามชีวิต ช่วยให้บุคคลสามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นความสามารถของบุคคลในการปรับตัวและเลือกแนวทางที่เหมาะสม เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาได้อย่างมีความสุข

Toffler (1973, pp. 363-378) ได้กล่าวถึง การศึกษาในอนาคตที่เกี่ยวกับทักษะว่า การศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านข้อมูล ด้านความเป็นไป และด้านทักษะ นักเรียนทุกคนต้องเรียนทักษะที่จำเป็น 3 ทักษะ ทักษะการเรียนรู้ การติดต่อสัมพันธ์ และการเลือกสรรการเรียนข้อมูลกับทักษะเข้าด้วยกัน เพื่อให้เข้าถึงความเป็นไปของความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

Seidman (1998, p. 8) กล่าวว่า ทักษะชีวิต หมายถึง เป็นความสามารถของบุคคลที่สามารถเรียนรู้ที่จะช่วยเหลือตนเอง ในการที่จะประสบความสำเร็จในชีวิต และมีความพึงพอใจในชีวิตได้

สรุปได้ว่า ทักษะชีวิต หมายถึง ความสามารถในการปรับพฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคล ให้สามารถจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสภาพที่มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างต่อเนื่องได้อย่างมีความสุข

ความสำคัญของทักษะชีวิต

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดทักษะเป็นสมรรถนะสำคัญที่ผู้เรียนทุกคนพึงได้รับการพัฒนาทั้งด้านความรู้ ความรู้สึกนึกคิด ให้รู้จักสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล

การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ พัฒนาอย่างรอบด้าน เพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ปลูกฝัง และสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม สามารถจัดการตนเองได้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แบ่งเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1. กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้รักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถคิดตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิตทั้งด้านการเรียนและอาชีพ สามารถปรับตนได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ ยังช่วยให้ครูรู้จักและเข้าใจผู้เรียน ทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยเหลือ และให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียน

2. กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาความมีระเบียบวินัย ความเป็นผู้นำ-ผู้ตามที่ดี ความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกัน การรู้จักแก้ปัญหา การตัดสินใจที่เหมาะสม ความมีเหตุผล การช่วยเหลือแบ่งปันกัน เอื้ออาทร และสมานฉันท์ โดยจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน ให้ได้ปฏิบัติด้วยตนเองในทุกขั้นตอน ได้แก่ การศึกษาวิเคราะห์วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมินและปรับปรุงการทำงาน เน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มตามความเหมาะสม และสอดคล้องกับวุฒิภาวะของผู้เรียน บริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น ประกอบด้วย กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และนักศึกษาวิชาทหาร กิจกรรมชุมนุม และชมรม

3. กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน และท้องถิ่น ตามความสนใจในลักษณะอาสาสมัคร เพื่อแสดงถึง

ความรับผิดชอบ ความดีงาม ความเสียสละต่อสังคม มีจิตสาธารณะ เช่น กิจกรรมอาสาพัฒนาต่าง ๆ หรือกิจกรรมสร้างสรรค์สังคม

ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคม ด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีนโยบายและเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในด้านความสามารถและทักษะ ตลอดจนคุณลักษณะที่จะช่วยเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามเป้าหมายของหลักสูตร และมีภูมิคุ้มกันการดำเนินชีวิต ผู้เรียนจะต้องมีความสามารถในการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงและท้าทาย ซึ่งต้องใช้กระบวนการคิดและการตัดสินใจที่เหมาะสม จึงจะสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างปลอดภัยและมีความสุข จึงกำหนดให้สถานศึกษาต้องพัฒนาและเสริมสร้างทักษะชีวิตให้ผู้เรียนเกิดการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น คิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ มีทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด รู้จักสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ด้วยการจัดการเรียนการสอนทักษะชีวิตบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันจะนำไปสู่การมีทักษะชีวิตตามความคาดหวังของหลักสูตร ตามช่วงวัยในแต่ละชั้นปี การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตให้เกิดกับผู้เรียน โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดองค์ประกอบของทักษะชีวิตที่สำคัญ ที่จะสร้างและพัฒนาเป็นภูมิคุ้มกันชีวิตให้แก่เด็กและเยาวชนในสภาพสังคมปัจจุบัน และเตรียมพร้อมสำหรับอนาคตไว้ 4 องค์ประกอบ คือ 1) การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น 2) การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 3) การจัดการกับอารมณ์และความเครียด และ 4) การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554) รู้จักจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม ปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม รู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ ที่ส่งผลการะทบต่อตนเองและผู้อื่น ป้องกันตัวเองในภาวะคับขัน และจัดการกับชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับวัฒนธรรมและสังคม

ความรวดเร็วและล้ำสมัยของเทคโนโลยีการสื่อสาร ความหลากหลายทางเชื้อชาติ วัฒนธรรมทั้งความคิดและความเชื่อของกลุ่มคนในสภาพสังคมปัจจุบัน ล้วนส่งผลกระทบต่อเด็ก ๆ

ทั้งในด้านวิถีชีวิต การปรับตัว อารมณ์ และจิตใจ การจะช่วยให้เด็กมีทักษะในการแยกแยะสิ่งยั่วยุและตัวแบบที่ไม่เหมาะสม ตลอดจนสามารถจัดการกับตนเองและสิ่งที่เผชิญอยู่ได้นั้น จำเป็นต้องสอนให้เด็กรู้จักและเข้าใจตนเองและผู้อื่น รู้จักวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับ และฝึกตัดสินใจให้ได้อย่างเหมาะสมและสร้างสรรค์ รู้จักและเท่าทันอารมณ์ของตนเอง จัดการกับอารมณ์ของตนเองได้ เข้าใจความรู้สึกและมุมมองของผู้อื่น เพื่อช่วยให้ผูกสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ ทักษะทั้งหมดนี้ หากเริ่มปลูกฝังตั้งแต่วัยเยาว์ในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ก็จะสามารถเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็ก เมื่อต้องออกไปเผชิญโลกภายนอก แต่ก่อนที่จะทำเช่นนั้นได้ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา “เด็ก” จะต้องเข้าใจ ตระหนัก และรู้วิธีการเสริมสร้างและพัฒนา “ทักษะชีวิต” อย่างยั่งยืน และมีประสิทธิภาพเสียก่อน ที่สำคัญกว่านั้น คือ ต้องรู้วิธีการพัฒนา “เด็ก” ด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน นี่คือจุดมุ่งหมายหลักของก้าวแรกนี้ (กรมสุขภาพจิต, 2555, หน้า 2)

ทักษะชีวิตมีความสำคัญต่อบุคคล ครอบครัว ประเทศ และสังคมโลก เนื่องจากทักษะชีวิตมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตและการแก้ไขปัญหาในระดับบุคคล ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพประชากรโดยรวม กล่าวคือ ทักษะชีวิตมีความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหา ดังนี้ (กุสุมาวดี คำเกลี้ยง, 2554, หน้า 26)

1. ปัญหาสุขภาพจิต องค์การอนามัยโลกได้ระบุว่า ทักษะชีวิตเป็นเสมือนเครื่องมือหนึ่งในการสร้างภูมิคุ้มกันให้สามารถดำรงรักษาสุขภาพจิตให้คงอยู่ได้ ไม่เกิดปัญหา เพราะสภาพแวดล้อมและปัญหาที่เกิดขึ้นมากมายในสังคม ย่อมส่งผลกระทบต่อบุคคล ถ้าบุคคลมีทักษะชีวิต บุคคลย่อมเข้าใจปัญหา และสามารถวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยเหตุผล จนสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้ลุล่วงไปได้

2. ปัญหาสารเสพติด เป็นปัญหาที่สืบเนื่องจากปัญหาอาชญากรรมภายในและภายนอกประเทศ ที่ผู้ขายมีเครือข่ายอยู่ในทุกชุมชนและหมู่บ้าน เนื่องจากหวังรายได้จากการค้าสารเสพติด ทำให้ปัญหาสารเสพติดเป็นปัญหาหนึ่งที่ยากจะแก้ไขให้หมดไป แม้ว่ารัฐบาลจะใช้การปราบปรามอย่างรุนแรง แต่สารเสพติดก็ยังแพร่ระบาดอยู่ ดังนั้น วิธีการป้องกันภัยจากสารเสพติดที่มีประสิทธิภาพ คือ การใช้ทักษะชีวิต หลีกเลี่ยง และปกป้องตนเองและครอบครัวจากการแพร่ระบาดของสารเสพติด

3. ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ การมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ถูกต้องและไม่เหมาะสม เช่น การมีเพศสัมพันธ์ในระหว่างที่ยังเรียนอยู่ มีเพศสัมพันธ์แบบสำส่อน รักร่วมเพศ เป็นต้น ทำให้เกิดปัญหาอื่น ๆ เช่น ปัญหาการทำแท้ง ปัญหาโรคเอดส์ ปัญหาครอบครัว ปัญหาการเรียน ปัญหาสุขภาพจิต เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วยากจะแก้ไข ทักษะชีวิตจะช่วยให้บุคคลมีความเข้าใจ

เรื่องของเพศสัมพันธ์ และรู้ว่าจะป้องกัน หลีกเลี่ยง และหาทางออกให้กับตนเองได้อย่างไร เมื่อเผชิญกับปัญหาการมีเพศสัมพันธ์

4. ปัญหาการทะเลาะวิวาทและการใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา เกิดจากการใช้อารมณ์และความรู้สึก ตลอดจนอารมณ์ร่วมกับกลุ่มและพวกพ้องมาก การใช้เหตุผลทำให้ขาดความยั้งคิดในการกระทำใด ๆ ที่นำตนเองไปสู่การก่ออาชญากรรม ทำให้สูญเสียอนาคต เสียโอกาส และทำให้บุพการีเสียใจ การแก้ปัญหาความขัดแย้งทุกระดับสามารถทำได้ ไม่ว่าจะเป็นระหว่างบุคคล แม้แต่ระหว่างประเทศ ทั้งนี้ คู่กรณีของความขัดแย้งต้องมีเหตุผลและผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่เป็นหลักการสำคัญในการแก้ปัญหา ซึ่งผู้ที่มีทักษะชีวิตสามารถนำหลักการแห่งเหตุผลมาตัดสินแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้

5. ปัญหาครอบครัว ส่วนมากเกิดจากสาเหตุการหย่าร้างของสามี-ภรรยา ทำให้ครอบครัวมีสภาพแตกแยก ส่งผลกระทบต่อลูก ๆ ไม่ว่าจะอยู่กับพ่อ หรือแม่ก็ตาม ลูกบางคนยังถูกทอดทิ้งให้อยู่กับญาติผู้ใหญ่ ทำให้ลูกขาดความอบอุ่น ขาดการขัดเกลาทางสังคม และทำให้รู้สึกว่า ตนเองมีปมด้อย ปัจจุบัน สภาพสังคมไทยมีปัญหาครอบครัวสูงมาก ดังนั้น เยาวชนจึงจำเป็นต้องมีภูมิคุ้มกันตนเอง ไม่ว่าจะมีปัญหาครอบครัว หรือไม่ก็ตาม ซึ่งทักษะชีวิตจะช่วยให้เยาวชนมีความเข้าใจและแนวทางที่ดีให้กับตนเองได้ แม้ว่าครอบครัวจะไม่สมบูรณ์ก็ตาม

6. ปัญหาสังคม ซึ่งเกิดจากการเปลี่ยนแปลงค่านิยม วัฒนธรรม ประเพณี ระบบเศรษฐกิจ ระบบการเมืองการปกครอง และระบบการสื่อสาร โทรคมนาคม ซึ่งส่งผลต่อทัศนคติ การคิด การตัดสินใจ และการแสดงออก หรือพฤติกรรมของบุคคล โดยมีการสื่อสารต่าง ๆ เป็นผู้สร้างอิทธิพลต่อบุคคลรุ่นใหม่มากที่สุด ถ้าเยาวชนไม่มีทักษะชีวิต ก็ไม่สามารถปรับเปลี่ยนตนเองไปในทางที่เหมาะสม อาจจะแสดงออก หรือมีการกระทำที่เป็นปัญหาสังคม เช่น การเที่ยวเตร่ อาชญากรรมรูปแบบต่าง ๆ การขายตัว ดังนั้น ทักษะชีวิตจึงมีความสำคัญกับเยาวชน ในการเลือกแนวทางที่ถูกต้องและเหมาะสมกับตนเอง

7. ปัญหาการพัฒนาตนเอง เนื่องจากสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เกิดนวัตกรรมที่เยาวชนจะต้องเรียนรู้เป็นจำนวนมาก ดังนั้น เยาวชนจึงต้องตัดสินใจเลือกแนวทางการพัฒนาตนเองไปในทางใด เช่น ในด้านการสื่อสาร ด้านศิลปวัฒนธรรม หรืองานอาชีพใด จะศึกษาหาความรู้อย่างไร จะพัฒนาทักษะความสามารถให้เป็นที่ยอมรับทั้งของตนเอง ครอบครัว ทักษะชีวิตจะช่วยให้เยาวชนได้รู้จักตนเอง รู้ความต้องการและความสามารถที่แท้จริงของตนเอง เพื่อที่จะนำไปสู่การพัฒนาตนเองอย่างถูกต้อง และสำเร็จตามเป้าหมายของเยาวชน

8. ปัญหาสุขภาพร่างกาย เยาวชนเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและจิตใจ เพราะเป็นวัยเปลี่ยนจากเด็กสู่ความเป็นผู้ใหญ่ ทำให้เยาวชนมีความกังวลใจด้านสุขภาพร่างกาย

หลายด้าน ทั้งรูปร่าง หน้าตา ผิวพรรณ เสียง เป็นต้น ทักษะชีวิตจะช่วยให้เยาวชนเข้าใจความเปลี่ยนแปลงของร่างกายและความต้องการทางด้านจิตใจควบคู่กัน ทำให้เยาวชนสามารถปรับตนเอง หรือรักษาตนเองในทางที่ถูกต้อง เหมาะสม และปลอดภัย (กุสุมาวดี คำเกลี้ยง, 2554, หน้า 26)

การเตรียมพร้อมด้านกำลังคนและการเสริมสร้างศักยภาพของประชากรในทุกช่วงวัย โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัย ให้เป็นทุนมนุษย์ที่มีศักยภาพสูง ภายใต้เงื่อนไขการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงไปสู่โครงสร้างประชากรสังคมสูงวัยสมบูรณ์ เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 จำนวนประชากรวัยแรงงานลดลงต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 และเกิดการขาดแคลนแรงงาน ผลิตภาพแรงงานต่ำ คุณภาพคนยังมีปัญหาในทุกช่วงวัย และส่งผลกระทบต่อเนื่องถึงกันตลอดช่วงชีวิต ตั้งแต่พัฒนาการไม่สมวัยในเด็กปฐมวัย ผลลัพธ์ทางการศึกษาของเด็กวัยเรียนค่อนข้างต่ำ แรงงานมีปัญหาทั้งในเรื่องความรู้ทักษะ และทัศนคติที่ไม่ตรงกับความต้องการของตลาดงาน และผู้สูงอายุมีปัญหาสุขภาพโดยที่จำนว ไม่น้อยต้องพึ่งพิงผู้อื่นในการดำเนินชีวิต เป็นต้น ดังนั้น จุดเน้นการพัฒนาคนที่สำคัญในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 มีดังนี้

1. การพัฒนากลุ่มเด็กปฐมวัยให้มีสุขภาพกายและใจที่ดี มีทักษะทางสมอง ทักษะการเรียนรู้ ทักษะชีวิต และทักษะทางสังคม เพื่อให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ

2. การหล่อหลอมให้คนไทยมีค่านิยมตามบรรทัดฐานที่ดีทางสังคม คนไทยในทุกช่วงวัยเป็นคนดี มีสุขภาวะที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย มีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมส่วนรวม

3. การพัฒนาทักษะความรู้ความสามารถของคน มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัย เพื่อวางรากฐานให้เป็นคนมีคุณภาพในอนาคต การพัฒนาทักษะสอดคล้องกับความต้องการในตลาดแรงงาน และทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของคนในแต่ละช่วงวัยตามความ เหมาะสม เช่น เด็กวัยเรียนและวัยรุ่น พัฒนาทักษะการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ มีความคิดสร้างสรรค์ รวมทั้งการให้ความสำคัญกับการพัฒนาให้มีความพร้อมในการต่อยอดพัฒนาทักษะในทุกด้าน มีทักษะการทำงานและการใช้ชีวิตที่พร้อมเข้าสู่ตลาดงาน วัยแรงงาน เน้นการสร้างความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับตลาดงาน ทั้งทักษะขั้นพื้นฐาน ทักษะเฉพาะในวิชาชีพ ทักษะการเป็นผู้ประกอบการรายใหม่ ทักษะการประกอบอาชีพอิสระ วัยสูงอายุ เน้นพัฒนาทักษะที่เอื้อต่อการประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับวัยและประสบการณ์

4. การเตรียมความพร้อมของกำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในกลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่จะเปลี่ยนแปลงโลกในอนาคตอย่างสำคัญ

5. การยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศในทุกระดับ และยกระดับการเรียนรู้ โดยเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก ปรับระบบการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาคุณภาพครูทั้งระบบ รวมทั้งการยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศในสาขาวิชาที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และพัฒนาระบบทวิภาคี หรือสหกิจศึกษาให้เอื้อต่อการเตรียมคนที่มีทักษะให้พร้อมเข้าสู่ตลาดแรงงาน นอกจากนี้ ต้องให้ความสำคัญกับการสร้างปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งสื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย

6. การสร้างเสริมให้คนมีสุขภาพดี เน้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางสุขภาพ และการลดปัจจัยเสี่ยงด้านสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อสุขภาพ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาความรู้ในการดูแลสุขภาพ การพัฒนารูปแบบการออกกำลังกายและโภชนาการที่เหมาะสมกับแต่ละช่วงวัย การใช้มาตรการทางกฎหมายและภาษี ในการควบคุมและส่งเสริมอาหารและผลิตภัณฑ์ที่ส่งผลเสียต่อสุขภาพ การสร้างกลไกในการจัดทำนโยบายสาธารณะที่ต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อสุขภาพ ที่จะนำไปสู่การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพดี

สรุปได้ว่า การฝึกฝนให้บุคคลมีทักษะชีวิต จึงเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต พัฒนาบุคลิกภาพ พัฒนาร่างกาย จิตใจ ส่งผลให้บุคคลมีความสามารถในการปฏิบัติงานให้เกิดผลสำเร็จสูงในทุก ๆ ด้าน เช่น มีการพัฒนาทางด้านสติปัญญา มีเจตคติอันเกิดการเรียนรู้ทางด้านอารมณ์และความรู้สึกของตนเอง ในด้านการอยู่ร่วมกันในสังคมโดยรวม มีความมั่นคงทางจิตใจ มีบุคลิกภาพดี มีการปรับตัว มีทักษะในการสื่อสารระหว่างบุคคลให้เป็นไปอย่างราบรื่น โดยเฉพาะในศตวรรษที่ 21 บุคคลจำเป็นต้องมีความสามารถที่จะดำรงชีวิตให้อยู่ได้ในสภาวะที่สิ่งแวดล้อมทางสังคมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น

องค์ประกอบของทักษะชีวิต

องค์การอนามัยโลก (WHO, 1997, p. 4) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของทักษะชีวิตไว้ 10 องค์ประกอบ จัดเป็น 3 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 องค์ประกอบของทักษะชีวิตด้านพุทธิพิสัย (ทักษะด้านความคิด) หมายถึง การรู้จักใช้เหตุและผล โดยรู้สาเหตุของสิ่งที่เกิดขึ้น ผลย่อมมาจากเหตุ เมื่ออยากให้ผลของการกระทำออกมาดี เป็นที่พึงประสงค์แก่ทั้งของตนเองและส่วนรวม ก็ควรคิดกระทำเหตุที่จะทำให้เกิดผลที่ดี เพื่อจุดประสงค์ที่จะพัฒนาชีวิตให้มีความเจริญ ก้าวหน้า สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขในสังคมของมนุษย์

องค์ประกอบที่ 1 ทักษะการคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) เป็นความสามารถในการคิดที่จะเป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาโดยการคิดสร้างสรรค์ เพื่อค้นหา

ทางเลือกต่าง ๆ รวมทั้งผลที่จะเกิดขึ้นในแต่ละทางเลือก และสามารถนำประสบการณ์มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

องค์ประกอบที่ 2 ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical thinking) เป็นความสามารถในการคิดออกไปอย่างกว้างขวาง โดยไม่ยึดติดอยู่ในกรอบ

ด้านที่ 2 องค์ประกอบของทักษะชีวิตด้านจิตพิสัย หรือเจตคติ (ทักษะด้านจิตใจ) หมายถึง การฝึกฝน ควบคุม นึกคิด ให้อยู่ในสภาพที่มั่นคง ใสสะอาดในความดีงาม ประกอบด้วยคุณธรรมต่าง ๆ เช่น ความรัก ความมีเมตตา กรุณา ความเป็นมิตร ความมีน้ำใจ ความมีสัมมาคารวะ ความรู้จักยอมรับ และเห็นความสำคัญของผู้อื่น ความกตัญญู ความเพียรพยายาม ความซื่อสัตย์สุจริต

องค์ประกอบที่ 3 ทักษะการตระหนักรู้ในตน (Self awareness) เป็นความสามารถในการค้นหารู้จักและเข้าใจตนเอง เช่น รู้ข้อดี ข้อเสียของตนเอง รู้ความต้องการ และสิ่งที่ไม่ต้องการของตนเอง ซึ่งจะช่วยให้เรารู้ตัวเอง เวลาเผชิญกับความเครียด หรือสถานการณ์ต่าง ๆ และทักษะนี้ ยังเป็นพื้นฐานของการพัฒนาทักษะอื่น ๆ เช่น การสื่อสาร การสร้างสัมพันธภาพ การตัดสินใจ ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

องค์ประกอบที่ 4 ทักษะการเข้าใจผู้อื่น (Empathy) เป็น ความสามารถในการเข้าใจความเหมือน หรือความแตกต่างระหว่างบุคคล ในด้านความสามารถ เพศ วัย ระดับการศึกษา ศาสนา ความเชื่อ สีผิว อาชีพ ฯลฯ ช่วยให้สามารถยอมรับบุคคลอื่นที่ต่างจากเรา เกิดการช่วยเหลือบุคคลอื่นที่ด้อยกว่า หรือได้รับความเดือดร้อน เช่น ผู้ติดยาเสพติด ผู้ติดเชื้อเอดส์

ด้านที่ 3 องค์ประกอบของทักษะชีวิตด้านทักษะพิสัย หรือทักษะสังคม (ทักษะด้านการกระทำ) หมายถึง การฝึกฝนตนเองให้มีทักษะด้านวินัยในตนเอง เพื่อควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสม ไม่เบียดเบียน ไม่สร้างความรำคาญ ไม่สร้างความเดือดร้อน ไม่สร้างความลำบากให้แก่ตนเอง และสังคมสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดี เป็นประโยชน์ต่อสังคม เน้นความสุจริตทางกายและวาจา

องค์ประกอบที่ 5 ทักษะการตัดสินใจ (Decision making) เป็นความสามารถในการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ ในชีวิตได้อย่างมีระบบ เช่น ถ้าบุคคลสามารถตัดสินใจเกี่ยวกับการกระทำของตนเอง ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมด้านสุขภาพ หรือความปลอดภัยในชีวิต โดยประเมินทางเลือกและผลที่ได้จากการตัดสินใจเลือกทางที่ถูกต้องเหมาะสม ก็จะมีผลต่อการมีสุขภาพที่ดีทั้งร่างกายและจิตใจ

องค์ประกอบที่ 6 ทักษะการแก้ปัญหา (Problem solving) เป็นความสามารถในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตได้อย่างมีระบบ ไม่เกิดความเครียดทางกายและจิตใจ จนอาจลุกลามเป็นปัญหาใหญ่โตเกินแก้ไข

7. ทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective communication) เป็นความสามารถในการใช้คำพูดและท่าทาง เพื่อแสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิดของตนเองได้อย่างเหมาะสมกับวัฒนธรรมและสถานการณ์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น การแสดงความคิดเห็น การแสดงความต้องการ การแสดงความชื่นชม การขอร้อง การเจรจาต่อรอง การตักเตือน การช่วยเหลือ การปฏิเสธ ฯลฯ

8. ทักษะการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal) เป็นความสามารถผในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันและกัน และสามารถรักษาสัมพันธภาพไว้ได้ยืนยาว

9. ทักษะการจัดการกับอารมณ์ (Coping with emotion) เป็นความสามารถในการรับรู้อารมณ์ของตนเองและผู้อื่น รู้ว่า อารมณ์มีผลต่อการแสดงพฤติกรรมอย่างไร รู้วิธีการจัดการกับอารมณ์โกรธและความเศร้าโศก ที่ส่งผลทางลบต่อร่างกายและจิตใจได้อย่างเหมาะสม

10. ทักษะการจัดการกับความเครียด (Coping with stress) เป็นความสามารถในการรับรู้ถึงสาเหตุของความเครียด รู้วิธีผ่อนคลายความเครียด และแนวทางในการควบคุมระดับความเครียดเพื่อให้เกิดการเบี่ยงเบนพฤติกรรมไปในทางที่ถูกต้อง เหมาะสม และไม่เกิดปัญหาด้านสุขภาพ

การศึกษาขององค์การช่วยเหลือเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF, 2001, p. 3) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของทักษะชีวิตไว้ 9 ประการ ดังนี้

1. ทักษะการวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์

2. ทักษะในการประเมินศักยภาพของตนเองในสถานการณ์เฉพาะหน้า

3. ทักษะในการคิดหาทางเลือกและวิเคราะห์จัดลำดับ

4. ทักษะในการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ในการเลือกทางที่เหมาะสมที่สุด

5. ทักษะในการสื่อสารเพื่อถ่ายทอดและการตัดสินใจ

6. ทักษะในการปฏิเสธ การเจรจาต่อรองเพื่อรักษาน้ำใจ และเพื่อประโยชน์อันชอบธรรมของตนเอง

7. ทักษะการควบคุมอารมณ์ ความคิดเห็น และพฤติกรรมภายใต้แรงกดดัน

8. ทักษะการพัฒนาและปรับเปลี่ยนทัศนคติของตนเองและผู้เกี่ยวข้อง

9. ทักษะการใช้เหตุผลโน้มน้าวจูงใจผู้อื่น ให้คล้อยตามและสนับสนุนแนวคิดและการกระทำที่ถูกต้อง

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงศึกษาธิการ ได้มีการนำเอาทักษะชีวิตไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์ด้วยเหตุนี้เอง ได้มีการพัฒนาทักษะชีวิตโดยการปรับโครงสร้างและองค์ประกอบของทักษะชีวิตให้สอดคล้องกับการดำเนินงานด้านการป้องกันเอดส์ โดยกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ได้กำหนดองค์ประกอบของทักษะชีวิตไว้ 12 ทักษะ ประกอบด้วย (กรมสุขภาพจิต, 2540, หน้า 1)

1. ทักษะความคิดวิเคราะห์วิจารณ์
2. ทักษะความคิดสร้างสรรค์
3. ทักษะความตระหนักรู้ในตน
4. ทักษะความเห็นใจผู้อื่น
5. ทักษะความภูมิใจในตนเอง
6. ทักษะความรับผิดชอบต่อสังคม
7. ทักษะการสร้างสัมพันธภาพ
8. ทักษะการสื่อสาร
9. ทักษะการตัดสินใจ
10. ทักษะการแก้ไขปัญหา
11. ทักษะการจัดการกับอารมณ์
12. ทักษะในการจัดการกับความเครียด

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดองค์ประกอบทักษะชีวิตที่สำคัญ ที่จะสร้างและพัฒนาเป็นภูมิคุ้มกันชีวิตให้แก่เด็กและเยาวชนในสภาพสังคมปัจจุบัน และเตรียมพร้อมสำหรับอนาคตไว้ 4 องค์ประกอบ ดังนี้ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2554, หน้า 1)

1. การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น หมายถึง การรู้จักความถนัด ความสามารถ จุดเด่น จุดด้อยของตนเอง เข้าใจความแตกต่างของแต่ละบุคคล รู้จักตนเอง ยอมรับเห็นคุณค่า และภาคภูมิใจในตนเองและผู้อื่น มีเป้าหมายในชีวิต และมีความรับผิดชอบต่อสังคม

2. การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง การแยกแยะข้อมูลข่าวสาร ปัญหาและสถานการณ์รอบตัว วิพากษ์วิจารณ์ และประเมินสถานการณ์รอบตัวด้วยหลักเหตุผลและข้อมูลที่ถูกต้อง รับรู้ปัญหา สาเหตุของปัญหา หาทางเลือก และตัดสินใจแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์

3. การจัดการกับอารมณ์และความเครียด หมายถึง ความเข้าใจและรู้เท่าทันภาวะอารมณ์ของบุคคล รู้สาเหตุของความเครียด รู้วิธีการควบคุมอารมณ์และความเครียด รู้วิธีผ่อนคลายหลีกเลี่ยงและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่จะก่อให้เกิดอารมณ์ไม่พึงประสงค์ไปในทางที่ดี

4. การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น หมายถึง การเข้าใจมุมมอง อารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่น ใช้ภาษาพูดและภาษากายเพื่อสื่อสารความรู้สึกนึกคิดของตนเอง รับรู้ความรู้สึกนึกคิดและความต้องการของผู้อื่น วางตัวได้ถูกต้อง เหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ ใช้การสื่อสารที่สร้างสัมพันธภาพที่ดีสร้างความร่วมมือ และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของทักษะชีวิตที่จากแนวคิดของนักวิชาการดังกล่าว ประกอบด้วยทักษะที่สำคัญ 4 ประการ ได้แก่

1. การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น
2. การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์
3. การจัดการกับอารมณ์และความเครียด
4. การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

โดยทั้ง 4 ทักษะนี้ เป็นทักษะที่สำคัญอย่างมาก เพราะเป็นทักษะที่ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี มีศักยภาพในการดำเนินชีวิตประจำวันในสังคมได้ สามารถแก้ไขปัญหาในชีวิตได้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้เป็นอย่างดี

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษา เรื่อง บทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดชลบุรี ซึ่งจากหัวข้อการศึกษานี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษานักเรียนในระดับประถมศึกษา จึงสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับรายละเอียดองค์ประกอบของทักษะชีวิตในระดับประถมศึกษา เพิ่มเติม (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2556) ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น

การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น หมายถึง การรู้ความถนัด ความสามารถ รู้จุดเด่น-จุดด้อยของตนเอง เข้าใจความแตกต่างของแต่ละบุคคล รู้จักตนเอง ยอมรับ เห็นคุณค่าและภาคภูมิใจในตนเองและผู้อื่น มีเป้าหมายในชีวิต และมีความรับผิดชอบต่อสังคม ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวังและตัวชี้วัดระดับประถมศึกษา ด้านการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น

พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวัง	**ตัวชี้วัด**
1. รู้ความชอบ ความถนัด และความสามารถของตนเอง	1.1 บอกสิ่งที่ตนเองชื่นชอบและภาคภูมิใจ 1.2 แสดงความสามารถของตนเองให้ผู้อื่นรับรู้
2. ค้นพบจุดเด่นจุดด้อยของตนเอง	2.1 บอกจุดเด่น-จุดด้อยของตนเอง 2.2 เลือกทำกิจกรรมตามความสนใจของตนเองร่วมกับผู้อื่นได้
3. ยอมรับความแตกต่างระหว่างตนเองและผู้อื่น	ยอมรับในความแตกต่างทางกาย ทางความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น

ตารางที่ 2 (ต่อ)

พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวัง	ตัวชี้วัด
4. มองตนเองและผู้อื่นในแง่บวก	แสดงความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น
5. เคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น	5.1 ใช้สิทธิของตนเองในโอกาสต่าง ๆ 5.2 ไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น
6. รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น	6.1 ชื่นชมในความสำเร็จของตนเองและผู้อื่น 6.2 แสดงความรู้สึกรักตนเองและผู้อื่น 6.3 ปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อครอบครัวและสังคม
7. มีความภาคภูมิใจในตนเองและผู้อื่น	7.1 แสดงออกในสิ่งที่ตนเองภาคภูมิใจอย่างเหมาะสม 7.2 บอก/ บรรยาย/ เล่าความดี หรือความภาคภูมิใจของเพื่อนให้ผู้อื่นรับรู้
8. มีความเชื่อมั่นในตนเองและผู้อื่น	8.1 กล้าแสดงออกทางความคิด ความรู้สึก และการกระทำของตนเองด้วยความมั่นใจ 8.2 ยอมรับในความคิด ความรู้สึก และการกระทำที่ดีของผู้อื่น

องค์ประกอบที่ 2 การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง การแยกแยะข้อมูลข่าวสาร ปัญหาและสถานการณ์รอบตัว วิพากษ์วิจารณ์ และประเมินสถานการณ์รอบตัวด้วยหลักเหตุผลและข้อมูลที่ถูกต้อง รับรู้ปัญหา สาเหตุของปัญหา หาทางเลือกและตัดสินใจในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวังและตัวชี้วัดระดับประถมศึกษา ด้านการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวัง	ตัวชี้วัด
1. รู้จักสังเกต ตั้งคำถาม และแสวงหาคำตอบ	1.1 ตั้งคำถามที่นำไปสู่คำตอบที่เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา ในสถานการณ์ต่าง ๆ 1.2 มีทักษะในการสังเกต และมีแนวทางหาคำตอบ วิเคราะห์ จำแนกแยกแยะข้อมูลข่าวสารและสถานการณ์ต่าง ๆ รอบตัว ด้วยเหตุผลที่เชื่อถือได้
2. วิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของข้อมูลข่าวสารได้สมเหตุสมผล	
3. ประเมินสถานการณ์และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้	คาดคะเนความเสี่ยงจากสถานการณ์ที่เผชิญในชีวิตประจำวันอย่างมีเหตุผล
4. มีจินตนาการและมีความสามารถในการคิดเชื่อมโยง	สร้างผลงานและแสดงผลงานที่เกิดจากการคิดเชื่อมโยงและจินตนาการ
5. รู้จักวิพากษ์วิจารณ์บนพื้นฐานของข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้อง	วิพากษ์วิจารณ์ตามหลักการเหตุผล และใช้ข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้องสนับสนุน
6. รู้จักวิธีการและขั้นตอนการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาที่ถูกต้อง	วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา เลือกแก้ไขปัญหาได้หลากหลายวิธี และตัดสินใจเลือกแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่ถูกต้อง เหมาะสม และสร้างสรรค์

องค์ประกอบที่ 3 การจัดการกับอารมณ์และความเครียด

การจัดการกับอารมณ์และความเครียด หมายถึง ความเข้าใจและรู้เท่าทันภาวะอารมณ์ของบุคคล รู้สาเหตุของความเครียด รู้วิธีการควบคุมอารมณ์และความเครียด รู้วิธีผ่อนคลาย หลีกเลี่ยง และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดอารมณ์ไม่พึงประสงค์ไปในทางที่ดี ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวังและตัวชี้วัดระดับประถมศึกษา ด้านการจัดการกับอารมณ์และความเครียด

พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวัง	ตัวชี้วัด
1. รู้เท่าทันอารมณ์ตนเอง	1.1 จำแนกอารมณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองได้ 1.2 แสดงอารมณ์ ความรู้สึกของตนเองได้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ
2. ควบคุมอารมณ์ของตนเองได้	ควบคุมอารมณ์ ความรู้สึกของตนเองในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้
3. จัดการกับอารมณ์ตนเองได้อย่างเหมาะสม	จัดการกับอารมณ์ตนเองที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลันที่อาจก่อให้เกิดปัญหา ด้วยวิธีการที่เหมาะสมและสร้างสรรค์
4. มีวิธีผ่อนคลายอารมณ์และความเครียดให้กับตนเอง	ผ่อนคลายอารมณ์และความเครียดด้วยวิธีการที่เหมาะสมและสร้างสรรค์
5. สร้างแรงจูงใจให้ตนเอง	กำหนดแนวทาง หรือวิธีการสร้างกำลังใจให้กับตนเอง
6. ยุติข้อขัดแย้งในกลุ่มเพื่อนด้วยสันติวิธี	เสนอทางออกของข้อขัดแย้งในกลุ่มเพื่อน ด้วยเหตุผลและข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง และใช้วิธีเชิงบวก
7. รู้จักสร้างความสุขให้กับตนเอง	7.1 วิเคราะห์และเลือกวิธีการ/ กิจกรรม ที่ทำให้ตนเองมีความสุขได้อย่างเหมาะสม 7.2 มีอารมณ์ขัน

องค์ประกอบที่ 4 การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น หมายถึง การเข้าใจมุมมอง อารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่น ใช้ภาษาพูดและภาษากาย เพื่อสื่อสารความรู้สึกนึกคิดของตนเอง รับรู้ความรู้สึกนึกคิดและความต้องการของผู้อื่น วางตัวได้ถูกต้องเหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ ใช้การสื่อสารที่สร้างสัมพันธภาพที่ดี สร้างความร่วมมือและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวังและตัวชี้วัดระดับประถมศึกษา ด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวัง	ตัวชี้วัด
1. เป็นผู้ฟังที่ดี	1.1 ฟังผู้อื่นอย่างตั้งใจ และรับรู้ถึงความรู้สึกและความต้องการของผู้พูด 1.2 รักษาความลับของเพื่อน
2. ใช้ภาษาและกิริยาที่เหมาะสมในการสื่อสาร	ใช้ภาษาพูด ภาษากาย ที่ทำให้ผู้อื่นผ่อนคลาย สบายใจ ไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง หรือความรุนแรงได้
3. รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา	แสดงออก หรือสะท้อนความรู้สึก หรือการกระทำของตนเอง ที่แสดงว่า “เข้าใจ” และใส่ใจผู้อื่น
4. รู้จักแสดงความคิด ความรู้สึก ความชื่นชม และการกระทำที่ดีงามให้ผู้อื่นรับรู้	4.1 ชื่นชมความสำเร็จ ความสามารถ และการกระทำที่ดีของเพื่อนด้วยคำพูด ภาษากาย หรือสัญลักษณ์ 4.2 กล้ายืนยันความคิดและเหตุผลที่ดีให้ผู้อื่นรับรู้ได้
5. รู้จักปฏิเสธ ต่อรอง และร้องขอความช่วยเหลือในสถานการณ์เสี่ยง	5.1 หลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อความไม่ปลอดภัยของตนเอง 5.2 ปฏิเสธในสิ่งที่ควรปฏิเสธได้ โดยไม่เสียสัมพันธภาพ หรือเสียน้ำใจ 5.3 ขอความช่วยเหลือเมื่ออยู่ในภาวะวิกฤตได้
6. ให้ความร่วมมือและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์	6.1 ทำงานร่วมกับผู้อื่นบนพื้นฐานความเป็นประชาธิปไตย 6.2 ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ราบรื่น และมีความสำเร็จหรือมีผลงานจากการสร้างสรรค์ร่วมกัน
7. ปฏิบัติตามกฎ กติกา และระเบียบของสังคม	ปฏิบัติตามกฎ ข้อตกลงของกลุ่ม/ ชั้นเรียน/ สังคม

สรุปได้ว่า การมีทักษะชีวิตในระดับประถมศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลักเช่นกัน คือ 1) การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น 2) การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 3) การจัดการกับอารมณ์และความเครียด และ 4) การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น แต่มีรายละเอียดสำหรับการเรียนรู้เพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมกับช่วงวัย เช่น

การรู้ความถนัด ความสามารถ รู้จุดเด่น-จุดด้อยของตนเอง การแยกแยะข้อมูลข่าวสาร ปัญหาและสถานการณ์รอบตัว ความเข้าใจและรู้เท่าทันภาวะอารมณ์ของบุคคล การเข้าใจมุมมอง อารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น ใช้ภาษาพูดและภาษากาย เพื่อสื่อสารความรู้สึกนึกคิดของตนเอง รับรู้ความรู้สึกนึกคิดและความต้องการของผู้อื่น วางตัวได้ถูกต้องเหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ เป็นต้น

ข้อมูลเกี่ยวกับจังหวัดชลบุรี

ข้อมูลพื้นฐานจังหวัดชลบุรี

1. ขนาดและที่ตั้ง

จังหวัดชลบุรีตั้งอยู่ในภาคตะวันออกของประเทศไทย หรือริมฝั่งทะเลตะวันออกของอ่าวไทย ระยะทางจากกรุงเทพมหานครตามเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 34 (ถนนสายบางนา-ตราด) รวมระยะทางประมาณ 81 กิโลเมตร นอกจากนี้ ยังมีเส้นทางหลวงพิเศษหมายเลข 7 หรือ Motorway (กรุงเทพฯ-ชลบุรี) ระยะทาง 79 กิโลเมตร ใช้ระยะเวลาในการเดินทางประมาณ 45 นาที เท่านั้น จังหวัดชลบุรีมีพื้นที่ทั้งสิ้น 2,726,875 ไร่ (4,363 ตารางกิโลเมตร) คิดเป็นร้อยละ 0.85 ของพื้นที่ประเทศไทย (พื้นที่ของประเทศไทยประมาณ 320,696,875 ไร่ หรือ 513,115 ตารางกิโลเมตร) ทิศเหนือติดกับจังหวัดฉะเชิงเทรา ทิศใต้ติดกับจังหวัดระยอง ทิศตะวันออกติดกับจังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดระยอง ทิศตะวันตกติดกับชายฝั่งทะเลตะวันออกของอ่าวไทย

2. ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดชลบุรีมีการผสมผสานกันมากถึง 5 แบบ ทั้งที่ราบลูกคลื่นและเนินเขา ที่ราบชายฝั่งทะเล ที่ราบลุ่มแม่น้ำบางปะกง พื้นที่สูงชันและภูเขา รวมถึงเกาะน้อยใหญ่อีกมากมาย ที่ราบลูกคลื่นและเนินเขาของจังหวัดชลบุรี พบได้ทางด้านตะวันออกของจังหวัดในเขตอำเภอบ้านบึง นิคมหนองใหญ่ ศรีราชา บางละมุง สัตหีบ และบ่อทอง พื้นที่นี้มีลักษณะสูง ๆ ต่ำ ๆ คล้ายลูกระนาด ปัจจุบันพื้นที่นี้ ส่วนใหญ่ถูกใช้ไปในการปลูกมันสำปะหลัง สำหรับที่ราบชายฝั่งทะเลนั้น พบตั้งแต่ปากแม่น้ำบางปะกงถึงอำเภอสัตหีบ เป็นที่ราบแคบ ๆ ชายฝั่งทะเลมีภูเขาลูกเล็ก ๆ สลับเป็นบางตอน ถัดมา คือ พื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำบางปะกง มีลำน้ำคลองหลวงยาว 130 กิโลเมตร ต้นน้ำอยู่ที่อำเภอบ่อทองและอำเภอบ้านบึง ผ่านอำเภอพนัสนิคม ไปบรรจบเป็นคลองพานทอง ไหลลงสู่แม่น้ำบางปะกง โดยดินตะกอนอันอุดมสมบูรณ์จากการพัดพาของแม่น้ำบางปะกงนี้เอง ได้ก่อให้เกิดที่ราบลุ่มเหมาะสมต่อการเกษตรกรรม ส่วนพื้นที่สูงชันและภูเขานั้น อยู่ตอนกลางและด้านตะวันออกของจังหวัด ตั้งแต่อำเภอเมืองชลบุรี อำเภอบ้านบึง อำเภอศรีราชา อำเภอหนองใหญ่ และอำเภอบ่อทอง ที่อำเภอศรีราชานั้น เป็นต้นน้ำของอ่างเก็บน้ำ

บางพระ แหล่งน้ำอุปโภคบริโภคหลักแห่งหนึ่งของจังหวัดชลบุรี ภูมิประเทศอันหลากหลาย ดังกล่าว หล่อหลอมให้จังหวัดชลบุรีสามารถพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นด้านการเกษตร อุตสาหกรรม การพาณิชย์ การท่องเที่ยว และการคมนาคมที่สะดวกสบาย

3. ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดชลบุรีมีลักษณะอากาศแบบมรสุมเขตร้อน (Tropical climate) โดยได้รับอิทธิพลจากทั้งลมมรสุมตะวันออกเฉียงใต้ ในช่วงเดือนสิงหาคม-เดือนตุลาคม และได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ระหว่างเดือนพฤศจิกายน-เดือนกุมภาพันธ์ ส่งผลให้จังหวัดชลบุรีมีฤดูกาลแตกต่างกันอย่างชัดเจน 3 ฤดู ได้แก่ ฤดูร้อน เดือนมีนาคม-เดือนพฤษภาคม อากาศค่อนข้างอบอ้าว แต่ไม่ถึงกับร้อนจัด ฤดูฝน เดือนสิงหาคม-เดือนตุลาคม มีฝนตกกระจายทั่วไป โดยมักตกหนักในเขตป่าและภูเขา ฤดูหนาว เดือนพฤศจิกายน-เดือนกุมภาพันธ์ อากาศไม่หนาวจัด ทว่าเย็นสบาย ท้องฟ้าสดใส ปลอดโปร่ง และมีแดดตลอดวัน นับเป็นช่วงเวลาซึ่งชายหาดจะคึกคักไปด้วยนักท่องเที่ยว ส่วนภาคเกษตรในฤดูนี้ เป็นการปลูกพืชไร่ที่ทนความแห้งแล้งได้ เนื่องจากเป็นเวลาที่ค่อนข้างแล้ง เพราะฝนทิ้งช่วงหลายเดือน

4. ทรัพยากรน้ำ

ทรัพยากรน้ำ แหล่งน้ำธรรมชาติบนผิวดิน ส่วนใหญ่อยู่ทางตอนเหนือของจังหวัดในเขตอำเภอพนัสนิคมและอำเภอบ่อทอง เช่น คลองเชิด คลองใหญ่ คลองหลวง เป็นต้น ซึ่งได้ไหลไปบรรจบกันเป็นคลองพานทอง แล้วไหลไปทางทิศตะวันตก ไปบรรจบกับแม่น้ำบางปะกงในเขตจังหวัดฉะเชิงเทรา นอกจากนั้น มีคลองบางพระ คลองบางละมุง คลองแพร่ง ห้วยชากนอก และห้วยใหญ่ เป็นต้น สำหรับคลองอื่น ๆ ได้แก่ คลองยายดำ คลองบางหัก คลองบางทิว และคลองบางนาง บริเวณตอนกลางและตอนใต้ของพื้นที่จังหวัด มีทางน้ำต่าง ๆ เช่น คลองระเริง คลองปลวกแดง และคลองดอกกราย เป็นต้น ไหลมารวมกันเป็นคลองใหญ่ ก่อนที่จะไหลมาทางใต้ลงสู่อ่าวไทยที่อำเภอเมืองระยอง นอกจากนี้ จากอำเภอเมืองชลบุรีจนถึงอำเภอสัตหีบ ยังมีทางน้ำสั้น ๆ เล็ก ๆ ไหลลงสู่อ่าวไทยหลายสาย เช่น คลองบางปลาสร้อย คลองบางละมุง คลองห้วยใหญ่ และคลองบางแสน เป็นต้น แหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญ คือ แม่น้ำ ลำห้วย ลำธาร ลำคลอง 412 สาย ใช้งานได้ในฤดูแล้ง 368 สาย มีหนองบึง 94 แห่ง ใช้ได้ในฤดูแล้ง 48 แห่ง มีน้ำพุ น้ำซับ 1 แห่ง ใช้ได้ในฤดูแล้ง นอกจากนี้ ยังมีแหล่งน้ำอื่นอีก 94 แห่ง ใช้งานได้ในฤดูแล้ง 88 แห่ง แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น เนื่องจากจังหวัดชลบุรีไม่มีแม่น้ำขนาดใหญ่ไหลผ่าน จึงต้องมีการสร้างแหล่งเก็บน้ำ เช่น อ่างเก็บน้ำ ในปี พ.ศ. 2536 มีอ่างเก็บน้ำ 12 อ่าง เก็บน้ำได้ประมาณ 188 ล้านลูกบาศก์เมตร อ่างเก็บน้ำที่ใหญ่ที่สุด คือ อ่างเก็บน้ำบางพระ อำเภอศรีราชา เก็บน้ำได้ประมาณ 110 ล้านลูกบาศก์เมตร นอกจากนี้ ยังมีโครงการชลประทานขนาดเล็กอีกประมาณ 49 แห่ง

5. โครงสร้างประชากร

ข้อมูลทะเบียนราษฎร์ ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2562 จังหวัดชลบุรีมีจำนวนประชากรที่มีสัญชาติไทยและมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน จำนวน 1,517,937 คน แบ่งเป็นเพศชาย จำนวน 736,606 คน (48.53 เปอร์เซ็นต์) และเป็นเพศหญิง จำนวน 781,331 คน (51.47 เปอร์เซ็นต์) มีครัวเรือนทั้งสิ้น 762,583 ครัวเรือน

6. เศรษฐกิจ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รายงานผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดชลบุรี (Gross Provincial Product Chonbur: GPP) พ.ศ. 2562 มีมูลค่าเพิ่ม ณ ราคาประจำปีเท่ากับ 1,051,908 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 75 ของ GPP ของประเทศ รายได้เฉลี่ยต่อหัว 691,558 บาท เป็นอันดับ 2 ของประเทศ ต่อจากจังหวัดระยอง แต่รายได้ของประชากรแฝงที่เข้ามาอาศัยอยู่ในจังหวัดชลบุรี บางส่วนรายได้น้อย เนื่องจากทำงานในภาคเกษตรกรรม บางส่วนเป็นแรงงานที่อพยพย้ายถิ่นฐานมาจากจังหวัดอื่น และแรงงานต่างด้าวที่เดินทางเข้ามาทำงานในจังหวัดชลบุรี ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำเรื่องรายได้ของประชากร มีผลการดำรงชีพในครอบครัวที่มีรายได้น้อย

7. อุตสาหกรรม

จังหวัดชลบุรี มีโรงงานอุตสาหกรรม จำนวนทั้งสิ้น 10,089 แห่ง ทุนจดทะเบียน 1,031,277.84 บาท จำนวนแรงงาน 509,068 คน (ข้อมูลสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดชลบุรี ณ วันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2563) เนื่องจากเป็นที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมจำนวนมาก ทำให้มีประชากรอพยพย้ายถิ่นฐานเพื่อเข้ามาทำงานในจังหวัดชลบุรีเป็นจำนวนมาก ทำให้บางพื้นที่เกิดปัญหาด้านการจราจรและปัญหานักเรียนมีการย้ายเข้า-ออก หรือเปลี่ยนสถานศึกษาบ่อยครั้ง เนื่องจากต้องย้ายติดตามผู้ปกครอง

8. เกษตรกรรม

พื้นที่ทำการเกษตร รวม 1,189,004 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 43.41 ของพื้นที่จังหวัด ซึ่งประกอบด้วย พื้นที่เพาะปลูกข้าว 113,480 ไร่ (ร้อยละ 9.55) พืชไร่ 448,766 ไร่ (ร้อยละ 37.74) พืชผัก 37,549 ไร่ (ร้อยละ 3.16) ไม้ผล ไม้ยืนต้น 588,578 ไร่ (ร้อยละ 49.51) และไม้ดอกไม้ประดับ 631 ไร่ (ร้อยละ 0.05) พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ที่มีการเพาะปลูกกันมาก คือ มันสำปะหลัง ยางพารา อ้อยโรงงาน ปาล์มน้ำมัน ข้าวนาปี มะพร้าว ขนุน และพืชผัก มีครัวเรือนเกษตรกรรวม 40,329 ครัวเรือน

9. แรงงาน

จากข้อมูลสถานการณ์แรงงานจังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2563 ไตรมาส 2 มีกำลังแรงงาน (อายุ 15 ปีขึ้นไป) จำนวน 1,500,642 คน ของจำนวนประชากรทั้งหมด โดยเป็นผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงาน 1,036,477 คน และเป็นผู้ที่ไม่อยู่ในกำลังแรงงาน 464,156 คน

10. สาธารณสุข

จังหวัดชลบุรีมีโรงพยาบาลของรัฐ จำนวน 17 แห่ง เอกชน จำนวน 10 แห่ง สถานีอนามัย จำนวน 124 แห่ง ศูนย์บริการสาธารณสุข จำนวน 11 แห่ง คลินิกแพทย์ จำนวน 364 แห่ง คลินิกทันตกรรม จำนวน 131 แห่ง และสถานผดุงครรภ์ จำนวน 1 แห่ง แพทย์ของรัฐ จำนวน 489 คน เอกชน จำนวน 403 คน พยาบาลของรัฐ จำนวน 2,927 คน เอกชน จำนวน 622 คน จำนวนเตียงผู้ป่วยโรงพยาบาลของรัฐ จำนวน 2,799 เตียง เอกชน จำนวน 1,070 เตียง ร้านขายยาปัจจุบัน จำนวน 422 แห่ง ร้านขายยาบรรจุ จำนวน 159 แห่ง และร้านขายยาโบราณ จำนวน 56 แห่ง

11. การปกครอง

จังหวัดชลบุรีแบ่งเขตการปกครองออกแบ่งเป็น 11 อำเภอ 92 ตำบล 687 หมู่บ้าน การปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลนคร จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ เทศบาลนครแหลมฉบัง และเทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ เทศบาลเมือง จำนวน 10 แห่ง เทศบาลตำบล จำนวน 35 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 50 แห่ง และมีรูปแบบการปกครองพิเศษ จำนวน 1 แห่ง คือ เมืองพัทยา แยกจากการปกครองของอำเภอบางละมุง เนื่องจากเป็นเมืองท่องเที่ยวระดับนานาชาติ ซึ่งมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว

12. ศาสนาและวัฒนธรรม

ศาสนาสถานในจังหวัดชลบุรี แบ่งเป็นวัดพุทธ จำนวน 356 แห่ง สำนักสงฆ์ จำนวน 8 แห่ง วัดจีน จำนวน 2 แห่ง โบสถ์คริสต์ จำนวน 17 แห่ง และมัสยิด จำนวน 26 แห่ง

13. การท่องเที่ยวและบริการ

เขตพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันออก ประกอบด้วย จังหวัดชลบุรี จังหวัดระยอง จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด เป็นเขตพื้นที่ท่องเที่ยวหลักสำคัญอันดับต้น ๆ ของประเทศไทย มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศมาเยือนเป็นจำนวนมาก โดยมีแหล่งท่องเที่ยวหลักที่มีชื่อเสียงในระดับนานาชาติ ได้แก่ เมืองพัทยา เกาะช้าง เกาะเสม็ด เป็นต้น และยังเป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวชาวไทยจากทุกภูมิภาค ทั้งนี้ เนื่องจากมีความหลากหลายของทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรม นอกจากนี้ พื้นที่ดังกล่าวยังเป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ซึ่งในแต่ละปี มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเป็นจำนวนมาก

14. การจัดการศึกษา

จังหวัดชลบุรีมีสถานศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 525 แห่ง แบ่งเป็นโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 309 แห่ง สังกัดสำนักงานบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำนวน 128 แห่ง สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 32 แห่ง สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดชลบุรี (กศน.) จำนวน 11 แห่ง และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา จำนวน 6 แห่ง (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชลบุรี, 2563, หน้า 7)

การแบ่งเขตพื้นที่บริการสำหรับหน่วยงานที่ดูแล กำกับ ติดตามการดำเนินงานของสถานศึกษาที่เปิดสอนในระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี แบ่งออกเป็น 3 เขต ได้แก่

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ดูแลรับผิดชอบการจัดการศึกษาในเขตอำเภอเมืองชลบุรี อำเภอบ้านบึง และอำเภอหนองใหญ่ มีโรงเรียนในสังกัด จำนวน 82 แห่ง มีนักเรียน จำนวน 27,871 คน มีข้าราชการครู จำนวน 1,371 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2, 2563, หน้า 22)

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ดูแลรับผิดชอบการจัดการศึกษาในเขตอำเภอพนัสนิคม อำเภอพานทอง อำเภอบ่อทอง และอำเภอเกาะจันทร์ มีโรงเรียนในสังกัด จำนวน 112 แห่ง มีนักเรียน จำนวน 25,800 คน มีข้าราชการครู จำนวน 1,293 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2, 2563, หน้า 28)

3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ดูแลรับผิดชอบการจัดการศึกษาในเขตอำเภอศรีราชา อำเภอบางละมุง อำเภอสัตหีบ และอำเภอเกาะสีชัง มีโรงเรียนในสังกัด จำนวน 81 แห่ง มีนักเรียน จำนวน 42,567 คน มีข้าราชการครู จำนวน 1,840 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3, 2563, หน้า 4)

ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาของจังหวัดชลบุรี

1. หลักการและเหตุผล

สืบเนื่องจากคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 10/ 2559 เรื่อง การขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการในภูมิภาค สั่ง ณ วันที่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2559 โดยระบุข้อ 6 ในแต่ละจังหวัดให้มีคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด เรียกโดยย่อว่า “กศจ.” ประกอบด้วย 1) ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือรองผู้ว่าราชการจังหวัดที่ได้รับมอบหมาย เป็นประธานกรรมการ และ 2) ศึกษาธิการจังหวัด เป็นกรรมการและเลขานุการ ขณะที่ข้อ 7 นอกจากอำนาจหน้าที่ที่รับโอนมาตามข้อ 4 และข้อ 5 ให้ กศจ. มีอำนาจหน้าที่ในแต่ละเขตจังหวัด ดังต่อไปนี้

1. กำหนดยุทธศาสตร์ แนวทางการจัดการศึกษา และการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาทุกระดับและทุกประเภท ประสานและส่งเสริมการบริหารและการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องอื่น รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถานบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลายในจังหวัด

2. พิจารณาและให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาการศึกษาของจังหวัด

3. พิจารณาและให้ความเห็นชอบกรอบการประเมินผลการปฏิบัติงาน และตัวชี้วัดในการดำเนินงาน ในลักษณะตัวชี้วัดร่วมของส่วนราชการ หรือหน่วยงานและสถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัด

4. เสนอความเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในจังหวัด ต่อคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการในภูมิภาคเพื่อใช้อำนาจตามข้อ 2(4)

5. กำกับ เร่งรัด ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานของส่วนราชการ หรือหน่วยงานและสถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัด

6. วางแผนการจัดการศึกษาในจังหวัด และพิจารณาเสนอแนะการจัดสรรงบประมาณให้แก่สถานศึกษา

7 เสนอคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการในภูมิภาคเพื่อแต่งตั้งคณะอนุกรรมการและคณะทำงานเพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานของ กศจ. ได้ตามความจำเป็น

8. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนด หรือตามที่คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการในภูมิภาคมอบหมาย

ประกอบกับคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 11/ 2559 เรื่อง การบริหารราชการของกระทรวงศึกษาธิการในภูมิภาค ลงวันที่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2559 โดยอาศัยความตามข้อ 4 ในแต่ละจังหวัด ให้มีสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อปฏิบัติภารกิจของกระทรวงศึกษาธิการเกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษาตามที่กฎหมายกำหนด การปฏิบัติราชการตามอำนาจหน้าที่ นโยบาย และยุทธศาสตร์ของส่วนราชการต่าง ๆ ที่มอบหมาย และให้มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. รับผิดชอบงานธุรการของคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด และการปฏิบัติงานราชการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด และตามที่คณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัดมอบหมาย

2. ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนางานด้านวิชาการของกระทรวงศึกษาธิการระดับจังหวัด

3 สั่งการ กำกับ เร่งรัด ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานของส่วนราชการหรือหน่วยงาน และสถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัด ให้เป็นไปตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ

4. จัดทำกรอบการประเมินผลการปฏิบัติงาน และกำหนดตัวชี้วัดการดำเนินงานในลักษณะตัวชี้วัดร่วมของส่วนราชการ หรือหน่วยงาน และสถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัด

5. ปฏิบัติภารกิจตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ หรือตามที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้งปฏิบัติภารกิจเกี่ยวกับราชการประจำทั่วไปของกระทรวงศึกษาธิการ และประสานงานต่าง ๆ ในระดับจังหวัด

และข้อ 8 ในระหว่างที่ยังมิได้มีการจัดตั้งสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา หรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 1 ในจังหวัดต่าง ๆ ทำหน้าที่เป็นสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดในจังหวัดนั้น ๆ ไปพลางก่อน แล้วแต่กรณี สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชลบุรี ในฐานะหน่วยงานที่เกิดขึ้นตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 10/ 2559 และ ที่ 11/ 2559 ดังกล่าวข้างต้น สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชลบุรี มีความจำเป็นต้องแปลงนโยบายของรัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการ ตามภารกิจงานในขอบเขตความรับผิดชอบของหน่วยงาน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติงานด้านการบริหารจัดการศึกษา ตามที่ได้รับมอบหมายให้เกิดประสิทธิภาพ มีความเชื่อมโยงสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ และยุทธศาสตร์จังหวัด สู่หน่วยงานทางการศึกษาในจังหวัดชลบุรี รวมทั้งการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานจัดการศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดการบูรณาการในพื้นที่ ประสานความร่วมมือในการพัฒนาการศึกษาของจังหวัดชลบุรีได้อย่างเป็นรูปธรรม และนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างแท้จริง

การวิเคราะห์สถานการณ์ (SWOT Analysis)

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน: จุดแข็ง (Strengths)

1. มีสภาพภูมิศาสตร์/ ภูมิประเทศที่เหมาะสม เป็นที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ของประเทศ ได้แก่ อุตสาหกรรมโรงกลั่นน้ำมัน ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ อิเล็กทรอนิกส์ และเป็นศูนย์กลางทางค้า การลงทุนและธุรกิจบริการ มีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย มีชื่อเสียงระดับโลก (World class destination)

2. มีระบบการคมนาคมและโครงสร้างพื้นฐานพร้อมทุกด้าน มีท่าเรือขนาดใหญ่ที่สำคัญ คือ ท่าเรือแหลมฉบัง ทำให้มีโอกาสเป็นศูนย์กลางคมนาคม เพื่อการนำเข้าและส่งออกทางทะเล ที่สำคัญ รวมทั้งเส้นทางเชื่อมโยงการขนส่งไปสู่ภูมิภาคต่าง ๆ

3. เป็นศูนย์กลางด้านการศึกษาในทุกระดับของภาคตะวันออก

4. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานภาคเอกชน ทั้งในและนอกจังหวัด มีความเข้มแข็ง ให้การสนับสนุนงบประมาณ และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างทั่วถึง ทุกระดับ

5. มีสถานศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบครอบคลุมทุกพื้นที่ สามารถให้บริการ การศึกษาได้อย่างทั่วถึงทุกระดับการศึกษา (สถานศึกษา จำนวน 531 โรง)

6. สถานศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษา สามารถเชื่อมโยงระบบเครือข่ายอินเตอร์เน็ต ได้อย่างทั่วถึง ทำให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารจัดการ และเพิ่มช่องทางในการแสวงหาความรู้ ใหม่ ๆ

7. ประชากรวัยเรียนเข้ารับการศึกษาทุกระดับในอัตราที่สูง (ก่อนประถมศึกษา ร้อยละ 93.49 ประถมศึกษา ร้อยละ 121 มัธยมศึกษา ร้อยละ 109.92 และปริญญาตรี ร้อยละ 92.89)

8. อัตราการเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ร้อยละ 103.89 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 109.30 เรียนต่อสายอาชีพ (58.77 เปอร์เซ็นต์) สูงกว่าสายสามัญ (50.53 เปอร์เซ็นต์) เนื่องจากมีนักเรียนนอกเขตพื้นที่บริการและเด็กต่างด้าวมาเข้าเรียน โดยเฉพาะประชากรแฝงอพยพ เคลื่อนย้ายแรงงานเข้ามาประกอบอาชีพในเขตอุตสาหกรรมต่าง ๆ ในจังหวัดชลบุรี

9. ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET) ของนักเรียนระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน สูงกว่าระดับประเทศทุกกลุ่มสาระ

10. ผู้บริหาร ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาส่วนใหญ่จบการศึกษา ระดับปริญญาตรีขึ้นไป ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพ

11. คณาจารย์ในมหาวิทยาลัยมีความรู้ ความสามารถในการให้บริการวิชาการ ที่หลากหลาย เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนและสังคม

12. ศิษย์เก่ามีชื่อเสียงและเป็นผู้บริหารระดับสูง ทั้งในภาครัฐบาล/ เอกชน และมีบัณฑิต นักปฏิบัติที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับ

13. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก มีชื่อสร้างด้านการเกษตร และไม้เมืองร้อน ผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูป และมีสถาบันวิจัยบัวเป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน: จุดอ่อน (Weaknesses)

1. จำนวนผลงานวิจัยต่อคณาจารย์ประจำสัดส่วนค่อนข้างต่ำ และนำมาใช้ประโยชน์มีจำนวนน้อย ผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์ในวารสารระดับนานาชาติที่มี Impact factor สูง มีจำนวนน้อยมาก และขาดการจดสิทธิบัตร

2. ขาดการนำระบบสารสนเทศมาใช้ในการตัดสินใจและบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ การจัดทำฐานข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์

3. สถานศึกษาขนาดกลางและขนาดเล็ก ยังขาดความพร้อมด้านอาคารสถานที่ สื่อการเรียนการสอน และครุภัณฑ์ทางการศึกษา

4. การบริหารงบประมาณขาดประสิทธิภาพ และได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐบาลไม่เพียงพอ

5. ขาดแคลนครูในสาขาขาดแคลน โดยเฉพาะสาขาวิชาภาษาอังกฤษ วิชาวิทยาศาสตร์และวิชาคณิตศาสตร์ มีครูไม่ตรงสาขาวิชาเอก เนื่องจากครูที่ได้รับการบรรจุมีภูมิลำเนาต่างถิ่นมักขอย้ายกลับภูมิลำเนาเดิม ส่งผลให้สถานศึกษามีครูไม่ครบชั้น ครูขาดเกณฑ์ ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ

6. ครู อาจารย์ที่สอนวิชาชีพ บางส่วนขาดประสบการณ์ในการปฏิบัติงานจริงในสาขาวิชาที่สอน ส่งผลให้ผู้จบการศึกษาไม่สามารถนำความรู้ไปใช้ในการทำงาน หรือประกอบวิชาชีพได้อย่างเต็มที่

7. สัดส่วนคุณวุฒิและตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์ประจำ ยังไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนด

8. ครูมีภาระงานอื่น ๆ นอกเหนือการเรียนการสอน เนื่องจากสถานศึกษาขาดบุคลากรด้านธุรการ การเงิน ส่งผลให้จัดการเรียนการสอนได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ

9. นักเรียน นักศึกษา และบุคลากรขาดทักษะการสื่อสารด้านภาษาอังกฤษ

10. ผู้เรียนขาดทักษะในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ คิดไตร่ตรอง คิดอย่างมีวิจารณญาณ และคิดอย่างมีวิสัยทัศน์ ตลอดจนขาดทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศ

11. ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ ยังไม่ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ โดยเฉพาะเด็กที่มีความสามารถพิเศษ

12. แนวโน้มปัญหาเด็กด้อยโอกาสและเด็กออกกลางคันเพิ่มขึ้น เนื่องจากการอพยพที่อยู่และเคลื่อนย้ายแรงงานของผู้ปกครองนักเรียนต่างถิ่น/ ต่างด้าว กลับถิ่นฐานเดิม หรือแหล่งงานใหม่ จึงเป็นปัญหาในการติดตามเด็กมาเข้าเรียน เพราะไม่ทราบที่อยู่ที่แน่นอน

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก: โอกาส (Opportunities)

1. ตามพระราชบัญญัติเขตเศรษฐกิจพิเศษพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก (East economic corridor) เมื่อวันที่ 20 เมษายน พ.ศ. 2559 ได้กำหนดจังหวัดชลบุรีเป็นพื้นที่เป้าหมายเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อการลงทุนในพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ในด้านศูนย์กลางการศึกษานานาชาติ ด้านอุตสาหกรรมรถยนต์อนาคต ด้านอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ ศูนย์กลางการคมนาคม ศูนย์กลางธุรกิจการบิน ท่าเรือระดับโลก เขตท่องเที่ยวภาคตะวันออกเชิงธุรกิจ/ครอบครัว/ สุขภาพ ส่งผลให้การจัดการศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนเข้าสู่ตลาดแรงงานเป็นการสร้างโอกาสการมีงานทำของประชาชนในพื้นที่

2. การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน จะมีการเคลื่อนย้ายการลงทุน มีความต้องการแรงงานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากขึ้น และมีโอกาสได้รับนักศึกษาจากกลุ่มอาเซียนมากขึ้น

3. การปรับตัวเข้าสู่เศรษฐกิจโลกและเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ทำให้ทุกภาคส่วนมีการเตรียมความพร้อมในทุกด้าน

4. การส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นนโยบายที่สำคัญของรัฐบาล และสนับสนุนการเพิ่มมูลค่าผลผลิตเกษตร

5. สถานประกอบการให้ความร่วมมือและยอมรับ ให้การสนับสนุนในการฝึกนักศึกษาสหกิจศึกษาจำนวนมาก

6. นโยบายรัฐบาลให้ความสำคัญกับการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษา และเร่งรัดดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย ตลอดจนการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนและเรียนรู้อย่างจริงจัง และการเข้าถึงระบบอินเตอร์เน็ตความเร็วสูงอย่างกว้างขวางและทั่วถึง

7. ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้การศึกษาเรียนรู้กว้างขวาง รวดเร็ว และมีคุณภาพ สามารถนำมาใช้ในการบริหารจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

8. สัดส่วนประชากรวัยสูงอายุเพิ่มขึ้น ประเทศไทยจะเข้าสู่ “สังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์” ในปี พ.ศ. 2568 ประชากรวัยเด็กและวัยแรงงานลดลง ทุกภาคส่วนต้องเตรียมความพร้อมในการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุที่เหมาะสม

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก: อุปสรรค (Threats)

1. ผลจากการเจริญเติบโตด้านอุตสาหกรรม ด้านการท่องเที่ยวและบริการเพิ่มสูงขึ้น ทำให้ขาดการควบคุมและบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม ปัญหาปริมาณขยะและมลภาวะมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น

2. ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินลดลง การแพร่ระบาดของยาเสพติด การก่อการร้าย อาชญากรต่างด้าวเพิ่มขึ้น ก่อให้เกิดปัญหาสังคม ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่

3. การขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม และการเปลี่ยนจากสังคมเกษตรเป็นสังคมเมือง ปัญหา โดยเฉพาะปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด อาชญากรต่างด้าวเพิ่มมากขึ้น และความอ่อนแอของระบบครอบครัว

4. ผลกระทบของโลกาภิวัตน์ การถ่ายทอดวัฒนธรรมเป็นไปอย่างรวดเร็ว ผู้เรียนเกิดค่านิยมใหม่ ฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย ทำงานไม่เป็น ขาดระเบียบวินัย ไม่เคารพกฎระเบียบ

5. ประชากรวัยเรียนลดจำนวนลงอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีสถานศึกษาขนาดเล็กเพิ่มขึ้น ส่งผลต่อการบริหารจัดการและไม่คุ้มทุน ทำให้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลลดลง

6. ผู้ปกครองมีค่านิยมส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนยอดนิยม หรือมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียง

7. ภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ ทำให้อัตราการว่างงานเพิ่มขึ้น และค่าครองชีพสูงขึ้นตามมาด้วย ส่งผลให้ผู้ปกครองมีรายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย ส่งผลถึงปัจจัยสนับสนุนด้านการศึกษาของนักเรียน

ทิศทางแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดชลบุรี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560-2564

ทิศทางแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดชลบุรี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560-2564 มีรายละเอียด ดังนี้

1. วิสัยทัศน์

ยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม มุ่งสู่คุณภาพการจัดการศึกษาระดับชาติและนานาชาติ

2. พันธกิจ

2.1 ยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาระดับชาติและนานาชาติ

2.2 สร้างโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม

2.3 พัฒนาระบบบริหารจัดการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล

3. เป้าประสงค์

3.1 เพิ่มกำลังคนที่มีคุณภาพและมาตรฐานรองรับการพัฒนา และมีศักยภาพการแข่งขันของประเทศในอนาคต

3.2 ผู้เรียนได้รับการบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึง เท่าเทียม และเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

3.3 ผู้เรียนมีองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี นวัตกรรม เพื่อรองรับการพัฒนาประเทศ

3.4 มีระบบบริหารจัดการการศึกษาที่มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล โดยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

4. ยุทธศาสตร์

4.1 พัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล

4.2 ผลิตและพัฒนากำลังคน รวมทั้งงานวิจัย ให้สอดคล้องกับความต้องการและรองรับการพัฒนาประเทศ

4.3 ผลิต พัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

4.4 ขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึง เท่าเทียม และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

4.5 ส่งเสริมและพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา

4.6 พัฒนาระบบบริหารจัดการและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

กลไกการขับเคลื่อนแผนพัฒนาการศึกษาสู่การปฏิบัติ

การแปลงแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดชลบุรีสู่การปฏิบัติ มีรายละเอียดดังนี้

1. สร้างเครือข่ายความร่วมมือของหน่วยงานทางการศึกษา สถาบันทางการศึกษา และสถานศึกษาในจังหวัดชลบุรี เพื่อดำเนินการแปลงนโยบาย เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ และแนวทางการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดชลบุรีไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีแผนงาน โครงการ กิจกรรมหลัก ที่จะนำไปสู่ผลสำเร็จตามเป้าหมายอย่างชัดเจน รวมทั้งการกำหนดความรับผิดชอบต่อการบรรลุเป้าหมายหลัก

2. สร้างความเชื่อมโยงระหว่างแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2560-2564 กับนโยบายและยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการ แผนพัฒนาจังหวัด และแผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัด รวมทั้งแผนพัฒนาของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา

3. ผู้บริหารหน่วยงานทางการศึกษา สถาบันทางการศึกษา และสถานศึกษาในจังหวัดชลบุรี ต้องให้ความสำคัญและใช้แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2560-2564 เป็นกรอบในการดำเนินงานและบริหารของหน่วยงาน สถาบัน และสถานศึกษา

4. การดำเนินการชี้แจง ประชาสัมพันธ์ สร้างความรู้ ความเข้าใจสาระสำคัญของแผนพัฒนาการศึกษาของจังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2560-2564 ให้บุคลากรผู้ปฏิบัติได้รับทราบอย่างชัดเจน เพื่อการมีส่วนร่วมและสนับสนุนให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

5. พัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานด้วยเทคนิควิธีการใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสร้างขวัญและกำลังใจด้วยการยกย่องชมเชย ให้รางวัลเมื่อสามารถดำเนินการได้ประสบผลสำเร็จ

6. ประสานงานให้หน่วยงานในส่วนกลางและจังหวัดสนับสนุนทรัพยากรอย่างพอเพียงต่อการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาการศึกษาและแผนปฏิบัติราชการของหน่วยปฏิบัติราชการของหน่วยปฏิบัติการในพื้นที่

แนวทางการประสานระดมทรัพยากรและการมีส่วนร่วมทางการศึกษา

1. แหล่งงบประมาณ

1.1 งบประมาณจากส่วนราชการต้นสังกัดของหน่วยงานทางการศึกษา

1.2 งบประมาณตามแผนพัฒนาจังหวัดชลบุรี

1.3 งบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน และภาคเอกชน

1.4 งบประมาณจากหน่วยงานอื่น เช่น สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นต้น

2. แนวทางการประสานระดมทรัพยากรและการมีส่วนร่วมทางการศึกษา

2.1 จัดทำข้อมูลสารสนเทศเพื่อการประสานงานระหว่างหน่วยงานทางการศึกษา หน่วยงานด้านสังคม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคส่วนอื่น รวมทั้งแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และปราชญ์ชาวบ้าน เพื่ออำนวยความสะดวกในการติดต่อประสานงาน ขอความร่วมมือในการบริหารจัดการศึกษาของจังหวัด

2.2 การประสานความร่วมมือ หรือจัดทำข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) กับหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวข้อง หรือทุกภาคส่วนที่มีแนวทางให้ความร่วมมือในการบริหารจัดการศึกษา

2.3 การแต่งตั้งหัวหน้าหน่วยงาน หรือผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมเป็นคณะกรรมการ คณะทำงานในการบริหารจัดการศึกษา “ร่วมคิด ร่วมดำเนินการ ร่วมติดตามประเมินผล และร่วมรับผิดชอบผลงาน”

2.4 ประกาศเกียรติคุณยกย่องเชิดชูเกียรติผู้ทำคุณประโยชน์ต่อการจัดการศึกษา

การติดตามประเมินผล

การติดตามประเมินผลการนำแผนพัฒนาการศึกษาของจังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2560-2564 ไปสู่การปฏิบัติ มีแนวทางและกระบวนการสำคัญ ดังนี้

1. ให้ความสำคัญกับการติดตามความก้าวหน้า การประเมินผลสำเร็จและผลกระทบของการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และผลการพัฒนาการศึกษาในภาพรวม

2. สำนักงานศึกษาธิการชลบุรี ในฐานะผู้แทนกระทรวง ทำหน้าที่กำหนดแนวทางการติดตามความก้าวหน้าบริหารจัดการ นำแผนพัฒนาการศึกษาของจังหวัดชลบุรีสู่การปฏิบัติ

พัฒนาตัวชี้วัดความสำเร็จตามวิสัยทัศน์ของแผนพัฒนาการศึกษา โดยนำวิธีการติดตามประเมินผลที่เหมาะสมมาใช้ และประสานการติดตามประเมินผลกับหน่วยงานทางการศึกษาและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งดำเนินการติดตามประเมินผลกระทบการพัฒนาการศึกษาในภาพรวม

3. พัฒนาระบบการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และรายงานให้มีประสิทธิภาพ รวดเร็ว เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศในการทบทวน ปรับปรุงการผลดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. เสริมสร้างกลไกการตรวจสอบของภาคประชาชนให้เข้มแข็ง โดยสนับสนุนให้ภาคประชาชนรวมกลุ่มติดตามความก้าวหน้า ตรวจสอบความโปร่งใสและความสำเร็จของโครงการพัฒนาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนของตน รวมทั้งพัฒนาศักยภาพให้มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการตรวจสอบโครงการต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และจัดทำข้อมูลที่นำมาใช้ประกอบการตรวจสอบได้อย่างถูกต้องชัดเจน

5. สร้างการเชื่อมโยงโครงข่ายข้อมูล ระหว่างหน่วยงานทางการศึกษาและหน่วยงานด้านสังคมในจังหวัดพื้นที่การศึกษา ให้เป็นระบบที่เข้าใจได้ง่าย และใช้ประโยชน์ได้สะดวก เพื่อให้ทุกฝ่ายมีข้อมูลที่ถูกต้อง แม่นยำ เป็นประโยชน์ต่อการวางแผนและติดตามประเมินผลในระดับจังหวัด ให้มีความสัมพันธ์ สอดคล้อง และเป็นเอกภาพในการปฏิบัติมากขึ้น

สรุปได้ว่า จังหวัดชลบุรี เป็นพื้นที่เป้าหมายเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อการลงทุนในพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ในด้านศูนย์กลางการศึกษานานาชาติ ตามพระราชบัญญัติเขตเศรษฐกิจพิเศษพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก (East economic corridor) เมื่อวันที่ 20 เมษายน พ.ศ. 2559 และสืบเนื่องจากคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 10/ 2559 เรื่อง การขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการในภูมิภาค สั่ง ณ วันที่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2559 ดังนั้น จังหวัดชลบุรี จึงได้มีการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดชลบุรี โดยมุ่งเน้นสู่การยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม มุ่งสู่คุณภาพการจัดการศึกษาระดับชาติและนานาชาติ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า การพัฒนาการศึกษาของจังหวัดชลบุรีให้บรรลุล่วงได้ตามวิสัยทัศน์ที่ได้ตั้งไว้ การพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนให้มีคุณภาพ เป็นเรื่องที่สอดคล้องและต้องพัฒนาไปพร้อมกัน เพื่อให้เกิดผลสำเร็จทางการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างยั่งยืน และที่สำคัญ คือ สามารถนำทักษะจากห้องเรียนไปปรับใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

เอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิตของนักเรียนนั้น ผู้วิจัยได้ทำการค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเรียงตามลำดับดังต่อไปนี้

กัลยา เฟื่องเพียร (2534) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การฝึกอบรมทักษะการดำเนินชีวิตเพื่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยพายัพ จำนวน 70 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 35 คน กลุ่มทดลองได้รับการฝึกอบรมทักษะการดำเนินชีวิตเป็นเวลาต่อเนื่องกัน 6 สัปดาห์ ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

สกล วรเจริญศรี (2550) ได้ศึกษาทักษะชีวิตและการสร้างโมเดลกลุ่มฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนวัยรุ่น โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้สำหรับการศึกษาองค์ประกอบของทักษะชีวิตเป็นนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 1-2 จำนวน 1,196 คน ที่ศึกษาในวิทยาลัยพณิชยการ สังกัดสำนักงานการอาชีวศึกษา กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2550 ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของทักษะชีวิตของนักเรียนวัยรุ่น พบว่า โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของทักษะชีวิต ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบทักษะด้านสังคม องค์ประกอบทักษะด้านความคิด และองค์ประกอบทักษะด้านการเผชิญทางอารมณ์ มีค่าความเหมาะสมพอดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ในเกณฑ์สูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสามารถวัดองค์ประกอบของทักษะชีวิตได้ 2) โมเดลกลุ่มฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นเริ่มต้น ขั้นดำเนินการ และขั้นยุติการฝึกอบรม โดยมีการประยุกต์ทฤษฎีและเทคนิคการให้คำปรึกษา ตลอดทั้งเทคนิคทางจิตวิทยามาใช้ในการพัฒนาทักษะชีวิต 3) ทักษะชีวิตโดยรวมและรายองค์ประกอบของกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกลุ่มการอบรม ก่อนการทดลอง หลังการทดลองและระยะติดตามผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า กลุ่มฝึกอบรมมีผลให้ทักษะชีวิตของนักเรียนวัยรุ่นเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น และ 4) ทักษะชีวิตโดยรวมและรายองค์ประกอบของกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกลุ่มฝึกอบรม และกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จุฬาลักษณ์ โสระพันธ์ (2551) ศึกษาการใช้รูปแบบเป้าหมายทักษะชีวิตที่ส่งผลถึงคุณภาพนักเรียน โดยรูปแบบเป้าหมายทักษะชีวิต เกิดจากปัจจัยภายในตัวนักเรียน และปัจจัยภายนอกตัวนักเรียน ซึ่งเป็นการวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุของรูปแบบเป้าหมายทักษะชีวิต

โดยปัจจัยภายนอกส่งผลต่อคุณภาพนักเรียน รองลงมา คือ ปัจจัยภายในตัวนักเรียน และตัวแปรการใช้รูปแบบเป้าหมายทักษะชีวิต ตามลำดับ ส่วนการใช้รูปแบบเป้าหมายทักษะชีวิต มีปัจจัยภายนอกตัวนักเรียนส่งผลมากกว่าปัจจัยภายในตัวนักเรียน นักวิชาการท่านนี้ เก็บรวมรวมข้อมูลโดยใช้รูปแบบสอบถาม ซึ่งเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ

กมลวรรณ จีนหน่อ (2553) ศึกษาการใช้กิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตด้านการจัดการเรียน เวลา และความสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อศึกษาผลของการใช้กิจกรรมแนะแนวในการส่งเสริมทักษะชีวิตด้านการจัดการการเรียน เวลา และความสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ กิจกรรมแนะแนว จำนวน 12 กิจกรรม และแบบสอบถามทักษะชีวิตด้านการจัดการเรียน เวลา และความสัมพันธ์ เป็นแบบเลือกตอบ ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 50 ข้อ พบว่า หลังจากการทำกิจกรรมแนะแนว นักเรียนมีระดับทักษะชีวิตทุกด้านเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ทรงพล ต่อนี, จุฑามาศ เทพชัยศรี และเฉลียว ผลพิกุล (2555) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ทักษะชีวิต ที่มีต่อทักษะชีวิตในการป้องกันโรคเอดส์ของนักเรียน ทักษะชีวิตที่เลือกมาทำการศึกษา ได้แก่ ความตระหนักในตนเอง การเห็นคุณค่าในตนเอง การตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล การสื่อสารและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ผลการศึกษา พบว่า ภายหลังได้รับโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ทักษะชีวิต นักเรียนมีทักษะความตระหนักในตนเอง ทักษะการเห็นคุณค่าในตนเอง ทักษะการตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล และทักษะการสื่อสารและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ดีกว่าก่อนได้รับโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ทักษะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

ธนัตถ์กานต์ ศรีเฉลียว, ภูมิพงศ์ จอมหงษ์พิพัฒน์ และสำราญ กำจัดภัย (2560) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม จากการศึกษา พบว่า ก่อนการใช้รูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิต นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม มีทักษะชีวิตโดยรวมทั้ง 4 องค์ประกอบ อยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.39 คิดเป็นร้อยละ 47.80 หลังการพัฒนามีทักษะชีวิตโดยรวมทั้ง 4 องค์ประกอบ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.28 คิดเป็นร้อยละ 85.60 เพิ่มขึ้นร้อยละ 37.80 ของคะแนนเต็ม ก่อนการใช้รูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนในด้านองค์ประกอบที่ 2 การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ มีทักษะชีวิตอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 1.68 คิดเป็นร้อยละ 33.60 หลังการพัฒนามีทักษะชีวิตอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.45 คิดเป็นร้อยละ 89.00 เพิ่มขึ้นร้อยละ 55.40 ของคะแนนเต็ม นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสังเกต

พฤติกรรมและแบบบันทึกถอดบทเรียนของนักเรียนที่เข้ารับการพัฒนา แสดงให้เห็นว่า การเรียนตามรูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตที่พัฒนาขึ้น ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะชีวิตในการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ได้ดีขึ้น พร้อมทั้งส่งผลให้ทักษะชีวิตของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายทั้งหมด 4 องค์ประกอบ มีพัฒนาการสูงขึ้น และยังช่วยพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น

วิระญา กิจรัตน์ (2560) ได้ศึกษาการพัฒนาเกณฑ์การประเมินทักษะชีวิตสำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษา: การวิเคราะห์โมเดลพหุระดับแบบผสานวิธี โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาอาชีวศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้น (ปวช.) และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ปีการศึกษา 2559 จำนวน 540 คน พบว่า ในระดับนักศึกษา ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันพหุระดับทักษะชีวิตสำหรับอาชีวศึกษา มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณมากที่สุด ในระดับระดับวิทยาลัย พบว่า องค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักมากที่สุด ได้แก่ ทักษะด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นความสามารถในการใช้คำพูดและภาษาท่าทาง เพื่อแสดงความรู้สึกนึกคิดของตนอย่างเหมาะสมกับสภาพวัฒนธรรม และสถานการณ์ต่าง ๆ โดยสามารถที่จะแสดงความคิดเห็น ความต้องการ การเตือนและการขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น

กาญจน์ธิดา สมใจ (2550) ได้ศึกษาบทบาทของครูผู้สอนระดับปฐมวัย โรงเรียนประถมศึกษา ตามทัศนะของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 พบว่า การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของครูผู้สอนระดับปฐมวัย โรงเรียนประถมศึกษา ตามทัศนะของข้าราชการครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 และเพื่อเปรียบเทียบทัศนะของข้าราชการครูต่อบทบาทของครูผู้สอนระดับปฐมวัย โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และขนาดโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกเป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 107 คน และครูผู้สอน จำนวน 107 คน รวม 214 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t และการทดสอบค่า F และทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe’ ผลการวิจัย พบว่า 1) ครูผู้สอนระดับปฐมวัย โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 มีบทบาทเป็นผู้วางแผนการเรียนรู้ ผู้จัดหน่วยการเรียนรู้ และพัฒนากรการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด 2) ข้าราชการครูที่มีตำแหน่งต่างกัน มีทัศนะต่อบทบาทของครูผู้สอนระดับปฐมวัย โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนข้าราชการครูที่มีวุฒิทางการศึกษาต่างกัน มีทัศนะต่อบทบาทของครูผู้สอนระดับปฐมวัยโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และข้าราชการครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีทัศนะต่อบทบาทหน้าที่ของครูผู้สอนระดับปฐมวัย โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ภูภูรินท์ ชนิลกุล, ณัฐรดา วงษ์นายะ และเจริญวิชญ์ สมพงษ์ธรรม (2563) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนเขตพื้นที่สูง จังหวัดตาก พบว่า การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนเขตพื้นที่สูง 2) ศึกษาสภาพและปัญหาการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนเขตพื้นที่สูง 3) พัฒนารูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนเขตพื้นที่สูง และ 4) ประเมินรูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษา ในโรงเรียนเขตพื้นที่สูง การศึกษาสภาพและปัญหา เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 229 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม ที่มีค่า IOC = 0.97 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่และค่าร้อยละ เก็บข้อมูลโดยการประชุมเชิงปฏิบัติการและการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ วิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา และประเมินรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 17 คน เลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) นักเรียนมีทักษะชีวิตด้านการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ อยู่ในระดับน้อยกว่าด้านอื่น 2) สภาพการพัฒนาทักทักษะชีวิตด้านการสอนโดยตรงและการบูรณาการการสอนในหลักสูตร มีการดำเนินการสูงกว่าด้านอื่น และพบว่า ปัญหาการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนด้านโครงการพิเศษสูงกว่าด้านอื่น 3) รูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิต ประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะชีวิต 4) กระบวนการพัฒนาทักษะชีวิต 5) ผลผลิต 6) ผลลัพธ์ และ 7) แนวทางของการนำรูปแบบไปสู่การปฏิบัติ ผลการประเมินรูปแบบ พบว่า มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ระดับมาก และมากที่สุด

ญาดา ศรีอรุณ (2557) ได้ศึกษาบทบาทครูสังคมศึกษาที่มีต่อการเสริมสร้างการรู้สารสนเทศของนักเรียนมัธยมศึกษา พบว่า การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทครูสังคมศึกษา ที่มีต่อการเสริมสร้างการรู้สารสนเทศของนักเรียนมัธยมศึกษา ปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ที่สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 474 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม จำนวน 1 ชุด ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้ 1) การใช้ประเด็นปัญหาและกิจกรรมโครงงานเป็นกิจกรรมหลักที่ครูสังคมศึกษาใช้เสริมสร้างการรู้สารสนเทศให้กับนักเรียน 2) ครูสังคมศึกษามีการเสริมสร้างการรู้สารสนเทศให้กับนักเรียนบ่อยครั้ง ทั้ง 6 มาตรฐานการรู้สารสนเทศ สำหรับนักเรียนไทย 3) ปัญหาที่มีต่อการเสริมสร้างการรู้สารสนเทศสำหรับนักเรียนไทย คือ ครูมีเวลาว่างไม่ตรงกับนักเรียน ในการให้คำปรึกษา ความชำนาญของครูในการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย ความสามารถของนักเรียนในการสืบค้นข้อมูล เครือข่ายอินเทอร์เน็ตในสถานศึกษาไม่มีประสิทธิภาพ และงบประมาณไม่เพียงพอ 4) แนวทางการแก้ไขปัญหา คือ จัดอบรมครูในเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างการรู้สารสนเทศ ครูควรพัฒนาทักษะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรู้สารสนเทศให้กับนักเรียน สถานศึกษาควรปรับปรุงระบบอินเทอร์เน็ตให้มีประสิทธิภาพ และให้การสนับสนุนด้านงบประมาณอย่างเพียงพอ

พิมพาพัญ ทองกิ่ง (2563) ได้ศึกษาบทบาทครูกับการจัดบรรยากาศชั้นเรียนเชิงบวกในศตวรรษที่ 21 พบว่า การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์บทบาทครูและแนวทางการจัดบรรยากาศชั้นเรียนเชิงบวกที่ส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งการจัดบรรยากาศชั้นเรียนเชิงบวกในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น “ครู” ต้องปรับบทบาทมาเป็น “โค้ช” หรือ “ผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้” เน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ค้นพบด้วยตนเอง โดยใช้แนวคิดการเรียนการสอนแบบ Teach less, Learn more และยึดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง โดยมีครูช่วยแนะนำและช่วยออกแบบกิจกรรม การจัดบรรยากาศชั้นเรียนเชิงบวกในทางกายภาพ ได้แก่ ลักษณะของห้องเรียน วัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน และบรรยากาศชั้นเรียนเชิงบวกในทางจิตวิทยา ได้แก่ 1) บรรยากาศที่อบอุ่น (Warmth) 2) บรรยากาศที่เป็นอิสระ (Freedom) 3) บรรยากาศที่ท้าทาย (Challenge) 4) บรรยากาศแห่งการยอมรับนับถือ (Respect) 5) บรรยากาศแห่งการควบคุม (Control) และ 6) บรรยากาศแห่งความสำเร็จ (Success) ทั้งหมดล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพต่อไป

บุญสุข สุขสวัสดิ์ (2545) ได้ศึกษาบทบาทของครูยุคปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตเมืองปราการ สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ ในการปฏิรูปการศึกษา 4 ด้าน คือ ด้านการปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา ด้านการปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้านการปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน และด้านการปฏิรูประบบบริหารการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

พ.ศ. 2542 และศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติ บทบาทของครู ยุคปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กลุ่มตัวอย่างเป็นครู โรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตเมืองปราการ จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 5 โรงเรียน จำนวน 212 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ และการจัดอันดับ ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้ 1) ข้อมูลส่วนบุคคล ของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนมากเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ส่วนมากมีอายุ 45-50 ปี อายุราชการ 16 ปีขึ้นไป มีวุฒิการศึกษาส่วนมากอยู่ในระดับปริญญาตรี 2) การปฏิบัติบทบาท ของครูยุคปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ของโรงเรียน มัธยมศึกษา สหวิทยาเขตเมืองปราการ สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ โดยรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อจำแนกรายด้าน พบว่า ด้านที่ปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ การปฏิบัติบทบาทครูด้านการปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รองลงมา อันดับ 2 ได้แก่ การปฏิบัติบทบาทครูด้านการปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียน การสอน และมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก อันดับ 3 ได้แก่ การปฏิบัติบทบาทครูด้านการปฏิรูป ระบบบริหารการศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง และอันดับสุดท้าย ได้แก่ การปฏิบัติ บทบาทครูด้านการปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง 3) การศึกษา ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติบทบาทของครูยุคปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 พบว่า มีปัญหาในด้านต่าง ๆ ดังนี้ ด้านการปฏิบัติบทบาทของครู ด้านการปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา คือ ครูมีภาระงานและคาบสอนมาก ทำให้ไม่มีเวลา ในการพัฒนาการเรียนการสอน ครูขาดความรู้ ความเข้าใจในการปฏิรูปการศึกษา และการจัดทำ หลักสูตร และครูขาดความร่วมมือจากชุมชน ด้านการปฏิบัติบทบาทของครูด้านปฏิรูปหลักสูตร และกระบวนการเรียนการสอน มีปัญหาคุณภาพของผู้เรียนอ่อนด้อย ต้องใช้เวลาในการพัฒนา ขาดแหล่งเรียนรู้ที่พร้อมจะให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าและภูมิปัญญาท้องถิ่น และการจัดรายวิชาเพิ่มเติม ในแต่ละสาระไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ด้านการปฏิบัติบทบาทของครู ด้านการปฏิรูประบบบริหารการศึกษา มีปัญหาการจัดสรรบุคลากรในโรงเรียนไม่รองรับการจัด การเรียนการสอน ทำให้ครูผู้สอนมีเวลาเตรียมการสอนและอยู่กับนักเรียนน้อย ครูต้องใช้เวลา ในการเตรียมเอกสาร ทั้งด้านผู้สอนและระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมการรับการประเมินมากเกินไป และระบบบริหารไม่กระชับ และขาดการมีส่วนร่วมในการบริหาร ด้านการปฏิบัติบทบาทของครู ด้านการปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษามีปัญหา สถานศึกษาควรจัดให้มีห้องคอมพิวเตอร์เพียงพอ กับความต้องการของผู้สอนและผู้เรียน บรรยากาศและสภาพแวดล้อมของโรงเรียนไม่เอื้ออำนวยต่อ การจัดการเรียนการสอน และ 4) ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติบทบาทของครูยุคปฏิรูปการศึกษา

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้แก่ ควรจัดให้มีห้องคอมพิวเตอร์ให้เพียงพอกับความต้องการของผู้สอนและผู้เรียน ควรให้ครูมีการอบรมเพิ่มพูนความรู้ด้านการปฏิรูปอย่างทั่วถึง

บุศรินทร์ คำหุ่ง (2544) ได้ศึกษาบทบาทของครูศิลปศึกษาในการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ศิลปกรรมไทย ในด้านการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ การกำหนดเนื้อหาการเรียนรู้ การใช้สื่อการสอน การดำเนินกิจกรรมและวิธีการเรียนรู้ การวัดประเมินผล การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ และบทบาทครูเกี่ยวกับการอนุรักษ์ศิลปกรรมไทย ตามการรับรู้ของครูศิลปศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นครูศิลปศึกษา จำนวน 113 คน และหัวหน้าหมวดวิชาศิลปศึกษา จำนวน 7 คน จากจำนวน 113 โรงเรียน เครื่องมือในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ แบบประเมินค่า แบบปลายเปิด และการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความถี่ โดยส่งแบบสอบถาม จำนวน 113 ฉบับ ทางไปรษณีย์ และได้รับกลับคืนมาจำนวน 91 ฉบับ คิดเป็น 80.53 เปอร์เซ็นต์ ผลการวิจัยพบว่า ครูศิลปศึกษามีบทบาทในการจัดกระบวนการเรียนรู้ศิลปกรรมไทยระดับมาก ได้แก่ ด้านการวัดประเมินผล เน้นประเมินผลจากผลงานนักเรียน และด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ เน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติงานอย่างอิสระ ส่วนบทบาทที่ปฏิบัติในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ เน้นให้นักเรียนสามารถสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรมไทยได้ ด้านการกำหนดเนื้อหา เน้นเนื้อหาเรื่องจิตรกรรมไทย ด้านการใช้สื่อการสอน เน้นใช้สื่อรูปภาพศิลปกรรมไทย ด้านการดำเนินกิจกรรมและวิธีการเรียนรู้ เน้นให้นักเรียนฝึกปฏิบัติงาน การปฏิบัติตนเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ เน้นอบรมปลูกฝังจิตสำนึกให้นักเรียนเห็นคุณค่าของศิลปกรรมไทยควบคู่กับการสอน ด้านความคิดเห็น พบว่า ครูศิลปศึกษามีบทบาทและมีส่วนในการอนุรักษ์ศิลปกรรมไทยเป็นอย่างมาก โดยเน้นการสอนที่ปลูกฝังจิตสำนึกให้เห็นคุณค่าของศิลปะไทย ศิลปกรรมไทย ถือเป็นเอกลักษณ์ของชาติ การอนุรักษ์จะทำให้เกิดความชื่นชมและภาคภูมิใจ ครูควรปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับความเป็นไทย กิจกรรมที่ครูเคยจัด คือ นำนักเรียนไปทัศนศึกษาตามแหล่งศิลปกรรมไทยต่าง ๆ การจัดกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นเด็กเป็นสำคัญนั้น ครูศิลปศึกษาเห็นว่า มีความเหมาะสม โดยการเรียนศิลปะไทย จะทำเด็กให้มีสมาธิและมีจิตใจละเอียดอ่อน เด็กจะได้รับประสบการณ์ตรงจากภูมิปัญญาในท้องถิ่น ส่วนปัญหาสำคัญในการอนุรักษ์ เกิดจากครูและนักเรียนไม่สนใจศิลปะไทย อีกทั้งความเจริญทางเทคโนโลยีและวัฒนธรรมต่างชาติมีมากเกินไป ครูควรค่อย ๆ โน้มน้าวและให้เด็กได้เรียนอย่างเสรี

และคอยสอดแทรกเนื้อหาศิลปะไทยในการสอนเสมอ นโยบายการศึกษาด้านศิลปวัฒนธรรม ควรชัดเจน และทุกคนควรมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศิลปกรรมไทย

ลักษณา บุญนิมิต (2542) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้ปกครอง ครู และเพื่อน ในการส่งเสริมการเรียนภาษาอังกฤษ แรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษและผลสัมฤทธิ์ในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่า การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้ปกครอง ครู และเพื่อน ในการส่งเสริมการเรียนภาษาอังกฤษ แรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษ และผลสัมฤทธิ์ในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร และเพื่อสร้างสมการทำนายผลสัมฤทธิ์ในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยใช้บทบาทของผู้ปกครอง ครู และเพื่อน ในการส่งเสริมการเรียนภาษาอังกฤษและแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษเป็นตัวทำนาย ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 398 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามบทบาทของผู้ปกครอง ครู และเพื่อน ในการส่งเสริมการเรียนภาษาอังกฤษ แบบวัดแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษ และแบบสอบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนภาษาอังกฤษ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และสร้างสมการถดถอยพหุคูณ แบบเพิ่มตัวแปรเป็นขั้น ๆ (Stepwise multiple regression analysis) ในการทำนายผลสัมฤทธิ์ในการเรียนภาษาอังกฤษ ผลการวิจัย พบว่า 1) บทบาทของผู้ปกครอง ในการส่งเสริมการเรียนภาษาอังกฤษและบทบาทของครูในการส่งเสริมการเรียนภาษาอังกฤษ มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ในการเรียนภาษาอังกฤษ แต่บทบาทของเพื่อนในการส่งเสริมการเรียนภาษาอังกฤษ ไม่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ในการเรียนภาษาอังกฤษอย่างมีนัยสำคัญ บทบาทของผู้ปกครอง ครู และเพื่อนในการส่งเสริมการเรียนภาษาอังกฤษ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษ และแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ในการเรียนภาษาอังกฤษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และบทบาทของผู้ปกครอง ครู และเพื่อน ในการส่งเสริมการเรียนภาษาอังกฤษและแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษ มีความสัมพันธ์เชิงพหุคูณกับผลสัมฤทธิ์ในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) บทบาทครูในการส่งเสริมการเรียนภาษาอังกฤษ (X2) และแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษ (X4) สามารถทำนายผลสัมฤทธิ์ในการเรียนภาษาอังกฤษ (Y)

ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญ กรุงเทพมหานคร ได้สมการถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

สมการในรูปคะแนนดิบ Y = 23.515 + 0.112X2 + 0.040X4

สมการในรูปคะแนนมาตรฐาน Zy = 0.158Z2 + 0.114Z4

ศิริเกษ ศิริราช (2563) ได้ศึกษาบทบาทครูที่มีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียน พบว่า งานวิจัยเชิงปริมาณนี้ มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทครูที่มีต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียน โดยศึกษาจากค่าเฉลี่ย และการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปรทั้ง 2 ที่รวบรวมกลับคืนมาได้จากผู้บริหารและครูโรงเรียนเอกชนในจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 295 คน โดยใช้แบบสอบถามที่ได้พัฒนาขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมแล้วนำไปออกแบบ และทดสอบคุณภาพแบบสอบถาม ได้ค่า IOC ตั้งแต่ .60 ขึ้นไป ได้ค่าความเชื่อมั่นที่ Alpha ทั้งฉบับ มีค่า .91 นำไปเก็บข้อมูลมาวิเคราะห์ผลด้วยสถิติวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย One-way anova และการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ Pearson ผลการวิจัย พบว่า ค่าเฉลี่ยตัวแปรหลักและองค์ประกอบบทบาทครู รวมถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิตอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ผลทดสอบความแปรปรวนของค่าเฉลี่ยตัวแปรหลักทั้ง 2 ตัวแปร มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กรณีมีตัวแปรต้นเกี่ยวกับประสบการณ์ทำงาน รายได้ และวุฒิการศึกษาที่มีความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเฉพาะบทบาทครูเพียงตัวแปรเดียวเท่านั้น ส่วนผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่า บทบาทครูและการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ มีความสัมพันธ์ขององค์ประกอบบทบาทครูและการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่สำคัญ ประกอบด้วย บทบาทครูด้านการเป็นที่ปรึกษา นักจัดเตรียมข้อมูล นักออกแบบหรือนักวางแผน นักประเมินผล และผู้เชี่ยวชาญด้านการสอน ส่วนองค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิตนั้น ประกอบด้วย ปัจจัยสนับสนุนการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ และการสะท้อนผลลัพธ์การเรียน แต่อย่างไรก็ตาม การจัดชั่วโมงให้ทุกคนในโรงเรียนได้อ่านได้รวบรวมข้อมูลอย่างชัดเจน ส่งผลให้มีการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่นำไปใช้ประโยชน์ได้ในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะการสืบค้นข้อมูลอันเป็นปัญหาที่บุคคล หรือสังคมให้ความสนใจอยู่ในขณะนั้น เพราะฉะนั้น การปรับนโยบายบริหาร วิธีดำเนินการด้านการพัฒนาครู และการกำหนดแนวปฏิบัติด้านการพัฒนาตนเองของครู มีผลต่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียนได้มากขึ้น

สิรินทร โกฏฐา (2549) ได้ศึกษาบทบาทครูในการนิเทศการเรียนการสอนในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทครูในการนิเทศการเรียนการสอนในโรงเรียน สังกัดเทศบาลเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย รวมทั้งศึกษา

สภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการพัฒนาบทบาทครูในการนิเทศการเรียนการสอน ประชากรที่ใช้ในการศึกษา เป็นพนักงานครูในสังกัดสำนักงานการศึกษาเทศบาลเมืองเชียงราย ปีการศึกษา 2544 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/ PC+ โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและความถี่ ผลการศึกษา พบว่า ครูในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองเชียงราย มีบทบาทในการปฏิบัติการนิเทศการเรียนการสอนในด้านการปฏิบัติการนิเทศที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ๆ ได้แก่ การส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูในโรงเรียนจัดทำแผนการสอนและบันทึกการสอน สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการนั้น ครูต้องการให้มีการประเมินผลและรายงานผล ในเรื่องของการนำผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงการนิเทศการเรียนการสอน และแนวทางการพัฒนาบทบาทครูในการนิเทศการเรียนการสอนในโรงเรียน ควรจัดอบรมครูผู้สอน โดยแยกเป็นกลุ่มสาระโดยการปฏิบัติจริง ในด้านการปฏิบัติการนิเทศ ควรคัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ เป็นผู้ใฝ่เรียน ใฝ่รู้เสมอ และมีประสบการณ์ หรือผลงานที่สามารถนำมาเป็นแบบอย่างได้ เป็นผู้นิเทศการประเมินผลตลอดจนการรายงานผลการนิเทศ ควรกำหนดรูปแบบที่ชัดเจนและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

งานวิจัยในต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต

ชีวิตในการเพิ่มพฤติกรรมที่เหมาะสมในชั้นเรียน โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมปีที่ 2 ในชุมชนเมือง จำนวน 22 คน โดยโปรแกรมการฝึกทักษะชีวิตมีวัตถุประสงค์เพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวในห้องเรียน เพื่อลดพฤติกรรมก่อกวนในห้องเรียน และการเพิ่มการพูดที่เหมาะสม (Approving statement) ตลอดจนลดการพูดที่ไม่เหมาะสม (Non approving statement) โดยมีเทคนิคต่าง ๆ ได้แก่ การฝึกการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม (Assertiveness training) การเล่นบทบาทสมมติและให้ข้อมูลย้อนกลับ (Role play video feedback) ผลจากการศึกษา พบว่า นักเรียนสามารถลดพฤติกรรมก้าวร้าวและพฤติกรรมก่อกวนชั้นเรียนได้ แต่ไม่สนับสนุนในด้านการพูดที่เหมาะสม ตลอดจนลดการพูดจาที่ไม่เหมาะสม

Sue (1991) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการสร้างแบบวัดทักษะชีวิต โดยวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อสร้างเครื่องมือในการวัดทักษะชีวิตสำหรับกลุ่มประชากรปกติ โดยแบ่งองค์ประกอบของทักษะชีวิตเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์และการสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal communication/ Human relation skills) ทักษะด้านการดูแลสุขภาพและร่างกาย (Physical fitness/ Health maintenance skills) ทักษะด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหา (Problem solving/ Decision making skills) ทักษะด้านการพัฒนาเอกลักษณ์และจุดมุ่งหมายในชีวิต (Identity development/ Purpose in life skills) โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เป็นนักเรียนระดับปริญญาตรีที่มีอายุระหว่าง 18-30 ปี จำนวน 718 คน

Maria (1997) ได้ศึกษาผลของการสอนทักษะชีวิตต่อการควบคุมตนเองของผู้อยู่ในสถานกักกันชาย โดยใช้โปรแกรมการสอนพื้นฐานทักษะชีวิต (Basic life skills program) โดยมุ่งประเด็นที่ 3 องค์ประกอบ คือ การควบคุมตนเอง การควบคุมปัญหา การเพิ่มความเชื่อในความสามารถแห่งตน จากการศึกษา พบว่า หลังกลุ่มตัวอย่างได้เข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิต จำนวน 10 ครั้ง นั้นกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนทักษะชีวิตทั้ง 3 ด้าน เพิ่มขึ้นหลังจากการได้รับการอบรม

Kay (1998) ได้ศึกษาการออกแบบหลักสูตรที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนในโรงเรียนมัธยม โดยกลุ่มเป้าหมายของการศึกษาเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่อาศัยอยู่ในเมือง โดยแบ่งเป็น 3 ระดับชั้น ได้แก่ เกรด 10 เกรด 11 และเกรด 12 ซึ่งมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อออกแบบหลักสูตรที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กนักเรียน ประกอบด้วยทักษะชีวิตในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ทักษะการตระหนักรู้ในตนเอง ทักษะการสร้างการตัดสินใจ ทักษะการติดต่อสื่อสาร และทักษะการแก้ปัญหา

Liesel (2000) ได้ศึกษาโปรแกรมการแนะแนวและการให้คำปรึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต (บริบทของชาวอัฟฟริกัน) โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาเพื่อสร้างโปรแกรมการแนะแนวและการให้คำปรึกษาในการพัฒนาทักษะชีวิต ที่ช่วยในการจัดการชีวิตของกลุ่มตัวอย่างได้อย่างมีประสิทธิผล ซึ่งทักษะชีวิตประกอบด้วย การยอมรับตนเอง การตระหนักรู้ในตนเอง การควบคุมอารมณ์ของตนเอง การเพิ่มแรงจูงใจ การมองโลกในแง่ดี และการรู้จักอดทน โปรแกรมการแนะแนวและการให้คำปรึกษาในการพัฒนาทักษะชีวิตนั้น พัฒนามาจากพื้นฐานทฤษฎีการบำบัดของเหตุผลและพฤติกรรม ตลอดจนแนวคิดด้านความฉลาดทางอารมณ์ ผลของการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างสามารถพัฒนาทักษะชีวิตของตนเองเพิ่มขึ้นหลังจากการเข้ารับการทดลอง โดยสามารถไปใช้ในชีวิตประจำวันของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

Gilbert and Wolfgang (2000) ได้ศึกษาการป้องกันการดื่มแอลกอฮอร์และการสูบบุหรี่โดยผ่านโปรแกรมการฝึกทักษะชีวิต กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนวัยรุ่นในระดับไฮสคูล โปรแกรมการฝึกทักษะชีวิตนั้น ออกแบบโดยมีโรงเรียนเป็นพื้นฐานในการออกแบบโปรแกรม เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้ และเกิดเจตคติที่ดีเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอร์และบุหรี่ ตลอดจนมีทักษะในการปฏิเสธ หรือต่อต้านจากความกดดันทางสังคมต่อยาเสพติด อีกทั้งโปรแกรมยังช่วยในการพัฒนาการบริหารจัดการตนเอง และเพิ่มทักษะทางสังคมให้กับนักเรียนวัยรุ่น ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีทักษะชีวิตเพิ่มขึ้นหลังจากได้รับการอบรม

Edversden (2001) ได้ศึกษา ความรู้ด้านทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งในเขตเมืองและเขตนอกเมืองในอิลลินอย์ โดยวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อวัดระดับความรู้ด้านทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาbทั้งในเขตเมืองและนอกเมือง ผลจากการศึกษา พบว่า นักเรียนทั้งในเขตเมืองและนอกเมืองมีความรู้ด้านทักษะชีวิตอยู่ในระดับต่ำ และเพศไม่มีนัยสำคัญทางสถิติกับความรู้ด้านทักษะชีวิต

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed method research) ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative RESearch) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative method) โดยใช้รูปแบบเชิงสามเส้าแบบเกิดพร้อมกัน (Concurrent triangulation) เพื่อศึกษาบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี โดยผู้วิจัยได้ใช้วิธีการศึกษาและวิเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Documentary analysis) และได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย จำแนกรายละเอียดได้ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการสำรวจข้อมูลจากแบบสอบถาม ประกอบด้วย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูผู้ปฏิบัติงานด้านนี้โดยตรง เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structure interview) ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด ประกอบด้วย

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากร

ประชากร (Population) ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาบทบาทครูผู้สอนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี จำนวน 6,054 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี ที่ได้จากการเปิดตารางเครซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 361 คน เพื่อให้การเก็บข้อมูลสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงเก็บตัวอย่าง จำนวน 370 คน จากนั้น จึงจำแนกตามสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1-3 ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) ตามสัดส่วน ดังนี้

การแบ่งชั้นภูมิแบบสัดส่วน

$$n_i = \frac{N_i}{N/n}$$

เมื่อ n_i คือ ขนาดตัวอย่างในชั้นภูมิที่ i

n คือ ขนาดตัวอย่าง

N_i คือ ขนาดของประชากรในชั้นภูมิที่ i

N คือ ขนาดของประชากร

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1

แทนค่าสูตร

$$n_i = \frac{1,771}{6,054/370}$$

$$= 108 \text{ คน}$$

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2

แทนค่าสูตร

$$n_i = \frac{1,839}{6,054/370}$$

$$= 102 \text{ คน}$$

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3

แทนค่าสูตร

$$n_i = \frac{2,444}{6,054 / 370}$$

$$= 150 \text{ คน}$$

สรุปจำนวนกลุ่มตัวอย่างข้าราชการครูที่ทำการสอนระดับประถมศึกษาในแต่ละสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดชลบุรีได้ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 จำนวนกลุ่มตัวอย่างข้าราชการครูที่ทำการสอนระดับประถมศึกษา ในแต่ละสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดชลบุรี

เขตพื้นที่การศึกษา	ประชากร			กลุ่มตัวอย่าง		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
สพป. ชลบุรี เขต 1	332	1,439	1,771	54	54	108
สพป. ชลบุรี เขต 2	392	1,447	1,839	56	56	112
สพป. ชลบุรี เขต 3	457	1,987	2,444	75	75	150
รวม	**1,181**	**4,873**	**6,054**	**185**	**185**	**370**

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น (Independent variables)

ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ 1) เพศ 2) อายุ 3) ประสบการณ์การทำงาน 4) จำนวนนักเรียนที่รับผิดชอบต่อห้อง และ 5) ที่ตั้งของโรงเรียน

2. ตัวแปรตาม (Dependent variable)

2.1 องค์ประกอบของทักษะชีวิต 4 ด้าน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ 1) การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น 2) การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 3) การจัดการอารมณ์และความเครียด และ 4) การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

2.2 การดำเนินการพัฒนาทักษะชีวิต บูรณาการการเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามรูปแบบของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.3 เทคนิควิธีการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ เพื่อขับเคลื่อนจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านทักษะชีวิต ตามรูปแบบของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดทำเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยประยุกต์จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แบบสอบถาม

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามลักษณะส่วนบุคคล คือ 1) เพศ 2) อายุ 3) ประสบการณ์การทำงาน 4) จำนวนนักเรียนต่อห้อง และ 5) ที่ตั้งของโรงเรียน ซึ่งเป็นแบบสอบถามลักษณะปลายปิด ให้เลือกตอบตามรายการ จำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามวัดระดับบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ 1) การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น 2) การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 3) การจัดการอารมณ์และความเครียด 4) การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตบูรณาการการเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเทคนิควิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อขับเคลื่อนจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านทักษะชีวิต โดยลักษณะของแบบสอบถามเป็นปลายปิด มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ข้อคำถาม 46 ข้อ ซึ่งรายละเอียดแบ่งตามตารางที่ 7

ตารางที่ 7 รายละเอียดจำนวนข้อของแบบสอบถามวัดระดับบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดชลบุรี

ด้าน	จำนวน
ส่วนที่ 1	
1. ด้านการส่งเสริมให้ผู้เรียนตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น	8 ข้อ
2. ด้านการส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์	7 ข้อ
3. ด้านการส่งเสริมให้ผู้เรียนจัดการกับอารมณ์และความเครียด	8 ข้อ
4. ด้านการส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น	8 ข้อ
ส่วนที่ 2	
การพัฒนาทักษะชีวิตบูรณาการการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้	8 ข้อ
ส่วนที่ 3	
วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะชีวิตนักเรียนโดยเทคนิคต่าง ๆ	7 ข้อ

โดยมีหลักเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีบทบาทในการพัฒนาทักษะชีวิตระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีบทบาทในการพัฒนาทักษะชีวิตระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีบทบาทในการพัฒนาทักษะชีวิตระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีบทบาทในการพัฒนาทักษะชีวิตระดับน้อย

ระดับ 1หมายถึง มีบทบาทในการพัฒนาทักษะชีวิตระดับน้อยที่สุด

การแปลความหมายคะแนน จะแปลจากคะแนนเฉลี่ย โดยกำหนดเป็นเกณฑ์ประมาณค่า (Best & Kahn, 1998, p. 247)

ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง มีบทบาทในการพัฒนาทักษะชีวิตระดับมากที่สุด

ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง มีบทบาทในการพัฒนาทักษะชีวิตระดับมาก

ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง มีบทบาทในการพัฒนาทักษะชีวิตระดับปานกลาง

ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง มีบทบาทในการพัฒนาทักษะชีวิตระดับน้อย

ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง มีบทบาทในการพัฒนาทักษะชีวิตระดับน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอปัญหา/ อุปสรรค/ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี

การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและพัฒนาเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีจากเอกสารวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการนำมาประยุกต์สร้างแบบสอบถาม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ร่างแนวทางแบบสอบถามที่มีประเด็นคำถามสอดคล้องกับพฤติกรรมที่คาดหวังของครูเกี่ยวกับความสามารถด้านพัฒนาทักษะชีวิต ตามองค์ประกอบ 4 ด้าน การดำเนินการพัฒนาทักษะชีวิตบูรณาการการเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเทคนิควิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อขับเคลื่อนจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านทักษะชีวิต ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

2.1 บทบาทในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิต ตามองค์ประกอบ 4 ด้าน

2.1.1 ด้านการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น

2.1.1.1 ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถบอกสิ่งที่ตนเองชื่นชอบและภาคภูมิใจ

2.1.1.2 ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถแสดงความสามารถของตนเองให้ผู้อื่นรับรู้

2.1.1.3 ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถบอกจุดเด่น-จุดด้อยของตนเอง

2.1.1.4 ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเลือกทำกิจกรรมตามความสนใจของตนเองร่วมกับผู้อื่นได้

2.1.1.5 ส่งเสริมให้ผู้เรียนยอมรับในความแตกต่างทางกาย ทางความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น แสดงความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น

2.1.1.6 ส่งเสริมให้ผู้เรียนไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น

2.1.1.7 ส่งเสริมให้ผู้เรียนชื่นชมในความสำเร็จของตนเองและผู้อื่น

2.1.1.8 ส่งเสริมให้ผู้เรียนปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อครอบครัวและสังคม

2.1.2 ด้านการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

2.1.2.1 ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถตั้งคำถามที่นำไปสู่คำตอบที่เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ

2.1.2.2 ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะในการสังเกตและมีแนวทางหาคำตอบ

2.1.2.3 ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถประเมินสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เผชิญด้วยข้อมูลและเหตุผลที่ถูกต้อง

2.1.2.4 ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์จำแนกแยกแยะข้อมูลข่าวสารและสถานการณ์ต่าง ๆ รอบตัว ด้วยเหตุผลที่เชื่อถือได้

2.1.2.5 ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถบอกสิ่งที่มองเห็น หรือมุมมองด้านดีในบรรยากาศ หรือสภาพเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาได้

2.1.2.6 ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความยืดหยุ่นทางความคิด

2.1.2.7 ส่งเสริมให้ผู้เรียนวิพากษ์วิจารณ์ตามหลักการเหตุผล และใช้ข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้องสนับสนุน

2.1.3 ด้านการจัดการกับอารมณ์และความเครียด

2.1.3.1 ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถจำแนกอารมณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองได้

2.1.3.2 ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักควบคุมตนเอง และสามารถแสดงอารมณ์ความรู้สึกของตนเองได้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ

2.1.3.3 ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถควบคุมอารมณ์ความรู้สึกของตนเองในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้

2.1.3.4 ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถจัดการกับอารมณ์ตนเองที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลัน ที่อาจก่อให้เกิดปัญหา ด้วยวิธีการที่เหมาะสมและสร้างสรรค์

2.1.3.5 ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถผ่อนคลายอารมณ์และความเครียดด้วยวิธีการที่เหมาะสมและสร้างสรรค์

2.1.3.6 ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถกำหนดแนวทาง หรือวิธีการสร้างกำลังใจให้กับตนเอง

2.1.3.7 ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์และเลือกวิธีการ/ กิจกรรม ที่ทำให้ตนเองมีความสุขได้อย่างเหมาะสม

2.1.4 ด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

2.1.4.1 ส่งเสริมให้ผู้เรียนฟังผู้อื่นอย่างตั้งใจ และรับรู้ถึงความรู้สึกและความต้องการของผู้พูดได้

2.1.4.2 ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถรับฟังปัญหาและรักษาความลับของเพื่อนได้

2.1.4.3 ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาพูด ภาษากาย ที่ทำให้ผู้อื่นผ่อนคลายสบายใจ ไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง หรือความรุนแรงได้

2.1.4.4 ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักชื่นชมความสำเร็จ ความสามารถ และการกระทำที่ดีของเพื่อน ด้วยคำพูด ภาษากาย หรือสัญลักษณ์ได้

2.1.4.5 ส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้ายืนยันความคิด ความรู้สึก และเหตุผลที่ดีให้ผู้อื่นรับรู้ได้

2.1.4.6 ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักประเมินความเสี่ยง และหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อความไม่ปลอดภัยของตนเองได้

2.1.4.7 ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถปฏิเสธในสิ่งที่ควรปฏิเสธได้ โดยไม่เสียสัมพันธภาพ หรือเสียน้ำใจ

2.1.4.8 ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น บนพื้นฐานความเป็นประชาธิปไตย

2.1.5 การพัฒนาทักษะชีวิตบูรณาการการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้

2.1.5.1 มีการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน ด้วยกิจกรรมแนะแนว หรือกิจกรรมโฮมรูม

2.1.5.2 มีการสร้างทักษะชีวิตเฉพาะปัญหา เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมโดยการให้คำแนะนำส่วนบุคคล

2.1.5.3 มีการพัฒนาทักษะชีวิต โดยใช้คำถามที่ให้ผู้เรียนสามารถสะท้อนความรู้สึก หลังจากที่ได้ร่วมทำกิจกรรมภายในห้องเรียน

2.1.5.4 มีการพัฒนาทักษะชีวิต โดยใช้คำถามที่ให้ผู้เรียนสามารถคิดเชื่อมโยงเหตุการณ์ในอดีตและปัจจุบัน

2.1.5.5 มีการพัฒนาทักษะชีวิต โดยใช้คำถามที่ให้ผู้เรียนสามารถอภิปรายผลการดำเนินกิจกรรมภายในห้องเรียน

2.1.5.6 มีการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน โดยใช้คำถามที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

2.1.5.7 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่รับผิดชอบ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน

2.1.5.8 มีการประเมินทักษะชีวิตนักเรียน เพื่อพัฒนาและปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้อยู่เสมอ

2.2 บทบาทในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะชีวิตนักเรียน โดยเทคนิคต่าง ๆ

2.2.1 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิต โดยการใช้วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกรณีศึกษา

2.2.2 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิต โดยการใช้วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกม

2.2.3 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิต โดยการใช้วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเผชิญสถานการณ์

2.2.4 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิต โดยการใช้วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมติ

2.2.5 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิต โดยการใช้วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ

2.2.6 วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิต โดยการใช้วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอุปนัย

2.2.7 วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิต โดยการใช้วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้

3. แบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมานั้น มีการตรวจสอบคุณภาพในด้านของความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ก่อนนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริงจากกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item objective congruence: IOC) ระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาในประเด็นที่ต้องการวิจัย ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ซึ่งเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ตรงในเรื่องการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน ประกอบด้วย

3.1 นายเอกวัสส์ อุษณีย์พันธุ์	ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2
3.2 นางสาวสำอางค์ สุดสอาด	ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลพนัสศึกษาลัย จังหวัดชลบุรี
3.3 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เกษมสันต์ พานิชเจริญ	รองคณบดีฝ่ายพัฒนานิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ พิจารณา และลงความเห็นแล้ว ให้คะแนนดังนี้

มีความเหมาะสมสอดคล้อง ให้ +1 คะแนน

ไม่แน่ใจ ให้ 0 คะแนน

ไม่สอดคล้อง ให้ -1 คะแนน

หลังจากนั้น ให้นำคะแนนที่ได้ในแต่ละข้อมาคำนวณในสูตร ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

IOC หมายถึง ดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม

$\sum R$ หมายถึง ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามการวิจัย ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67-1.00 คำถามข้อนั้น ก็จะมีความสอดคล้องกับเนื้อหาในประเด็นที่ต้องการวิจัย และปรับปรุงข้อความตามที่ท่านเสนอแนะในทุกประเด็น

4. นำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มทดลอง กับกลุ่มครูผู้สอนระดับประถมศึกษา ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์ความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยหาค่าสัมประสิทธิ์เอลฟาตามวิธีของครอนบาค (Cronbach's alpha) โดยใช้สูตรหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α: Coefficient) ดังนี้ (ธีรศักดิ์ อุ่นอารมย์เลิศ, 2548, หน้า 69-70)

$$\alpha = \frac{k}{k-1}\left\{1 - \sum \frac{S_i^2}{S_t^2}\right\}$$

เมื่อ α หมายถึง ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค

k หมายถึง จำนวนข้อในแบบสอบถาม

S_i^2 หมายถึง ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

S_t^2 หมายถึง ความแปรปรวนของคะแนนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

5. จากนั้น นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจริงกับครูระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินตามขั้นตอน ดังนี้

1. ดำเนินการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างก่อนการเก็บข้อมูล

2. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3. ติดต่อกลุ่มตัวอย่างตามคุณสมบัติที่ตั้งไว้ เพื่อทำการนัดหมายวัน เวลา และสถานที่

4. ดำเนินการเก็บข้อมูลตามวันเวลาที่กำหนด โดยการจัดส่งเอกสารแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง

5. ทำความเข้าใจ ชี้แจงวัตถุประสงค์ ประโยชน์ที่ได้รับจากการตอบแบบสอบถาม รวมถึงขั้นตอนวิธีการดำเนินการกรอกแบบสอบถาม

6. หลังจากประเมินทุกครั้ง ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ในการตอบของกลุ่มตัวอย่าง และนำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจทานความถูกต้อง แล้วนำมาคำนวณและวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ในการทำวิจัย เรื่อง บทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยได้จำแนกการวิเคราะห์โดยการเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ระดับบทบาทของครูด้านการทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี

2. การเปรียบเทียบระดับบทบาทในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี จำแนกตามเพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน จำนวนนักเรียนต่อห้อง และที่ตั้งของโรงเรียน โดยใช้การทดสอบค่าทีแบบอิสระต่อกัน (t-test) และการทดสอบค่าเอฟ (F-test) โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Stepwise multiple regression)

ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยนี้ คือ ผู้บริหาร และครูผู้สอนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive selection) ได้แก่ ผู้บริหาร และครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 และสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 จำนวน 25 คน โดยมีคุณสมบัติ ดังนี้

1. เป็นครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี ซึ่งทำการสอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ไม่น้อยกว่า 5 ปี และเคยดำรงตำแหน่ง หรือได้รับมอบหมายหน้าที่ให้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน เช่น หัวหน้า/ ผู้รับผิดชอบโครงการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน กิจกรรมลูกเสือ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ทั้ง 8 สาระ

2. เป็นผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาที่เปิดทำการสอนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ร่างแนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structure) ที่มีประเด็นคำถามสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิต บูรณาการการเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเทคนิควิธีการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อขับเคลื่อนจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ด้านทักษะชีวิต

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์ลักษณะส่วนบุคคล คือ 1) เพศ 2) อายุ 3) ประสบการณ์การทำงาน 4) จำนวนนักเรียนต่อห้อง และ 5) ที่ตั้งของโรงเรียน ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์ลักษณะให้เลือกตอบตามความเป็นจริง เพื่อความสะดวกในการตอบ

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก มีคำถามสอดคล้องถึงวิธีการจัดการเรียนการสอนมีการดำเนินการที่ส่งผลในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน ตามแนวทางทางการพัฒนาทักษะชีวิต บูรณาการการเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเทคนิควิธีการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อขับเคลื่อนจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ด้านทักษะชีวิต ดังนี้

1. ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายและองค์ประกอบของทักษะชีวิต ตามแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. วิธีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่รับผิดชอบ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน

3. การพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน ด้วยกิจกรรมแนะแนว หรือกิจกรรมโฮมรูม

4. การพัฒนาทักษะชีวิต โดยใช้คำถามที่ให้ผู้เรียนสามารถสะท้อน เชื่อมโยง และการนำไปใช้หลังจากที่ได้ร่วมทำกิจกรรมภายในห้องเรียน

5. วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิต

6. วิธีการประเมินทักษะชีวิตนักเรียน เพื่อพัฒนา และปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาบทบาทของครู ในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ใช้การตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) คือ การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล ด้านผู้ให้ข้อมูล และด้านทฤษฎี และให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ซึ่งเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ตรงในเรื่องการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน จำนวน 3 ท่าน ได้แก่

1. นายเอกวัสส์ อุษณีย์พันธุ์	ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2
2. นางสาวสำอางค์ สุดสอาด	ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลพนัสศึกษาลัย จังหวัดชลบุรี
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เกษมสันต์ พานิชเจริญ	รองคณบดีฝ่ายพัฒนานิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

จากนั้นนำมาปรับปรุงตามคำแนะนำก่อนนำไปใช้จริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการนัดสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก มีขั้นตอนดังนี้

1. ดำเนินการพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูลก่อนการเก็บข้อมูล

2. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3. ติดต่อผู้ให้ข้อมูลตามคุณสมบัติที่ตั้งไว้ เพื่อทำการนัดหมายวัน เวลา และสถานที่

4. เตรียมประเด็นการสัมภาษณ์ เครื่องบันทึกเสียง กระดาษ และปากกา

5. ทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล โดยการใช้เครื่องบันทึกเสียงและจดบันทึกการสัมภาษณ์ เมื่อได้ข้อมูลครอบคลุมประเด็นเรื่องวิจัยแล้ว จึงยุติการสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล เพื่อหาวิธีการพัฒนาทักษะชีวิตระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดชลบุรี เพื่อให้นักเรียนสามารถจะจัดการกับปัญหาต่าง ๆ รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบัน พร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงในสังคมปัจจุบัน และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

มหาวิทยาลัยบูรพา BURAPHA UNIVERSITY

บทที่ 4
ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง บทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed methods design) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้รูปแบบเชิงสามเส้าแบบเกิดพร้อมกัน (Concurrent triangulation) โดยแยกเป็น 1) การวิจัยเชิงปริมาณ โดยเป็นผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม จำนวน 370 ชุด และ 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเป็นผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จำนวน 25 คน ผลการวิจัย สามารถนำเสนอออกเป็นส่วนต่าง ๆ ดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

$\bar{X}$	แทน ค่าเฉลี่ย
SD	แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
n	แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
t	แทน ค่าสถิติที่ใช้แจกแจงแบบที
F	แทน ค่าสถิติที่ได้จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนจำแนกแบบทางเดียว
P	แทน ค่าความน่าจะเป็นของความคลาดเคลื่อน
*	แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณ

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอข้อมูล ออกเป็น 5 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป คือ 1) เพศ 2) อายุ 3) ประสบการณ์การทำงาน 4) จำนวนนักเรียนที่รับผิดชอบต่อห้อง และ 5) ที่ตั้งของโรงเรียน ซึ่งเป็นแบบสอบถามลักษณะปลายปิด ให้เลือกตอบตามรายการ จำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามวัดระดับบทบาทในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิตตามองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น 2) ด้านการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 3) ด้านการจัดการอารมณ์และความเครียด และ 4) ด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น โดยลักษณะของแบบสอบถามเป็นปลายปิด มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ข้อคำถาม 33 ข้อ

ส่วนที่ 3 การพัฒนาทักษะชีวิตบูรณาการการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยลักษณะของแบบสอบถามเป็นปลายปิด มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ข้อคำถาม 11 ข้อ

ส่วนที่ 4 บทบาทในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะชีวิตนักเรียน โดยเทคนิคต่าง ๆ มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ข้อคำถาม 7 ข้อ

ส่วนที่ 5 การวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับบทบาทในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี จำแนกตามความแตกต่างของข้อมูลส่วนบุคคล

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ (n = 370)

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	175	50
หญิง	175	50
รวม	**370**	**100**

จากตารางที่ 8 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม เป็นเพศชายและเพศหญิงเท่ากัน เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 50 และเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 50

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ (n = 370)

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
20-30 ปี	110	29.73
31-40 ปี	135	36.49
41-50 ปี	81	21.89
มากกว่า 50 ปี	44	11.89
รวม	**370**	**100.00**

จากตารางที่ 9 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม มีอายุระหว่าง 31-40 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.49 รองลงมา คือ มีอายุระหว่าง 20-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.73 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 21.89 และมีอายุมากกว่า 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 11.89 ตามลำดับ

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน (n = 370)

ประสบการณ์การทำงาน	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 5 ปี	1	0.27
5-10 ปี	179	48.38
10-15 ปี	74	20.00
15 ปีขึ้นไป	116	31.35
รวม	**370**	**100.00**

จากตารางที่ 10 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม มีประสบการณ์การทำงาน 5-10 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 48.38 รองลงมา คือ ประสบการณ์การทำงาน 15 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 31.35 ประสบการณ์การทำงาน 10-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 20.00 และประสบการณ์การทำงาน ต่ำกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 0.27 ตามลำดับ

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามจำนวนนักเรียนที่รับผิดชอบต่อห้อง (n = 370)

จำนวนนักเรียนที่รับผิดชอบต่อห้อง	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เกิน 10 คน	56	15.13
11-20 คน	144	38.92
21-30 คน	108	29.19
31 คนขึ้นไป	62	16.76
รวม	**370**	**100.00**

จากตารางที่ 11 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม มีจำนวนนักเรียนที่รับผิดชอบต่อห้อง 11-20 คน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 38.92 จำนวน 21-30 คน คิดเป็นร้อยละ 29.19 จำนวน 31 คนขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 16.76 และจำนวนไม่เกิน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 15.13 ตามลำดับ

ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามที่ตั้งโรงเรียน (n = 370)

ที่ตั้งโรงเรียน	จำนวน	ร้อยละ
ในเขตเทศบาล	174	47.02
นอกเขตเทศบาล	196	52.98
รวม	**370**	**100.00**

จากตารางที่ 12 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม มีที่ตั้งโรงเรียนอยู่นอกเขตเทศบาลมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 52.98 และอยู่ในเขตเทศบาล คิดเป็นร้อยละ 47.02

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามวัดระดับบทบาทในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิต

1. องค์ประกอบที่ 1 ด้านการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น

ตารางที่ 13 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามด้านการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น (n = 370)

ประเด็น	$\bar{X}$	SD	ระดับ	ลำดับที่
1. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนบอกสิ่งที่ตนเองชื่นชอบและภาคภูมิใจ	4.34	.74	มาก	9
2. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าแสดงออกทางความคิด ความรู้สึก และความสามารถของตนเองด้วยความมั่นใจให้ผู้อื่นรับรู้	4.39	.58	มาก	7
3. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนบอกจุดเด่น-จุดด้อยของตนเอง	4.32	.62	มาก	10
4. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถบอกสิ่งที่มองเห็นหรือมุมมองด้านดีในบรรยากาศ หรือสภาพเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาได้	4.34	.62	มาก	8

ตารางที่ 13 (ต่อ)

ประเด็น	$\bar{X}$	SD	ระดับ	ลำดับที่
5. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนเลือกทำกิจกรรมตามความสนใจของตนเองร่วมกับผู้อื่นได้	4.44	.60	มาก	6
6. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนยอมรับในความแตกต่างทางกาย ทางความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น	4.46	.59	มาก	5
7. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนแสดงความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น	4.47	.63	มาก	4
8. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนเคารพกฎ กติกา ใช้สิทธิของตนเองและไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น	4.50	.58	มากที่สุด	2
9. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักชื่นชมในความสำเร็จของตนเองและผู้อื่น	4.56	.57	มากที่สุด	1
10. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อครอบครัวและสังคม	4.47	.62	มาก	3
รวม	**4.42**	**.61**	**มาก**	

จากตารางที่ 13 ผลการสำรวจบทบาทในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามองค์ประกอบที่ 1 ด้านการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น พบว่า โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีบทบาทในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิตอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.42) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บทบาทที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ ประเด็นที่ 9 ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักชื่นชมในความสำเร็จของตนเองและผู้อื่น ($\bar{X}$ = 4.56) รองลงมา คือ ประเด็นที่ 8 ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนเคารพกฎ กติกา ใช้สิทธิของตนเอง และไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น ($\bar{X}$ = 4.50) และประเด็นที่ 7 ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนแสดงความรูสึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น ตามลำดับ

2. องค์ประกอบที่ 2 ด้านการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์

ตารางที่ 14 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามด้านการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (n = 370)

ประเด็น	$\bar{X}$	SD	ระดับ	ลำดับที่
11. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนตั้งคำถามที่นำไปสู่คำตอบที่เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ	4.43	.63	มาก	1
12. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะในการสังเกต และมีแนวทางหาคำตอบ	4.39	.65	มาก	3
13. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถประเมินสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เผชิญ ด้วยข้อมูลและเหตุผลที่ถูกต้อง	4.34	.62	มาก	5
14. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนวิเคราะห์ จำแนกแยกแยะข้อมูล ข่าวสาร และสถานการณ์ต่าง ๆ รอบตัว ด้วยเหตุผลที่เชื่อถือได้	4.35	.61	มาก	4
15. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา เลือกแก้ไขปัญหาได้หลายวิธี และตัดสินใจได้ถูกต้องเหมาะสม และสร้างสรรค์	4.40	.58	มาก	2
16. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างผลงานและแสดงผลงานที่เกิดจากการคิดเชื่อมโยงและจินตนาการ	4.34	.63	มาก	6
17. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนวิพากษ์วิจารณ์ตามหลักการ เหตุผล และใช้ข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้องสนับสนุน	4.32	.60	มาก	7
รวม	**4.37**	**.61**	**มาก**	

จากตารางที่ 14 ผลการสำรวจบทบาทในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามองค์ประกอบที่ 2 ด้านการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ พบว่า โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีบทบาทในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิตอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.37) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บทบาทที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ ประเด็นที่ 11 ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนตั้งคำถามที่นำไปสู่คำตอบที่เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ($\bar{X}$ = 4.43) รองลงมา คือ ประเด็นที่ 15 ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถ

วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา เลือกแก้ไขปัญหาได้หลายวิธี และตัดสินใจได้ถูกต้องเหมาะสม และสร้างสรรค์ ($\bar{X}$ = 4.40) และประเด็นที่ 12 ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะในการสังเกต และมีแนวทางหาคำตอบ ($\bar{X}$ = 4.39) ตามลำดับ

3. องค์ประกอบที่ 3 ด้านการจัดการอารมณ์และความเครียด

ตารางที่ 15 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามด้านการจัดการอารมณ์และความเครียด (n = 370)

ประเด็น	$\bar{X}$	SD	ระดับ	ลำดับที่
18. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนจำแนกอารมณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองได้	4.35	.59	มาก	5
19. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนควบคุมตนเองและแสดงอารมณ์ความรู้สึกของตนเองได้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ	4.34	.61	มาก	6
20. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถควบคุมอารมณ์ความรู้สึกของตนเองในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้	4.33	.56	มาก	7
21. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนจัดการกับอารมณ์ตนเองที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลันที่อาจก่อให้เกิดปัญหา ด้วยวิธีการที่เหมาะสมและสร้างสรรค์	4.31	.60	มาก	8
22. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนผ่อนคลายอารมณ์และความเครียดด้วยวิธีการที่เหมาะสมและสร้างสรรค์	4.42	.58	มาก	1
23. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนกำหนดแนวทาง หรือวิธีการสร้างกำลังใจให้กับตนเอง	4.40	.59	มาก	4
24. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเสนอทางออกของข้อขัดแย้งด้วยเหตุผลและข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง และใช้วิธีเชิงบวก	4.40	.57	มาก	3
25. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนวิเคราะห์และเลือกวิธีการ/ กิจกรรมที่ทำให้ตนเองมีความสุขได้อย่างเหมาะสม	4.41	.60	มาก	2
รวม	**4.37**	**.58**	**มาก**	

จากตารางที่ 15 ผลการสำรวจบทบาทในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามองค์ประกอบที่ 3 ด้านการจัดการอารมณ์และความเครียด พบว่า โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีบทบาทในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิตอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.37) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บทบาทที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ ประเด็นที่ 22 ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนผ่อนคลายอารมณ์และความเครียดด้วยวิธีการที่เหมาะสมและสร้างสรรค์ ($\overline{X}$ = 4.42) รองลงมา คือ ประเด็นที่ 25 ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนวิเคราะห์และเลือกวิธีการ/ กิจกรรมที่ทำให้ตนเองมีความสุขได้อย่างเหมาะสม ($\overline{X}$ = 4.41) และประเด็นที่ 23 ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนกำหนดแนวทาง หรือวิธีการสร้างกำลังใจให้กับตนเอง ($\overline{X}$ = 4.40) ตามลำดับ

4. องค์ประกอบที่ 4 ด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

ตารางที่ 16 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น (n = 370)

ประเด็น	$\overline{X}$	SD	ระดับ	ลำดับที่
26. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนฟังผู้อื่นอย่างตั้งใจและรับรู้ถึงความรู้สึกและความต้องการของผู้พูดได้	4.43	.57	มาก	4
27. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนรับฟังปัญหาและรักษาความลับของเพื่อนได้	4.39	.57	มาก	7
28. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ภาษาพูด ภาษากาย ที่ทำให้ผู้อื่นผ่อนคลาย สบายใจ ไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งหรือความรุนแรงได้ รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา	4.40	.59	มาก	6
29. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักชื่นชมความสำเร็จ ความสามารถ และการกระทำที่ดีของเพื่อน ด้วยคำพูด ภาษากาย หรือสัญลักษณ์ได้	4.52	.57	มากที่สุด	1
30. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักกล้ายืนยันความคิดและเหตุผลที่ดีให้ผู้อื่นได้รับรู้	4.48	.59	มาก	2
32. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถปฏิเสธในสิ่งที่ควรปฏิเสธได้ โดยไม่เสียสัมพันธภาพ หรือเสียน้ำใจ	4.42	.61	มาก	5

ตารางที่ 16 (ต่อ)

ประเด็น	$\bar{X}$	SD	ระดับ	ลำดับที่
33. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยปฏิบัติตามกฎ กติกา และระเบียบของสังคม บนพื้นฐานความเป็นประชาธิปไตย	4.46	.59	มาก	3
รวม	**4.43**	**.58**	**มาก**	

จากตารางที่ 16 ผลการสำรวจบทบาทในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามองค์ประกอบที่ 4 ด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น พบว่า โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีบทบาทในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิตอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.43) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บทบาทที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ ประเด็นที่ 29 ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักชื่นชมความสำเร็จ ความสามารถ และการกระทำที่ดีของเพื่อน ด้วยคำพูด ภาษากาย หรือสัญลักษณ์ได้ ($\bar{X}$ = 4.52) รองลงมา คือ ประเด็นที่ 30 ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักกล้ายืนยันความคิดและเหตุผลที่ดีให้ผู้อื่นได้รับรู้ ($\bar{X}$ = 4.48) และประเด็นที่ 33 ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยปฏิบัติตามกฎ กติกา และระเบียบของสังคม บนพื้นฐานความเป็นประชาธิปไตย ($\bar{X}$ = 4.46) ตามลำดับ

ตารางที่ 17 ผลรวมค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน (n = 370)

องค์ประกอบ	$\bar{X}$	SD	ระดับ	ลำดับที่
องค์ประกอบที่ 1 ด้านการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น	4.42	.61	มาก	2
องค์ประกอบที่ 2 ด้านการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์	4.38	.61	มาก	3
องค์ประกอบที่ 3 ด้านการจัดการอารมณ์และความเครียด	4.37	.58	มาก	4
องค์ประกอบที่ 4 ด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น	4.43	.58	มาก	1
รวม	**4.39**	**.59**	**มาก**	

จากตารางที่ 17 ผลการสำรวจบทบาทในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิต ของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน พบว่า โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีบทบาทในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิต อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.39)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บทบาทที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ องค์ประกอบที่ 4 ด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ($\overline{X}$ = 4.43) รองลงมา คือ องค์ประกอบที่ 1 ด้านการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น ($\overline{X}$ = 4.42) องค์ประกอบที่ 2 ด้านการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ($\overline{X}$ = 4.38) และองค์ประกอบที่ 3 ด้านการจัดการอารมณ์และความเครียด (4.37) ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 การพัฒนาทักษะชีวิตบูรณาการการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้

ตารางที่ 18 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม การพัฒนาทักษะชีวิต บูรณาการการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ (n = 370)

ประเด็น	$\overline{X}$	SD	ระดับ	ลำดับที่
1. ท่านมีการพัฒนาทักษะชีวิตด้วยการจัดกิจกรรมโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.36	.57	มาก	9
2. ท่านมีการพัฒนาทักษะชีวิตด้วยการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เรียน	4.36	.58	มาก	10
3. ท่านมีการพัฒนาทักษะชีวิตด้วยการตั้งคำถามที่ส่งเสริมความคิดของนักเรียน	4.41	.58	มาก	6
4. ท่านมีการพัฒนาทักษะชีวิตด้วยการตั้งคำถามที่ส่งเสริมความคิดของนักเรียน	4.47	.61	มาก	2
5. ท่านมีการสร้างทักษะชีวิตเฉพาะปัญหา เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม โดยการให้คำแนะนำส่วนบุคคล	4.47	.59	มาก	1
6. ท่านมีการพัฒนาทักษะชีวิต โดยใช้คำถามที่ให้ผู้เรียนสามารถสะท้อนความรู้สึก หลังจากที่ได้ร่วมทำกิจกรรมภายในห้องเรียน	4.39	.60	มาก	7
7. ท่านมีการพัฒนาทักษะชีวิต โดยใช้คำถามที่ให้ผู้เรียนสามารถคิดเชื่อมโยงเหตุการณ์ในอดีตและปัจจุบัน	4.42	.58	มาก	4

ตารางที่ 18 (ต่อ)

ประเด็น	$\bar{X}$	SD	ระดับ	ลำดับที่
8. ท่านมีการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน โดยใช้คำถามที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.44	.61	มาก	3
9. ท่านมีการพัฒนาทักษะชีวิตใน 2 กลุ่ม คือ ทักษะชีวิตทั่วไปและทักษะชีวิตเฉพาะ	4.36	.60	มาก	11
10. ท่านมีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่รับผิดชอบ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน	4.42	.61	มาก	4
11. ท่านมีการประเมินทักษะชีวิตนักเรียน เพื่อพัฒนาและปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้อยู่เสมอ	4.38	.60	มาก	8
รวม	**4.41**	**.59**	**มาก**	

จากตารางที่ 18 ผลการสำรวจบทบาทในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการพัฒนาทักษะชีวิตบูรณาการการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ พบว่า โดยภาพรวม กลุ่มตัวอย่างมีบทบาทในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิตอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.41) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บทบาทที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ ประเด็นที่ 5 ท่านมีการสร้างทักษะชีวิตเฉพาะปัญหาเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมโดยการให้คำแนะนำส่วนบุคคล ($\bar{X}$ = 4.47) รองลงมา คือ ประเด็นที่ 4 ท่านมีการพัฒนาทักษะชีวิตด้วยการตั้งคำถามที่ส่งเสริมความคิดของนักเรียน ($\bar{X}$ = 4.47) และประเด็นที่ 8 ท่านมีการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน โดยใช้คำถามที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ ($\bar{X}$ = 4.44) ตามลำดับ

ส่วนที่ 4 บทบาทในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะชีวิตนักเรียน โดยเทคนิคต่าง ๆ

ตารางที่ 19 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามบทบาทในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะชีวิตนักเรียน (n = 370)

ประเด็น	$\bar{X}$	SD	ระดับ	ลำดับที่
1. ท่านมีการพัฒนาทักษะชีวิตด้วยการจัดกิจกรรม โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.30	.61	มาก	3
2. ท่านมีการพัฒนาทักษะชีวิตด้วยการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เรียน	4.27	.62	มาก	5
3. ท่านมีการพัฒนาทักษะชีวิตด้วยการตั้งคำถามที่ส่งเสริมความคิดของนักเรียน	4.25	.61	มาก	6
4. ท่านมีการพัฒนาทักษะชีวิตด้วยการตั้งคำถามที่ส่งเสริมความคิดของนักเรียน	4.28	.59	มาก	4
5. ท่านมีการสร้างทักษะชีวิตเฉพาะปัญหา เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม โดยการให้คำแนะนำส่วนบุคคล	4.34	.63	มาก	1
6. ท่านมีการพัฒนาทักษะชีวิต โดยใช้คำถามที่ให้ผู้เรียนสามารถสะท้อนความรู้สึก หลังจากที่ได้ร่วมทำกิจกรรมภายในห้องเรียน	4.22	.66	มาก	2
7. ท่านมีการพัฒนาทักษะชีวิต โดยใช้คำถามที่ให้ผู้เรียนสามารถคิดเชื่อมโยงเหตุการณ์ในอดีตและปัจจุบัน	4.32	.60	มาก	7
รวม	**4.28**	**.61**	**มาก**	

จากตารางที่ 19 ผลการสำรวจบทบาทในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามบทบาทในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะชีวิตนักเรียน พบว่า โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีบทบาทในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิตอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.28) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บทบาทที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ ประเด็นที่ 5 ท่านมีการสร้างทักษะชีวิตเฉพาะปัญหาเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม โดยการให้คำแนะนำส่วนบุคคล ($\bar{X}$ = 4.34) รองลงมา คือ ประเด็นที่ 7 ท่านมีการพัฒนาทักษะชีวิต โดยใช้คำถามที่ให้ผู้เรียนสามารถ

คิดเชื่อมโยงเหตุการณ์ในอดีตและปัจจุบัน ($\bar{X}$ = 4.32) และประเด็นที่ 1 ท่านมีการพัฒนาทักษะชีวิตด้วยการจัดกิจกรรม โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ($\bar{X}$ = 4.30) ตามลำดับ

ตารางที่ 20 ผลรวมค่าเฉลี่ยของบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี ในภาพรวมและแยกรายด้าน (n = 370)

องค์ประกอบ	$\bar{X}$	SD	ระดับ	ลำดับที่
ส่วนที่ 1 บทบาทในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิตตามองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน	4.39	.60	มาก	2
ส่วนที่ 2 การพัฒนาทักษะชีวิตบูรณาการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้	4.41	.58	มาก	1
ส่วนที่ 3 บทบาทในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะชีวิตนักเรียน โดยใช้เทคนิคต่าง ๆ	4.28	.61	มาก	3
รวม	**4.36**	**.59**	**มาก**	

จากตารางที่ 20 ผลการสำรวจบทบาทในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง ผลรวมค่าเฉลี่ยของบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี ในภาพรวมและแยกรายด้าน พบว่า โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีบทบาทในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิต อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.36) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บทบาทที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ ส่วนที่ 2 การพัฒนาทักษะชีวิตบูรณาการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.41) รองลงมา คือ ส่วนที่ 1 บทบาทในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิตตามองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน ($\bar{X}$ = 4.39) และส่วนที่ 3 บทบาทในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะชีวิตนักเรียน โดยเทคนิคต่าง ๆ ($\bar{X}$ = 4.28) ตามลำดับ

ส่วนที่ 5 การวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี จำแนกตามความแตกต่างของข้อมูลส่วนบุคคล

ตารางที่ 21 ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับบทบาทของครู ในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี

เพศ	n	df	Mean	t	p
ชาย	175	368	4.377	2.036	.154
หญิง	175		4.398		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 21 พบว่า ครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกัน มีบทบาทในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 22 ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับบทบาทของครู ในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดชลบุรี

แหล่งความแปรปรวน	Sum of squares	df	Mean square	F	p
ระหว่างกลุ่ม	.355	3	.118	.707	.548
ภายในกลุ่ม	61.182	366	.167		
รวม	**61.537**	**369**			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 22 พบว่า ครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน มีบทบาทในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี ไม่แตกต่างกัน .

ตารางที่ 23 ความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์การทำงานกับบทบาทของครู ในการพัฒนาทักษะทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี

แหล่งความแปรปรวน	Sum of squares	df	Mean square	F	p
ระหว่างกลุ่ม	.159	3	.053	.317	.813
ภายในกลุ่ม	61.377	366	.168		
รวม	**61.537**	**369**			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 23 พบว่า ครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีบทบาทในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 24 ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนนักเรียนที่รับผิดชอบต่อห้องกับบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดชลบุรี

แหล่งความแปรปรวน	Sum of squares	df	Mean square	F	p
ระหว่างกลุ่ม	.274	3	.091	.546	.651
ภายในกลุ่ม	61.262	366	.167		
รวม	**61.537**	**369**			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 24 พบว่า ครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนนักเรียนที่รับผิดชอบต่อห้องต่างกัน มีบทบาทในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 25 ความสัมพันธ์ระหว่างที่ตั้งโรงเรียนกับบทบาทของครู ในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี

ที่ตั้งโรงเรียน	n	df	Mean	t	p
ในเขตเทศบาล	174	368	4.443	4.657	.032*
นอกเขตเทศบาล	196		4.340		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 25 พบว่า ครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีที่ตั้งโรงเรียนต่างกัน มีบทบาทในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

โดยครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ที่มีที่ตั้งโรงเรียนในเขตเทศบาล มีบทบาทในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี มากกว่าครูที่มีที่ตั้งโรงเรียนอยู่นอกเขตเทศบาล

ผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอข้อมูลออกเป็น 3 ส่วน คือ 1) ข้อมูลทั่วไป 2) คำถามเกี่ยวกับบทบาทของท่านในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน และ 3)ข้อเสนอแนะอื่น ๆ มีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1 เป็นเพศหญิง อายุ 31-40 ปี มีประสบการณ์ในการทำงาน 10-15 ปี สถานภาพในการทำงาน คือ ทำงานด้านบริหารอย่างเดียว ที่ตั้งของโรงเรียนอยู่นอกเขตเทศบาล

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2 เป็นเพศหญิง อายุ 41-50 ปี มีประสบการณ์ในการทำงาน 15 ปีขึ้นไป สถานภาพในการทำงาน คือ ทำงานด้านบริหารอย่างเดียว ที่ตั้งของโรงเรียนอยู่นอกเขตเทศบาล

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3 เป็นเพศหญิง อายุมากกว่า 50 ปี มีประสบการณ์ในการทำงาน 15 ปีขึ้นไป สถานภาพในการทำงาน คือ ทำงานด้านบริหารอย่างเดียว ที่ตั้งของโรงเรียนอยู่นอกเขตเทศบาล

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4 เป็นเพศหญิง อายุ 31-40 ปี มีประสบการณ์ในการทำงาน 10-15 ปี สถานภาพในการทำงาน คือ ทำงานด้านบริหารอย่างเดียว ที่ตั้งของโรงเรียนอยู่นอกเขตเทศบาล

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5 เป็นเพศหญิง อายุ 31-40 ปี มีประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี สถานภาพในการทำงาน คือ ทำงานด้านบริหารอย่างเดียว ที่ตั้งของโรงเรียนอยู่ในเขตเทศบาล

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6 เป็นเพศหญิง อายุ 41-50 ปี มีประสบการณ์ในการทำงาน 10-15 ปี สถานภาพในการทำงาน คือ ทำการสอนอย่างเดียว มีจำนวนนักเรียนที่รับผิดชอบต่อห้อง 31 คน ขึ้นไป ที่ตั้งของโรงเรียนอยู่นอกเขตเทศบาล และมีตำแหน่งที่ปฏิบัติงานด้านการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน คือ เป็นครูประจำชั้น

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7 เป็นเพศหญิง อายุ 31-40 ปี มีประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี สถานภาพในการทำงาน คือ สอนและทำงานบริหาร มีจำนวนนักเรียนที่รับผิดชอบต่อห้อง 21-30 คน ที่ตั้งของโรงเรียนอยู่ในเขตเทศบาล และมีตำแหน่งที่ปฏิบัติงานด้านการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน คือ เป็นครูประจำชั้น

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8 เป็นเพศหญิง อายุ 20-30 ปี มีประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี สถานภาพในการทำงาน คือ สอนและทำงานด้านบริหาร มีจำนวนนักเรียนที่รับผิดชอบต่อห้อง 21-30 คน ที่ตั้งของโรงเรียนอยู่ในเขตเทศบาล และมีตำแหน่งที่ปฏิบัติงานด้านการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน คือ เป็นครูประจำชั้น

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 9 เป็นเพศหญิง อายุ 31-40 ปี มีประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี สถานภาพในการทำงาน คือ ทำสอนและทำงานด้านบริหาร มีจำนวนนักเรียนที่รับผิดชอบต่อห้อง 21-30 คน ที่ตั้งของโรงเรียนอยู่ในเขตเทศบาล และไม่มีตำแหน่งที่ปฏิบัติงานด้านการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 10 เป็นเพศชาย อายุ 41-50 ปี มีประสบการณ์ในการทำงาน 15 ปีขึ้นไป สถานภาพในการทำงาน คือ ทำงานบริหารอย่างเดียว มีจำนวนนักเรียนที่รับผิดชอบต่อห้อง 31 คน ขึ้นไป ที่ตั้งของโรงเรียนอยู่ในเขตเทศบาล และไม่มีตำแหน่งที่ปฏิบัติงานด้านการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 11 เป็นเพศชาย อายุ มากกว่า 50 ปี มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 15 ปี สถานภาพในการทำงาน คือ ทำการสอนอย่างเดียว มีจำนวนนักเรียนที่รับผิดชอบต่อห้อง 21-30 คน ที่ตั้งของโรงเรียนอยู่ในเขตเทศบาล และมีตำแหน่งที่ปฏิบัติงานด้านการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน คือ เป็นครูประจำชั้น

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 12 เป็นเพศหญิง อายุ 20-30 ปี มีประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี สถานภาพในการทำงาน คือ ทำการสอนอย่างเดียว มีจำนวนนักเรียนที่รับผิดชอบต่อห้อง 21-30 คน ที่ตั้งของโรงเรียนอยู่ในเขตเทศบาล และไม่มีตำแหน่งที่ปฏิบัติงานด้านการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 13 เป็นเพศหญิง อายุ 20-30 ปี มีประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี สถานภาพในการทำงาน คือ สอน และทำงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย มีจำนวนนักเรียนที่รับผิดชอบต่อห้อง 21-30 คน ที่ตั้งของโรงเรียนอยู่นอกเขตเทศบาล และไม่มีตำแหน่งที่ปฏิบัติงานด้านการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 14 เป็นเพศหญิง อายุ 20-30 ปี มีประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี สถานภาพในการทำงาน คือ ทำการสอนอย่างเดียว มีจำนวนนักเรียนที่รับผิดชอบต่อห้อง 21-30 คน ที่ตั้งของโรงเรียนอยู่ในเขตเทศบาล และมีตำแหน่งที่ปฏิบัติงานด้านการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน คือ เป็นครูประจำชั้น

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 15 เป็นเพศหญิง อายุ 20-30 ปี มีประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี สถานภาพในการทำงาน คือ ทำการสอนอย่างเดียว มีจำนวนนักเรียนที่รับผิดชอบต่อห้อง 21-30 ที่ตั้งของโรงเรียนอยู่ในเขตเทศบาล และไม่มีตำแหน่งที่ปฏิบัติงานด้านการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 16 เป็นเพศชาย อายุ 20-30 ปี มีประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี สถานภาพในการทำงาน คือ ทำการสอนอย่างเดียว มีจำนวนนักเรียนที่รับผิดชอบต่อห้อง 21-30 คนขึ้นไป ที่ตั้งของโรงเรียนอยู่นอกเขตเทศบาล และไม่มีตำแหน่งที่ปฏิบัติงานด้านการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 17 เป็นเพศหญิง อายุ 41-50 ปี มีประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี สถานภาพในการทำงาน คือ ทำการสอนอย่างเดียว มีจำนวนนักเรียนที่รับผิดชอบต่อห้อง 21-30 คน ที่ตั้งของโรงเรียนอยู่ในเขตเทศบาล และไม่มีตำแหน่งที่ปฏิบัติงานด้านการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 18 เป็นเพศหญิง อายุมากกว่า 50 ปี มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 15 ปี สถานภาพในการทำงาน คือ สอนและทำงานด้านบริหาร มีจำนวนนักเรียนที่รับผิดชอบต่อห้อง 21-30 คน ที่ตั้งของโรงเรียนอยู่ในเขตเทศบาล และไม่มีตำแหน่งที่ปฏิบัติงานด้านการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 19 เป็นเพศหญิง อายุ 20-30 ปี มีประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี สถานภาพในการทำงาน คือ ทำการสอนอย่างเดียว มีจำนวนนักเรียนที่รับผิดชอบต่อห้อง 21-30 คน ที่ตั้งของโรงเรียนอยู่ในเขตเทศบาล และไม่มีตำแหน่งที่ปฏิบัติงานด้านการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 20 เป็นเพศหญิง อายุ 20-30 ปี มีประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี สถานภาพในการทำงาน คือ ทำการสอนอย่างเดียว มีจำนวนนักเรียนที่รับผิดชอบต่อห้อง 21-30 คน

ที่ตั้งของโรงเรียนอยู่ในเขตเทศบาล และไม่มีตำแหน่งที่ปฏิบัติงานด้านการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 21 เป็นเพศชาย อายุ 20-30 ปี มีประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี สถานภาพในการทำงาน คือ ทำการสอนอย่างเดียว มีจำนวนนักเรียนที่รับผิดชอบต่อห้อง 21-30 คน ที่ตั้งของโรงเรียนอยู่ในเขตเทศบาล และมีตำแหน่งที่ปฏิบัติงานด้านการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน คือ เป็นครูผู้รับผิดชอบโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และครูฝ่ายปกครอง

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 22 เป็นเพศชาย อายุ 20-30 ปี มีประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี สถานภาพในการทำงาน คือ ทำการสอนอย่างเดียว มีจำนวนนักเรียนที่รับผิดชอบต่อห้อง 21-30 คน ที่ตั้งของโรงเรียนอยู่นอกเขตเทศบาล และมีตำแหน่งที่ปฏิบัติงานด้านการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน คือ เป็นครูที่ปรึกษา

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 23 เป็นเพศชาย อายุ 20-30 ปี มีประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี สถานภาพในการทำงาน คือ สอนและทำงานด้านบริหาร มีจำนวนนักเรียนที่รับผิดชอบต่อห้อง 21-30 คน ที่ตั้งของโรงเรียนอยู่นอกเขตเทศบาล และมีตำแหน่งที่ปฏิบัติงานด้านการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน คือ เป็นครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 24 เป็นเพศหญิง อายุ 20-30 ปี มีประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี สถานภาพในการทำงาน คือ ทำการสอนอย่างเดียว มีจำนวนนักเรียนที่รับผิดชอบต่อห้อง 11-20 คน ที่ตั้งของโรงเรียนอยู่ในเขตเทศบาล และมีตำแหน่งที่ปฏิบัติงานด้านการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน คือ เป็นครูประจำชั้นและครูผู้สอน

ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 25 เป็นเพศหญิง อายุ 31-40 ปี มีประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี สถานภาพในการทำงาน คือ ทำการสอนอย่างเดียว มีจำนวนนักเรียนที่รับผิดชอบต่อห้อง 31 คน ขึ้นไป ที่ตั้งของโรงเรียนอยู่นอกเขตเทศบาล และมีตำแหน่งที่ปฏิบัติงานด้านการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน คือ เป็นครูประจำชั้นและครูผู้สอน

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นในเรื่องบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน

จากการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลเชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยสามารถสรุปประเด็นความคิดเห็นได้ ดังนี้

1. ความรู้ ความเข้าใจของท่าน เกี่ยวกับความหมายและองค์ประกอบของทักษะชีวิตตามแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

“...ความสามารถของผู้เรียนในการจัดการกับปัญหาต่าง ๆ รอบตัว รู้จักการปรับตัวให้เข้ากับสังคมและกับผู้อื่น หรือสังคมใหม่ที่เป็นอยู่ได้ดี รู้จักการแก้ปัญหาอย่างมีสติและมีเหตุผล

ป้องกันตนเองจากอันตรายที่จะเกิดขึ้นยามคับขัน เห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น และสามารถจัดการกับความเครียดของตนเองได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสม...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1, สัมภาษณ์, 1 พฤศจิกายน 2564)

“... ความสามารถของบุคคลที่จะจัดการกับปัญหาต่าง ๆ รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบันและเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต ทักษะชีวิตประกอบด้วย การเห็นคุณค่าในตัวเองและผู้อื่น การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การจัดการกับอารมณ์ ความเครียดและการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2, สัมภาษณ์, 2 พฤศจิกายน 2564)

“... ทักษะชีวิต หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่จะจัดการกับกิจวัตรประจำวันหรือปัญหาต่าง ๆ หรือปัญหาเฉพาะหน้า และเตรียมพร้อมสำหรับการดำเนินชีวิตในอนาคต โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดองค์ประกอบของทักษะชีวิตสำคัญที่จะสร้างและพัฒนาเป็นภูมิคุ้มกันชีวิตให้แก่เด็กและเยาวชนในสภาพสังคมปัจจุบันและเตรียมพร้อมสำหรับอนาคตไว้ 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น 2) การคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 3) การจัดการกับอารมณ์และความเครียด และ4) การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2564)

“...ความสามารถของบุคคลที่จะจัดการกับปัญหาต่าง ๆ รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบันและเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต ทักษะชีวิตประกอบด้วย การเห็นคุณค่าในตัวเองและผู้อื่น การคิดวิเคราะห์ตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การจัดการกับอารมณ์ความเครียดและการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4, สัมภาษณ์, 4 พฤศจิกายน 2564)

“...ความสามารถของผู้เรียนที่สามารถจัดการกับปัญหาต่างที่เกิดขึ้นรอบตัว และสามารถเตรียมพร้อมในการปรับตัวเองในอนาคตได้ โดยมีองค์ประกอบของทักษะชีวิต 4 ข้อ เห็นคุณค่าในตนเอง วิเคราะห์ แก้ปัญหาด้วยวิธีที่สร้างสรรค์ สามารถจัดการอารมณ์ของตนเองได้ รวมถึงความเครียด และมีมนุษยสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่น...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5, สัมภาษณ์, 5 พฤศจิกายน 2564)

“...ความสามารถของบุคคล ประกอบด้วย การมีความรู้ มีเจตคติที่ดี และมีทักษะที่สามารถจะจัดการกับปัญหาด้านใด ด้านหนึ่ง ของตนเองได้ เพื่อให้สามารถอยู่รอดได้อย่างมีความสุขในสภาพสังคม ความเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน สามารถปรับตัวและเตรียมพร้อมสำหรับการดำเนินชีวิตในอนาคต...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6, สัมภาษณ์, 8 พฤศจิกายน 2564)

“...ความสามารถของบุคลากรที่สามารถจัดการกับปัญหารอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบันและนำไปปรับใช้ในอนาคตด้วย...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7, สัมภาษณ์, 9 พฤศจิกายน 2564)

“...การจัดกิจกรรมมุ่งเน้นให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ และพัฒนาให้มีความสามารถรอบด้าน เพื่อใช้ในการดำเนินชีวิตในอนาคต...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8, สัมภาษณ์, 10 พฤศจิกายน 2564)

“... ความสามารถของบุคคลที่จะจัดการกับปัญหาต่าง ๆ รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบันและเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 9, สัมภาษณ์, 11 พฤศจิกายน 2564)

“... ความสามารถของบุคคล ที่สามารถแก้ปัญหาการดำเนินชีวิตเพื่อความอยู่รอด...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 10, สัมภาษณ์, 12 พฤศจิกายน 2564)

“...ความสามารถของบุคคลที่จะจัดการกับปัญหาต่าง ๆ รอบตัว ในสภาพสังคมปัจจุบันและการปรับตัวในอนาคต...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 11, สัมภาษณ์, 15 พฤศจิกายน 2564)

“...การส่งเสริมให้เด็กมีทักษะที่สามารถใช้ในชีวิตประจำวันได้ดี...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 12, สัมภาษณ์, 16 พฤศจิกายน 2564)

“...ความสามารถจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ในสภาพปัจจุบันได้ และเตรียมพร้อมสำหรับปัญหาใหม่ ๆ...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 13, สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2564)

“...ความสามารถของบุคคลที่สามารถเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน และเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 14, สัมภาษณ์, 18 พฤศจิกายน 2564)

“...ความสามารถของบุคคลที่สามารถเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันและเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 15, สัมภาษณ์, 19 พฤศจิกายน 2564)

“...ความสามารถในการแก้ไขปัญหาของบุคคล...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่16, สัมภาษณ์, 22 พฤศจิกายน 2564)

“...ทักษะชีวิตเป็นสิ่งที่สำคัญ โดยการมีหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถใช้ทักษะชีวิตเพื่อเอาตัวรอด และใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 17, สัมภาษณ์, 29 พฤศจิกายน 2564)

“...มีความรู้ ความสามารถในการประกอบอาชีพการงาน ความสามารถในการใช้ชีวิตประจำวันอย่างมีความสุข...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 18, สัมภาษณ์, 30 พฤศจิกายน 2564)

“...ทักษะชีวิต คือ ความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ประกอบด้วยการตระหนักรู้ การคิดวิเคราะห์ การจัดการกับอารมณ์และความเครียด และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 19, สัมภาษณ์, 1 ธันวาคม 2564)

“...การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตรแกนกลาง ที่กำหนดให้ทักษะชีวิต เป็นสมรรถนะสำคัญที่ผู้เรียนทุกคนพึงได้รับการพัฒนา...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 20, สัมภาษณ์, 2 ธันวาคม 2564)

“...นักเรียนจะต้องมีทักษะการแก้ปัญหารอบด้าน ทั้งด้านบุคคลและสังคม ด้วยองค์ประกอบของทักษะชีวิตทั้ง 4 คือ เห็นคุณค่าในตนเอง วิเคราะห์แก้ปัญหาด้วยวิธีที่สร้างสรรค์ สามารถจัดการอารมณ์ของตนเองได้ รวมถึงความเครียด และมีมนุษยสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่น...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 21, สัมภาษณ์, 13 ธันวาคม 2564)

“...ทักษะชีวิตมีความสำคัญต่อบุคคล ครอบครัว ประเทศ และสังคมโลก เนื่องจากทักษะชีวิตมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิต และการแก้ไขปัญหาในระดับบุคคล...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 22, สัมภาษณ์, 14 ธันวาคม 2564)

“...เป็นความสามารถของบุคคลที่จะจัดการกับปัญหาต่าง ๆ รอบตัว ในสภาพสังคมปัจจุบัน และเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 23, สัมภาษณ์, 15 ธันวาคม 2564)

“...ทักษะชีวิต เป็นความสามารถของบุคคลในการจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ในสังคม มี 4 องค์ประกอบ คือ เห็นคุณค่าตนเองและผู้อื่น คิดตัดสินใจแก้ปัญหา จัดการอารมณ์และสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 24, สัมภาษณ์, 16 ธันวาคม 2564)

“...ความสามารถของผู้เรียนในการจัดการกับปัญหาต่าง ๆ รอบตัว รู้จักการปรับตัวให้เข้ากับสังคมและกับผู้อื่น หรือสังคมใหม่ ที่เป็นอยู่ได้ดี รู้จักการแก้ปัญหาอย่างมีสติและมีเหตุผล ป้องกันตนเองจากอันตรายที่จะเกิดขึ้นยามคับขัน เห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น และสามารถจัดการกับความเครียดของตนเองได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสม...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 25, สัมภาษณ์, 17 ธันวาคม 2564)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ทักษะชีวิต เป็นความสามารถของบุคคลที่จะจัดการกับกิจวัตรประจำวัน หรือปัญหาต่าง ๆ หรือปัญหาเฉพาะหน้า และเตรียมพร้อมสำหรับการดำเนินชีวิตในอนาคต โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดองค์ประกอบของทักษะชีวิตสำคัญ ที่จะสร้างและพัฒนาเป็นภูมิคุ้มกันชีวิตให้แก่เด็กและเยาวชนในสภาพสังคมปัจจุบัน และเตรียมพร้อมสำหรับอนาคตไว้ 4 องค์ประกอบ คือ การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น การคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การจัดการกับอารมณ์และความเครียด และการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

2. ท่านมีวิธีการส่งเสริม การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนอย่างไร

“...ส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระ ให้สอดแทรกแนวคิดที่สามารถพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนในแต่ละช่วงวัยตามความเหมาะสม โดยให้เน้นเทคนิคการใช้คำถาม การสนทนา การอภิปราย เชื่อมโยง นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1, สัมภาษณ์, 1 พฤศจิกายน 2564)

“... ส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดทำแผนการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย ส่งเสริมกิจกรรมให้ผู้เรียนได้คิดจากการลงมือปฏิบัติ และแสดงความคิดเห็น สะท้อนความคิด แลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ ให้ผู้เรียนนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันและในอนาคต...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2, สัมภาษณ์, 2 พฤศจิกายน 2564)

“... ส่งเสริม อบรมให้ความรู้แก่ครูทุกคน ในเรื่องระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและเรื่องความสำคัญของการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน และให้ครูได้เพิ่มวัตุประสงค์ของการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน บูรณาการในแผนการจัดการเรียนรู้...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2564)

“...ส่งเสริมการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียน ดังนี้ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เอกสาร สัมภาษณ์ สำรวจข้อมูลทักษะจำเป็นที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตในท้องถิ่น 2) วิเคราะห์สังเคราะห์ ข้อมูลพื้นฐาน คำชี้แจง หลักการ แนวคิด มาตรฐานตัวชี้วัด หน่วยการเรียนรู้ กำหนดการสอน การบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ แผนจัดการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล คู่มือครู 3) การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระ

การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับช่วงวัย 4) การนำเสนอแผนการจัดการเรียนรู้ต่อที่ประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อผ่านความเห็นชอบก่อนนำไปใช้...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4, สัมภาษณ์, 4 พฤศจิกายน 2564)

“...ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียน รู้โดยสอดแทรกองค์ประกอบของทักษะชีวิตเข้าในแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะชีวิตเพิ่มขึ้นจากการเรียนรู้แต่ละหน่วย...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5, สัมภาษณ์, 5 พฤศจิกายน 2564)

“...ศึกษามาตรฐานและตัวชี้วัดของวิชาที่สอน จากนั้นกำหนดหน่วยการเรียนรู้และเนื้อหาสำหรับสอน โดยผนวกทักษะชีวิตเข้ากับเรื่องที่สอน เช่น บทบาทสมมติในการซื้อสินค้า การสั่งอาหาร...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6, สัมภาษณ์, 8 พฤศจิกายน 2564)

“...จัดกิจกรรมที่หลากหลาย หลายสถานการณ์ หลายคน เพิ่มเข้าไปในแผนการจัดการเรียนรู้...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7, สัมภาษณ์, 9 พฤศจิกายน 2564)

“...สามารถบูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ให้เข้ากับชีวิตจริง...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8, สัมภาษณ์, 10 พฤศจิกายน 2564)

“...จัดทำแผนการเรียนรู้ โดยยึดตามบริบทของสังคมและสภาพแวดล้อมตัวเด็ก ๆ...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 9, สัมภาษณ์, 11 พฤศจิกายน 2564)

“...บูรณาการหน่วยการเรียนรู้ให้เข้ากับสถานการณ์ความเป็นอยู่ในปัจจุบัน...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 10, สัมภาษณ์, 12 พฤศจิกายน 2564)

“...ศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคล และปรับรูปแบบบูรณาการการเรียนรู้ให้เข้ากับสภาพนักเรียน...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 11, สัมภาษณ์, 15 พฤศจิกายน 2564)

“...เรียนรู้จากประสบการณ์เดิมและแสดงบทบาทสมมติ...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 12, สัมภาษณ์, 16 พฤศจิกายน 2564)

“...การจัดทำแผนการเรียนรู้ โดยบูรณาการกับวิชาต่าง ๆ และการให้นักเรียนทำกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อเพิ่มพูนทักษะชีวิต...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 13, สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2564)

“...บูรณาการทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการคิด สอดแทรกเข้าไปในแผน เพื่อเป็นการฝึกฝนให้นักเรียนรู้จักคิด รู้จักแก้ปัญหา...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 14, สัมภาษณ์, 18 พฤศจิกายน 2564)

“...บูรณาการทักษะการคิดแก้ปัญหา เพื่อให้ผู้เรียนได้มีทักษะการเรียนรู้...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 15, สัมภาษณ์, 19 พฤศจิกายน 2564)

“...ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถใช้ชีวิตได้ด้วยตนเอง สามารถเอาตัวรอดและใช้ชีวิตได้โดยไม่จำเป็นต้องรอให้ครูสอนเพียงอย่างเดียว แต่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 16, สัมภาษณ์, 22 พฤศจิกายน 2564)

“...สามารถนำทักษะคณิตศาสตร์ไปใช้ในการใช้ชีวิตประจำวันได้...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 17, สัมภาษณ์, 29 พฤศจิกายน 2564)

“...สามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของตนเองได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมตามวุฒิภาวะ...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 18, สัมภาษณ์, 30 พฤศจิกายน 2564)

“...สามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 19, สัมภาษณ์, 1 ธันวาคม 2564)

“...ในแผนการสอนแบบบูรณาการ เป็นการเชื่อมโยงวิชาความรู้ต่าง ๆ ของรายวิชาเดียวกัน มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความคิดรวบยอดศาสตร์ต่าง ๆ มาใช้ในชีวิตจริง...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 20, สัมภาษณ์, 2 ธันวาคม 2564)

“...วิธีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ข้าพเจ้ารับผิดชอบมักจะสอดแทรกทักษะชีวิตในการเรียนรู้ของนักเรียนอยู่เสมอ เช่น ให้นักเรียนรู้จักการทำงานเป็นกลุ่มคณะร่วมกับผู้อื่น เพื่อให้นักเรียนใช้ดนตรีผ่อนคลายในเวลาว่าง หรือนักเรียนสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ โดยครูเป็นผู้แนะนำ หรือให้คำปรึกษา...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 21, สัมภาษณ์, 13 ธันวาคม 2564)

“...จัดทำแผนการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนสามารถปฏิบัติได้จริง และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 22, สัมภาษณ์, 14 ธันวาคม 2564)

“... ให้ความร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 23, สัมภาษณ์, 15 ธันวาคม 2564)

“...ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมอย่างหลากหลาย ได้ลงมือปฏิบัติจริง ได้คิดและแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนประสบการณ์ สะท้อนความคิดของตน เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่และปรับใช้ในชีวิตของตนเอง...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 24, สัมภาษณ์, 16 ธันวาคม 2564)

“...ให้นักเรียนได้ฝึกการทำงานเป็นกลุ่ม การทำงานร่วมกับผู้อื่น นักเรียนจะได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น หรือมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ฝึกความรับผิดชอบ รวมไปถึงการฝึกอารมณ์จากการทำงานร่วมกันหลาย ๆ คน...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 25, สัมภาษณ์, 17 ธันวาคม 2564)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และสร้างความรู้ด้วยตนเองร่วมกับกลุ่ม ได้เรียนรู้จากเหตุการณ์ สถานการณ์จริงในชีวิต วิธีการจัดทำแผนการจัด

การเรียนรู้ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่รับผิดชอบ มักจะสอดแทรกทักษะชีวิตในการเรียนรู้ของนักเรียนอยู่เสมอ เช่น ให้นักเรียนรู้จักการทำงานเป็นกลุ่มร่วมกับผู้อื่น เพื่อให้นักเรียนใช้ดนตรีผ่อนคลายในเวลาว่าง หรือนักเรียนสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ โดยครูเป็นผู้แนะนำหรือให้คำปรึกษา แผนการสอนเป็นแบบบูรณาการ เพื่อพัฒนาทักษะนักเรียนในด้านต่าง ๆ ไปพร้อมกัน มีกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง ตามความถนัดและความสนใจ ให้ผู้เรียนรับรู้และนำกระบวนการไปใช้ในชีวิตจริงโดยเน้นการแก้ปัญหา โดยบูรณาการทักษะชีวิตในการเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยส่งเสริมการทำงานร่วมกับผู้อื่น บนพื้นฐานความเป็นประชาธิปไตย และสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมให้นักเรียน ได้สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

3. ท่านส่งเสริมให้มีการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนด้วยกิจกรรมแนะแนว หรือกิจกรรมโฮมรูม อย่างไร

“...จัดให้มีชั่วโมงแนะแนวสำหรับนักเรียนทุกชั้นเรียน สัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง และจัดให้มีกิจกรรมโฮมรูมสำหรับนักเรียนทุกชั้นเรียน ในทุกวันตอนเช้า...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1, สัมภาษณ์, 1 พฤศจิกายน 2564)

“...ส่งเสริมให้ครูประจำชั้นจัดกิจกรรมโฮมรูม และกิจกรรมแนะแนวที่ส่งเสริมการคิดและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นเพื่อจัดการกับชีวิตของตน ในการพัฒนาทักษะชีวิตอย่างรอบด้าน...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2, สัมภาษณ์, 2 พฤศจิกายน 2564)

“...ส่งเสริมและวางแผนเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกับครูประจำชั้น ในกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต เข้าไปในโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ผ่านกิจกรรมแนะแนว หรือกิจกรรมโฮมรูม...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2564)

“...ส่งเสริมให้มีการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนด้วยกิจกรรมแนะแนว หรือกิจกรรมโฮมรูม ดังนี้ 1) กำหนดเนื้อหาทักษะชีวิตและกิจกรรม ที่สามารถบูรณาการกับกิจกรรมแนะแนว เช่น กิจกรรมเพศศึกษา สารเสพติด เอดส์ ความรุนแรง การรู้จักเข้าใจตนเอง การจัดค่าย ชีวิตวิถีใหม่ 2) จัดตารางสอน ครูผู้สอนคาบแนะแนว (กิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน) หรือครูประจำชั้นกำหนดช่วงเวลาโฮมรูม การวัดและประเมินผล...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4, สัมภาษณ์, 4 พฤศจิกายน 2564)

“...ด้านกิจกรรมแนะแนว มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าในตนเอง ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล รู้จักความสามารถของตนเอง หรือเน้นเกี่ยวกับอาชีพที่ใฝ่ฝัน อาชีพที่สุจริต เป็นต้น ส่วนด้านกิจกรรมโฮมรูม ส่งเสริมให้นักเรียนเห็นคุณค่าในตัวเอง กิจกรรม สร้างวินัย ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ หรือกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5, สัมภาษณ์, 5 พฤศจิกายน 2564)

“...การแสดงบทบาทสมมติ เช่น เรื่องการปฏิเสธการเสพยาเสพติดจากเพื่อนที่ชักชวนให้ลอง...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6, สัมภาษณ์, 8 พฤศจิกายน 2564)

“...จัดประสบการณ์ไปพร้อมกับการเรียนการสอนภายในชั้นเรียน เน้นให้นักเรียนได้ทดลองและทำกิจกรรมด้วยตนเอง...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7, สัมภาษณ์, 9 พฤศจิกายน 2564)

“...จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง และสร้างเหตุการณ์จำลอง เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกคิด วิเคราะห์ และแก้ไขปัญหาเมื่อพบเจอ...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8, สัมภาษณ์, 10 พฤศจิกายน 2564)

“...จัดประสบการณ์หลักไปพร้อมกับการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และประสบการณ์ในการใช้ชีวิต...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 9, สัมภาษณ์, 11 พฤศจิกายน 2564)

“...เน้นกิจกรรมที่สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตในสภาพปัจจุบัน...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 10, สัมภาษณ์, 12 พฤศจิกายน 2564)

“...ให้นักเรียนได้ศึกษากรณีศึกษาเป็นรายบุคคล แล้วให้นักเรียนร่วมแก้ปัญหา...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 11, สัมภาษณ์, 15 พฤศจิกายน 2564)

“...มีการอบรมก่อนเรียน และเปิดข่าวสารในอินเตอร์เน็ตให้เด็กดู...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 12, สัมภาษณ์, 16 พฤศจิกายน 2564)

“...การอบรมคุณธรรมนักเรียนในตอนเช้า และส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมอบรมคุณธรรมประจำวันศุกร์...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 13, สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2564)

“...ส่งเสริมด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ผ่านการอบรม หรือสอดแทรกนิทานคุณธรรม...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 14, สัมภาษณ์, 18 พฤศจิกายน 2564)

“...ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ผ่านการเล่านิทาน หรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่เหมาะสม...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 15, สัมภาษณ์, 19 พฤศจิกายน 2564)

“...เน้นส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ต่อเพื่อน ใช้ชีวิตในสังคมห้องเรียน โรงเรียน และชุมชน...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 16, สัมภาษณ์, 22 พฤศจิกายน 2564)

“...อบรม แนะนำ เป็นแบบอย่างในการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน ให้สามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 17, สัมภาษณ์, 29 พฤศจิกายน 2564)

“...กิจกรรมโฮมรูม จัดกิจกรรมโฮมรูมทุกวัน ตั้งแต่ 8.00-8.15 น. โดยใช้เวลาวันละ 15 นาที เพื่อให้ครูและนักเรียนได้พูดคุยเกี่ยวกับสิ่งที่นักเรียนต้องการ หรือนักเรียนมีปัญหาให้แจ้งครูประจำชั้น...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 18, สัมภาษณ์, 30 พฤศจิกายน 2564)

“...ใช้กิจกรรมโฮมรูม ในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน ด้วยการทำกิจกรรมร่วมกัน...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 19, สัมภาษณ์, 1 ธันวาคม 2564)

“...ให้การช่วยเหลือ ดูแล ฝึกฝนให้นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการสร้างความสุขให้กับตนเอง โดยไม่ส่งผลกระทบต่อผู้อื่น จัดการกับอารมณ์ของตนเองให้ได้ เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเป็นสุข...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 20, สัมภาษณ์, 2 ธันวาคม 2564)

“...การเลือกรับข้อมูลข่าวสารอย่างไตร่ตรอง รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 21, สัมภาษณ์, 13 ธันวาคม 2564)

“...ในกิจกรรมแนะแนว จะสอนให้นักเรียนเขียนข้อดีและข้อเสียในตนเอง เพื่อให้นักเรียนรู้จักตนเองในด้านที่ดี จะเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองให้ดียิ่งขึ้น และเป็นหนทางแห่งการวางแผนอนาคต ทักษะอาชีพต่าง ๆ ที่จะสอดคล้องกับจุดเด่นของตนเอง และข้อเสียที่จะต้องนำมาปรับปรุงตนเองให้ดียิ่งขึ้น นักเรียนจึงจะเห็นคุณค่าในตนเองว่า มีดีอะไรบ้าง และวางแผนชีวิตในทุก ๆ ก้าวของชีวิต...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 22, สัมภาษณ์, 114 ธันวาคม 2564)

“...ให้การอบรมเรื่องคุณธรรม จริยธรรม และให้ความรู้ในการดำรงชีวิตที่ดีงาม การปฏิบัติตัวในการอยู่ร่วมกันในสังคม...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 23, สัมภาษณ์, 15 ธันวาคม 2564)

“...ให้ยอมรับความแตกต่างทางความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของตนเองและผู้อื่นได้...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 24, สัมภาษณ์, 16 ธันวาคม 2564)

“...จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนแต่ละบุคคลได้คิด และแสดงความคิดเห็นในการจัดการกับชีวิตของตน โดยครอบคลุมเนื้อหาในการพัฒนาชีวิตของตนและสังคม การวางแผนการเรียนรู้และการเตรียมความพร้อมทางอาชีพ...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 25, สัมภาษณ์, 17 ธันวาคม 2564)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า มีวิธีดำเนินการโดยใช้กิจกรรมโฮมรูม ในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน ด้วยการทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อเป็นการให้การช่วยเหลือ ดูแล ฝึกฝนให้นักเรียนได้เรียนรู้

วิธีการสร้างความสุขให้กับตนเองโดยไม่ส่งผลกระทบต่อผู้อื่น จัดการกับอารมณ์ของตนเองให้ได้ เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเป็นสุข โดยแนะนำให้ผู้เรียนเลือกรับข้อมูลข่าวสาร อย่างไตร่ตรอง และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม ผู้สอนมีการอบรมคุณธรรมสอดแทรก การใช้ทักษะชีวิตตามผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนนำความสามารถต่อยอดในการดำรงชีวิตประจำวัน และอาจเพิ่มเติมกิจกรรมชมรม กิจกรรมการแสดงความสามารถพิเศษต่าง ๆ การศึกษาแหล่งความรู้ภายในและภายนอกสถานศึกษา อบรมคุณธรรมทุกวันศุกร์

4. ท่านส่งเสริมให้มีวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิตอย่างไร

"...กำหนดให้ครูผู้สอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้จัดกระบวนการเรียนการสอนผ่านแผนการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง และให้มีการสะท้อนผลการเรียนการสอนจากนักเรียนและครูผู้สอน..."

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1, สัมภาษณ์, 1 พฤศจิกายน 2564)

"... ส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิต โดยใช้คำถามให้ผู้เรียนได้สะท้อนความรู้สึกและความคิดของตน โดยเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์เดิมกับสิ่งที่ได้เรียนรู้ใหม่ เพื่อให้ผู้เรียนนำไปปรับใช้ในการเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันและในอนาคต..."

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2, สัมภาษณ์, 2 พฤศจิกายน 2564)

"...ส่งเสริมให้ครูประจำชั้นได้ส่งเสริมทักษะชีวิตผ่านกิจกรรมต่าง ๆ พร้อมทั้งให้ใช้กิจกรรมการตั้งคำถาม เพื่อให้เกิดการสะท้อนกลับของความเข้าใจของผู้เรียน ทั้งในระหว่างกิจกรรมภายในชั้นเรียน หรือโครงงาน ชิ้นงาน เพื่อสรุปและเชื่อมโยงความรู้ ความเข้าใจของนักเรียน..."

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2564)

"...ส่งเสริมให้มีการพัฒนาทักษะชีวิต โดยใช้คำถามที่ให้ผู้เรียนสามารถสะท้อนเชื่อมโยง และการนำไปใช้หลังจากที่ได้ร่วมทำกิจกรรมภายในห้องเรียน โดยให้ครูผู้สอน หรือผู้จัดกิจกรรม กำหนดเป็นขั้นตอนหลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการเรียนการสอนเนื้อหาสาระในหลักสูตรแล้ว เป็นผู้ตั้งประเด็นคำถาม R-C-A เพื่อให้ผู้เรียนเปิดเผยตัวเอง ผ่านการสะท้อน

ความรู้สึก หรือมุมมอง (Reflect) ได้คิดเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับประสบการณ์เดิมของผู้เรียน (Connect) และได้ประยุกต์ความรู้นั้น (Apply) ไปใช้ในชีวิตจริงของผู้เรียน..."

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4, สัมภาษณ์, 4 พฤศจิกายน 2564)

"...ส่งเสริมให้ครูผู้สอนสอบถาม หรือสังเกตผลที่เกิดขึ้นจากการที่ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทุกครั้ง เพื่อประเมินผลหลังการจัดกิจกรรมที่เกิดขึ้น เพื่อส่งเสริมและพัฒนานักเรียนต่อไป..."

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5, สัมภาษณ์, 5 พฤศจิกายน 2564)

"...นักเรียนสามารถสะท้อนการแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้ตามวัยของนักเรียน โดยครูเมื่อรับฟังแล้ว ได้แนะนำการแก้ไขปัญหาเพิ่มเติมให้นักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้มีแนวทางในการแก้ไขปัญหาได้หลากหลายมากขึ้น และสามารถทำได้จริงตามความเป็นจริงของนักเรียน..."

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6, สัมภาษณ์, 8 พฤศจิกายน 2564)

"...ใช้คำถาม ที่เป็นคำถามที่สามารถตอบได้หลากหลาย นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่..."

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7, สัมภาษณ์, 9 พฤศจิกายน 2564)

"...ให้นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็นมากขึ้น และมีทักษะชีวิตที่ดีขึ้น..."

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8, สัมภาษณ์, 10 พฤศจิกายน 2564)

"...ใช้คำถามปลายเปิด ให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ และได้ยกตัวอย่างเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน..."

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 9, สัมภาษณ์, 11 พฤศจิกายน 2564)

"...ใช้คำถามเชิงบวกเพื่อให้นักเรียนมีกำลังใจ ส่งเสริมการพัฒนาวางแผนในการใช้ชีวิตในอนาคต..."

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 10, สัมภาษณ์, 12 พฤศจิกายน 2564)

“...ใช้คำถามปลายเปิด ไม่มีคำตอบที่ตายตัว...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 11, สัมภาษณ์, 15 พฤศจิกายน 2564)

“...ส่งเสริมทักษะชีวิต โดยการตั้งคำถามปลายเปิด เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดที่หลากหลาย และเกิดทักษะใหม่ ๆ...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 12, สัมภาษณ์, 16 พฤศจิกายน 2564)

“...เน้นคำถามที่กระตุ้นความคิด ใช้คำถามปลายเปิด เป็นคำถามให้ผู้เรียนได้กระตุ้นความคิด โดยคำถามใกล้ตัว ให้ได้คำตอบที่หลากหลาย...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 13, สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2564)

“...ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และการปฏิบัติตนขณะอยู่บ้าน...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 14, สัมภาษณ์, 18 พฤศจิกายน 2564)

“...การปฏิบัติตนขณะอยู่บ้าน หรือระหว่างทำกิจกรรมต่าง ๆ....”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 15, สัมภาษณ์, 19 พฤศจิกายน 2564)

“...เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นและรู้จักถาม และเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนและคุณครู...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 16, สัมภาษณ์, 22 พฤศจิกายน 2564)

“...สร้างบทบาทสมมติ ฝึกให้นักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์ และแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 17, สัมภาษณ์, 29 พฤศจิกายน 2564)

“...ฝึกให้นักเรียนรู้จักวิเคราะห์ จำแนกแยกแยะข้อมูลข่าวสาร และสถานการณ์ต่าง ๆ รอบตัว ด้วยเหตุผลที่เชื่อถือได้...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 18, สัมภาษณ์, 30 พฤศจิกายน 2564)

“...ฝึกให้นักเรียนรู้จักตั้งคำถาม ที่นำไปสู่คำตอบที่เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะในการสังเกต และมีแนวทางหาคำตอบ...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 19, สัมภาษณ์, 1 ธันวาคม 2564)

“...ฝึกให้นักเรียนกล้าแสดงออกทางความคิด ความรู้สึก และการกระทำของตนเองด้วยความมั่นใจ รู้จักยอมรับในความคิด ความรู้สึก และการกระทำที่ดีของผู้อื่น...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 20, สัมภาษณ์, 2 ธันวาคม 2564)

“...จากการสังเกตที่มีการถาม นักเรียนมีความตระหนักคิดมากขึ้น เห็นคุณค่าของตนเองและวางแผนเป้าหมายใหม่ สำหรับบางคน ก็จะนำวิธีการที่ได้จากการเรียนมาใช้ในชีวิต เช่น การจัดการอารมณ์จากความเครียดด้วยการเล่นดนตรี ร้องเพลง...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 21, สัมภาษณ์, 13 ธันวาคม 2564)

“...นักเรียนเกิดกระบวนการคิดนำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่ถูกต้อง และนำไปสู่การปฏิบัติจริง...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 22, สัมภาษณ์, 14 ธันวาคม 2564)

“...สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่เผชิญอย่างมีเหตุผล...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 23, สัมภาษณ์, 15 ธันวาคม 2564

“...การจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้สะท้อนความรู้สึกและความคิดที่ได้เรียนรู้จากการปฏิบัติกิจกรรม ที่เชื่อมโยงประสบการณ์เดิมกับสิ่งที่ได้เรียนรู้ใหม่ แล้วนำมาปรับใช้ในชีวิตของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 24, สัมภาษณ์, 16 ธันวาคม 2564)

“...นักเรียนสามารถให้คำตอบ อย่างสมเหตุสมผล และสามารถปฏิบัติตามได้เมื่อนักเรียนได้เผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยตนเอง จะรู้จักการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เข้าใจตนเอง และเข้าใจผู้อื่นมากขึ้น...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 25, สัมภาษณ์, 17 ธันวาคม 2564)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า มีวิธีดำเนินการโดยให้นักเรียนสามารถสะท้อนการแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้ตามวัยของนักเรียน โดยครูเมื่อรับฟังแล้วได้แนะนำการแก้ไขปัญหาเพิ่มเติมให้นักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้มีแนวทางในการแก้ไขปัญหาได้หลากหลายมากขึ้น และสามารถทำได้จริงตามความเป็นจริงของนักเรียน มีการใช้คำถามที่เป็นคำถาม ที่สามารถตอบได้หลากหลาย นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ กล้าแสดงความคิดเห็นมากขึ้น และมีทักษะชีวิตที่ดีขึ้น โดยเป็นคำถามปลายเปิด ให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ และได้ยกตัวอย่างเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน หรือเป็นคำถามเชิงบวก เพื่อให้นักเรียนมีกำลังใจ ส่งเสริมการพัฒนาวางแผนในการใช้ชีวิตในอนาคต ผ่านกระบวนการ Teaching methods

5. ท่านส่งเสริมให้มีการพัฒนาทักษะชีวิต โดยใช้คำถามที่ให้ผู้เรียนสามารถสะท้อนเชื่อมโยง และการนำไปใช้หลังจากที่ได้ร่วมทำกิจกรรมภายในห้องเรียนเป็นอย่างไร

“...ส่งเสริมให้ครูผู้สอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้จัดกระบวนการเรียนการสอนผ่านแผนการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง Active learning...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1, สัมภาษณ์, 1 พฤศจิกายน 2564)

“...ส่งเสริมให้ครูผู้สอนทุกกลุ่มสาระจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิต ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดและตัดสินใจอย่างเหมาะสม พัฒนาทักษะชีวิตทั้ง 4 องค์ประกอบ เพื่อให้ผู้เรียนมีภูมิคุ้มกันในการดำเนินชีวิต และสามารถปรับตัวต่อสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2, สัมภาษณ์, 2 พฤศจิกายน 2564)

“...ส่งเสริมให้ความรู้แก่ครูประจำชั้น ในเรื่องความสำคัญในการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน และกำหนดให้บูรณาการการเรียนการสอน หรือเพิ่มวัตถุประสงค์การเรียนรู้ในเรื่องการพัฒนาทักษะชีวิต...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2564)

“...ส่งเสริมให้มีวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิต คือ 1) กำหนดให้ทักษะชีวิต เป็นสมรรถนะสำคัญที่ผู้เรียนทุกคนพึงได้รับการพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามตัวชี้วัดมาตรฐานการเรียนรู้ทั้ง 8 สาระการเรียนรู้ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร 2) กำหนดให้มีการบูรณาการ หรือสอนแทรกทักษะชีวิตในกระบวนการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ที่อิงมาตรฐานและตัวชี้วัดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 นอกจากนี้ ยังพัฒนาทักษะชีวิตทั่วไป ผ่านกิจกรรมพัฒนา

ผู้เรียน เช่น กิจกรรมชมรม กิจกรรมการแสดงความสามารถพิเศษต่าง ๆ การศึกษาแหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกสถานศึกษา 3) กำหนดให้มีการประกวดแข่งขัน 4) มีการวัดและประเมินผลจากสถานการณ์จำลอง และจากวิถีชีวิตจริง...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4, สัมภาษณ์, 4 พฤศจิกายน 2564)

“...ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ โดยในแผนการจัดการเรียนรู้ ให้สอดแทรกองค์ประกอบของทักษะชีวิตที่ครูต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนเข้าไปเพิ่มเติมในแผน และมีการประเมินผลหลังจากจบการเรียนการสอนทุกครั้ง...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5, สัมภาษณ์, 5 พฤศจิกายน 2564)

“...การสมมติสถานการณ์ขึ้นมา หรือการเล่าประสบการณ์ ข่าวในสังคมปัจจุบัน จากนั้นตั้งคำถามให้นักเรียนได้ลองแก้ไข หรือตอบคำถามจากเรื่องที่ได้ฟัง...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6, สัมภาษณ์, 8 พฤศจิกายน 2564)

“...การจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกัน เมื่อเกิดปัญหา นักเรียนจะได้เรียนรู้ และหาวิธีการแก้ปัญหาร่วมกัน...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7, สัมภาษณ์, 9 พฤศจิกายน 2564)

“...ให้ผู้เรียนสามารถสะท้อนความคิดเห็นได้ โดยไม่ปิดกั้นความคิดเห็นของนักเรียน...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8, สัมภาษณ์, 10 พฤศจิกายน 2564)

“...จัดกิจกรรมให้มีการทำงานเป็นกลุ่ม และมีส่วนร่วมได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 9, สัมภาษณ์, 11 พฤศจิกายน 2564)

“...สนับสนุนงบประมาณในรูปแบบกิจกรรมต่าง ๆ...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 10, สัมภาษณ์, 12 พฤศจิกายน 2564)

“...มีการสำรวจ วางแผน ดำเนินการ สรุป ประเมินผล และนำผลการประเมินไปใช้และพัฒนางาน...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 11, สัมภาษณ์, 15 พฤศจิกายน 2564)

“...การแสดงบทบาทสมมติ หรือการจัดมุมประสบการณ์ให้ความรู้ในห้องเรียน...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 12, สัมภาษณ์, 16 พฤศจิกายน 2564)

“...ส่งเสริมโดยการบูรณาการกับกิจกรรมของโรงเรียน เช่น โครงงานอาชีพ 1 ห้องเรียน1 ผลิตภัณฑ์ ทำให้นักเรียนมีทักษะด้านการสื่อสาร การขาย และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 13, สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2564)

“...จัดกิจกรรมเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้จัก คิด วิเคราะห์ และรู้จักแก้ปัญหาต่าง ๆ...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่14, สัมภาษณ์, 18 พฤศจิกายน 2564)

“...โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั่วโมงโครงงานอาชีพ เพื่อให้มีทักษะในการนำไปประกอบอาชีพในอนาคต...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 15, สัมภาษณ์, 19 พฤศจิกายน 2564)

“...เน้นการมีส่วนร่วม และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รับฟังคนอื่น ๆ...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 16, สัมภาษณ์, 22 พฤศจิกายน 2564)

“...ใช้การจัดการการเรียนการสอบแบบ Learning by doing/ Active learning และการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 17, สัมภาษณ์, 29 พฤศจิกายน 2564)

“...ให้เด็กมีส่วนร่วมเสนอแนะจากผู้เรียน และดำเนินการสอนให้ทันสถานการณ์ปัจจุบัน สามารถแก้ปัญหาและอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 18, สัมภาษณ์, 30 พฤศจิกายน 2564)

“...จัดกิจกรรมให้มีการผ่อนคลายอารมณ์และความเครียด...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 19, สัมภาษณ์, 1 ธันวาคม 2564)

“...จัดการเรียนการสอน โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมใจ Cooperative leaning...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 20, สัมภาษณ์, 2 ธันวาคม 2564)

“...วิธีการจัดกิจกรรมสามารถนำองค์ประกอบของทักษะชีวิตมาประยุกต์ใช้ในวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของทุกหน่วย เช่น หากสอนการทำโครงงาน นักเรียนจะได้ครบทุกองค์ประกอบด้วยเชิงประจักษ์ เช่น การทำงานเป็นทีม มีบทบาทในการทำงานร่วมกับผู้อื่นและแก้ไขทุก ๆ ปัญหาที่เกิดขึ้น...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 21, สัมภาษณ์, 13 ธันวาคม 2564)

“...จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยให้ความรู้ในเรื่องความสำคัญของทักษะชีวิตและให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมุติในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่ต้องเจอในชีวิตประจำวันของนักเรียน...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 22, สัมภาษณ์, 14 ธันวาคม 2564)

“...ใช้คำถามเพื่อการสะท้อน และคำถามเพื่อการเชื่อมโยง และคำถามเพื่อการปรับใช้...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 23, สัมภาษณ์, 15 ธันวาคม 2564)

“...จัดกิจกรรมครอบคลุมการพัฒนาทักษะชีวิตทั้ง 4 องค์ประกอบ และส่งเสริมกระบวนการคิดและตัดสินใจที่เหมาะสม เพื่อเสริมสร้างการพัฒนาชีวิตของตนและสังคม รู้จักการวางแผน และมีการเตรียมความพร้อมทางอาชีพ เพื่อให้ผู้เรียนมีภูมิคุ้มกันในการดำเนินชีวิตและสามารถปรับตัวต่อสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 24, สัมภาษณ์, 16 ธันวาคม 2564)

“...การเข้าค่ายลูกเสือ ค่ายวิชาการการเรียนการสอน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 25, สัมภาษณ์, 17 ธันวาคม 2564)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า มีวิธีดำเนินการโดยโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั่วโมงโครงงานอาชีพ เพื่อให้มีทักษะในการนำไปประกอบอาชีพในอนาคต ที่เน้นการมีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รับฟังคนอื่น ๆ โดยใช้การจัดการเรียนการสอบแบบ Learning by doing/ Active learning และการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ เพื่อให้เด็ก

มีส่วนร่วมเสนอแนะจากผู้เรียน และดำเนินการสอนให้ทันสถานการณ์ปัจจุบัน สามารถแก้ปัญหาและอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข การจัดกิจกรรมให้มีการผ่อนคลายอารมณ์และความเครียด เป็นการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมใจ Cooperative leaning หรือการจัดกิจกรรม Active leaning ให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติและเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ มีลำดับขั้นตอนที่มุ่งเน้นให้เกิดการเรียนรู้ ปรับใช้กับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ โดยส่งเสริมการบูรณาการกับกิจกรรมของโรงเรียน เช่น โครงงานอาชีพ 1 ห้องเรียน 1 ผลิตภัณฑ์

6. ท่านส่งเสริมให้มีการประเมินทักษะชีวิตนักเรียน เพื่อพัฒนาและปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้อย่างไร

“...ส่งเสริมและกำหนดให้ครูผู้สอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีการประเมินผลนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย มีความเหมาะสมกับผู้เรียนเรียนบุคคล ตรวจสอบจากผลงาน ชิ้นงาน การสังเกตพฤติกรรม การอภิปรายแสดงผลของนักเรียน และมีการสะท้อนผลจากการจัดการเรียนการสอนของนักเรียน...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1, สัมภาษณ์, 1 พฤศจิกายน 2564)

“...ส่งเสริมให้ครูผู้สอนประเมินผู้เรียนตามสภาพจริงเป็นรายบุคคลจากพฤติกรรมด้วยการสังเกต สัมภาษณ์ เพื่อให้ครูผู้สอนนำผลการประเมินไปปรับปรุงการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของผู้เรียนต่อไป...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2, สัมภาษณ์, 2 พฤศจิกายน 2564)

“...ส่งเสริมให้ครูประจำชั้นประเมินทักษะชีวิตของนักเรียนให้หลากหลาย โดยขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ในแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น การสังเกต สอบถาม แบบทดสอบ เป็นต้น...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2564)

“...ส่งเสริมให้มีการประเมินทักษะชีวิตนักเรียน เพื่อพัฒนาและปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ คือ วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ จัดทำข้อเสนอแนะ และนำข้อเสนอแนะไปปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4, สัมภาษณ์, 4 พฤศจิกายน 2564)

“...ประเมินโดยผ่านกระบวนการสังเกต ชิ้นงาน หรือสอบถามสัมภาษณ์...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5, สัมภาษณ์, 5 พฤศจิกายน 2564)

“...การสร้างแบบประเมินทักษะชีวิตตามหัวข้อในเรื่องต่าง ๆ...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6, สัมภาษณ์, 8 พฤศจิกายน 2564)

“...จำลองสถานการณ์ จัดเกมการศึกษา ให้นักเรียนได้แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นขณะนั้น...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7, สัมภาษณ์, 9 พฤศจิกายน 2564)

“...ประเมินทักษะชีวิตของนักเรียนเป็นภาคการศึกษา...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8, สัมภาษณ์, 10 พฤศจิกายน 2564)

“...ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกันในกลุ่ม ผ่านกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ได้ลงมือปฏิบัติ ร่วมคิด แสดงความคิดเห็น...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 9, สัมภาษณ์, 11 พฤศจิกายน 2564)

“...ระดมความคิดเห็น นำมาพัฒนาแผนให้ตรงกับสภาพปัจจุบัน...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 10, สัมภาษณ์, 12 พฤศจิกายน 2564)

“...จัดการเรียนรู้และประเมินผลตามสภาพเป็นจริง ใช้การเสริมแรงบวก ให้กำลังใจ...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 11, สัมภาษณ์, 15 พฤศจิกายน 2564)

“...การสังเกตและการเข้าร่วมกิจกรรม...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 12, สัมภาษณ์, 16 พฤศจิกายน 2564)

“...ให้นักเรียนทำกิจกรรมที่หลากหลาย โดยครูสังเกตการณ์พฤติกรรมของนักเรียนเพื่อปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ให้เหมะสมกับนักเรียนหลายบริบทของสังคม...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 13, สัมภาษณ์, 17 พฤศจิกายน 2564)

“...สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนแต่ละบุคคล ตั้งคำถาม หรือสัมภาษณ์ เพื่อนำมาพัฒนาและปรับปรุงแผน...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 14, สัมภาษณ์, 18 พฤศจิกายน 2564)

“...สังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน ตั้งคำถาม สัมภาษณ์เป็นรายบุคคล...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 15, สัมภาษณ์, 19 พฤศจิกายน 2564)

“...ใช้การสังเกตผู้เรียนเพื่อพบปัญหา นำมาพูดคุยถึงเหตุผล หาแนวทางแก้ไขร่วมกัน...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 16, สัมภาษณ์, 22 พฤศจิกายน 2564)

“...มีการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสร้างโจทย์จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 17, สัมภาษณ์, 29 พฤศจิกายน 2564)

“...ประเมินจากสภาพจริง การเอาตัวรอดและแก้ปัญหาชีวิตให้มีความสุข ปลอดภัยในชีวิตได้ รับผลของข้อบกพร่อง ผิดพลาด มาปรับปรุงแก้ไข และบูรณาการการเรียนรู้ให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 18, สัมภาษณ์, 30 พฤศจิกายน 2564)

“...ประเมินสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยข้อมูลจริงในห้องเรียน...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 19, สัมภาษณ์, 1 ธันวาคม 2564)

“...ใช้บันทึกหลังการสอนในแต่ละแผนมาพัฒนาและปรับปรุงแผนการสอนในครั้งถัดไป...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 20, สัมภาษณ์, 2 ธันวาคม 2564)

“...ประเมินพฤติกรรมผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยประเมินความสามารถในการเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยวิธีการสังเกต แก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่กำหนดให้ ประเมินสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เผชิญด้วยข้อมูลและเหตุผลที่ถูกต้อง ให้นักเรียนได้ลงมือทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างในการใช้ทักษะชีวิต สังเกตพฤติกรรม เพื่อปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับนักเรียน และการประเมินทักษะชีวิตที่เกิดจากการสังเกตการณ์เรียนรู้ของนักเรียนทุกคน ถ้าหากนักเรียนคนใดยังไม่ผ่าน จะต้องได้รับการชี้แนะให้นักเรียนได้เข้าใจ และปรับปรุงให้ดีขึ้นในกิจกรรมการเรียนรู้ต่อ ๆ ไป...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 21, สัมภาษณ์, 13 ธันวาคม 2564)

“...การประเมินโดยแบบสังเกตและแบบสอบถามว่า นักเรียนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 22, สัมภาษณ์, 14 ธันวาคม 2564)

“...ทำแบบทดสอบ และสังเกตการตอบคำถาม การพัฒนาความคิดจากการสะท้อนคิด เชื่อมโยง และปรับใช้...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 23, สัมภาษณ์, 15 ธันวาคม 2564)

“...การประเมินจากพฤติกรรมของผู้เรียนเป็นรายบุคคล ที่แสดงออกมาด้วยการสังเกต สัมภาษณ์ผู้เรียนและบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ครูในโรงเรียน เพื่อนร่วมชั้นและผู้ปกครอง เป็นต้น เพื่อนำผลการประเมินไปปรับปรุงพัฒนานักเรียนให้มีทักษะชีวิตที่ดี ตรงตามความต้องการของท้องถิ่นและสังคม...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 24, สัมภาษณ์, 16 ธันวาคม 2564)

“...การสังเกตพฤติกรรม และการปฏิบัติกิจกรรม...”

(ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 25, สัมภาษณ์, 17 ธันวาคม 2564)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า มีวิธีดำเนินการโดยการประเมินทักษะชีวิตของนักเรียน ผ่านการประเมินสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยข้อมูลจริงในห้องเรียน โดยใช้บันทึกหลังการสอนในแต่ละแผน มาพัฒนาและปรับปรุงแผนการสอนในครั้งถัดไป เพื่อประเมินพฤติกรรมผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยประเมินความสามารถในการเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยวิธีการสังเกตแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่กำหนดให้ ผู้สอนประเมินสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เผชิญด้วยข้อมูลและเหตุผลที่ถูกต้อง โดยให้นักเรียนได้ลงมือทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างในการใช้ทักษะชีวิตและการสังเกตพฤติกรรม เพื่อปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับนักเรียน

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ยังได้เสนอแนะข้อคิดเห็นเพิ่มเติม คือ ควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมวินัยผู้เรียนเป็นสำคัญ เนื่องจากเยาวชนก่อนออกไปสู่สังคม ต้องได้รับการฝึกวินัยเพื่อให้ผู้เรียนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สังคมสงบสุข

บทที่ 5
สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง บทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed methods design) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้รูปแบบเชิงสามเส้าแบบเกิดพร้อมกัน (Concurrent triangulation) มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญของการศึกษา คือ 1) เพื่อศึกษาระดับบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี 2) เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี จำแนกตาม เพศ อายุ ประสบการณ์การทำงาน จำนวนนักเรียนที่รับผิดชอบต่อห้อง และที่ตั้งของโรงเรียน และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนระดับประถมศึกษาในเขตพื้นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรีทั้งหมด 3 เขต (เขตที่ 1 เขตที่ 2 และเขตที่ 3) จำนวน 370 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้บริหาร และครูผู้สอนระดับประถมศึกษาในเขตพื้นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี ทั้งหมด 3 เขต (เขตที่ 1 เขตที่ 2 และเขตที่ 3) ทั้งที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู จำนวน 25 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ การศึกษาเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) ที่ได้มีการพัฒนาเครื่องมือ และออกแบบให้มีลักษณะของคำถามแบบปลายปิด (Closed-ended question) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาเอง โดยผ่านการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ซึ่งแบบสอบถามจะประกอบด้วย 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามลักษณะส่วนบุคคล คือ 1) เพศ 2) อายุ 3) ประสบการณ์การทำงาน 4) จำนวนนักเรียนที่รับผิดชอบต่อห้อง และ 5) ที่ตั้งของโรงเรียน ซึ่งเป็นแบบสอบถามลักษณะปลายปิด ให้เลือกตอบตามรายการจำนวน 5 ข้อ ตอนที่ 2 แบบสอบถามวัดระดับบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ 1) การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น 2) การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ไขปัญหา

อย่างสร้างสรรค์ 3) การจัดการอารมณ์และความเครียด และ 4) การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิต บูรณาการการเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเทคนิควิธีการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อขับเคลื่อนจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ด้านทักษะชีวิต โดยลักษณะของแบบสอบถามเป็นปลายปิด จำนวน 46 ข้อ และส่วนที่ 3 แบบสอบถามเสนอปัญหา/ อุปสรรค/ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี จำนวน 1 ข้อ

รวมถึงการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structure) ที่มีประเด็นคำถามสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิต บูรณาการการเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเทคนิควิธีการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อขับเคลื่อนจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ด้านทักษะชีวิต ซึ่งแบบสัมภาษณ์ถามจะประกอบด้วย 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์ลักษณะส่วนบุคคล คือ 1) เพศ 2) อายุ 3) ประสบการณ์ในการทำงาน 4) จำนวนนักเรียนต่อห้อง และ 5) ที่ตั้งของโรงเรียน ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์ลักษณะให้เลือกตอบตามความเป็นจริง เพื่อความสะดวกในการตอบ และตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก มีคำถามสอดคล้องถึงวิธีการจัดการเรียนการสอน มีการดำเนินการที่ส่งผลในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน ตามแนวทางทางการพัฒนาทักษะชีวิต บูรณาการการเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเทคนิควิธีการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อขับเคลื่อนจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ด้านทักษะชีวิต

การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็นส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ การวิจัย เรื่อง บทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยได้เลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์ โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ (Frequency distribution) ค่าอัตราส่วนร้อยละ (Percentage distribution) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation: SD) จากนั้น วิเคราะห์ลักษณะกลุ่มตัวอย่างที่ทำการสำรวจ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ โดยจำแนกกลุ่มตัวอย่างตามเพศ อายุ ประสบการณ์การทำงาน จำนวนนักเรียนที่รับผิดชอบต่อห้อง และที่ตั้งของโรงเรียน แล้วทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปตาม โดยการทดสอบ

ค่าทีแบบอิสระต่อกัน (t-test) และการทดสอบค่าเอฟ (F-test) และส่วนที่ 2 คือ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งจะเป็นการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเพื่อหาวิธีการพัฒนาทักษะชีวิตระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี เพื่อให้นักเรียนสามารถจะจัดการกับปัญหาต่าง ๆ รอบตัว ในสภาพสังคมปัจจุบัน พร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงในสังคมปัจจุบัน และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

โดยในบทที่ 5 นี้ จะแบ่งหัวข้อการนำเสนอออกเป็น 1) สรุปผลการศึกษา 2) อภิปรายผลการศึกษา และ 3) ข้อเสนอแนะ มีรายละเอียดดังนี้

สรุปผลการศึกษา

จากการวิจัย เรื่อง บทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

ข้อมูลเชิงปริมาณ

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป พบว่า กลุ่มตัวอย่างข้าราชการครูที่ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 50 และเป็นเพศชาย ร้อยละ 50 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.5 รองลงมา คือ อายุระหว่าง 20-30 ปี ร้อยละ 29.7 อายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 21.9 และมีอายุมากกว่า 50 ปี ร้อยละ 11.9 มีประสบการณ์การทำงาน 5-10 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 48.4 ประสบการณ์ 15 ปีขึ้นไป ร้อยละ 31.4 ประสบการณ์ 10-15 ปี ร้อยละ 20.0 และต่ำกว่า 5 ปี ร้อยละ 0.3 จำนวนนักเรียนที่รับผิดชอบต่อห้อง 11-20 คน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 38.9 จำนวน 21-30 คน ร้อยละ 29.2 จำนวน 31 คนขึ้นไป ร้อยละ 16.8 และจำนวนไม่เกิน 10 คน ร้อยละ 15.1 และมีที่ตั้งโรงเรียนอยู่นอกเขตเทศบาลมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 53.0 และอยู่ในเขตเทศบาล ร้อยละ 47.0

2. ผลการวัดระดับบทบาทในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิต

ข้อคำถามเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของครูที่มีต่อบทบาทในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี ผลการสำรวจบทบาทในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามองค์ประกอบ พบว่า โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีบทบาทในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิตอยู่ในระดับมาก โดยองค์ประกอบด้านที่ครูมีบทบาทมากที่สุด ได้แก่ องค์ประกอบที่ 4 ด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น รองลงมา คือ องค์ประกอบที่ 1 ด้านการตระหนักรู้

และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น และองค์ประกอบที่ 2 ด้านการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และองค์ประกอบด้านที่ครูมีบทบาทน้อยที่สุด ได้แก่ องค์ประกอบที่ 3 ด้านการจัดการอารมณ์และความเครียด เมื่อทำการวิเคราะห์บทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนแยกเป็นรายด้าน พบว่า

2.1 องค์ประกอบที่ 1 ด้านการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น มีบทบาทในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิตภาพรวม อยู่ในระดับมาก ข้อเฉลี่ยที่มีการปฏิบัติมากเป็นอันดับแรก ได้แก่ การส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักชื่นชมในความสำเร็จของตนเองและผู้อื่น รองลงมา ได้แก่ การส่งเสริมให้ผู้เรียนเคารพกฎ กติกา ใช้สิทธิของตนเอง และ ไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น และการส่งเสริมให้ผู้เรียนแสดงความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับสุดท้าย ได้แก่ การส่งเสริมให้ผู้เรียนบอกจุดเด่น-จุดด้อยของตนเอง

2.2 องค์ประกอบที่ 2 ด้านการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ มีบทบาทในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิต ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อเฉลี่ยที่มีการปฏิบัติมากเป็นอันดับแรก ได้แก่ การส่งเสริมให้ผู้เรียนตั้งคำถาม ที่นำไปสู่คำตอบที่เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ รองลงมา ได้แก่ การส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา เลือกแก้ไขปัญหาได้หลายวิธี และตัดสินใจได้ถูกต้องเหมาะสมและสร้างสรรค์ และการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะในการสังเกต และมีแนวทางหาคำตอบ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับสุดท้าย ได้แก่ การส่งเสริมให้ผู้เรียนวิพากษ์วิจารณ์ตามหลักการ เหตุผล และใช้ข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้องสนับสนุน

2.3 องค์ประกอบที่ 3 ด้านการจัดการอารมณ์และความเครียด มีบทบาทในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิตภาพรวม อยู่ในระดับมาก ข้อเฉลี่ยที่มีการปฏิบัติมากเป็นอันดับแรก ได้แก่ การส่งเสริมให้ผู้เรียนผ่อนคลายอารมณ์และความเครียด ด้วยวิธีการที่เหมาะสมและสร้างสรรค์ รองลงมา ได้แก่ การส่งเสริมให้ผู้เรียนวิเคราะห์และเลือกวิธีการ/กิจกรรม ที่ทำให้ตนเองมีความสุขได้อย่างเหมาะสม และการส่งเสริมให้ผู้เรียนกำหนดแนวทางหรือวิธีการสร้างกำลังใจให้กับตนเอง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับสุดท้าย ได้แก่ การส่งเสริมให้ผู้เรียนจัดการกับอารมณ์ตนเองที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลัน ที่อาจก่อให้เกิดปัญหา ด้วยวิธีการที่เหมาะสมและสร้างสรรค์

2.4 องค์ประกอบที่ 4 ด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น มีบทบาทในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิต ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อเฉลี่ยที่มีการปฏิบัติเป็นอันดับแรก ได้แก่ การส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักชื่นชมความสำเร็จ ความสามารถ และการกระทำที่ดีของเพื่อน ด้วยคำพูด ภาษากาย หรือสัญลักษณ์ได้ รองลงมา ได้แก่ ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักกล้ายืนยันความคิดและเหตุผล

ที่ดีให้ผู้อื่นได้รับรู้ และการส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยปฏิบัติตามกฎ กติกา และระเบียบของสังคม บนพื้นฐานความเป็นประชาธิปไตย ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับสุดท้าย ได้แก่ การส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักประเมินความเสี่ยง และหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อความไม่ปลอดภัยของตนเองได้ และขอความช่วยเหลือเมื่ออยู่ในภาวะวิกฤตได้ ($\overline{X}$ = 4.39) ตามลำดับ

3. ผลการวัดระดับการพัฒนาทักษะชีวิตบูรณาการการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้

ผลการสำรวจบทบาทในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการพัฒนาทักษะชีวิตบูรณาการการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ พบว่า โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีบทบาทในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิต อยู่ในระดับมาก โดยด้านที่ครูมีบทบาทมากที่สุดอันดับแรก ได้แก่ การพัฒนาทักษะชีวิต ด้วยการตั้งคำถามที่ส่งเสริมความคิดของนักเรียน รองลงมา ได้แก่ การสร้างทักษะชีวิตเฉพาะปัญหา เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม โดยการให้คำแนะนำส่วนบุคคล และการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน โดยใช้คำถามที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับสุดท้าย ได้แก่ มีการพัฒนาทักษะชีวิตด้วยการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เรียน

4. บทบาทในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะชีวิตนักเรียน

ผลการสำรวจบทบาทในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามบทบาทในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะชีวิตนักเรียน พบว่า โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีบทบาทในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิต อยู่ในระดับมาก โดยด้านที่ครูมีบทบาทมากที่สุดอันดับแรก ได้แก่ มีการสร้างทักษะชีวิตเฉพาะปัญหา เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม โดยการให้คำแนะนำส่วนบุคคล รองลงมา ได้แก่ การพัฒนาทักษะชีวิต โดยใช้คำถามที่ให้ผู้เรียนสามารถคิดเชื่อมโยงเหตุการณ์ในอดีตและปัจจุบัน และการพัฒนาทักษะชีวิตด้วยการจัดกิจกรรมโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับสุดท้าย ได้แก่ การพัฒนาทักษะชีวิตโดยใช้คำถาม ที่ให้ผู้เรียนสามารถสะท้อนความรู้สึกหลังจากที่ได้ร่วมทำกิจกรรมภายในห้องเรียน

5. ผลรวมค่าเฉลี่ยของบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี ในภาพรวมและแยกรายด้าน

ผลการสำรวจบทบาทในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า โดยภาพรวม กลุ่มตัวอย่างมีบทบาทในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิต อยู่ในระดับมาก โดยด้านที่ครูมีบทบาทมากที่สุดอันดับแรก ได้แก่ การพัฒนาทักษะชีวิตบูรณาการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ รองลงมา ได้แก่ บทบาทในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิตตามองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับสุดท้าย ได้แก่ บทบาทในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะชีวิตนักเรียน โดยเทคนิคต่าง ๆ ตามลำดับ

6. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี จำแนกตามความแตกต่างของข้อมูลส่วนบุคคล

6.1 เพศ ครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกัน มีบทบาทในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี ไม่แตกต่างกัน

6.2 อายุ ครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน มีบทบาทในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี ไม่แตกต่างกัน

6.3 ประสบการณ์การทำงาน ครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีบทบาทในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี ไม่แตกต่างกัน

6.4 จำนวนนักเรียนที่รับผิดชอบต่อห้อง ครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนนักเรียนที่รับผิดชอบต่อห้องต่างกัน มีบทบาทในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี ไม่แตกต่างกัน

6.5 ที่ตั้งโรงเรียน ครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีที่ตั้งโรงเรียนต่างกัน มีบทบาทในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรีแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่นะดับ .05 โดยครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ที่มีที่ตั้งโรงเรียนในเขตเทศบาล มีบทบาทในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี มากกว่าครูที่มีที่ตั้งโรงเรียนอยู่นอกเขตเทศบาล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

1. แบบสัมภาษณ์ข้าราชการครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดชลบุรี แบบระบุโรงเรียน ผลการศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ผลการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง อายุ 20-30 ปี, มีประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี สถานภาพในการทำงานคือ ทำการสอนอย่างเดียว มีจำนวนนักเรียนที่รับผิดชอบต่อห้อง 21-30 คน ที่ตั้งของโรงเรียนอยู่นอกเขตเทศบาล และมีตำแหน่งที่ปฏิบัติงานด้านการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน คือ เป็นครูที่ปรึกษา ครูประจำชั้น และครูผู้สอน

2. ความคิดเห็นในเรื่องบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน จากการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลเชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ มีรายละเอียดดังนี้

1.2.1 ความรู้ ความเข้าใจของท่าน เกี่ยวกับความหมายและองค์ประกอบของทักษะชีวิต ตามแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการศึกษา พบว่า นักเรียนจะต้องมีทักษะการแก้ปัญหารอบด้าน ทั้งด้านบุคคลและสังคม ด้วย 4 องค์ประกอบชีวิต คือ เห็นคุณค่าในตนเอง วิเคราะห์และแก้ปัญหาด้วยวิธีที่สร้างสรรค์ สามารถจัดการอารมณ์ของตนเองได้ และมีมนุษยสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่น ทักษะชีวิตมีความสำคัญต่อบุคคล ครอบครัว ประเทศและสังคมโลก เนื่องจากทักษะชีวิตมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตและการแก้ไขปัญหาในระดับบุคคล เป็นความสามารถของบุคคลที่จะจัดการกับปัญหาต่าง ๆ รอบตัว ในสภาพสังคมปัจจุบัน และเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต รู้จักการแก้ปัญหาอย่างมีสติและมีเหตุผล ป้องกันตนเองจากอันตรายที่จะเกิดขึ้นยามคับขัน เห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น และสามารถจัดการกับความเครียดของตนเองได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

1.2.2 ท่านมีวิธีการส่งเสริม การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนอย่างไร ผลการศึกษา พบว่า การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอดแทรกทักษะชีวิตในการเรียนรู้ของนักเรียนอยู่เสมอ เช่น ให้นักเรียนรู้จักการทำงานเป็นกลุ่มคณะร่วมกับผู้อื่น เพื่อให้นักเรียนใช้ดนตรีผ่อนคลายในเวลาว่าง หรือนักเรียนสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ โดยครูเป็นผู้แนะนำหรือให้คำปรึกษา เน้นให้นักเรียนสามารถปฏิบัติได้จริง และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่อย่างหลากหลาย ได้ลงมือปฏิบัติจริง ได้คิดและแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนประสบการณ์ สะท้อนความคิดของตน เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ และปรับใช้ในชีวิตของตนเอง ฝึกให้มีความร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ การทำงานเป็นกลุ่ม การทำงานร่วมกับผู้อื่น นักเรียนจะได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น หรือมีการแลกเปลี่ยน

ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ฝึกความรับผิดชอบ รวมไปถึงการฝึกอารมณ์จากการทำงานร่วมกันหลาย ๆ คน

1.2.3 ท่านส่งเสริมให้มีการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนด้วยกิจกรรมแนะแนวหรือกิจกรรมโฮมรูม อย่างไร พบว่า ในกิจกรรมแนะแนว ให้นักเรียนเขียนข้อดีและข้อเสียในตนเอง เพื่อให้นักเรียนรู้จักตนเองในด้านที่ดี จะเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองให้ดียิ่งขึ้น และเป็นหนทางแห่งการวางแผนอนาคต ทักษะอาชีพต่าง ๆ ที่จะสอดคล้องกับจุดเด่นของตนเอง และข้อเสียที่จะต้องนำมาปรับปรุงตนเองให้ดียิ่งขึ้น นักเรียนจึงจะเห็นคุณค่าในตนเองว่ามีดีอะไรบ้าง และวางแผนชีวิตในทุก ๆ ก้าวของชีวิต ให้การอบรมเรื่องคุณธรรมจริยธรรม และให้ความรู้ในการดำรงชีวิตที่ดีงาม การปฏิบัติตัวในการอยู่ร่วมกันในสังคม ฝึกการยอมรับความแตกต่างทางความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของตนเองและผู้อื่นได้ โดยการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนแต่ละบุคคลได้คิด และแสดงความคิดเห็นในการจัดการกับชีวิตของตน โดยครอบคลุมเนื้อหาในการพัฒนาชีวิตของตนและสังคม การวางแผนการเรียนรู้ และการเตรียมความพร้อมทางอาชีพ และยังส่งเสริมความสามารถและศักยภาพของนักเรียนแต่ละบุคคล ด้วยกิจกรรมที่สร้างสรรค์ต่าง ๆของโรงเรียน ให้ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของนักเรียนตามช่วงวัย

1.2.4 ท่านส่งเสริมให้มีการพัฒนาทักษะชีวิต โดยใช้คำถามที่ให้ผู้เรียนสามารถสะท้อน เชื่อมโยง และการนำไปใช้หลังจากที่ได้ร่วมทำกิจกรรมภายในห้องเรียนเป็นอย่างไร ผลการศึกษา พบว่า การจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้สะท้อนความรู้สึก และความคิดที่ได้เรียนรู้จากการปฏิบัติกิจกรรม ที่เชื่อมโยงประสบการณ์เดิมกับสิ่งที่ได้เรียนรู้ใหม่ แล้วนำมาปรับใช้ในชีวิตของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการสังเกตที่มีการถาม นักเรียนมีความตระหนักคิดมากขึ้น เห็นคุณค่าของตนเอง และวางแผนเป้าหมายใหม่ สำหรับบางคน ก็จะนำวิธีการที่ได้จากการเรียนมาใช้ในชีวิต เช่น การจัดการอารมณ์จากความเครียดด้วยการเล่นดนตรี การร้องเพลง ทำให้นักเรียนเกิดกระบวนการคิด นำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่ถูกต้อง และนำไปสู่การปฏิบัติจริง สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่เผชิญอย่างมีเหตุผล สามารถให้คำตอบอย่างสมเหตุ สมผล และสามารถปฏิบัติตามได้ เมื่อนักเรียนได้เผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยตนเอง จะรู้จักการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เข้าใจตนเองและเข้าใจผู้อื่นมากขึ้น

1.2.5 ท่านส่งเสริมให้มีวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิตอย่างไร ผลการศึกษา พบว่า วิธีการจัดกิจกรรม สามารถนำองค์ประกอบของทักษะชีวิตมาประยุกต์ใช้ในวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของทุกหน่วย เช่น หากสอนการทำโครงงาน นักเรียนจะได้ครบทุกองค์ประกอบด้วยเชิงประจักษ์ เช่น การทำงานเป็นทีม มีบทบาทในการทำงานร่วมกับ

ผู้อื่น และแก้ไขทุก ๆ ปัญหาที่เกิดขึ้น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยให้ความรู้ในเรื่องความสำคัญของทักษะชีวิต ให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่ต้องเจอในชีวิตประจำวันของนักเรียน เป็นกิจกรรมที่ครอบคลุมการพัฒนาทักษะชีวิตทั้ง 4 องค์ประกอบ และส่งเสริมกระบวนการคิดและตัดสินใจที่เหมาะสม เพื่อเสริมสร้างการพัฒนาชีวิตของตนและสังคม รู้จักการวางแผน และมีการเตรียมความพร้อมทางอาชีพ ให้ผู้เรียนมีภูมิคุ้มกันในการดำเนินชีวิต และสามารถปรับตัวต่อสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้ เช่น การเข้าค่ายลูกเสือ ค่ายวิชาการ การเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม การใช้คำถามเพื่อการสะท้อน และคำถามเพื่อการเชื่อมโยง และคำถามเพื่อการปรับใช้

1.2.6 ท่านส่งเสริมให้มีการประเมินทักษะชีวิตนักเรียน เพื่อพัฒนาและปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้อย่างไร ผลการศึกษา พบว่า การประเมินทักษะชีวิตของนักเรียนโดยการสังเกตการเรียนรู้ของนักเรียนทุกคน ถ้าหากนักเรียนคนใดยังไม่ผ่าน จะต้องได้รับการชี้แนะให้นักเรียนได้เข้าใจและปรับปรุงให้ดีขึ้น ในกิจกรรมการเรียนรู้ต่อ ๆ ไป การทำแบบทดสอบและสังเกตการตอบคำถาม การพัฒนาความคิดจากการสะท้อนคิด เชื่อมโยง และปรับใช้เป็นการประเมิน โดยแบบสังเกตและแบบสอบถามว่า นักเรียนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เป็นการประเมินจากพฤติกรรมและการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียนเป็นรายบุคคล ที่แสดงออกมาด้วยการสังเกต การสัมภาษณ์ผู้เรียน และบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ครูในโรงเรียน เพื่อนร่วมชั้น และผู้ปกครอง เป็นต้น เพื่อนำผลการประเมินไปปรับปรุงพัฒนานักเรียนให้มีทักษะชีวิตที่ดี ตรงตามความต้องการของท้องถิ่นและสังคม

1.3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ คือ ควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมวินัยของผู้เรียนเป็นสำคัญ เนื่องจากเยาวชนก่อนออกไปสู่สังคม ต้องได้รับการฝึกวินัย เพื่อให้ผู้เรียนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สังคมสงบสุข

อภิปรายผล

อภิปรายผลเชิงปริมาณ

จากผลการศึกษา มีประเด็นที่น่าสนใจในการนำมาสู่การอภิปรายผล ดังนี้

1. บทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี พบว่า มีบทบาทในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องมาจาก ครูผู้สอนสามารถจัดการเรียนรู้ที่สร้างทักษะชีวิตทั่วไป ด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จากการสอนปกติในชั้นเรียน ด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม หรือกระบวนการกลุ่ม

และเทคนิคเกมการศึกษา ที่ให้ผู้เรียนได้มีการอภิปรายแสดงความรู้สึกนึกคิดอย่างมีประสิทธิภาพ หลังการเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรมตามจุดประสงค์แต่ละครั้ง ด้วยประเด็นคำถามให้เกิดการสะท้อน (Reflect) การเชื่อมโยง (Connect) การปรับประยุกต์ความคิดและนำไปใช้ (Apply) หลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรมการเรียนรู้ในชั่วโมงการเรียนปกติ เป็นการบูรณาการ หรือสอนแทรกทักษะชีวิตในกระบวนการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ที่อิงมาตรฐานและตัวชี้วัดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554) ดังนั้น บทบาทของครูจึงมีส่วนสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้เนื้อหาของหลักสูตร รวมถึงการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม การพัฒนาทักษะชีวิต และช่วยให้นักเรียนสามารถปฏิบัติตนให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ด้านที่ครูมีบทบาทในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนมากเป็นลำดับแรก คือ การพัฒนาทักษะชีวิตบูรณาการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ เนื่องจาก ครูเป็นผู้ออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยตนเอง จึงสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้ ความคิด ทักษะ และประสบการณ์ที่มีความหมายหลากหลายและสัมพันธ์กันเป็นองค์รวม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการรู้แจ้ง รู้จริงในสิ่งที่ศึกษา สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2547) สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพาพัญ ทองกิ่ง (2563) ที่ทำการศึกษา “บทบาทครูกับการจัดบรรยากาศชั้นเรียนเชิงบวกในศตวรรษที่ 21” พบว่า “ครู” ต้องปรับบทบาทมาเป็น “โค้ช” หรือ “ผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้” เน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ค้นพบด้วยตนเอง โดยใช้แนวคิดการเรียนการสอนแบบ Teach less, Learn more และยึดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง โดยมีครูช่วยแนะนำและช่วยออกแบบกิจกรรม การจัดบรรยากาศชั้นเรียนเชิงบวกในทางกายภาพ ได้แก่ ลักษณะของห้องเรียน วัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน และบรรยากาศชั้นเรียนเชิงบวกในทางจิตวิทยา ได้แก่ 1) บรรยากาศที่อบอุ่น (Warmth) 2) บรรยากาศที่เป็นอิสระ (Freedom) 3) บรรยากาศที่ท้าทาย (Challenge) 4) บรรยากาศแห่งการยอมรับนับถือ (Respect) 5) บรรยากาศแห่งการควบคุม (Control) และ 6) บรรยากาศแห่งความสำเร็จ (Success) ทั้งหมด ล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพต่อไป

ด้านที่ครูมีบทบาทในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนรองลงมาเป็นลำดับที่ 2 คือ บทบาทในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิตตามองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน เนื่องจาก หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551ได้กำหนดสมรรถนะสำคัญที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนไว้ 5 สมรรถนะ ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ไขปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี (สำนักทดสอบ

ทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557) จึงทำให้ครูทุกคนต้องดำเนินการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน ควบคู่กับการพัฒนาทักษะในด้านอื่น ๆ ที่หลักสูตรกำหนด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูรินท์ ชนิลกุล และคณะ (2563) ที่ทำการศึกษา “รูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนเขตพื้นที่สูง จังหวัดตาก” พบว่า สภาพการพัฒนาทักทักษะชีวิตด้านการสอนโดยตรง และการบูรณาการการสอนในหลักสูตรมีการดำเนินการสูงกว่าด้านอื่น และพบว่า ปัญหาการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนด้านโครงการพิเศษสูงกว่าด้านอื่น และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทรงพล ต่อนี และคณะ (2555) ที่ทำการศึกษาผลของโปรแกรมสุขศึกษา โดยประยุกต์ทักษะชีวิตที่มีต่อทักษะชีวิตในการป้องกันโรคเอดส์ของนักเรียน ทักษะชีวิตที่เลือกมาทำการศึกษา ได้แก่ ความตระหนักในตนเอง การเห็นคุณค่าในตนเอง การตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล การสื่อสารและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล พบว่า ภายหลังได้รับโปรแกรมสุขศึกษา โดยประยุกต์ทักษะชีวิต นักเรียนมีทักษะความตระหนักในตนเอง ทักษะการเห็นคุณค่าในตนเอง ทักษะการตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล และทักษะการสื่อสารและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ดีกว่าก่อนได้รับโปรแกรมสุขศึกษา

ด้านที่ครูมีบทบาทในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับสุดท้าย ได้แก่ บทบาทในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะชีวิตนักเรียน โดยเทคนิคต่าง ๆ เนื่องจากการใช้เทคนิคการสอนรูปแบบต่าง ๆ ครูผู้สอนต้องมีการฝึกฝนและเตรียมตัวมาอย่างดี จึงจะทำให้การใช้เทคนิครูปแบบต่าง ๆ ประสบผลสำเร็จได้ หากเป็นครูที่ประสบการณ์ในการสอนยังน้อยและไม่มีการวางแผนการสอน หรือเตรียมตัวในการสอนไม่เพียงพอ ก็อาจจะทำให้ขาดความรู้ความเข้าใจในรูปแบบการใช้เทคนิคต่าง ๆ เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนได้ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของ De Cecco (1968) การสอนที่เน้นการฝึกทักษะให้แก่ผู้เรียน โดยมีการฝึกผู้เรียนในสถานการณ์จริง หรือคล้ายจริงหลาย ๆ สถานการณ์ โดยผู้สอนจะวิเคราะห์ความสามารถพื้นฐานของผู้เรียน เพื่อจัดการเรียนทักษะให้เหมาะสมแก่ผู้เรียน แล้วคอยให้การช่วยเหลือ ชี้แนะ เสริมแรงผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง จนผู้เรียนเกิดความชำนาญ ซึ่งครูต้องฝึกฝน ทำความเข้าใจ และเตรียมตัวมาอย่างดี จึงจะทำให้การสอนบรรลุผลได้

2. การศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลต่อบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี สามารถจำแนกรายด้านได้ ดังนี้

2.1 จำแนกตามเพศ พบว่า บทบาทในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี

ไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่า ความแตกต่างระหว่างเพศไม่ได้ส่งผลต่อความสามารถ หรือลักษณะการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี ครูผู้สอนทั้งเพศหญิง เพศชาย สามารถจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนได้ในระดับพอ ๆ กัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยอื่น ๆ ดังเช่นงานวิจัยของ วศิน ชูชาติ (2559) ทำการเปรียบเทียบความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนแห่งศตวรรษที่ 21 จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ครูที่มีเพศต่างกัน มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนแห่งศตวรรษที่ 21 จังหวัดสุพรรณบุรี ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กุหลาบ มิตรดี (2557) ที่เปรียบเทียบสภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองชะอำ ตามทัศนะของพนักงานครู จำแนกตามเพศ พบว่า ครูที่มีเพศแตกต่างกันมีทัศนะต่อสภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองชะอำ ไม่แตกต่างกัน

2.2 จำแนกตามอายุ พบว่า บทบาทในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี ไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่า ความแตกต่างระหว่างอายุ ไม่ได้ส่งผลต่อความสามารถ หรือลักษณะการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อบทบาทของครู ในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี ครูผู้สอนทุกช่วงวัย สามารถจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนได้ในระดับพอ ๆ กัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกันยา ลัทธิพรหม (2546) ที่ทำการศึกษาบทบาทของครูและนักเรียนในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอร่อนพิบูล จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ครูที่มีอายุต่างกัน มีบทบาทในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ไม่แตกต่างกัน เนื่องจาก ครูมีเจตคติ แนวคิด ค่านิยมที่ใกล้เคียงกัน ขณะเดียวกัน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างวัย นำไปสู่การจัดการเรียนการสอนที่มีรูปแบบใกล้เคียงกัน

2.3 จำแนกตามประสบการณ์การสอน พบว่า บทบาทในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี ไม่แตกต่างกัน เนื่องจาก หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551ได้กำหนดสมรรถนะสำคัญที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนไว้ 5 สมรรถนะ ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ไขปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี (สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557) จึงทำให้ครูทุกคนต้องดำเนินการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน ควบคู่กับ

การพัฒนาทักษะในด้านอื่น ๆ แม้ว่าครูที่มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน แต่หากได้ศึกษาหาความรู้ และทำความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาตามหลักสูตร ก็สามารถจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนได้พอ ๆ กัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดรุณี จันทร์แก้ว (2553) ได้ทำการศึกษาการบริหารงานวิชาการแบบการมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียน ตามการรับรู้ของครูวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาส พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน มีการรับรู้การบริหารงานวิชาการแบบการมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาส ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับ บุญมี ก่อบุญ (2548) ได้ศึกษา เรื่อง ภาวะผู้นำเพื่อการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3 ในการทำงาน ไม่แตกต่างกัน

2.4 จำแนกตามจำนวนนักเรียนที่รับผิดชอบต่อห้อง พบว่า บทบาทในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดชลบุรี ไม่แตกต่างกัน เนื่องจาก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดให้โรงเรียนสามารถรับนักเรียนในหนึ่งห้องได้ไม่เกิน 40 คน เพื่อไม่ให้เป็นภาระกับครูมากเกินไป หากครูสามารถจัดบรรยากาศในชั้นเรียนได้อย่างเหมาะสมต่อการเรียนรู้ มีการเตรียมการสอนมาเป็นอย่างดี ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน และแสวงหาความรู้อยู่เสมอ จำนวนนักเรียนที่รับผิดชอบต่อห้อง จึงไม่มีผลต่อบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วศิน ชูชาติ (2559) ได้ทำการศึกษาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนแห่งศตวรรษที่ 21 จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า เมื่อขนาดโรงเรียนแตกต่างกัน ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนแห่งศตวรรษที่ 21 จังหวัดสุพรรณบุรี ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ราตรี กฤษวงศ์ (2551) ได้ทำการศึกษาการปฏิบัติงานของครูจ้างสอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี ตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน ผลการวิจัย พบว่า เมื่อจำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวได้ว่า การปฏิบัติงานของครูจ้างสอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี ตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน ไม่แตกต่างกัน เมื่อขนาดโรงเรียนแตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะได้มีการจัดตั้งกลุ่มโรงเรียน ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางดำเนินงาน เพื่อร่วมมือกันพัฒนาคุณภาพการศึกษา และมีหน้าที่ประสาน

ให้โรงเรียนภายในกลุ่ม ร่วมมือสนับสนุนกันในด้านวัสดุ อุปกรณ์ กำลังคน ตลอดจนทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมการสอนร่วมกันได้อย่างมีคุณภาพ โดยไม่จำกัดขนาดสถานศึกษา

2.5 จำแนกตามที่ตั้งโรงเรียน พบว่า มีบทบาทในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ที่มีที่ตั้งโรงเรียนในเขตเทศบาล มีบทบาทในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี มากกว่าครูที่มีที่ตั้งโรงเรียนอยู่นอกเขตเทศบาล เนื่องจาก โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาล ส่วนมากจะเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ มีบุคลากรหรือมีครูสอนครบชั้น ทำให้ครูมีเวลาจัดเตรียมแผนการสอนที่เหมาะสำหรับการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนได้ ส่วนโรงเรียนนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล ส่วนมากเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ครูและบุคลากรอาจจะมีไม่เพียงพอ ครูบางคนอาจจะต้องสอนหลายวิชาและหลายชั้นเรียน การจัดเตรียมแผนการสอน หรือรูปแบบการจัดการเรียนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต อาจจะยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วารุณี ลัภนโชคดี (2560) ปัจจัยที่ส่งผลและพัฒนาการของระดับคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจากผลการประเมินคุณภาพภายนอก ทั้ง 3 รอบ ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) พบว่า ที่ตั้งของโรงเรียนเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพโรงเรียนในทางอ้อม เนื่องจากโรงเรียนที่มีที่ตั้งแตกต่างกัน จะมีความพร้อมของปัจจัยนำเข้าและกระบวนการที่แตกต่างกัน และส่งผลต่อคุณภาพของโรงเรียน ซึ่งเป็นผลผลิตสุดท้าย โดยโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเมืองส่วนใหญ่จะมีความพร้อม ทั้งในส่วนของผู้บริหาร ครู บุคลากร ผู้ปกครอง ชุมชน นักเรียน วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยี มากกว่าโรงเรียนที่อยู่นอกเมือง หรือชนบท และสอดคล้องกับ อุศมาน หลีสันมะหมัด (2560) ได้ศึกษา เรื่อง สภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 16 ผลการวิจัย พบว่า สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

อภิปรายผลเชิงคุณภาพ

จากผลการศึกษา พบว่า บทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี ในเชิงคุณภาพ แยกเป็นประเด็นได้ ดังนี้

1. ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับความหมายและองค์ประกอบของทักษะชีวิต ตามแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สรุปได้ว่า ทักษะชีวิตความสามารถของบุคคลประกอบด้วย การมีความรู้ มีเจตคติที่ดี และมีทักษะที่สามารถจะจัดการกับปัญหาด้านใด ด้านหนึ่งของตนเองได้ เพื่อให้สามารถอยู่รอดได้อย่างมีความสุขในสภาพสังคม ความเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน สามารถปรับตัวและเตรียมพร้อมสำหรับการดำเนินชีวิตในอนาคต ที่ผู้เรียนสามารถจัดการกับปัญหารอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบัน และนำไปปรับใช้ในอนาคตด้วย

2. วิธีการส่งเสริมการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และสร้างความรู้ด้วยตนเองร่วมกับกลุ่ม ได้เรียนรู้จากเหตุการณ์ สถานการณ์จริงในชีวิต วิธีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ครูรับผิดชอบ มักจะสอดแทรกทักษะชีวิตในการเรียนรู้ของนักเรียนอยู่เสมอ เช่น ให้นักเรียนรู้จักการทำงานเป็นกลุ่มคณะร่วมกับผู้อื่น เพื่อให้นักเรียนใช้ดนตรีผ่อนคลายในเวลาว่าง หรือนักเรียนสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ โดยครูเป็นผู้แนะนำ หรือให้คำปรึกษา แผนการสอนเป็นแบบบูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะนักเรียนในด้านต่าง ๆ ไปพร้อมกัน มีกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงตามความถนัดและความสนใจ ให้ผู้เรียนรับรู้และนำกระบวนการไปใช้ในชีวิตจริง โดยเน้นการแก้ปัญหา โดยบูรณาการทักษะชีวิตในการเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยส่งเสริมการทำงานร่วมกับผู้อื่น บนพื้นฐานความเป็นประชาธิปไตย และสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมให้นักเรียนได้สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

3. วิธีส่งเสริมให้มีการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนด้วยกิจกรรมแนะแนว หรือกิจกรรมโฮมรูม สรุปได้ว่า มีวิธีดำเนินการโดยใช้กิจกรรมโฮมรูม ในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนด้วยการทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อเป็นการให้การช่วยเหลือ ดูแล ฝึกฝนให้นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการสร้างความสุขให้กับตนเอง โดยไม่ส่งผลกระทบต่อผู้อื่น จัดการกับอารมณ์ของตนเองให้ได้เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเป็นสุข โดยแนะนำให้ผู้เรียนเลือกรับข้อมูลข่าวสารอย่างไตร่ตรอง และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม ผู้สอนมีการอบรมคุณธรรมสอดแทรกการใช้ทักษะชีวิตตามผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนนำความสามารถต่อยอดในการดำรงชีวิตประจำวัน

และอาจเพิ่มเติมกิจกรรมชมรม กิจกรรมการแสดงความสามารถพิเศษต่าง ๆ การศึกษาแหล่งความรู้ภายในและภายนอกสถานศึกษา อบรมคุณธรรมทุกวันศุกร์

4. วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิต สรุปได้ว่า มีวิธีดำเนินการ โดยให้นักเรียนสามารถสะท้อนการแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้ตามวัยของนักเรียน โดยครูเมื่อรับฟังแล้ว ได้แนะนำการแก้ไขปัญหาเพิ่มเติมให้นักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้มีแนวทางในการแก้ไขปัญหาได้หลากหลายมากขึ้น และสามารถทำได้จริงตามความเป็นจริงของนักเรียน มีการใช้คำถาม ที่เป็นคำถามที่สามารถตอบได้หลากหลาย นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ กล้าแสดงความคิดเห็นมากขึ้น และมีทักษะชีวิตที่ดีขึ้น โดยเป็นคำถามปลายเปิด ให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ และได้ยกตัวอย่างเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน หรือเป็นคำถามเชิงบวก เพื่อให้นักเรียนมีกำลังใจ ส่งเสริมการพัฒนาวางแผนในการใช้ชีวิตในอนาคต ผ่านกระบวนการ Teaching methods

5. วิธีส่งเสริมให้มีการพัฒนาทักษะชีวิต โดยใช้คำถามที่ให้ผู้เรียนสามารถสะท้อนเชื่อมโยง และการนำไปใช้หลังจากที่ได้ร่วมทำกิจกรรมภายในห้องเรียน สรุปได้ว่า มีวิธีดำเนินการโดยโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั่วโมงโครงงานอาชีพ เพื่อให้มีทักษะในการนำไปประกอบอาชีพในอนาคต ที่เน้นการมีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รับฟังคนอื่น ๆ โดยใช้การจัดการเรียนการสอบแบบ Learning by doing active learning และการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ เพื่อให้เด็กมีส่วนร่วมเสนอแนะจากผู้เรียน และดำเนินการสอนให้ทันสถานการณ์ปัจจุบัน สามารถแก้ปัญหาและอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข จัดกิจกรรมให้มีการผ่อนคลายอารมณ์และความเครียด เป็นการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ ร่วมใจ Cooperative leaning หรือการจัดกิจกรรม Active leaning ให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติและเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ มีลำดับขั้นตอนที่มุ่งเน้นให้เกิดการเรียนรู้ ปรับใช้กับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ โดยส่งเสริมการบูรณาการกับกิจกรรมของโรงเรียน เช่น โครงงานอาชีพ 1 ห้องเรียน 1 ผลิตภัณฑ์

6. วิธีส่งเสริมให้มีการประเมินทักษะชีวิตนักเรียน เพื่อพัฒนาและปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ สรุปได้ว่า มีวิธีดำเนินการ โดยการประเมินทักษะชีวิตของนักเรียนผ่านการประเมินสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยข้อมูลจริงในห้องเรียน โดยใช้บันทึกหลังการสอนในแต่ละแผน มาพัฒนาและปรับปรุงแผนการสอนในครั้งถัดไป เพื่อประเมินพฤติกรรมผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยประเมินความสามารถในการเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยวิธีการสังเกตแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่กำหนดให้ ผู้สอนประเมินสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เผชิญ ด้วยข้อมูล

และเหตุผลที่ถูกต้อง โดยให้นักเรียนได้ลงมือทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างในการใช้ทักษะชีวิต และการสังเกตพฤติกรรม เพื่อปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับนักเรียน

สรุปได้ว่า ครูควรมีแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบ Child center นั้น คือ การที่นักเรียนสามารถค้นคว้าหาความรู้ จนนำไปสู่การเกิดองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง นักเรียนสามารถคิด วิเคราะห์ตามความเหมาะสม และตามความต้องการของเขา โดยการแนะนำของครู สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิภาดา ศรีเจริญ (2554) ได้ศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในรายวิช วิทยาศาสตร์สุขภาพเบื้องต้น พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของรายวิชา วท.วส. 113 วิทยาศาสตร์สุขภาพเบื้องต้น ช่วยพัฒนาการเรียนการสอน โดยทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .05

2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบ Active learning จะช่วยส่งเสริมการเรียนให้สนุกสนาม มีแบบเรียนรู้ที่หลากหลาย เหมาะสมกับผู้เรียนที่มีความแตกต่างกัน ในรูปแบบการเรียนรู้ของแต่ละคน ทำให้การเรียนสนุก และสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ที่ตื่นเต้น เสริมพลังทางบวก และการมีส่วนร่วมของผู้เรียนอย่างมีชีวิตชีวา สอดคล้องกับ ญาณัญฎา ศิรภัทร์ธาดา (2553) ได้ศึกษาการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักศึกษาในการเรียนวิชาหลักการตลาด โดยการสอนแบบมีส่วนร่วม (Active learning) พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Active learning) ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งผลให้นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถทำข้อสอบได้คะแนนสูงมากกว่าเดิม ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานของหลักสูตร คือ 70 เปอร์เซ็นต์ขึ้นไป

3. การสร้างบรรยากาศชั้นเรียนให้เหมาะแก่การเรียนการสอน ลดความตึงเครียดในห้องเรียน ซึ่งบรรยากาศในชั้นเรียนมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมความสนใจใคร่รู้ ใคร่เรียนให้แก่ผู้เรียน ชั้นเรียนที่มีบรรยากาศเต็มไปด้วยความอบอุ่น ความเห็นอกเห็นใจ และความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกันและกัน ย่อมเป็นแรงจูงใจภายนอกที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรักการเรียนรักการอยู่ร่วมกันในชั้นเรียน และช่วยปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ความประพฤติอันดีงามแก่นักเรียน สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2531) บรรยากาศในชั้นเรียนเป็นส่วนหนึ่งที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความสนใจในบทเรียน และเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ที่เพิ่มมากขึ้น การสร้างบรรยากาศที่อบอุ่น ครูให้ความเอื้ออาทรต่อนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน

มีความสัมพันธ์ฉันท์มิตรต่อกัน มีระเบียบวินัย มีความสะอาด เหล่านี้ เป็นบรรยากาศที่นักเรียนต้องการ ทำให้นักเรียนมีความสุขที่ได้มาโรงเรียน และในการเรียนร่วมกับเพื่อน ๆ

4. สร้างสถานการณ์จำลองในรูปแบบต่าง ๆ ให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ โดยไม่ตัดสินว่า ความคิดนั้นถูก หรือผิด ซึ่งการสร้างเหตุการณ์สมมติในรูปแบบต่าง ๆ ช่วยให้นักเรียนรู้จักอภิปราย ถกเถียง และคิดวิเคราะห์ตัดสินใจจากเหตุผล และการให้แนวทางการแก้ปัญหานั้น สอดคล้องกับ เสริมศรี ลักษณะศิริ (2540) การใช้สถานการณ์จำลอง เป็นวิธีการสอนที่ผู้สอนสร้างสถานการณ์ที่เป็นปัญหา เพื่อฝึกให้ผู้เรียนตัดสินใจในการแก้ไขปัญหา โดยใช้ความคิดอย่างอิสระ และมีส่วนร่วม หรือบทบาทในสถานการณ์นั้น ๆ ราวกับเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับตัวเขาเอง ซึ่งนับว่า เป็นวิธีสอนที่ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก

เมื่อพิจารณาข้อมูลที่ได้ทั้งหมด พบว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพาพัญ ทองกิ่ง (2563) ได้ศึกษาบทบาทครูกับการจัดบรรยากาศชั้นเรียนเชิงบวกในศตวรรษที่ 21 พบว่า การจัดบรรยากาศชั้นเรียนเชิงบวกในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น “ครู” ต้องปรับบทบาทมาเป็น “โค้ช” หรือ “ผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้” เน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ค้นพบด้วยตนเอง โดยใช้แนวคิดการเรียนการสอนแบบ Teach less, Learn more และยึดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง โดยมีครูช่วยแนะนำและช่วยออกแบบกิจกรรม การจัดบรรยากาศชั้นเรียนเชิงบวกในทางกายภาพ ได้แก่ ลักษณะของห้องเรียน วัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน และบรรยากาศชั้นเรียนเชิงบวกในทางจิตวิทยา ได้แก่ 1) บรรยากาศที่อบอุ่น (Warmth) 2) บรรยากาศที่เป็นอิสระ (Freedom) 3) บรรยากาศที่ท้าทาย (Challenge) 4) บรรยากาศแห่งการยอมรับนับถือ (Respect) 5) บรรยากาศแห่งการควบคุม (Control) และ 6) บรรยากาศแห่งความสำเร็จ (Success) ทั้งหมด ล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพต่อไป

สรุปการอภิปรายผลจากการศึกษาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพนั้น เมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระในการศึกษา พบว่า ที่ตั้งโรงเรียนมีผลต่อการพัฒนาทักษะนักเรียน นั่นคือ โรงเรียนในเขตเทศบาล มีบทบาทในการพัฒนาทักษะชีวิตผู้เรียนมากกว่าโรงเรียนนอกเขตเทศบาล เมื่อพิจารณาในประเด็นดังกล่าว อาจจะอภิปรายได้ว่า ถึงแม้รัฐจะใช้งบประมาณไปเป็นจำนวนมากในการจัดการศึกษา แต่ผลประเมินสมรรถนะระบบการศึกษาไทยกลับยังอยู่ในระดับต่ำ คือ ลงทุนมาก แต่ประสิทธิภาพต่ำ โดยเฉพาะในรายงานการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (International Institute for Management Development: IMD) ชี้ว่า การจัดการศึกษาของไทย ยังไม่มีประสิทธิภาพมากนัก แม้รัฐจะลงทุนค่อนข้างมาก แต่ปรากฏว่า ยังมีความเหลื่อมล้ำอย่างเห็นได้ชัด โรงเรียนในเขตเทศบาลจะมีคุณภาพสูงกว่าโรงเรียนนอกเขตเทศบาล หรือถ้าเด็ก

อยู่ในจังหวัดที่มีฐานะดีกว่า คะแนนเฉลี่ยก็จะสูงกว่า ซึ่งเรื่องนี้ เป็นข้อเท็จจริงที่สังคมรับรู้ร่วมกันมานาน และถ้าดูข้อมูลเชิงลึก จะเห็นว่า ในโรงเรียนขนาดเล็ก คุณภาพการเรียนและผลสอบ ONET จะต่ำกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ ผู้ปกครองที่มีฐานะจึงนิยมให้บุตรหลานเข้าโรงเรียนขนาดใหญ่ นี่จึงเป็นอีกเหตุผลที่ทำให้โรงเรียนขนาดใหญ่ขยายตัวขึ้น ส่วนโรงเรียนขนาดเล็กมักจะหดตัวลงเล็กลงไปอีก ผลก็คือ โรงเรียนขนาดเล็กต้องมีภาระในการดูแลเด็กที่มีฐานะยากจน ขณะที่คุณภาพการศึกษาก็แย่ลงไปเรื่อย ๆ ดังนั้น การเรียนรู้ที่แท้จริงเกิดจากการที่ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัว หากครูมีการจัดการเรียนการสอน จึงต้องจัดให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม หรือมีการปฏิบัติให้มากที่สุด เท่าที่จะทำได้ เป็นการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ครูผู้สอนจะมีบทบาทน้อยลง ผู้เรียนจะมีโอกาสได้พัฒนาทักษะการคิดในระดับสูง รู้จักวางแผนการทำงาน ทำงานเป็น รู้จักตัดสินใจแก้ปัญหาได้ มีการทำงานร่วมกับผู้อื่น และได้แสดงออกซึ่งคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยเน้นวิธีการเรียนการสอนที่มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งครูผู้สอนควรเลือกวิธีหลัง และ/ หรือบูรณาการหลาย ๆ วิธีผสมกัน โดยให้สอดคล้องและเหมาะสมในการเสริมสร้างการเรียนรู้ของผู้เรียน และเมื่อพิจารณาบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนนั้น ครูควรฝึกและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีความพร้อมในการเสริมสร้างการรู้สารสนเทศให้กับนักเรียน ครูควรส่งเสริมและพัฒนาทักษะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรู้สารสนเทศให้กับนักเรียน และมีการประเมินผลเพื่อนำมาพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ครูควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีการบูรณาการการรู้สารสนเทศในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ส่วนบทบาทของหน่วยงานการบริหารสถานศึกษานั้น กระทรวงศึกษาธิการ หรือสถานศึกษาควรดำเนินนโยบายคืนครูสู่ห้องเรียนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อให้ครูมีเวลาทำหน้าที่ในการสอนมากยิ่งขึ้น และควรมีการกำหนดให้การพัฒนาการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิทัลเป็นหนึ่งในนโยบายสำคัญของโรงเรียน และมีแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจน ผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ควรให้การสนับสนุนงบประมาณที่เพียงพอ รวมทั้งปรับปรุงเครือข่ายอินเทอร์เน็ตให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรูปแบบต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย เรื่อง บทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยสามารถสรุปข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายได้ ดังนี้

1. การสำรวจบทบาทในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิต ของครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ในส่วนที่ 1 บทบาทในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิต ตามองค์ประกอบ 4 ด้าน จำแนกตามองค์ประกอบที่ 1 ด้านการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น พบว่า ประเด็นในเรื่องท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนบอกจุดเด่น-จุดด้อยของตนเอง มีบทบาทน้อยที่สุด ดังนั้น ครูจึงควรพัฒนาเทคนิคการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีความสามารถด้านการคิด วิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ กล้าแสดงออกและยอมรับในตัวเอง รู้จักคิดแก้ปัญหา คิดสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ทั้งการเรียนทักษะในการใช้ชีวิต และทักษะในการทำงานกลุ่มร่วมกับผู้อื่น ครูต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าและมีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง ผู้อื่น และการเรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ และนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้

2. การสำรวจบทบาทในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิต ของครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ในส่วนที่ 1 บทบาทในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิต ตามองค์ประกอบ 4 ด้าน จำแนกตามองค์ประกอบที่ 2 ด้านการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ พบว่า ประเด็นเรื่อง ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนวิพากษ์วิจารณ์ตามหลักการ เหตุผล และใช้ข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้อง มีบทบาทน้อยที่สุด ดังนั้น เมื่อเทคโนโลยีดิจิทัลและข้อมูลสารสนเทศมีความสำคัญกับชีวิตประจำวันของคนในยุคปัจจุบัน ครูจึงต้องเป็นผู้แนะนำผู้เรียนให้รู้จักปรับตัวเข้าสิ่งแวดล้อมดิจิทัล และส่งเสริมให้ผู้เรียนนำข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ มาคิดวิเคราะห์ด้วยหลักเหตุผล พิจารณาตามความเป็นจริงว่า สิ่งใดเป็นข้อมูลที่ถูกต้อง ซึ่งสะท้อนถึงวิธีการเรียนในปัจจุบัน ที่มีอิทธิพลจากเทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิทัลต่าง ๆ การเรียนการสอนได้สร้างรอยต่อจากห้องเรียนสู่การเรียนรู้ในบริบทจริง ผ่านช่องทางสื่อสาร ผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์และโลกออนไลน์ และเป็นตัวผลักดันที่สำคัญในการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ และก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนของผู้เรียนเป็นอย่างมากโดยตรง และยังสามารถเป็นเครื่องมือในการขยายโอกาสทางการศึกษาส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

3. การสำรวจบทบาทในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิต ของครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ในส่วนที่ 1 บทบาทในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิต ตามองค์ประกอบ 4 ด้าน จำแนกตามองค์ประกอบที่ 3 ด้านการจัดการอารมณ์และความเครียด พบว่า ประเด็นเรื่อง ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนจัดการกับอารมณ์ตนเองที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลัน ที่อาจก่อให้เกิดปัญหา ด้วยวิธีการที่เหมาะสมและสร้างสรรค์ มีบทบาทน้อยที่สุด ดังนั้น ครูจึงควรจัดประสบการณ์ในชั้นเรียนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเปลี่ยนพฤติกรรมด้านความรู้ ทักษะ คุณลักษณะ และอารมณ์ของตนเอง การที่ผู้เรียนจะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ตามที่กล่าวมานั้น ผู้เรียนต้องมีบรรยากาศการเรียนรู้

ที่มีความสุข การเรียนรู้ที่มีความสุขนั้น เกิดขึ้นได้ การจัดการทางอารมณ์ของผู้เรียนก็จะเป็นไปอย่างสร้างสรรค์

4. การสำรวจบทบาทในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิต ของครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ในส่วนที่ 1 บทบาทในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิต ตามองค์ประกอบ 4 ด้าน จำแนกตามองค์ประกอบที่ 4 ด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น พบว่า ประเด็นเรื่อง ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักประเมินความเสี่ยงและหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อความไม่ปลอดภัยของตนเองได้ และขอความช่วยเหลือเมื่ออยู่ในภาวะวิกฤตได้ มีบทบาทน้อยที่สุด ดังนั้น ครูจึงควรส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิด ซึ่งเป็นกระบวนการทางสมองในการจัดกระทำข้อมูล หรือสิ่งเร้าที่รับเข้ามาเพื่อส่งเสริมในเรื่องกระบวนการทางสติปัญญา มีลักษณะเป็นกระบวนการ หรือวิธีการในการพัฒนาให้เกิดกระบวนการคิด เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักประเมินความเสี่ยง และสามารถหลีกเลี่ยงจากสถานการณ์ที่อาจเป็นอันตราย หรือไม่ปลอดภัยในชีวิตประจำวัน ให้สามารถดูแลตนเองและเอาตัวรอดจากสถานการณ์ปัญหาต่าง ๆ ได้

5. การสำรวจบทบาทในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการพัฒนาทักษะชีวิตบูรณาการการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ พบว่า ประเด็นเรื่อง ท่านมีการพัฒนาทักษะชีวิตด้วยการจัดกิจกรรมโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และท่านมีการพัฒนาทักษะชีวิตด้วยการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เรียน มีบทบาทน้อยที่สุด ดังนั้น ครูควรส่งเสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือ ซึ่งเป็นการจัดการเรียนการสอนที่ครูสามารถแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มเล็ก ๆ สมาชิกในกลุ่มมีความสามารถแตกต่างกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและกัน มีความรับผิดชอบร่วมกันทั้งในส่วนตนและส่วนรวม มีเป้าหมายร่วมกัน การติดต่อสัมพันธ์กัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของสมาชิกแต่ละบุคคลทักษะระหว่างบุคคล ทักษะการทำงานกลุ่มย่อย ใช้กระบวนการทำงานที่มีขั้นตอน หรือวิธีการที่จะช่วยให้ การดำเนินงานกลุ่มเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด

6. การสำรวจบทบาทในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามบทบาทในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะชีวิตนักเรียน พบว่า ประเด็นเรื่อง ท่านมีการพัฒนาทักษะชีวิต โดยใช้คำถามที่ให้ผู้เรียนสามารถสะท้อนความรู้สึกหลังจากที่ได้ร่วมทำกิจกรรมภายในห้องเรียน ดังนั้น ครูต้องใช้กลวิธีที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะที่ตอบสนองกับความต้องการของสังคมได้ โดยเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการคิดขั้นสูง (Higher-order thinking) ซึ่งการสะท้อนคิด เป็นแนวคิดเกี่ยวกับวิธีคิด ซึ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการคิดทบทวนและตรวจสอบความคิด ความรู้สึก ทัศนคติ ความเชื่อที่ซ่อนอยู่ภายใน ที่มีผลต่อ

การกระทำของตนเองในสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อทำความเข้าใจความหมายและสรุปการเรียนรู้ที่ได้จากการปฏิบัติภายใต้สถานการณ์นั้น

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย เรื่อง บทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยสามารถสรุปข้อเสนอแนะในเชิงวิชาการได้ ดังนี้

1. ควรมีการศึกษาวิจัยในเรื่อง การพัฒนาการเรียนรู้ผ่านการสะท้อนคิด (Learning development through reflection) เพื่อให้ทราบว่า เมื่อผู้เรียนถูกส่งเสริมและพัฒนาทักษะชีวิตตามองค์ประกอบด้านต่าง ๆ แล้ว หลังจากนั้น สิ่งสำคัญ คือ การสะท้อนคิดของผู้เรียนว่าเป็นตามวัตถุประสงค์ในประเด็นที่เป็นไปตามที่คาดหวังหรือไม่ ซึ่งกระบวนการสะท้อนคิดจะต้องมีการกระทำอย่างต่อเนื่อง ก่อนการปฏิบัติ ขณะปฏิบัติ หลังการปฏิบัติ และการสะท้อนคิดเกิดภายหลังการปฏิบัติ เพื่อให้ครูสามารถตรวจสอบผลการเรียนการสอน และเพื่อช่วยให้ผู้เรียนตรวจสอบการเรียนรู้ของตนเอง ส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อวิเคราะห์แนวทางการจัดการเรียนการสอน การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เหมาะสมกับลักษณะของผู้เรียนในแต่ละระดับ และแต่ละวัย เพราะถึงแม้ว่าโลกก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 มาได้ระยะหนึ่งแล้ว แต่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ยังคงถือว่า เป็นเรื่องใหม่ยังคงได้รับความสนใจ สิ่งหนึ่งที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว คือ ความพร้อมของทั้งผู้สอนและผู้เรียน ความจำเป็นเร่งด่วนคงจะได้แก่ การเตรียมความพร้อมของผู้สอนกับบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง และผู้เรียน การทบทวนหลักสูตรที่ใช้ในการสอน หลักการ ทฤษฎี รูปแบบ วิธีการสอน และการเรียนรู้ที่ได้ดำเนินการอยู่ และที่จะดำเนินการในอนาคต ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับเป้าหมายของทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อย่างชัดเจน เกิดผลเป็นรูปธรรมต่อไป

บรรณานุกรม

กมลวรรณ จีนหน่อ. (2553). *การใช้กิจกรรมการแนะแนวเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตด้านการจัดการเรียน เวลา และความสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปี ที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.* การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2543). *แนวการจัดกระบวนการเรียนรู้ทักษะชีวิตเพื่อพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นปีที่ 10-12).* กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.

กรมสามัญศึกษา. (2542). *ครูแกนนำ: ต้นแบบปฏิรูปการเรียนรู้.* กรุงเทพฯ: กรมการศาสนา.

กรมสุขภาพจิต. (2540). *คู่มือผู้บริหารทักษะชีวิตในโรงเรียน.* นนทบุรี: กรมสุขภาพจิต.

กรมสุขภาพจิต. (2543). *คู่มือส่งเสริมสุขภาพจิตนักเรียนระดับมัธยมศึกษาสำหรับครู.* กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุข.

กรมสุขภาพจิต. (2555). *แนวทางการเฝ้าระวังโรคซึมเศร้าระดับจังหวัด.* กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544.* กรุงเทพฯ: คุรุสภา.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา.* กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

กัลยา เฟื่องเพียร. (2534). *การฝึกอบรมทักษะการดำเนินชีวิตเพื่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง.* วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาโรงเรียน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

กาญจน์ธิดา สมใจ. (2550). *บทบาทของครูผู้สอนระดับปฐมวัยโรงเรียนประถมศึกษา ตามทัศนะของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

กุสุมาวดี คำเกลี้ยง. (2554). *พื้นฐานสุขศึกษา 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6.* กรุงเทพฯ: เอมพันธ์.

จรัญ พรหมอยู่. (2532). *ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมไทย.* กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

จำนงค์ อัญญวรวิทย์. (2546). *บทบาทหน้าที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยะลา.* ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนาสังคม, คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

จุฬาลักษณ์ โสระพันธ์. (2551). *โมเดลเชิงสาเหตุของการใช้รูปแบบเป้าหมายทักษะชีวิตที่มีผลต่อคุณภาพนักเรียน.* กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เฉลียว บุรีภักดี. (2520). *ลักษณะของครูที่ดี.* กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู.

ญาดา ศรีอรุณ. (2557). *การศึกษาบทบาทครูสังคมศึกษาที่มีต่อการเสริมสร้างการรู้สารสนเทศของนักเรียนมัธยมศึกษา.* กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ญาณัญฎา ศิรภัทร์ธาดา. (2553). การพัฒนาพฤติกรรมการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักศึกษาในการเรียนวิชาหลักการตลาด โดยการสอนแบบมีส่วนร่วม (Active learning). *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, 16*(1), 122-134.

ทิตยา สุวรรณะชฎ. (2527). *สังคมวิทยา.* กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

ณรงค์ เส็งประชา. (2538). *มนุษย์กับสังคม.* กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

ดรุณี จันทร์แก้ว. (2553). *การบริหารงานวิชาการแบบการมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครูวิชาการสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาส.* วิทยานิพนธ์ศึกษาศาตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ทรงพล ต่อนี, จุฑามาศ เทพชัยศรี และเฉลียว ผลพิกุล. (2555). ผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ทักษะชีวิตที่มีต่อทักษะชีวิตในการป้องกันโรคเอดส์ของนักเรียน. *วารสารคณะพลศึกษา, 15*(ฉบับพิเศษ), 316-322.

ธนัตถ์กานต์ ศรีเฉลียว, ภูมิพงศ์ จอมหงษ์พิพัฒน์ และสำราญ กำจัดภัย. (2560). การพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์, 11*(2), 61-74.

ธีรศักดิ์ อุ่นอารมย์เลิศ. (2548). *วิธีวิทยาการวิจัยทางสังคมศาสตร์.* กรุงเทพฯ: เฮ้าส์ ออฟ เคอร์มีสท์.

นิรันดร์ กมลาพร. (2549). *บทบาทของครูในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ศึกษากรณีเขตพื้นที่ที่ลุ่มน้ำแม่น้ำสรวย ตำบลวาวี อำเภอสรวย จังหวัดเชียงราย.* ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนาสังคม, คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

บุญญรัตน์ กองอรรถ. (2562). *การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดจันทบุรี*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิจัย วัดผล และสถิติการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.

บุญมี ก่อบุญ. (2548). *ภาวะผู้นำเพื่อการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

บุญสุข สุขสวัสดิ์. (2545). *บทบาทของครูยุคปฏิรูปการศึกษาตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา*. ภาคนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

บุศรินทร์ คำหุ่ง. (2544). *บทบาทของครูศิลปศึกษาในการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ศิลปกรรมไทย*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาและการสอน (มัธยมศึกษา), คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปัญญานันทภิกขุ. (2521). *คุณธรรมในชีวิตที่ดีงาม*. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.

ปิ่น มุทุกันต์. (2525). *พุทธศาสตร์ ฉบับฉลอง 25 พุทธศตวรรษ*. กรุงเทพฯ: คลังวิทยา.

พระมหาตุ๋ย ขนฺติธมฺโม (คำหน่อ) พระสมุห์พุฒิพงษ์ พุทฺธิวโส (กล่ำทวี). (2564). บทบาทครูในศตวรรษที่ 21 ครูผู้สร้างคน. *วารสารภาวนาสารปริทัศน์, 1*(3), 13-26.

พระราชวรมุนี. (2528). *ปรัชญาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: เคล็ดไทย.

พระราชวรมุนี (ประยุทธ์ ปยุต.โต). (2528). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

พัทยา สายหู. (2516). *สังคมวิทยา*. กรุงเทพฯ: แพร่วิทยา.

พิมพาพัญ ทองกิ่ง. (2563). บทบาทครูกับการจัดบรรยากาศชั้นเรียนเชิงบวกในศตวรรษที่ 21. *Journal of Inclusive and Innovative Education, 4*(1), 50-59.

พิศวง ธรรมพัฒนา. (2523). *สังคมวิทยาเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: พระพัธนา.

พุทธทาสภิกขุ. (2521). *ธรรมะกับโลกจะไปด้วยกันได้หรือไม่*. กรุงเทพฯ: ธรรมบูชา.

เพ็ญศรี พุ่มเที่ยง. (2545). *บทบาทการพึ่งตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในครอบครัวสมัยใหม่ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา, บัณฑิตวิทยาลัย, สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2557). *หลักและพื้นฐานการอุดมศึกษา: รวมบทความเกี่ยวกับหลักคิดและกิจกรรมทางการอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภูรินท์ ชนิลกุล, ณัฐรดา วงษ์นายะ และเจริญวิชญ์ สมพงษ์ธรรม. (2563). รูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนเขตพื้นที่สูง จังหวัดตาก. *วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 14(*4), 159-171.

ยนต์ ชุ่มจิต. (2526). *ปรัชญาและคุณธรรมสำหรับครู*. กรุงเทพฯ: แพร่พิทยา.

รัตนวดี โชติกพนิช. (2550). *จริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพครู*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ราตรี กฤษวงศ์. (2551). การปฏิบัติงานของครูจ้างสอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรีตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน. *วารสารศึกษาศาสตร์, 19(*1), 57-70.

รุ่ง แก้วแดง. (2543). *ปฏิวัติการศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ: มติชน.

ลักษณา บุญนิมิต. (2542). *ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้ปกครอง ครู และเพื่อนในการส่งเสริมการเรียนภาษาอังกฤษ แรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษและผลสัมฤทธิ์ในการเรียนภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วศิน ชูชาติ. (2559). *ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนแห่งศตวรรษที่ 21 จังหวัดสุพรรณบุรี*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วารุณี ลัภนโชคดี. (2560). *ปัจจัยที่ส่งผลและพัฒนาการของระดับคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จากผลการประเมินคุณภาพภายนอก ทั้ง 3 รอบของ สมศ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน).

วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์-วงศ์.

วิภาดา ศรีเจริญ. (2554). *ผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในรายวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพเบื้องต้น*. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

วิระญา กิจรัตน์. (2560). *การพัฒนาเกณฑ์การประเมินทักษะชีวิตสำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษา: การวิเคราะห์โมเดลพหุระดับแบบผสานวิธี*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางวิทยาการปัญญา, วิทยาลัยการวิจัยและวิทยาการทางปัญญา, มหาวิทยาลัยบูรพา.

ศิริเกษ ศิริราช. (2563). *บทบาทครูที่มีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียน*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สกล วรเจริญศรี. (2550). *การศึกษาทักษะชีวิตและการสร้างโมเดลกลุ่มฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนวัยรุ่น*. ปริญญานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สวัสดิ์ แก้วสมบูรณ์. (2525). *บทบาทเกี่ยวกับงานวิชาการของสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ ภาคใต้*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยทักษิณ.

สวาสดิ์ วารินกุฎ. (2562). *ทักษะชีวิตของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิจัย วัดผล และสถิติการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.

สิรินทร โกฏฐา. (2549). *บทบาทครูในการนิเทศการเรียนการสอนในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, สถาบันราชภัฏเชียงราย.

สุกันยา ลัทธิพรหม. (2546). *บทบาทของครูและนักเรียนในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอร่อนพิบูล จังหวัดนครศรีธรรมราช*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช.

สุดารัตน์ พิมลรัตนกานต์. (2558). *ทักษะชีวิตและสังคมกรุงเทพฯ*: บริษัท วี. พริ้น (1991).

สุพัตรา สุภาพ. (2528). *สังคมและวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

สุรศักดิ์ อิ่มเอี่ยม. (2562). การเปรียบเทียบทักษะชีวิตของนักศึกษาอาชีวศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ระหว่างเพศและรูปแบบการเรียนรู้. *วารสารวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา, 17*(1), 191-203.

สุวิทย์ บุญช่วย. (2525). *การบริหารโรงเรียน ทฤษฎี และปฏิบัติ*. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.

เสริมศรี ลักษณะศิริ. (2540). *หลักการสอน*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยครูสวนดุสิต.

สำนักงานการศึกษานอกโรงเรียน. (2558). *แนวทางการดำเนินการจัดการศึกษานอกโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานการศึกษานอกโรงเรียน.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). *การเสริมสร้างทักษะชีวิตตามจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ระดับชั้นประถมศึกษา-มัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ: คุรุสภา.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). *การพัฒนาทักษะชีวิตในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. (2531). *การบริหารโรงเรียนเอกชน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน.

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชลบุรี. (2563). *แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2561-2565*. ชลบุรี: สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชลบุรี.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1. (2563). *ข้อมูลทั่วไปของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1*. ชลบุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2. (2563). *ข้อมูลทั่วไปของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2*. ชลบุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3. (2563). *ข้อมูลทั่วไปของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3*. ชลบุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2547). *การวิจัยทางการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: เจริญผล.

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชลบุรี. (2563). *แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2561-2565*. ชลบุรี: สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชลบุรี.

สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). *การวิเคราะห์กระบวนการและมาตรฐานด้านการประเมินของการคัดเลือกนักเรียนและสถานศึกษาเพื่อรับรางวัลพระราชทาน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2556). *การศึกษาประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครู: กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2554). *แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตบูรณาการการเรียนการสอนใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักงานศึกษาธิการภาค 8. (2560). *แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2560-2564.* ชลบุรี: สำนักงานศึกษาการภาค 8.

องค์กรอนามัยโลก. (1997). *องค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาทักษะชีวิต.* เข้าถึงได้จาก https://uparadigm.blogspot.com/2017/02/life-skills-development_26.html

อินถา ศิริวรรณ. (2551). *ความเป็นครู*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

อุทัย หิรัญโต. (2526). *สารานุกรมศัพท์สังคมวิทยา-มนุษยวิทยา.* กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

อุศมาน หลีสันมะหมัด. (2560). *สภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 16.* วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

อำไพ สุจริตกุล. (2534). *คุณธรรมครูไทย.* กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Best, J., & Kahn, J. (1998). *Research in education.* Boston: Allyn and Bacon.

De Cecco, J. P. (1968). *The psychology of learning and instruction: Educational psychology*. New Jersey: Prentice Hall.

Edversden, T. H. (2001). *Life skills knowledge of rural and urban high school.* Illinois: Southern Illinois University of Carbondale.

Gilbert, T., & Wolfgang, D. (2000). Review: Wolfgang benz, the holocaust: A german historian examines the genocide. *Patterns of Prejudice, 34*(2), 94.

Kay, G. K. (1998). *American expedition: A curriculum designed to facilitate life skills development among high school students*. Retrieved from http://www.thailis-db.car.chula.ac.th/dao/detail.nsp

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement, 30*(3), 607-610.

Levinson, D. J. (1964). *Role person ality and social structure.* New York: Macmillan.

Liesel, E. (2000). *Guidance and counseling programme in core life skills (Afrikaans text).* Retrieved from http://www.thailis-db.car.chula.ac.th/dao/detail.nsp

Linton, R. (1934). *The study of man.* New York: D. Appleton Century.

Maria, A. (1997). *Introduction to model and simulation.* New York: Nelson.

Sue, B. C. (1991). *Measurement of life skills.* Retrieved fromhttp://www.lib.umi.com/dissertations/fullcit/9211896

Seidman, I. (1998). *Interviewing as qualitative research: A guide for researchers in education and the social sciences.* New York: Teachers College.

Toffler, A. (1973). *Future shock.* London: Pan.

UNICEF. (2001). *What is the life skills approach: Explore ideas articles, opinions, a about teaching and learning.* Retrieved from http://www.unicef.org/teache lifeskill

บรรณานุกรม

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงของเครื่องมือการวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงของเครื่องมือการวิจัย
เรื่อง บทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี

1. นายเอกวัสส์ อุษณีย์พันธุ์	ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2
2. นางสาวสำอางค์ สุดสอาด	ผู้อำนวยการ โรงเรียนอนุบาลพนัสศึกษาลัย จังหวัดชลบุรี
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เกษมสันต์ พานิชเจริญ	รองคณบดีฝ่ายพัฒนานิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

มหาวิทยาลัยบูรพา BURAPHA UNIVERSITY

ภาคผนวก ข

- เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา
- เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย

สำเนา

ที่ IRB4-227/2564

เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

มหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้พิจารณาโครงการวิจัย

รหัสโครงการวิจัย : G-HU182/2564

โครงการวิจัยเรื่อง : บทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี

หัวหน้าโครงการวิจัย : นายสุทธิรักษ์ สมอ่อน

หน่วยงานที่สังกัด : คณะศึกษาศาสตร์

คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า โครงการวิจัยดังกล่าวเป็นไปตามหลักการของจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โดยที่ผู้วิจัยเคารพสิทธิและศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ไม่มีการล่วงละเมิดสิทธิ สวัสดิภาพ และไม่ก่อให้เกิดภยันตรายแก่ตัวอย่างการวิจัยและผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย

จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยในขอบข่ายของโครงการวิจัยที่เสนอได้ (ดูตามเอกสารตรวจสอบ)

1. แบบเสนอเพื่อขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ฉบับที่ 1 วันที่ 24 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2564
2. เอกสารโครงการวิจัยฉบับภาษาไทย ฉบับที่ 1 วันที่ 24 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2564
3. เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย ฉบับที่ 1 วันที่ 24 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2564
4. เอกสารแสดงความยินยอมของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย ฉบับที่ 1 วันที่ 24 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2564
5. เอกสารแสดงรายละเอียดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ฉบับที่ 1 วันที่ 24 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2564
6. เอกสารอื่นๆ ฉบับที่ - วันที่ - เดือน - พ.ศ. -

วันที่รับรอง : วันที่ 24 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2564

วันที่หมดอายุ : วันที่ 24 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2565

ลงนาม *นางสาวพิมลพรรณ เลิศล้ำ*

(นางสาวพิมลพรรณ เลิศล้ำ)

ประธานคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ชุดที่ 4 (กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)

AF 06-02

เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย
(Participant Information Sheet)

รหัสโครงการวิจัย : .....
(สำนักงานคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา เป็นผู้ออกรหัสโครงการวิจัย)
โครงการวิจัยเรื่อง : บทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี

เรียน คุณครูผู้ร่วมโครงการวิจัย

ข้าพเจ้า นายสุทธิรักษ์ สมอ่อน นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ขอเรียนเชิญท่านเข้าร่วมโครงการวิจัยเรื่อง บทบาทของครู ในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี ก่อนที่ท่านจะตกลงเข้าร่วมการวิจัย ขอเรียนให้ท่านทราบรายละเอียดของโครงการวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี

2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี จำแนกตาม เพศ อายุ ประสบการณ์ในการสอนในระดับประถมศึกษา จำนวนนักเรียนที่รับผิดชอบต่อห้อง และที่ตั้งของโรงเรียน

3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี

ข้าพเจ้าขอชี้แจงการเข้าร่วมงานวิจัยและวิธีการเก็บข้อมูลดังนี้ งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบผสานวิธี แบ่งการเก็บข้อมูลเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ศึกษาบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี และตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี ในส่วนของท่านที่จะร่วมดำเนินการตอบแบบสอบถาม จัดอยู่ในขั้นตอนที่ 1 ของการเก็บข้อมูล

หากท่านตกลงที่จะเข้าร่วมการศึกษาวิจัยนี้ ข้าพเจ้าขอชี้แจงรายละเอียดที่ท่านจะต้องปฏิบัติ ดังนี้ ขอให้ท่านตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนของท่านตามสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันที่เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน จำนวน 51 ข้อ การตอบแบบสอบถามใช้เวลาประมาณ 30 นาที ขอความร่วมมือท่านตอบแบบสอบถามด้วยความเป็นส่วนตัว ไม่ควรมีการสอบถามหรือเปิดเผยข้อมูลให้บุคคลอื่นใดทราบ ในการนี้ท่านอาจได้รับแจกแบบสอบถามเป็นเอกสารหรือผ่านช่องทางออนไลน์ หากท่านได้รับแบบสอบถามเป็นเอกสาร หลังจากท่านได้ตอบแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว ขอให้ท่านนำแบบสอบถามใส่ลงในซองกระดาษซองเดิมที่ได้ใส่แบบสอบถามไว้ จากนั้นทำการปิดผนึกซองและส่งคืนให้ครูผู้ประสานงานในโรงเรียนของท่านตามกำหนดระยะเวลาที่ได้แจ้งไว้ และผู้วิจัยจะดำเนินการติดต่อรับเอกสารจากครูผู้ประสานงานด้วยตนเองอีกที หากท่านได้รับแบบสอบถามผ่านช่องทางออนไลน์ ขอให้ท่านตอบแบบสอบถามและกดส่งข้อมูลคืนมายังผู้วิจัยตามกำหนดระยะเวลาที่ได้แจ้งไว้ ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 354 คน จะใช้การวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อรายงานผลการศึกษาและนำไปใช้ในการดำเนินการวิจัยในตอนที่ 2 ศึกษาแนวทาง

BUU IRB Approved
24 Aug 2021

การพัฒนาบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี ต่อไป

งานวิจัยนี้ไม่มีความเสี่ยงต่อชีวิต ร่างกาย จิตใจ ชื่อเสียง เสรีภาพ หรือทรัพย์สินของผู้เข้าร่วมการศึกษาวิจัย ผลของการวิจัยจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับงานสอนของผู้เข้าร่วมการศึกษาวิจัยทุกท่าน โดยสามารถนำไปปรับใช้และต่อยอดเพื่อร่วมกันพัฒนานักเรียนในฐานะเยาวชนของชาติและประชากรของจังหวัดชลบุรีให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพต่อไป

ผู้เข้าร่วมการศึกษาวิจัยจะไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้นตลอดระยะเวลาของการเข้าร่วมโครงการ ทั้งนี้ผู้วิจัยขอแจ้งให้ท่านทราบว่าการเป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม ท่านจะไม่ได้รับค่าชดเชยการเสียเวลาหรือของตอบแทนอื่นใดในการตอบแบบสอบถาม

การเข้าร่วมโครงการวิจัยนี้เป็นไปด้วยความสมัครใจ ท่านมีสิทธิปฏิเสธการเข้าร่วมโครงการวิจัยได้และสามารถถอนตัวออกจากการเป็นผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยได้ทุกเมื่อ โดยการปฏิเสธหรือถอนตัวของท่านไม่มีผลกระทบต่อสิทธิประการใดๆ ของท่านทั้งสิ้น

ข้อมูลต่างๆ ของท่านที่รวบรวมได้จากการศึกษาวิจัยจะถูกเก็บเป็นความลับไว้ในคอมพิวเตอร์ที่มีรหัสล็อค ในส่วนของเอกสารที่เกี่ยวข้องจะเก็บไว้ในตู้ที่มีกุญแจล็อคที่สามารถเข้าถึงได้เฉพาะผู้วิจัย โดยจะเก็บรักษาข้อมูลไว้เป็นระยะเวลา 1 ปี จากนั้นจะใช้วิธีการเผาทำลายข้อมูลโดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเผาทำลายเองเป็นการส่วนตัวหลังจากการเผยแพร่ผลการวิจัยเสร็จสมบูรณ์ โดยผู้วิจัยจะไม่นำข้อมูลส่วนบุคคลของท่านออกเปิดเผยไม่ว่าในทางใดๆ เว้นแต่ท่านจะยินยอมให้เปิดเผยข้อมูลดังกล่าว โดยได้อนุญาตไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

หากท่านมีคำถามหรือข้อสงสัยประการใดสามารถติดต่อข้าพเจ้า นายสุทธิรักษ์ สมอ่อน นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา โทรศัพท์มือถือหมายเลข 085-100-8790 อีเมล 62920112@go.buu.ac.th ข้าพเจ้ายินดีตอบคำถามและข้อสงสัยของท่านทุกเมื่อ

หากผู้วิจัยไม่ปฏิบัติตามที่ได้ชี้แจงไว้ในเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย สามารถแจ้งมายังคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา กองบริหารการวิจัย และนวัตกรรม หมายเลขโทรศัพท์ 038-102620

เมื่อท่านพิจารณาแล้วเห็นสมควรเข้าร่วมในการวิจัยนี้ขอความกรุณาลงนามในเอกสารแสดงความยินยอมร่วมโครงการที่แนบมาด้วย และขอขอบพระคุณในความร่วมมือของท่านมา ณ ที่นี้

BUU-IRB Approved
24 Aug 2021

AF 06-02

เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย
(Participant Information Sheet)

รหัสโครงการวิจัย : .....
(สำนักงานคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา เป็นผู้ออกรหัสโครงการวิจัย)
โครงการวิจัยเรื่อง : บทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี

เรียน คุณครูผู้ร่วมโครงการวิจัย

ข้าพเจ้า นายสุทธิรักษ์ สมอ่อน นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ขอเรียนเชิญท่านเข้าร่วมโครงการวิจัยเรื่อง บทบาทของครู ในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี ก่อนที่ท่านจะตกลงเข้าร่วมการวิจัย ขอเรียนให้ท่านทราบรายละเอียดของโครงการวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี

2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี จำแนกตาม เพศ อายุ ประสบการณ์ในการสอนในระดับประถมศึกษา จำนวนนักเรียนที่รับผิดชอบต่อห้อง และที่ตั้งของโรงเรียน

3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี

ข้าพเจ้าขอชี้แจงการเข้าร่วมงานวิจัยและวิธีการเก็บข้อมูลดังนี้ งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบผสานวิธี แบ่งการเก็บข้อมูลเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ศึกษาบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี และตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี ในส่วนของท่านที่จะร่วมดำเนินการตอบแบบสอบถาม จัดอยู่ในขั้นตอนที่ 2 ของการเก็บข้อมูล

หากท่านตกลงที่จะเข้าร่วมการศึกษาวิจัยนี้ ข้าพเจ้าขอชี้แจงรายละเอียดที่ท่านจะต้องปฏิบัติ ดังนี้ขอให้ท่านเตรียมพร้อมสำหรับการสัมภาษณ์แบบพบตัว ตามวัน เวลา ที่ผู้วิจัยได้ทำการนัดหมายกับท่าน โดยผู้วิจัยจะใช้การสัมภาษณ์ภายในโรงเรียนซึ่งเป็นสถานที่ทำงานของท่านเพื่อไม่ให้เป็นการรบกวนเวลาเดินทางมากเกินไป ในส่วนของห้องที่จะใช้สัมภาษณ์อาจใช้ห้องประชุมโรงเรียน ห้องพักครู หรือห้องเรียน ตามความสะดวกของท่าน ซึ่งระหว่างการสัมภาษณ์ภายในห้องสัมภาษณ์จะไม่มีบุคคลอื่นใดเข้ามาในบริเวณดังกล่าว มีการปิดประตูหน้าต่างให้มิดชิด เพื่อรักษาความเป็นส่วนตัวและความลับระหว่างการสัมภาษณ์ ใช้เวลาในการสัมภาษณ์ประมาณ 30 - 60 นาที ซึ่งผู้วิจัยจะมีการจดบันทึกการสัมภาษณ์และบันทึกเสียงประกอบ โดยจะแจ้งและขออนุญาตท่านก่อน และจะไม่มีการบันทึกภาพระหว่างการสัมภาษณ์ ในการนี้หากท่านไม่สะดวกในการให้ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์แบบพบตัว หรือเกิดเหตุขัดข้องอื่นใด ผู้วิจัยจะใช้การสัมภาษณ์ออนไลน์ ผ่านแอพลิเคชั่น เช่น Line, Zoom, Google Meet เพื่อเป็นการเก็บข้อมูลแทน ขอความร่วมมือท่านให้ข้อมูล แนวทาง หรือข้อเสนอแนะในการพัฒนาบทบาท

BUU IRB Approved
24 Aug 2021

ของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี ตามประเด็นคำถามจำนวน 7 ข้อที่ผู้วิจัยสัมภาษณ์ท่าน

งานวิจัยนี้ไม่มีความเสี่ยงต่อชีวิต ร่างกาย จิตใจ ชื่อเสียง เสรีภาพ หรือทรัพย์สินของผู้เข้าร่วมการศึกษาวิจัย ผลของการวิจัยจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับงานสอนของผู้เข้าร่วมการศึกษาวิจัยทุกท่าน โดยสามารถนำไปปรับใช้และต่อยอดเพื่อร่วมกันพัฒนานักเรียนในฐานะเยาวชนของชาติและประชากรของจังหวัดชลบุรีให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพต่อไป

ผู้เข้าร่วมการศึกษาวิจัยจะไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้นตลอดระยะเวลาของการเข้าร่วมโครงการ ทั้งนี้ผู้วิจัยขอแจ้งให้ท่านทราบว่าการที่ท่านร่วมเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เป็นการรบกวนเวลาปฏิบัติงานหรือเวลาความเป็นส่วนตัวของท่าน ดังนั้นเพื่อเป็นการชดเชยเวลาปฏิบัติงานหรือเวลาความเป็นส่วนตัวของท่าน ผู้วิจัยจึงขอมอบของที่ระลึกให้แก่ท่าน คนละ 1 ชิ้น ราคาต่อชิ้นประมาณ 200 บาท เป็นการตอบแทน

การเข้าร่วมโครงการวิจัยนี้เป็นไปด้วยความสมัครใจ ท่านมีสิทธิปฏิเสธการเข้าร่วมโครงการวิจัยได้และสามารถถอนตัวออกจากการเป็นผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยได้ทุกเมื่อ โดยการปฏิเสธหรือถอนตัวของท่านไม่มีผลกระทบต่อสิทธิประการใดๆ ของท่านทั้งสิ้น

ข้อมูลต่างๆ ของท่านที่รวบรวมได้จากการศึกษาวิจัยจะถูกเก็บเป็นความลับไว้ในคอมพิวเตอร์ที่มีรหัสล็อค ในส่วนของเอกสารที่เกี่ยวข้องจะเก็บไว้ในตู้ที่มีกุญแจล็อคที่สามารถเข้าถึงได้เฉพาะผู้วิจัย โดยจะเก็บรักษาข้อมูลไว้เป็นระยะเวลา 1 ปี จากนั้นจะใช้วิธีการเผาทำลายข้อมูลโดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเผาทำลายเองเป็นการส่วนตัวหลังจากการเผยแพร่ผลการวิจัยเสร็จสมบูรณ์ โดยผู้วิจัยจะไม่นำข้อมูลส่วนบุคคลของท่านออกเปิดเผยไม่ว่าในทางใดๆ เว้นแต่ท่านจะยินยอมให้เปิดเผยข้อมูลดังกล่าว โดยได้อนุญาตไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

หากท่านมีคำถามหรือข้อสงสัยประการใดสามารถติดต่อข้าพเจ้า นายสุทธิรักษ์ สมอ่อน นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา โทรศัพท์มือถือหมายเลข 085-100-8790 อีเมล 62920112@go.buu.ac.th ข้าพเจ้ายินดีตอบคำถามและข้อสงสัยของท่านทุกเมื่อ

หากผู้วิจัยไม่ปฏิบัติตามที่ได้ชี้แจงไว้ในเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย สามารถแจ้งมายังคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา กองบริหารการวิจัย และนวัตกรรม หมายเลขโทรศัพท์ 038-102620

เมื่อท่านพิจารณาแล้วเห็นสมควรเข้าร่วมในการวิจัยนี้ขอความกรุณาลงนามในเอกสารแสดงความยินยอมร่วมโครงการที่แนบมาด้วย และขอขอบพระคุณในความร่วมมือของท่านมา ณ ที่นี้

BUU-IRB Approved
24 Aug 2021

แบบสอบถาม

บทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้ไม่มีคำตอบถูกหรือผิด ข้อมูลที่ได้รับจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยขอความกรุณาท่านในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้ โดยผลของการตอบจะไม่กระทบใดๆ กับท่านทั้งสิ้น แบบสอบถามมีทั้งหมด 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 ระดับบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน

ส่วนที่ 1 บทบาทในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิต ตามองค์ประกอบ 4 ด้าน

ส่วนที่ 2 การพัฒนาทักษะชีวิตบูรณาการการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้

ส่วนที่ 3 บทบาทในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะชีวิตนักเรียนโดยเทคนิคต่างๆ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ผู้ตอบแบบสอบถามใส่เครื่องหมาย √ ในช่องที่ตรงกับข้อมูลของท่านมากที่สุด

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป

1. เพศ ( ) ชาย ( ) หญิง

2. อายุ ( ) 20 – 30 ปี ( ) 31 – 40 ปี
( ) 41 – 50 ปี ( ) มากกว่า 50 ปี

3. ประสบการณ์ในการทำงาน
( ) 5 – 10 ปี ( ) 10 – 15 ปี
( ) 15 ปีขึ้นไป

4. จำนวนนักเรียนที่รับผิดชอบต่อห้อง
( ) ไม่เกิน 10 คน ( ) 11 – 20 คน
( ) 21 – 30 คน ( ) 31 คน ขึ้นไป

5. ที่ตั้งของโรงเรียน
( ) ในเขตเทศบาล
( ) นอกเขตเทศบาล

BUU-IRB Approved
24 Aug 2021

เอกสารจากระบบการขอรับการพิจารณาจริยธรรมวิจัย มหาวิทยาลัยบูรพา

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับระดับบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย √ ลงในช่องที่ตรงกับระดับบทบาทของท่านในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน

5 หมายถึง มีบทบาทในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีบทบาทในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนในระดับมาก

3 หมายถึง มีบทบาทในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีบทบาทในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนในระดับน้อย

1 หมายถึง มีบทบาทในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนในระดับน้อยที่สุด

ส่วนที่ 1 บทบาทในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิต ตามองค์ประกอบ 4 ด้าน					
ประเด็น	**ระดับบทบาทในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน**				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
องค์ประกอบที่ 1 ด้านการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น					
1. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนบอกสิ่งที่ตนเองชื่นชอบและภาคภูมิใจ					
2. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าแสดงออกทางความคิด ความรู้สึก และความสามารถของตนเองด้วยความมั่นใจให้ผู้อื่นรับรู้					
3. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนบอกจุดเด่นจุดด้อยของตนเอง					
4. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถบอกสิ่งที่มองเห็นหรือมุมมองด้านดีในบรรยากาศหรือสภาพเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาได้					
5. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนเลือกทำกิจกรรมตามความสนใจของตนเองร่วมกับผู้อื่นได้					
6. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนยอมรับในความแตกต่างทางกาย ทางความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น					

BUU-IRB Approved
24 Aug 2021

ประเด็น	ระดับบทบาทในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
7. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนแสดงความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น					
8. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนเคารพกฎ กติกา ใช้สิทธิของตนเอง และไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น					
9. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักชื่นชมในความสำเร็จของตนเองและผู้อื่น					
10. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อครอบครัวและสังคม					
องค์ประกอบที่ 2 ด้านการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์					
11. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนตั้งคำถามที่นำไปสู่คำตอบที่เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ					
12. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะในการสังเกตและมีแนวทางหาคำตอบ					
13. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถประเมินสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เผชิญด้วยข้อมูลและเหตุผลที่ถูกต้อง					
14. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนวิเคราะห์จำแนกแยกแยะข้อมูลข่าวสารและสถานการณ์ต่าง ๆ รอบตัวด้วยเหตุผลที่เชื่อถือได้					
15. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา เลือกแก้ไขปัญหาได้หลายวิธี และตัดสินใจได้ถูกต้องเหมาะสมและสร้างสรรค์					
16. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างผลงานและและแสดงผลงานที่เกิดจากการคิดเชื่อมโยงและจินตนาการ					

BUU-IRB Approved
24 Aug 2021

ประเด็น	ระดับบทบาทในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
17. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนวิพากษ์วิจารณ์ตามหลักการเหตุผลและใช้ข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้องสนับสนุน					
องค์ประกอบที่ 3 ด้านการจัดการกับอารมณ์และความเครียด					
18. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนจำแนกอารมณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองได้					
19. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนควบคุมตนเองและแสดงอารมณ์ความรู้สึกของตนเองได้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ					
20. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถควบคุมอารมณ์ความรู้สึกของตนเองในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้					
21. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนจัดการกับอารมณ์ตนเองที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลันที่อาจก่อให้เกิด ปัญหาด้วยวิธีการที่เหมาะสมและสร้างสรรค์					
22. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนผ่อนคลายอารมณ์และความเครียดด้วยวิธีการที่เหมาะสมและสร้างสรรค์					
23. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนกำหนดแนวทางหรือวิธีการสร้างกำลังใจให้กับตนเอง					
24. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเสนอทางออกของข้อขัดแย้งด้วยเหตุผลและข้อเท็จจริงที่ถูกต้องและใช้วิธีเชิงบวก					
25. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนวิเคราะห์และเลือกวิธีการ/กิจกรรม ที่ทำให้ตนเองมีความสุขได้อย่างเหมาะสม					

BUU-IRB Approved
24 Aug 2021

ประเด็น	ระดับบทบาทในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
องค์ประกอบที่ 4 ด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น					
26. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนฟังผู้อื่นอย่างตั้งใจและรับรู้ถึงความรู้สึกและความต้องการของผู้พูดได้					
27. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนรับฟังปัญหาและรักษาความลับของเพื่อนได้					
28. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ภาษาพูด ภาษากาย ที่ทำให้ผู้อื่นผ่อนคลาย สบายใจ ไม่ก่อให้ เกิดความขัดแย้งหรือความรุนแรงได้ รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา					
29. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักชื่นชมความสำเร็จ ความสามารถ และการกระทำที่ดีของเพื่อนด้วยคำพูด ภาษากาย หรือสัญลักษณ์ได้					
30. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักกล้ายืนยันความคิดและเหตุผลที่ดีให้ผู้อื่นได้รับรู้					
31. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักประเมินความเสี่ยงและหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อความไม่ปลอดภัยของตนเองได้ และขอความช่วยเหลือเมื่ออยู่ในภาวะวิกฤตได้					
32. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถปฏิเสธในสิ่งที่ควรปฏิเสธได้โดยไม่เสียสัมพันธภาพ หรือ เสียน้ำใจ					
33. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยปฏิบัติตามกฎ กติกา และระเบียบของสังคมบนพื้นฐานความเป็นประชาธิปไตย					

BUU-IRB Approved
24 Aug 2021

ประเด็น	ระดับบทบาทในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
องค์ประกอบที่ 4 ด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น					
26. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนฟังผู้อื่นอย่างตั้งใจและรับรู้ถึงความรู้สึกและความต้องการของผู้พูดได้					
27. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนรับฟังปัญหาและรักษาความลับของเพื่อนได้					
28. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ภาษาพูด ภาษากาย ที่ทำให้ผู้อื่นผ่อนคลาย สบายใจ ไม่ก่อให้ เกิดความขัดแย้งหรือความรุนแรงได้ รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา					
29. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักชื่นชมความสำเร็จ ความสามารถ และการกระทำที่ดีของเพื่อนด้วยคำพูด ภาษากาย หรือสัญลักษณ์ได้					
30. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักกล้ายืนยันความคิดและเหตุผลที่ดีให้ผู้อื่น ได้รับรู้					
31. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักประเมินความเสี่ยงและหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อความไม่ปลอดภัยของตนเองได้ และขอความช่วยเหลือเมื่ออยู่ในภาวะวิกฤตได้					
32. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถปฏิเสธในสิ่งที่ควรปฏิเสธได้โดยไม่เสียสัมพันธภาพ หรือ เสียน้ำใจ					
33. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นโดยปฏิบัติตามกฎ กติกา และระเบียบของสังคมบนพื้นฐานความเป็นประชาธิปไตย					

BUU-IRB Approved
24 Aug 2021

ส่วนที่ 2 การพัฒนาทักษะชีวิตบูรณาการการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้					
ประเด็น	ระดับบทบาทในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
1. ท่านมีการพัฒนาทักษะชีวิตด้วยการจัดกิจกรรมโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ					
2. ท่านมีการพัฒนาทักษะชีวิตด้วยการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เรียน					
3. ท่านมีการพัฒนาทักษะชีวิตด้วยการตั้งคำถามที่ส่งเสริมความคิดของนักเรียน					
4. ท่านมีการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนด้วยกิจกรรมแนะแนวหรือกิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมนักเรียน กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์ และกิจกรรมที่เสริมสร้างคุณลักษณะตามนโยบาย					
5. ท่านมีการสร้างทักษะชีวิตเฉพาะปัญหาเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมโดยการให้คำแนะนำส่วนบุคคล					
6. ท่านมีการพัฒนาทักษะชีวิตโดยใช้คำถามที่ให้ผู้เรียนสามารถสะท้อนความรู้สึกหลังจากที่ได้ร่วมทำกิจกรรมภายในห้องเรียน					
7. ท่านมีการพัฒนาทักษะชีวิตโดยใช้คำถามที่ให้ผู้เรียนสามารถคิดเชื่อมโยงเหตุการณ์ในอดีตและปัจจุบัน					
8. ท่านมีการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนโดยใช้คำถามที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้					
9. ท่านมีการพัฒนาทักษะชีวิต ใน 2 กลุ่ม คือ ทักษะชีวิตทั่วไป และทักษะชีวิตเฉพาะ					

BUU-IRB Approved
24 Aug 2021

เอกสารจากระบบการขอรับการพิจารณาจริยธรรมวิจัย มหาวิทยาลัยบูรพา

ประเด็น	ระดับบทบาทในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
10. ท่านมีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่รับผิดชอบโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน					
11. ท่านมีการประเมินทักษะชีวิตนักเรียนเพื่อพัฒนาและปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้อยู่เสมอ					

ส่วนที่ 3 บทบาทในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะชีวิตนักเรียนโดยเทคนิคต่างๆ					
ประเด็น	ระดับบทบาทในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
1. ท่านมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิต โดยการใช้วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกรณีศึกษา					
2. ท่านมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิต โดยการใช้วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกม					
3. ท่านมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิตโดยการใช้วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเผชิญสถานการณ์					
4. ท่านมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิตโดยการใช้วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมติ					
5. ท่านมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิต โดยการใช้วิธีการ					

BUU IRB Approved
24 Aug 2021

ประเด็น	ระดับบทบาทในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ					
6. ท่านมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิต โดยการใช้วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอุปนัยนิรนัย					
7. ท่านมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิต โดยการใช้วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณยิ่ง

ผู้วิจัย

BUU-IRB Approved
24 Aug 2021

เอกสารจากระบบการขอรับการพิจารณาจริยธรรมวิจัย มหาวิทยาลัยบูรพา

แบบสัมภาษณ์

บทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี โดยท่านเป็นผู้หนึ่งที่มีคุณสมบัติสอดคล้องกับการเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ขอความอนุเคราะห์ผู้ให้สัมภาษณ์ โปรดตอบตามความเป็นจริง ข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการจัดทำแนวทางการพัฒนาบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี โดยผู้วิจัยขอรับรองว่าข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะถูกเก็บไว้เป็นความลับและนำไปใช้ในเชิงวิชาการ รวมทั้งนำเสนอผลการศึกษาวิจัยในภาพรวมเท่านั้น และจะไม่มีผลกระทบหรือผลเสียต่อผู้ให้สัมภาษณ์ประการใด

แบบสอบถามมีทั้งหมด 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 บทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์..... อายุ.....

2. ประสบการณ์ในการทำงาน.....

3. จำนวนนักเรียนที่รับผิดชอบต่อห้อง.....

4. ที่ตั้งของโรงเรียน (ใน/นอก เขตเทศบาล).....

5. สถานภาพการทำงาน.....

6. ตำแหน่งที่ปฏิบัติงานด้านการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน.....

7. วันที่สัมภาษณ์.....สถานที่สัมภาษณ์.....

BUU-IRB Approved
24 Aug 2021

เอกสารจากระบบการขอรับการพิจารณาจริยธรรมวิจัย มหาวิทยาลัยบูรพา

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับบทบาทของท่านในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน

1. ความรู้ ความเข้าใจของท่านเกี่ยวกับความหมายและองค์ประกอบของทักษะชีวิต ตามแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ท่านมีวิธีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่รับผิดชอบโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนอย่างไร
3. การพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนด้วยกิจกรรมแนะแนวหรือกิจกรรมโฮมรูมของท่านเป็นอย่างไร
4. ท่านมีวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิตอย่างไร
5. การพัฒนาทักษะชีวิตโดยใช้คำถามที่ให้ผู้เรียนสามารถสะท้อน เชื่อมโยง และการนำไปใช้หลังจากที่ได้ร่วมทำกิจกรรมภายในห้องเรียนเป็นอย่างไร
6. ท่านมีการประเมินทักษะชีวิตนักเรียนเพื่อพัฒนาและปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้อย่างไร
7. ท่านมีความภาคภูมิใจหรือมีกรณีศึกษาในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนให้ดีมากยิ่งขึ้น (ตัวอย่างของนักเรียนที่ทำให้ครูประทับใจหรือภาคภูมิใจ)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณยิ่ง

ผู้วิจัย

BUU-IRB Approved
24 Aug 2021

ผลการประเมินดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือวิจัย (IOC)
เรื่อง บทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา
สังกัดงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี

แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ ดังรายนามต่อไปนี้

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกษมสันต์ พานิชเจริญ ตำแหน่ง รองคณบดีฝ่ายพัฒนานิสิตและฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
2. นางสาวสำอางค์ สุดสอาด ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลพนัสศึกษาลัย
3. นายเอกวัสส์ อุษณีย์พันธุ์ ตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2

BUU-IRB Approved
24 Aug 2021

เอกสารจากระบบการขอรับการพิจารณาจริยธรรมวิจัย มหาวิทยาลัยบูรพา

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล

ข้อคำถาม/ประเด็นคำถาม	ผู้เชี่ยวชาญท่านที่			รวม	คะแนน IOC	ข้อเสนอแนะ
	1	2	3			
1. เพศ	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
2. อายุ	1	1	1	3	1	ตัดต่ำกว่า 5 ปี ออก
3. ประสบการณ์ในการทำงาน	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
4. จำนวนนักเรียนที่รับผิดชอบต่อห้อง	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
5. ที่ตั้งของโรงเรียน	1	1	1	3	1	สอดคล้อง

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดชลบุรี ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น ด้านการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ด้านการจัดการกับอารมณ์และความเครียด และด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

ประเด็น	ผู้เชี่ยวชาญท่านที่			รวม	คะแนน IOC	ข้อเสนอแนะ
	1	2	3			
ส่วนที่ 1 บทบาทในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิต ตามองค์ประกอบ 4 ด้าน						
องค์ประกอบที่ 1 ด้านการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น						
1. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถบอกสิ่งที่ตนเองชื่นชอบและภาคภูมิใจ	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
2. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนแสดงความสามารถของตนเองให้ผู้อื่นรับรู้	1	1	0	2	0.67	กล้าแสดงออกทางความคิด ความรู้สึก และความสามารถของตนเองด้วยความมั่นใจให้ผู้อื่นรับรู้
3. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถบอกจุดเด่นจุดด้อยของตนเอง	1	1	1	3	1	สอดคล้อง

BUU-IRB Approved
24 Aug 2021

4. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเลือกทำกิจกรรมตามความสนใจของตนเองร่วมกับผู้อื่นได้	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
5. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนยอมรับในความแตกต่างทางกาย ทางความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น แสดงความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น	1	1	1	3	1	แยกข้อใหม่ และเพิ่มเป็นข้อ 6
6. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนเคารพกฎ กติกา และไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
7. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักชื่นชมในความสำเร็จของตนเองและผู้อื่น	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
8. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อครอบครัวและสังคม	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
องค์ประกอบที่ 2 ด้านการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์						
9. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถตั้งคำถามที่นำไปสู่คำตอบที่เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
10. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถตั้งคำถามที่นำไปสู่คำตอบ	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
11. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถประเมินสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เผชิญด้วยข้อมูลและเหตุผล ที่ถูกต้อง	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
12. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์จำแนกแยกแยะข้อมูลข่าวสารและสถานการณ์ต่าง ๆ รอบตัวด้วยเหตุผลที่เชื่อถือได้	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
13. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถบอกสิ่งที่มองเห็นหรือมุมมองด้านดีในบรรยากาศหรือสถานเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาได้ (ต่อข้อ 13.)	1	0	0	1	0.34	- ไม่พบในตัวชี้วัดนำไปอยู่ในองค์ประกอบที่ 1 ข้อ 4 - วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา เลือกแก้ไข

BUU-IRB Approved
24 Aug 2021

						ปัญหาได้หลายวิธี และตัดสินใจได้ถูกต้องเหมาะสมและสร้างสรรค์
14. ท่านส่งให้ผู้เรียนรู้จักมีความยืดหยุ่นทางความคิด	1	0	0	1	0.34	- ไม่พบในตัวชี้วัดด้านที่ 2 - ส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างผลงานและและแสดงผลงานที่เกิดจากการคิดเชื่อมโยงและจินตนาการ
15. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนวิพากษ์วิจารณ์ตามหลักการเหตุผล และใช้ข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้องสนับสนุน	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
องค์ประกอบที่ 3 ด้านการจัดการกับอารมณ์และความเครียด						
16. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถจำแนกอารมณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองได้	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
17. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักควบคุมตนเองและสามารถแสดงอารมณ์ความรู้สึกของตนเองได้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ	1	1	0	2	0.67	สอดคล้อง
18. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถควบคุมอารมณ์ความรู้สึกของตนเองในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
19. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถจัดการกับอารมณ์ตนเองที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลันที่อาจก่อให้เกิด ปัญหาด้วยวิธีการที่เหมาะสมและสร้างสรรค์	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
20. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถผ่อนคลายอารมณ์และความเครียดด้วยวิธีการที่เหมาะสมและสร้างสรรค์	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
21. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถกำหนดแนวทางหรือวิธีการสร้างกำลังใจให้กับตนเอง	1	1	0	2	0.67	สอดคล้อง

BUU-IRB Approved
24 Aug 2021

22. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์และเลือกวิธีการกิจกรรม ที่ทำให้ตนเองมี ความสุขได้อย่างเหมาะสม	1	1	-1	1	0.34	เสนอทางออกของข้อขัดแย้งด้วยเหตุผลและข้อเท็จจริงที่ถูกต้องและใช้วิธีเชิงบวก
23. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์และเลือกวิธีการกิจกรรม ที่ทำให้ตนเองมี ความสุขได้อย่างเหมาะสม	0	0	0	0	0	ซ้ำกับข้อ 22
องค์ประกอบที่ 4 ด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น						
24. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนฟังผู้อื่นอย่างตั้งใจและรับรู้ถึงความรู้สึกและความต้องการของผู้พูดได้	1	1	0	2	0.67	สอดคล้อง
25. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถรับฟังปัญหาและรักษาความลับของเพื่อนได้	1	1	0	2	0.67	สอดคล้อง
26. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาพูด ภาษากายที่ทำให้ผู้อื่นผ่อนคลาย สบายใจ ไม่ก่อให้ เกิดความขัดแย้งหรือความรุนแรงได้	1	1	0	2	0.67	เพิ่มรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา
27. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักชื่นชมความสำเร็จ ความสามารถ และการกระทำที่ดีของเพื่อนด้วยคำพูด ภาษากาย หรือสัญลักษณ์ได้	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
28. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักประเมินความเสี่ยงและหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อความไม่ปลอดภัยของตนเองได้	1	1	-1	1	0.34	เปลี่ยนเป็นกล้ายืนยันความคิดและเหตุผลที่ดีให้ผู้อื่นได้รับรู้
29. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักประเมินความเสี่ยงและหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อความไม่ปลอดภัยของตนเองได้	1	1	0	2	0.67	- ซ้ำกับข้อ 28 - เพิ่มและขอความช่วยเหลือเมื่ออยู่ในภาวะวิกฤตได้
30. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถปฏิเสธในสิ่งที่ควรปฏิเสธได้โดยไม่เสียสัมพันธภาพ หรือ เสียน้ำใจ	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
31. ท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นบนพื้นฐานความเป็นประชาธิปไตย	1	1	0	2	0.67	โดยปฏิบัติตามกฎกติกา และระเบียบของสังคมบนพื้นฐานความ

BUU-IRB Approved
24 Aug 2021

						เป็นประชาธิปไตย
ส่วนที่ 2 การพัฒนาทักษะชีวิตบูรณาการการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้						
1. ท่านมีการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนด้วยกิจกรรมแนะแนวหรือกิจกรรมโฮมรูม	1	1	0	2	0.67	เพิ่มกิจกรรมนักเรียนกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์และกิจกรรมที่เสริมสร้างคุณลักษณะตามนโยบาย
2. ท่านมีการสร้างทักษะชีวิตเฉพาะปัญหาเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมโดยการให้คำแนะนำส่วนบุคคล	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
3. ท่านมีการพัฒนาทักษะชีวิตโดยใช้คำถามที่ให้ผู้เรียนสามารถสะท้อนความรู้สึกหลังจากที่ได้ร่วมทำกิจกรรมภายในห้องเรียน	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
4. ท่านมีการพัฒนาทักษะชีวิตโดยใช้คำถามที่ให้ผู้เรียนสามารถคิดเชื่อมโยงเหตุการณ์ในอดีตและปัจจุบัน	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
5. ท่านมีการพัฒนาทักษะชีวิตโดยใช้คำถามที่ให้ผู้เรียนสามารถอภิปรายผลการดำเนินกิจกรรมภายในห้องเรียน	1	1	-1	1	0.34	ใน 2 กลุ่ม คือ ทักษะชีวิตทั่วไปและทักษะชีวิตเฉพาะ
6. ท่านมีการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนโดยใช้คำถามที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
7. ท่านมีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่รับผิดชอบโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
8. ท่านมีการประเมินทักษะชีวิตนักเรียนเพื่อพัฒนาและปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้อยู่เสมอ	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
ส่วนที่ 3 บทบาทในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะชีวิตนักเรียนโดยเทคนิคต่างๆ						
1. ท่านมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริม	1	1	1	3	1	สอดคล้อง

BUU-IRB Approved
24 Aug 2021

การพัฒนาทักษะชีวิต โดยการใช้วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกรณีศึกษา						
2. ท่านมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิต โดยการใช้วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกม	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
3. ท่านมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิตโดยการใช้วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเผชิญสถานการณ์	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
4. ท่านมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิตโดยการใช้วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมติ	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
5. ท่านมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิต โดยการใช้วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
6. ท่านมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิต โดยการใช้วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอุปนัย	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
7. ท่านมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิต โดยการใช้วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้	1	1	1	3	1	สอดคล้อง

BUU-IRB Approved
24 Aug 2021

เอกสารจากระบบการขอรับการพิจารณาจริยธรรมวิจัย มหาวิทยาลัยบูรพา

แบบสมภาษณ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจงของผู้ตอบแบบสอบถาม : กรุณาใส่เครื่องหมาย √ ในช่อง ( ) ที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

คำชี้แจงสำหรับผู้เชี่ยวชาญ : โปรดพิจารณาว่าข้อความเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบเหมาะสมหรือไม่อย่างไร

ข้อคำถาม/ประเด็นคำถาม	ผู้เชี่ยวชาญท่านที่			รวม	คะแนน IOC	ข้อเสนอแนะ
	1	2	3			
1. - ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ - อายุ	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
2. ประสบการณ์ในการทำงาน	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
3. จำนวนนักเรียนที่รับผิดชอบต่อห้อง	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
4. ที่ตั้งของโรงเรียน	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
5. สถานภาพการทำงาน	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
6. ตำแหน่งที่ปฏิบัติงานด้านการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
7. - วันที่สัมภาษณ์ - สถานที่สัมภาษณ์	1	1	1	3	1	สอดคล้อง

BUU-IRB Approved
24 Aug 2021

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย √ ลงในช่อง ( ) ที่ตรงกับระดับบทบาทของท่านในการพัฒนาทักษะชีวิต นักเรียน

คำชี้แจงสำหรับผู้เชี่ยวชาญ : โปรดพิจารณาข้อความเกี่ยวกับบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนว่าสอดคล้องกับตัวแปรและวัตถุประสงค์ที่จะวัดหรือไม่ โปรดตอบโดยทำเครื่องหมาย √ ลงในช่อง ( ) ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ประเด็น	ผู้เชี่ยวชาญท่านที่			รวม	คะแนน IOC	ข้อเสนอแนะ
	1	2	3			
1. ความรู้ ความเข้าใจของท่านเกี่ยวกับความหมายและองค์ประกอบของทักษะชีวิต ตามแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
2. ท่านมีวิธีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่รับผิดชอบโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนอย่างไร	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
3. การพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนด้วยกิจกรรมแนะแนวหรือกิจกรรมโฮมรูมของท่านเป็นอย่างไร	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
4. การพัฒนาทักษะชีวิตโดยใช้คำถามที่ให้ผู้เรียนสามารถสะท้อน เชื่อมโยง และการนำไปใช้หลังจากที่ได้ร่วมทำกิจกรรมภายในห้องเรียนเป็นอย่างไร	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
5. ท่านมีวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิตอย่างไร	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
6. ท่านมีการประเมินทักษะชีวิตนักเรียนเพื่อพัฒนาและปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้อย่างไร	1	1	1	3	1	แนะนำเพิ่ม 1 ข้อ 7. ท่านมีความภาคภูมิใจหรือมีกรณีศึกษาในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนให้ดีมากยิ่งขึ้น

BUU-IRB Approved
24 Aug 2021

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทนดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence)

$\sum$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

R แทน คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อคา ถามแต่ละข้อ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

สำหรับเกณฑ์การให้คะแนน มีดังนี้

1 หมายถึงคำถามนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย หรือนิยามศัพท์

-1 หมายถึงคำถามนั้นไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย หรือนิยามศัพท์

0 หมายถึงไม่แน่ใจว่าคำถามนั้น สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย หรือนิยามศัพท์

เกณฑ์การแปลความหมาย มีดังนี้

ค่า IOC $\geq$ 0.50 หมายความว่า คำถามนั้น ตรงวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ค่า IOC < 0.50 หมายความว่า คำถามนั้นไม่ตรงวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม มีค่าเฉลี่ยของดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้เท่ากับ 0.90 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.50 จึงถือว่า แบบสอบถามชุดนี้มีความเที่ยงตรงใช้ในการเก็บข้อมูลได้

BUU-IRB Approved
24 Aug 2021

เอกสารจากระบบการขอรับการพิจารณาจริยธรรมวิจัย มหาวิทยาลัยบูรพา

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับบทบาทของท่านในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน

1. ความรู้ ความเข้าใจของท่านเกี่ยวกับความหมายและองค์ประกอบของทักษะชีวิต ตามแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ท่านมีวิธีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่รับผิดชอบโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนอย่างไร
3. การพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนด้วยกิจกรรมแนะแนวหรือกิจกรรมโฮมรูมของท่านเป็นอย่างไร
4. ท่านมีวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิตอย่างไร
5. การพัฒนาทักษะชีวิตโดยใช้คำถามที่ให้ผู้เรียนสามารถสะท้อน เชื่อมโยง และการนำไปใช้หลังจากที่ได้ร่วมทำกิจกรรมภายในห้องเรียนเป็นอย่างไร
6. ท่านมีการประเมินทักษะชีวิตนักเรียนเพื่อพัฒนาและปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้อย่างไร
7. ท่านมีความภาคภูมิใจหรือมีกรณีศึกษาในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนให้ดีมากยิ่งขึ้น (ตัวอย่างของนักเรียนที่ทำให้ครูประทับใจหรือภาคภูมิใจ)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนระดับประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณยิ่ง

ผู้วิจัย

BUU-IRB Approved
24 Aug 2021

เอกสารจากระบบการขอรับการพิจารณาจริยธรรมวิจัย มหาวิทยาลัยบูรพา

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นายสุทธิรักษ์ สมอ่อน	
วัน เดือน ปี เกิด	25 สิงหาคม พ.ศ. 2523	
สถานที่เกิด	จังหวัดบุรีรัมย์	
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	6/ 22 หมู่ที่ 7 ตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี	
ตำแหน่งและประวัติการทำงาน	พ.ศ. 2567-ปัจจุบัน	ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2
	พ.ศ. 2561-2566	นักวิชาการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2
	พ.ศ. 2558-2560	นักวิชาการวัฒนธรรมปฏิบัติการ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดชลบุรี
	พ.ศ. 2552-2558	นักวิชาการศูนย์เยาวชนปฏิบัติการ ศูนย์เยาวชนสะพานสูง กรุงเทพฯ
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2546	ครุศาสตรบัณฑิต (พลศึกษา) มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
	พ.ศ. 2567	การศึกษามหาบัณฑิต (การศึกษาและการพัฒนาสังคม) มหาวิทยาลัยบูรพา

มหาวิทยาลัยบูรพา
BURAPHA UNIVERSITY